

Täysistunto

Tiistai 8.4.2025 klo 14.00—23.19

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 23.19.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (14.00—15.58, 18.02—19.59 ja 21.59—23.19) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (15.58—18.02 ja 19.59—21.59).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Yleisradion hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuonna 2024 (K 12/2025 vp).

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 18/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Rantanen, olkaa hyvä, esittely.

Keskustelu

14.01 **Sisäministeri Mari Rantanen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi annetun lain voimassaoloa jatketaan vuoden 2026 loppuun asti. Lain sisältöön ei ehdoteta muutoksia.

Tilanne Suomen ja Venäjän välisellä rajalla on edelleen jännitteinen. Turvallisuusviranomaisten tietojen ja arvioiden mukaan välineellistetyn maahantulon uhka

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Suomen itärajalla jatkuu korkeana ja vaikeasti ennakoitavana. Myös muu hybridi-vaikuttaminen Suomea kohtaan on lisääntynyt viime aikoina. On todennäköistä, että turvallisuusympäristö pysyy lähiaikoina ja ikävä kyllä myös lähivuosina jännitteisenä. Ei pidä tuudittautua siihen, että esimerkiksi aselepo Ukrainassa muuttaisi tätä asetelmaa.

Vaikka rajatilanne on tällä hetkellä vakaa, tilanteen vaikeutumiseen ja mahdollisiin nopeisiin ja vakaviin muutoksiin on välttämätöntä varautua. Keskeinen varautumiskeino on lainsäädäntö, joka sisältää viranomaisten riittävät toimivaltuudet toimia ennalta estävästi ja tehokkaasti.

Arvoisa puhemies! Laissa säädetään toimivaltuudesta rajoittaa kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten vastaanottamista tilanteissa, joissa vieras valtio pyrkii painostamaan Suomea maahantulijoita hyväksikäyttämällä. Rajoituspäätöksen tekemiselle on erittäin korkea kynnyks, ja lain soveltaminen on viimesijainen keino tilanteen hallitsemiseksi. Lain tavoitteena on Suomen täysivaltaisuuden ja kansallisen turvallisuuden vahvistaminen. Lailla varmistetaan, että rajaviranomaisilla on riittävät toimivaltuudet toimia ennalta estävästi ja tehokkaasti välineellistetyn maahantulon vakavimmissa tilanteissa. Rajavartiolaikoksella on yhdessä muiden viranomaisten kanssa hyvä valmius lain soveltamiseen tilanteen niin vaatiessa.

Mainitsin jo äsken, että rajoituspäätöksen tekemiselle on korkea kynnyks. Se, että laki on voimassa, ei johda vielä siihen, että sitä alettaisiin soveltamaan heti. Soveltamisen edellytyksenä on ensinnäkin oltava tieto tai perusteltu epäily siitä, että vieras valtio pyrkii vaikuttamaan Suomeen maahantulijoita hyväksikäyttämällä. Toiseksi rajoituspäätöksen tekeminen edellyttää, että vaikuttaminen vaarantaa vakavasti Suomen täysivaltaisuutta tai kansallista turvallisuutta. Kolmanneksi rajoittamisen on oltava välttämätöntä Suomen täysivaltaisuuden ja kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi. Neljänneksi on vielä arvioitava, että muut keinot eivät ole riittäviä Suomen täysivaltaisuuden tai kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi.

Tilanne itärajalla on pidetty toistaiseksi hallittuna rajavartiolain mukaisilla toimenpiteillä, eikä lakia ole ollut tarvetta soveltaa. Lain olemassaolo antaa kuitenkin tärkeän viestin Suomen varautumisesta. On välttämätöntä, että laki on Suomen turvana tarvittaessa. Laki vastaa tilanteisiin, joihin EU-säännökset ja kansainväliset sopimukset eivät anna ratkaisuja. Oikeudellisessa viitekehyksessä ei ole tapahtunut asiaan vaikuttavia muutoksia lain säätämisaikojen tilanteeseen verrattuna. Tämän vuoksi lain sisältöön ei ehdoteta muutoksia.

Oikeusvaltiossa on keskeistä, että viranomaisten toiminta perustuu lakiin. On siis välttämätöntä, että lainsäädännön keinoin varaudutaan myös välineellistetyn maahantulon vakaviin tilanteisiin. Lainsäädännön on oltava valmiina etukäteen, jotta turvallisuustilanteen nopeisiin muutoksiin voidaan reagoida tehokkaasti ja välittömästi. Tämän vuoksi lain voimassaolon jatkaminen keskeytyksettä on välttämätöntä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen vastuulla on huolehtia Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta. Turvallisuusympäristössä ei ole nähtävissä nopeita muutoksia parempaan. Tämän vuoksi ehdotetaan lain voimassaolon jatkamista puoleltoista vuodelle. Laissa on todellakin kysymys varautumisesta. Lain soveltaminen edellyttää aina erillistä päätöstä ja kaikkien laissa säädettyjen korkeiden kriteerien käsillä oloa. Lakia voidaan soveltaa vasta silloin, kun mikään muu keino ei ole riittävä. Laki on poikkeuksellinen mutta välttämätön keino, jolla voidaan varmistaa Suomen täysivaltaisuus ja kansallinen turvallisuus nykyisessä vaikeasti ennakoitavassa toimintaympäristössä.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Esityksessä ehdotetaan, että laki tulisi voimaan viimeistään 21.7.2025, jolloin määräaikaisen lain voimassaolo päättyy. — Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja nyt, arvoisat edustajat, käytämme tämän 45 minuutin loppuosan debattikeskusteluun. Pyydän niitä henkilöitä, jotka haluavat osallistua siihen, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Nyt sitten edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

14.07 **Mauri Peltokangas ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ensinnäkin tietenkin haluan kiittää ministeriä hyvästä työstä tämän tärkeän lain uudelleen voimaansaattamiseksi. Kaikki varmasti tässä salissa yhtyvät siihen, että tämänhetkinen tilanne tuolla rajalla velvoittaa meitä siihen, että hyvissä ajoin päätämme lain uudelleen voimaan tulemisesta. Tässä on kyse lähinnä seiskapykälän muuttamisesta, eli tästä ajasta on nyt kysymys. Tervehdin ilolla lainsäädäntöä, ja toivon sutjakkaa käsittelyä tässä asiassa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

14.07 **Eemeli Peltonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraatit pitävät Suomen kansallisen turvallisuuden varmistamista ensiarvoisen tärkeänä kaikissa oloissa ja kaikkina aikoina. Valitettava tosiasia on, että Suomen itärajan turvallisuustilanteessa ei ole tapahtunut kehitystä parempaan viime kesän jälkeen. Siksi hallituksella on ollut perusteltu tarve arvioida rajaturvallisuuslain määräaikaisen voimassaolon jatkoa. Hallituksen esitys tullaan varmasti käsittelemään täällä eduskunnassa perustuslakivaliokunnassa ja hallintovaliokunnassa asian ansaitsemalla painoarvolla ja huolellisuudella.

Rajavartiolaitos on, arvoisa puhemies, tuonut esiin huolensa resurssiensa riittävydestä kehyskaudella. Perusrahoituksen vaje on merkittävä, yli 20 miljoonaa euroa, ja se edellyttää myöskin hallitukselta toimia. Tässä turvallisuustilanteessa meillä ei ole varaa siihen, että Rajavartiolaitos ajautuu lyhytnäköisiin leikkauksiin. Olisinkin kysynyt vastuuministeriltä: miten hallitus aikoo tässä turvallisuustilanteessa turvata Rajavartiolaitoksen resurssit, kun huolta tästä on painavasti ilmaistu?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz.

14.09 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Tätä lakia koskevassa oikeudellisessa ja poliittisessa keskustelussa on ytimeltään kyse seuraavasta: tuleeko demokraattisella oikeusvaltio-Suomella olla tarvittaessa mahdollisuus torjua sellaista toimintaa, jossa vihamielinen naapurivaltio, eli Venäjä, väärinkäyttäen kansainvälisiä sopimuksia, siis väärinkäyttäen kansainvälistä oikeutta ja hyväksikäyttäen kolmannen maan kansalaisia niin sanottuina turvapaikanhakijoina, pyrkii painostamaan, horjuttamaan tai hämmentämään Suomea tai Suomen kautta muita unionin jäsenmaita? Vastaukseni on yksiselitteinen, ”kyllä”. Se on sekä poliittinen että oikeudellinen vastaukseni. Vastakkainen näkemys tarkoittaisi sitä, että Venäjä saa itse päättää, missä tarkoituksessa työntää tänne kolmannen maan kansalaisia, minkä määrän, milloin, keitä ja niin edelleen. Se olisi täysin kestävätilanne.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen.

14.10 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan, niin kuin edellisissäkin puheenvuoroissa ja ministerin puheenvuorossa todettiin, meidän turvallisuustilanne itärajalla ei ole erityisemmin muuttunut sitten viime kesän, kun tämä poikkeuslaki säädettiin. Tämä poikkeuslaki on myöskin toiminut ehkä juuri sellaisena toimenä, mihin se oli tarkoitettukin, eli ennalta ehkäisevänä toimenä, ja näin myöskin raja on pysynyt suhteellisen rauhallisena. Sitä myötä myöskin on tietysti selvää, että nyt kun vuosi tulee täyteen tässä, vuoden määräaika tulee täyteen, niin tämä asia on tuotava uudelleen eduskunnan käsittelyyn.

Haluaisin kanssa nostaa esiin tämän saman huolen, mitä kollega Peltonen tässä vieressä, eli tämän Rajan rahoitus, ja toivoisin myös vastausta ministeriltä tähän. Tätä huolta Rajan rahoituksesta on nostettu esiin valtiovarainvaliokunnassa ja myöskin hallintovaliokunnassa ihan yli puoluerajojen yksimielisesti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna.

14.11 **Hanna Räsänen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta antoi viimeksi tukensa tälle rajalaille, ja keskusta tulee antamaan tukensa myös nytten tälle rajalaille. Pidämme erittäin hyvänä myös sitä, että nyt tämä laki tuli eduskuntaan ajoissa, joten meillä on tarpeeksi aikaa tätä käsitellä.

Toki myös hallitukselle heitän viestiä siitä, että olisi hyvä, että nyt koko eduskunta saataisiin mahdollisimman hyvin tämän lain taakse, koska meillä ei todellakaan ole varaa siihen, että tästä käydään täällä salissa poliittista keskustelua tai että olisi pienintäkään riskiä siitä, että tämä laki ei etenisi. On erittäin tärkeää, että lähetämme viestin rajojen ulkopuolelle, että Suomeen ei tulla laittomasti ja Suomea ei käytetä hybridioperaatioissa.

Myös jaan tämän huolen, mitä täällä on kuulunut Rajan resurssista. Sieltä on tullut viestiä, että he haluavat puolustaa Suomen rajoja ja tehdä työnsä parhaalla tavalla, mutta rinnastaisin Rajan resurssit Puolustusvoimiin, eli kaikki se, mitä sinne tarvitaan lisäresursseja, on myös heille annettava.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen.

14.12 **Pihla Keto-Huovinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka itärajan tilanne on tällä hetkellä vakaa, on turvallisuustilanne edelleen Euroopassa jännitteinen eikä nopeita muutoksia parempaan ole odotettavissa. Rajaturvallisuuslaki on toiminut ennaltaehkäisevänä toimenä, eikä sitä ole vielä toistaiseksi aktivoitu, hyvä niin. Nopeisiin muutoksiin on kuitenkin varauduttava ennalta, sillä olemme auttamattomasti myöhässä silloin, kun tilanne on jo päällä.

Suomella on suvereenina valtiona oikeus päättää itse omista rajoistaan ja velvollisuus huolehtia kansalaisistamme ja turvallisuudestamme. Venäjä käyttää oikeudellisia keinoja sotilaallisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tähän toimintaan meidän tulee vastata poikkeuslailla, jonka taustalla ei ole pyrkimys irtautua kansainvälisten sopimusten soveltamisesta vaan halu varautua vakavaan ja poikkeukselliseen tilanteeseen, jota nykyinen EU-sääntely ja kansainväliset sopimukset eivät toistaiseksi tunnista. Oikeusvaltion on suojeltava itseään.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Vielä lopuksi kiitos ministerille asian nopeasta tuomisesta eduskuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman.

14.13 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ikävä tosiasia on, että syyt, joiden takia tätä rajaturvallisuuslakia tarvitaan, eivät ole poistuneet mihinkään. Meillä on naapurissa aggressiivinen ja arvaamaton Venäjä, joka on valmis käyttämään ja jatkamaan hybriditoimintaa lähialueillamme, eikä turvallisuustilanne lähialueilla ole helpottunut — voi sanoa, että kun viimeisen vuoden ajalta katsoo, niin ehkä jopa päinvastoin. Siksi rajamme turvallisuudesta huolehtiminen on yhtä ajankohtaista kuin vuosi sitten, ja voi sanoa, että jossain määrin tämä turvallisuustilanne on pahentunut.

Arvoisa puhemies! On tärkeätä, että eduskunta käsittelee huolellisesti valiokunnissa tämän hallituksen esityksen.

Arvoisa puhemies! Olisin myös yhtynyt näihin kysymyksiin näistä rajaresursseista. Nythän tässä on tullut uutta tehtävää, uutta koulutettavaa Rajavartiolaitokselle, ja tänne eduskuntaan on tullut huolta näistä resursseista. Ministeri, voitteko taata, että rajaviranomaisten resurssit tässä tilanteessa turvataan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen.

14.14 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lain jatkaminen vuoden 26 loppuun asti on perusteltu ja ennen kaikkea välttämätön ratkaisu Suomen turvallisuuden kannalta. Rajaturvallisuus ei ole hallinnollinen yksityiskohta, se on kansallisen turvallisuuden perusta. Kun ulkovaltojen taholta pyritään vaikuttamaan poliittisiin päätöksiin, horjuttamaan yhteiskuntaa tai jakamaan kansaa, rajojen hallinta nousee ensimmäiseksi puolustuslinjaksi. Suomen rajaviranomaiset ovat johdonmukaisesti korostaneet, että välineellistetty maahantulo ei ole pelkkä uhkakuva. Se on todellisuutta, ja tämän todellisuuden ovat jakaneet Puola ja Liettua rajoillaan konkreettisesti ja nähneet, miten voimallisesti hybridi-vaikuttamista voidaan tehdä ja kokea.

Nämä tilanteet eivät ratkea siis tavanomaisilla viranomaistoimilla tai perinteisillä turvapaikkamenettelyillä. Ne vaativat poikkeuksellisia mutta tarkasti rajattuja keinoja, juuri sellaisia, joita tämä laki mahdollistaa.

Turvallisuus ei siis ole pysyvä tila. Se on jatkuvaa toimintaa, ennakointia ja päätöksentekoa. Kiitos sisäministerille asian tuomisesta saliin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen.

14.15 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten tuossa kuultiin, keskusta tukee tätä hallituksen esitystä. Hallituksen vastuulla on huolehtia suomalaisten turvallisuudesta, ja on hyvä, että tämä esitys nyt on meidän käsittelyssämme täällä — kiitos siitä.

Tässä hallituksen esityksen ja aikaisemminkin hyväksytyyn lain perusteluissa aivan keskeisessä roolissa on ulko- ja turvallisuuspoliittinen tilannekuva ja siihen liittyvä informaatio. Nyt kun on näin, että tämä informaatio on isolta osin salaista, niin olisikin tietysti aivan tärkeää, että kansanedustajat pääsisivät siitä osallisiksi. Keskustan eduskuntaryhmä on hallitukselta ja turvallisuusviranomaisilta tätä informaatiota ja tietoa

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

saanut, ja toivonkin, että kaikki ryhmät tätä tilaisuutta myöskin käyttäisivät hyväkseen, koska se myös saattaa muuttaa ajattelua.

On syytä kaikkien ymmärtää tämä, että tällä esityksellä ei torjuta ihmisten maahantuloa vaan toisen valtion Suomeen kohdistamaa vaikuttamista. Tätä Suomen pitää torjua, ja uskoaksemme tällä esityksellä sitä pystytään torjumaan tehokkaasti, kuten nyt menneen vuodenkin aikana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen.

14.17 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käännytyslakia koskeva hallituksen esitys oli viime vuonna Suomen perustuslain, EU-oikeuden ja kansainvälisten sopimusten vastainen, ja siksi vihreät päätyivät silloin äänestämään sitä vastaan. Nyt, niin kuin ministerikin totesi, tänne tuotu hallituksen esitys on saman sisältöinen, ja sen takia ongelmatkin ovat samat, samoin myös johtopäätös.

Viimekesäisessä keskustelussa yhtenä perusteluna käännytyslain puolesta esitettiin, että se laki säätämällä voitaisiin avata raja. Esimerkiksi panin merkille, että edustaja Lindtman totesi, että nyt meni eteenpäin laki, jolla voidaan mahdollistaa rajan avaaminen niin, että nykytilanne, jossa edes heikot eivät pääse hakemaan turvapaikkaa, muuttuu. Nyt kuitenkin on selvää, että rajaa ei avata eikä olla avaamassa, ja kysyisinkin: onko tätä perustetta silloin syytä arvioida uudelleen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

14.18 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansallinen turvallisuus on mahdollista yhteensovittaa ihmisoikeuksien kunnioittamisen kanssa. Tämä on se viesti, jota käytettiin vasemmistossa vuosi sitten, ja se pätee yhä. Vasemmistoliitto puolustaa johdonmukaisesti oikeusvaltiota, perustuslakia ja ihmisoikeuksia eikä voi siksi kannattaa näiden kanssa räikeässä ristiriidassa olevaa käännytyslakia. Turvapaikanhaun estävä käännytyslaki on yksiselitteisesti perustuslain, ihmisoikeussopimusten ja EU-oikeuden vastainen samoista syistä kuin se oli vuosi sitten.

Eduskuntaa ja oikeusvaltiota testataan nyt uudestaan. Viimeksi perustuslain ja asiantuntijoiden yli käveltiin perustuslakivaliokuntaa myöten. Toivottavasti tällä kertaa muutkin kuin vasemmistoliitto ja vihreät nousevat puolustamaan oikeusvaltiota ja Suomen perustuslakia. [Petri Hurun välihuuto] Hallituksen perusteluvollisuus on jopa suurempi nyt, kun pitäisi perustella sekä lain välttämättömyys uudelleen nykyisessä tilanteessa että voimassaolon jatko vielä alkuperäistä pidempään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Werning.

14.19 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille asian hyvästä esittelystä.

Voimme todeta, että tässä on kyse Suomen kansallisesta turvallisuudesta ja täysivaltaisuudesta. Meidän tulee olla varautuneita tulevaan, ja meillä tulee olla mahdollisuus puolustautua myös hybridivaikuttamista vastaan. Turvallisuustilanne ei ole helpottunut. Venäjän hybriditoiminta sen kun jatkuu. Tästä syystä lain jatkaminen on

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

perusteltua, mutta sen käyttö on rajattava tarkasti vain aidosti poikkeuksellisiin tilanteisiin, kuten sen tarkoitus onkin.

Olen valmis kannattamaan hallituksen hyvää esitystä ja uskon, että eduskunta käsittelee sen asianmukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

14.20 **Rami Lehtinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän lain jatkoon merkitys sisäisen turvallisuutemme kannalta on tärkeä. Laki luo viranomaisille riittävät työkalut välineellistetyn maahantulon estämiseksi. Tästä laista puhuttaessa on hyvä tunnistaa se tosiasia, että kyse on nimenomaan suomalaisten turvallisuudesta. Siksi lakia on jatkettava nyt keskeytyksettä. Jos lakia ei jatketa, niin mahdollisuus reagoida välittömiin turvallisuusuhkiin on huomattavasti heikompi.

Lausuntopalautteen perusteella krp on tunnistanut 2023 itärajalta olleen ilmiön yhteydessä henkilöitä, jotka mahdollisesti aiheuttavat vaaraa Suomen turvallisuudelle. Siksi meidän on turvauduttava kaikissa tilanteissa kaikkiin mahdollisiin keinoihin, jotta me voimme tämän ilmiön jatkossa estää. Myös muut Euroopan maat ovat valmistelleet vastaavanlaisen lain tekemistä, ja siitäkkin näkökulmasta voidaan todeta, että tämä laki on erittäin edistyksellinen ja myöskin merkityksellinen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ingo.

14.21 **Christoffer Ingo r** (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Då riksdagen i fjol behandlade den här lagen stod Finland inför en allvarlig situation. Ryssland hade börjat använda asylsökande som påtryckningsinstrument mot Finland vid östgränsen, och situationen vid gränsen har enligt vad vi och våra myndigheter vet inte förändrats. Anfallskriget i Ukraina fortgår och Ryssland har fortsatt sin aggressiva retorik mot Finland, mot EU och mot väst.

Hallitus esittää tämänhetkisten arvioiden perusteella jatkoa rajaturvallisuuslakiin, jotta rajan turvallisuus saadaan ylläpidettyä tarvittavalla tasolla. Lain sisältö ei ole muuttunut, eikä oikeudellisessa viitekehityksessä ole tapahtunut asiaan vaikuttavia muutoksia. Edellytykset löytyvät siis lain säätämiseksi, kun tilanne itärajan toisella puolella on pysynyt muuttumattomana.

Ärade fru talman! En förlängning av gränssäkerhetslagen är nödvändig för att trygga landets säkerhet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

14.22 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvokas rouva puhemies! Kansallinen turvallisuus ensin. Tässä esityksessä ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia lakiin, ehdotetaan vain sen voimassaolon jatkamista. Tämä on perusteltua. Laki on edelleen välttämätön, koska mikään olosuhteissa ei ole muuttunut niin, että turvallisuudestamme voisi tinkiä.

Rajaturvallisuuslain erityinen lisäarvo on siinä, että se antaa meille mahdollisuuden reagoida nopeasti ja päättäväisesti tilanteessa, jossa toinen valtio pyrkii vaikuttamaan

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Suomeen ihmisten liikuttamisen kautta. Erittäin tärkeää on myös huomata, että rajaturvallisuuslain käyttäminen on rajattua, määräaikaista ja korkean kynnyksen takana, silti se on ennen kaikkea tehokas.

Kiitos ministerille hyvästä valmistelusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

14.23 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Välineellistetyin maahantulon torjumiseksi tarkoitettu laki on aivan erinomainen laki, ja se on osoittanut toimivuutensa, koska rajalla on ollut rauhallista, kun toisella puolella rajaa tiedetään, mikä on menettely. Jotta voimme turvata Suomen kansalaisten turvallisuuden tässä maassa, on valtion pidettävä huoli siitä, että lainsäädäntö on ajan tasalla, ja valtion nimenomainen tehtävä on suojella Suomen kansalaisia.

Kaikki me tiedämme, että tuolla itärajan takana tätä operaatiota pyörittävät osittain myös rajaviranomaiset — ja paljon muutakin semmoista porukkaa, mikä ei ole kunniaksi sille kansalle eikä kenellekään. Meidän rajamme vartijat tarvitsevat voimassa olevan lainsäädännön, jolla he voivat suojata suomalaisten ihmisten turvallisuutta tuolla rajoilla.

Tämä on äärimmäisen tärkeä asia. On pidettävä mielessä koko ajan se, että tilanne rajoillamme ei Venäjän Ukrainaan hyökkäämisen jälkeen ole muuttunut ollenkaan turvallisemmaksi. Kaikki jatkuu ennallaan, ja sen tautta meidän pitää olla valmiina ja pitää lainsäädäntö ajan tasalla, mitä olemme kiitettävästi tehneetkin. [Puhemies koputtaa] — Kiitoksia ja sitten erikoiset kiitokset ministerille asiassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen.

14.24 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on tässä aito dilemma olemassa eli vihamielistä valtiollista vaikuttamista tämän välineellistetyin turvapaikkaprosessin myötä. Tämä on turvallisuusongelma meidän rajoillamme, ja siksi tätä rajalakia on ainakin perusteltu juuri siitä lähtökohdasta.

Yhtä lailla rajan pysyvä kiinniolo on ihmisoikeusongelma. Se, että raja on nyt vakaa ja rauhallinen, kuten täällä sanottiin, ei kai ensisijaisesti johdu tästä rajalakiasta vaan siitä, että tämä raja on kiinni, mikä tehdään rajavartiolain 16 §:n pohjalta. Mutta onko ongelma juuri siinä, että rajavartiolaki ei mahdollista sitä rajan avaamista, kun tämä välineellistetty turvapaikkapolitiikka eli vihamielinen vaikuttaminen on siellä takana? Siksi meillä on tämä rajalaki nyt otettu käyttöön. Sen takia kysyn ministeriltä sen aidoimman kysymyksen: onko tätä viitekehystä ajatellen taustalla rajalain ydintavoite siinä, että se mahdollistaisi rajan hallitun avaamisen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen.

14.25 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusvaltion puolustamisessa tarvitaan välillä poikkeustoimiakin, ja Suomessa valtiosääntö mahdollistaa poikkeuslain käytön mielellään rajatusti sekä ajaltaan että soveltamisalaltaan, ja näinhän tässä rajaturvallisuuslain tapauksessa on ollut kyse.

Vuoden aikana on muutoksia tapahtunut sikäli, että tämmöinen kansainvälinen ymmärtämys sille, että näitä kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia voidaan tulkita toisin,

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

kun ilmiöt ympärillä muuttuvat, on lisääntynyt. Siinä mielessä on tärkeätä, että Suomi myös tällä jatkolainkierroksella mahdollisimman tarkasti katsoo, miten tämä sopeutuu, miten on sopeutettavissa parhaiten myös näihin kansainvälisiin normeihin, valvontaelinten lausuntoihin ja niin edelleen. Tämä tarvitsee huolellisen tarkastelun perustuslakivaliokunnassa, ja sitten tarvitaan myöskin valmistautuminen resurssein siihen, että jos tätä joudutaan käyttämään, niin on valmiudet saada niin koulutettuja kuin riittävä määrä asiantuntevia rajamiehiä sinne paikalle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Vestman.

14.26 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On pidettävä visusti mielessä, mistä tässä laissa on kysymys. On tarkoitus torjua Venäjän valtiollista vaikuttamista, yksin Venäjän viranomaisten kontrolloimaa siirtolaisten käyttämistä aseena Suomea vastaan, ennalta estää ja torjua vihamielistä toimintaa, joka voi vakavasti vaarantaa Suomen täysivaltaisuuden ja kansallisen turvallisuuden. Viime kädessä kysymys on tosiaan siitä, annetaanko tälle vihamieliselle vieraalle valtiolle, joka ei itse noudata kansainvälistä oikeutta ja joka käy hyökkäyssotaa Euroopassa, oikeus tosiasiaa päättää Suomen ulkorajojen kontrollista ja siitä, ketkä Suomeen voivat tulla.

Suomen, vahvan oikeusvaltion, vastaus tähän oli viime kesänä huolellisen eduskuntakäsittelyn jälkeen ennalta lailla säätää perustuslain säätämisyjärjestyksessä välttämättömistä toimivaltuuksista tämän vaaran torjumiseksi. Tämä oli vahvan oikeusvaltion vastaus. Tälläkin kertaa laki käsitellään täällä eduskunnassa varmasti huolellisesti, ja perustuslakivaliokunta tekee oman arvionsa. Pyydän, että lain vastustajat lopettavat oikeusvaltion ja perustuslain käyttämisen keppihevosenä tämän lain vastustamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

14.28 **Joakim Vigelius ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen rajoista päättää Suomi, ei Venäjä. Rajat ovat meidän kansallisen turvallisuutemme perusta, ja myös tämä laki edistää sitä. Emme halua ajaa Suomea siihen samaan tilanteeseen, mihin esimerkiksi Puola ja Baltia ovat joutuneet, eli että Venäjä ja Valko-Venäjä ovat puskeneeet kymmeniätuhansia, jopa yli satatuhatta rajanylitystapausta, Puolan ja Baltian rajoille, siis siirtolaisia kehitysmaista ja kolmansista maista näiden autoritääristen maiden, Valko-Venäjän ja Venäjän, myötävaikutuksella nimenomaan paitsi loukkaamaan Puolan ja Baltian rajoja myös pyrkimyksenä aiheuttaa sisäpoliittisia ja toisaalta myös ulkopoliittisia ongelmia näille maille. Me emme voi Suomena antaa tällaisen tilanteen kehittyä omille rajoillemme, ja siksi me pyrimme ottamaan takaisin kontrollin rajoistamme itsellemme, mitä tulee rajan sulkemiseen mutta myös sen rajasulun aktualisoimiseen siinä tilanteessa, että Venäjä yrittäisi meidän rajojamme koetella.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen.

14.29 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP on sitoutunut ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioon, ja niin se on, että tarvitsemme lain, jolla voimme suojautua vihamieliseltä vaikuttamiselta. Täytyy muistaa, että tämän

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

rajaturvallisuuslain jatkon takana on Venäjän vihamielinen vaikuttaminen eikä turvallisuustilanne ole vuoden aikana muuttunut ainakaan yhtään paremmaksi. Päinvastoin me seuraamme päivittäin Venäjän häikäilemättömiä iskuja Ukrainassa siviilikohteisiin. Tiedämme, mihin Venäjä pystyy. Se pystyy välineellistämään turvapaikanhakijoita ja aiheuttamaan kaaoksen ja vakavan turvallisuusriskin Suomen itärajalle, ja lailla tämän maan on voitava tarvittaessa suojautua.

SDP tiedostaa oman vastuunsa tilanteessa, jossa lain läpimeno vaatii eduskunnassa hyvin laajan enemmistön, mutta haluamme myös käsitellä tämän lain huolellisesti. Me tulemme käymään tämän eduskuntaryhmässämme lävitse, ja toivomme, että myös eduskunnan valiokunnissa tämän lain käsittely saa sen tarvitseman ajan. Ja, rouva ministeri, me toivomme myös, että Rajavartiolaitoksella on riittävät resurssit huolehtia siitä, että itärajalla on tarvittava sen turvallisuuden takaamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

14.30 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä on todettu, tämä lakihan on samansisältöinen kuin edellinenkin, ja siinä mielessä se sisältää myös ne samat keskeiset ongelmat liittyen esimerkiksi kansainvälisiin sopimuksiin ja EU-oikeuteen.

Olisin tässä kohtaa nostanut esiin oikeuskanslerin lausunnon. Oikeuskansleri on nostanut esiin erinäisiä puutteita tässä esityksessä, joihin ei ole kuitenkaan vastattu tai jotka on toteutettu vain osittain, ja olisinkin kysynyt ministeriltä tässä kohdin näihin kantaa. OKA on katsonut, että tämä lain käyttöönottokynnys asetettaisiin jopa korkeammalle kuin lakia alun perin annettaessa tehtiin, ja myös kiinnittänyt huomiota siihen, miten eduskunnan informointi ja osallistumisen turvaaminen lain käyttöönottoa koskevan päätöksen tekoon varmistetaan. Myöskään vastausta tai muutosta ei ole tullut siihen, kun OKA on todennut, että olisi perusteltua arvioida uudelleen lakiin sisältyvää oikeusturvamenettelyä ja sitä, turvaako se säädetyssä muodossa konkreettisessa tilanteessa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Riipi.

14.31 **Mika Riipi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansallisella turvallisuudella ei voi tehdä politiikkaa, ja pidänkin erinomaisena asiana, että hallitus on ripeästi tuonut tämän lain jatkon eduskunnan käsittelyyn. Maailmanpoliittinen tilannehan on nyt ehkä jopa vielä kimurantimpi kuin se oli viime kesänä, ja viime kesänä käytiin kuitenkin hyvin huolellinen käsittely tämän lain sisällöstä, perusteista ja tarpeellisuudesta. Nyt kun tässä on kyseessä jatkoajan myöntäminen, niin vahvasti näen, että tämä pitää meillä edelleenkin tässä talossa saada eteenpäin. Olen omalta osaltani valmis tukemaan tätä lakia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Linnell.

14.32 **Jarno Linnell kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä nyt on syytä puhua suoraan. Venäjä käy hybridisotaa Suomea ja länsimaita kohtaan tänäkin päivänä, ja keinot ovat hyvin moninaiset. Tällä laaja-alaisella ja pitkäkestoisella

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

hybridisodankäynnillä Venäjä pyrkii pysyvästi heikentämään Suomea, Euroopan unionia ja Natoa ja pyrkii sisäisesti meitä hämmentämään, jolloin parasta on olla hämmentymättä. Venäjän hybridi-vaikuttamisen voi arvioida lähiaikoina muuttuvan entistään aggressiivisemmäksi.

Tämä välineellistetty maahantulo on osa, yksi keinovalikoima Venäjän hybridityökälypakissa, jolla Venäjä pyrkii vaikuttamaan, ja tätä kykyä Venäjä ylläpitää niin Suomea, Puolaa kuin Baltian maitakin kohtaan. Kuten tiedämme, tilanne voi muuttua Suomen itärajalla hyvinkin nopeasti. Peruste lain voimassaolon jatkamiselle on edelleen voimassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väättäinen.

14.33 **Tuula Väättäinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta on tärkeää, että hallitus on tuonut tämän lain jo tässä vaiheessa eduskuntaan. Niin kuin on monta kertaa todettu jo tänään, tilanne rajalla ei ole muuttunut yhtään helpommaksi siitä, kun viimeksi rajalaki säädettiin, mutta nyt on tietysti tärkeää, että valiokunnilla on mahdollisuus ja työrauha, joita täytyy jopa melkein vaalia, jotta valiokunnat voisivat mahdollisimman laajasti kuulla asiantuntijoita.

Minäkin olen huolissani Rajavartiolaitoksen rahoituksesta. Tiedämme, että siellä on vajetta jo perusrahoituksesta, ja toivoisin, että ministeri suhtautuisi tähän sillä pietteillä, että Rajavartiolaitos saisi lisärahoitusta, jotta he onnistuvat rajalla valvontatyössään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kari.

14.34 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hienoa, että jo tässä eduskunnan lähetekeskustelun aikana olemme tässä salissa varsin yksimielisiä rajalain tarpeellisuudesta ja että myös keskustelussa nousevat Rajavartiolaitoksen resurssit. Yksi hienoin osa tätä kansanedustuslaitosta on asiantuntijoiden kuuleminen, kun kuulemme turvallisuusviranomaisia muun muassa nyt tästä rajalain jatkosta mutta noin laajemminkin tästä turvallisuustilanteesta. Tämän vuoden aikana turvallisuustilanne ei nimenomaan viranomaisten näkökulmasta katsottuna ole mennyt parempaan suuntaan, päinvastoin huonompaan. Eduskunnassakin on useita turvallisuusvaliokuntia, joissa näitä asioita tiiviisti käsitellään.

Haluan nostaa, arvoisa ministeri, nämä Rajavartiolaitoksen resurssit kokonaisuutena. Kriisi- ja poikkeusaikoina Rajavartiolaitos on osa puolustustamme ja puolustusvoimia. Millä tavoin, arvoisa ministeri, pitäisi nostaa budjettikeskustelussa, mahdollisesti puoliväliriihessä, Rajavartiolaitoksen resurssit Puolustusvoimien resurssien rinnalle? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli.

14.35 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomella on oikeus puolustaa itseään, ja oikeusvaltiolla on lupa ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin, jotka ovat vaaran torjumiseksi välttämättömiä. Tämän on myös perustuslakivaliokunta todennut.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Mikä on suuri kuva turvallisuustilanteesta? 1) Sota Ukrainassa jatkuu, 2) Euroopan turvallisuustilanne on historiallisen epävakaa ja vaarallinen, 3) Venäjän hybridi-vaikuttamisen keinot ovat laajasti käytössä, ja 4) maahantulon välineellistäminen on yksi niistä keinoista, joilla voidaan pyrkiä vaikuttamaan Suomen ja EU:n turvallisuuteen sekä yleiseen järjestykseen. Olemme vastuussa EU:n itärajasta.

Kiitän ministeriä asian valmistelusta ja esittelystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola.

14.36 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten ministeri itse ja moni muukin tässä salissa jo aiemmin totesi, niin itärajan takana ei mikään ole sillä tavoin muuttunut, että meidänkään tarvitsisi nyt voimassa olevaa käytäntöä muuttaa, vaan tarvitsee jatkaa sitä esityksen mukaan ainakin sinne ensi vuoden loppuun saakka. Se, että me aikanamme saimme tämän lain aikaan, oli hyvä asia, ja pelkästään tieto siitä, että meillä on tarpeen vaatiessa tällainen työkalu käytössämme, on osoittanut toimivuutensa.

Suomen turvallisuus on tärkeämpää kuin mikään muu, ja siksi onkin erittäin hienoa ollut kuulla tämä lähes sataprosenttinen yksimielisyys tässä salissa tämän asian ympärillä. Mitään niitä kansainvälisiä mainehaittoja, saati mitään sanktioita, mitä jossain vaiheessa pelättiin tämän tuovan, ei tietenkään ole vielä tullut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

14.37 **Vesa Kallio kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä keskustan kollegat ovat tuoneet esille, keskusta tukee rajaturvallisuuslain voimassaolon jatkamista, ja on todellakin hyvä, että nyt ollaan hyvissä ajoin liikkeellä. Luotamme myös tällä kertaa niin perustuslakivaliokunnan kuin hallintovaliokunnan tekemiin arvioihin tästä.

Rajalain voimassaolon jatkamisella säilytetään lisätyökalu vahvistaa rajaturvallisuutta, sisäistä turvallisuutta sekä Suomen itsenäisyyttä Venäjän mahdollisilta hybridiopeeraatioilta. Myös turvallisuusviranomaiset ovat pitäneet yksimielisesti lakia välttämättömänä.

Myös EU-säädöksessä korostetaan, että jokainen jäsenvaltio on velvollinen huolehtimaan sisäisestä turvallisuudesta, ja Suomi tulee varmasti tekemään omalta osaltaan tämän tehtävän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kumpula-Natri.

14.38 **Miapetra Kumpula-Natri sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunta edellytti myös tämän lain hyväksymisessä, että seurataan EU-lainsäädäntöjä ja koetetaan myös tuoda ilmi sitä tilannetta, joka täällä on. Näin on menetelty. Me näemme, että maailmalla on ymmärrystä kaikkien Venäjän naapurimaiden tilanteen suhteen, koska Ukraina on pahentuneessa tilanteessa, hyökkäykset ovat viime päivinä julmistuneet entisestään, eikä tässä lähialueellakaan uhittelu ole ollenkaan valitettavasti helpottunut, ehkä jopa päinvastoin on ollut tiivistynyttä toimintaa.

Tässä lainsäädännössä halutaan puuttua hybriditoimintaan ja olla valmiudessa ottamaan käyttöön samat toimet kuin kohta vanhentuva laki olisi mahdollistanut. Käyttöä ei

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

nyt ole vielä tarvinnut tehdä, koska raja on ollut kokonaan kiinni. EU:ssa on tullut voimaan laki, jossa ymmärretään toimia rajan sulkemiseksi, ja ennen kaikkea komission tiedonanto, joka lisää jäsenmaiden ymmärrystä siihen, että rajoilla voi olla myös hybridi vaikuttamiseen ja vihamielisen valtion toimintaan tarvittavia keinoja käyttöön otettu kansallisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen.

14.40 **Suna Kymäläinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta on hyvä, että hallitus tuo tämän esityksen meille eduskuntaan, ja on hyvä, että tässä vaiheessa — viime vuonna keskustelimme tästä ajankohdasta. Kyllä minä luotan turvallisuusviranomaisten arvioon siitä, että tilanne rajalla on yhä jännitteinen ja Suomen kansallinen turvallisuus edellyttää tämän lain säätämistä.

Kaksi asiaa täällä on mainittu.

Resurssit: todellakin perusrahoituksesta puuttuu säännöllisesti tuo 20 miljoonaa euroa suurin piirtein, mikä estää Rajan pitkäjänteistä toiminnan suunnittelua sekä myös investointeja, ja toivon todella, että te pistätte tämän kuntoon.

Sitten Suomen ja EU:n ulkorajojen turvallisuudesta on huolehdittava yhdessä EU:n kanssa, kuten täällä on EU:hun viitattukin. Kysyisin ministeriltä, kuinka hallitus vaikuttaa EU:ssa yhteisten rajaturvallisuutta parantavien ehdotusten ja lainsäädännön osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen.

14.41 **Jorma Piisinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä on erittäin tärkeä laki Suomen turvallisuuden kannalta. Suomen on näissä yhä hankalammissa oloissa pystyttävä tehokkaasti ylläpitämään kansallista turvallisuutta ja suojaamaan perus- ja ihmisoikeuksia kokonaisuutena ja tasapainoisella tavalla.

Eduskunnan oikeusasiamies on todennut, että hänellä ei ole perusteita kyseenalaistaa tarvetta lain voimassaolon jatkamiselle. Se, mitä oikeusvaltiossa voidaan vallitsevassa tilanteessa tehdä, on juuri se, että laissa säädetään oikeasuhtaisista toimivaltuuksista, joita etukäteen arvioituna voidaan pitää välttämättöminä vaaran torjumiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys vastaa juuri tähän tarpeeseen. Kiitos ministeri Rantaselle tämän esityksen tuomisesta meille tänne eduskuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jäntti.

14.42 **Alexi Jäntti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on oltava lainsäädäntö, jonka puitteissa rajoillamme toimivat viranomaiset voivat tehdä työtään tarvittaessa jopa voimakeinoihin turvautuen. Emme voi olettaa, että viranhaltijamme lähtisivät tiukan paikan tullen kansalaistottelemattomuuden tielle, kuten asekatkijat aikanaan vaaran hetkellä tekivät. Rajaturvallisuuslain tavoitteena on torjua tehokkaasti Suomeen kohdistettavaa painostamista ja vahvistaa rajaturvallisuutta.

Oikeusvaltio on arvokkainta, mitä meillä on. Oikeusvaltio on niin arvokas, että sitä on puolustettava jopa omia lakejamme sekä kansainvälisiä sopimuksia itsellemme edullisesti soveltaen. Kun toisessa vaakakupissa on kansallinen turvallisuus ja toisessa

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

perusoikeuksien sisällöllinen, ajallinen ja alueellinen rajaaminen, valinnan ei pitäisi olla vaikea. Turvallisuus on kaikkein tärkein. Viisas valitsee kahdesta pahasta aina pienemmän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen.

14.43 **Riitta Mäkinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Rajaturvallisuuslaki säädettiin eduskunnassa viime kesänä vastauksena Venäjän hybridivaikuttamiseen välineellistetyn maahantulon muodossa. Vuoden aikana ympäröivä turvallisuustilanteemme ei ole millään muotoa tasaantunut, vaan päinvastoin reaali maailman esimerkit osoittavat, että Venäjä on aktivoitunut monin eri tavoin, oli kyse sitten toiminnasta merialueilla, maarajoilla tai verkossa.

Olen luottavainen sen suhteen, että eduskunta korkeimpana valtiovallan käyttäjänä arvioi esityksen huolellisesti, ja on hyvä, että nyt meillä on siihen myös asiallisesti varattuna aikaa. Me teemme Suomessa kaikki tarvittavat kansalliset ratkaisut oman turvallisuutemme vahvistamiseksi, mutta meidän tulee myös vaikuttaa Euroopassa yhteisten rajaturvallisuutta parantavien ehdotusten ja lainsäädännön aikaansaamiseksi, jotta Suomen ja EU:n ulkorajojen turvallisuus voidaan taata. Olisin kysynyt ministeriltä, minkälaista keskustelua tämän asian osalta tällä hetkellä käydään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan vielä neljä vastauspuheenvuoroa ja sen jälkeen sitten ministerin vastaus. Sitten siirrymme seuraavaan asiakohtaan. Nämä neljä ovat Eskelinen, Malm, Rasinkangas ja Aalto-Setälä. — Eskelinen.

14.44 **Seppo Eskelinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itärajan turvallisuustilanne todellakaan ei ole muuttunut. Hybridivaikuttaminen Itämerellä ja Itä-Suomen lentoliikenteeseen on jatkuvaa. On aivan perusteltua, että Suomen kansallisen kokonaisturvallisuuden näkökulmasta rajalain jatko hyväksytään.

Samaan aikaan, kun teemme päätöksiä, on kyllä syytä nostaa, niin kuin useassa puheenvuorossa täällä, Rajavartioston resurssit. Tässä on vaara, että tässä hurjassa puolustusmenojen kasvuhypessä Rajavartiolaitos jää vähän jalkoihin. Sitten kun puhutaan vielä satojen miljoonien pohjoisen sotilaallisen liikkuvuuden rahoituksesta, niin on muistettava, että meillä on 1 300 kilometriä tuota itärajaa, 1 300 kilometriä. Aika vähän puhutaan siitä. Tällä hetkellä raha ohjautuu ihan muualle. Resurssit on todellakin laitettava kuntoon. Rajavartiolaitokselle on kyllä annettava kiitos niistä laajoista toimista, miten he ovat kouluttaneet ja kouluttautuneet henkilöstön osalta tähän hybridivaikuttamiseen ja uusiin toimintatapoihin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

14.46 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä, kuten täällä on tänään jo moneen otteeseen todettu, Venäjä käy aggressiivista hyökkäyssotaa edelleen Ukrainassa. Päivä päivältä se tuntuu olevan entistä hurjempaa. Mutta samaan aikaan, kun Venäjä käy hyökkäyssotaansa Ukrainassa, se myöskin härkkii kaikilla erilaisilla tavoilla myös muuten. Muun muassa tätä verkossa tapahtuvaa vaikuttamista, somen hyväksikäyttämistä ja osittain varmasti myöskin vaalivaikuttamista on ollut liikkeellä.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Sen takia se, mihin me voimme vaikuttaa ensisijaisesti, on tietenkin rajojemme turvallisuus. Itse olen sitä mieltä, että tässä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa valtavaa muutosta parempaan ei kyllä ole tapahtunut vaan se, mitä voidaan tehdä sen eteen, että rajoilla tilanne pysyykin rauhallisena, on tehtävä. Mutta nimenomaan siitä, että resursseja, kalustoja ja teknologiaa on myös jatkossa Rajavartiolaitoksen käytettävissä, kannamme koko puolueena huolta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aalto-Setälä.

14.47 **Pauli Aalto-Setälä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olemme tänään käyneet hyvin fiksua, syvällistä keskustelua Suomen turvallisuudesta. On hyvä ymmärtääkin se, miksi tätä lakia halutaan jatkaa. Venäjä käy sotaa, konventionaalista sotaa, Ukrainassa juuri tällä hetkellä, kun tässä istumme, ja meitä länttä kohtaan hybridisotaa, johon kuuluu myöskin välineellistetty maahanmuutto. On ilmiselvää, että tätä lakia pitää jatkaa, ja on hienoa, että suurin osa täällä on sitä mieltä.

On myöskin huomioitava, että viime kesänä odotimme suurta kansainvälistä mainehaittaa ja huomiota tästä meidän käyttäytymisestämme. Sellaistahan ei ole tullut. Kyllä muutkin länsivaltiot ovat ymmärtäneet, että me teemme niin kuin oikeusvaltion kuuluu tehdä. Perustuslaillisessa järjestyksessä suojaamme suomalaisten turvallisuutta, ja näin tulee tehdä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin!] Kiitos ministerille.

Itse olen kyllä sitä mieltä, että tämä ei edellytä niin valtavan pitkää käsittelyä tällä kertaa, koska me tiedämme täsmälleen, mitä on tapahtunut, ja mikään näistä muuttujista ei ole muuttunut paitsi se, että Venäjä on vielä suurempi uhka. [Mauri Peltokangas: Erinomainen puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Rasinkangas.

14.48 **Merja Rasinkangas ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Rajaturvallisuuslain jatkaminen vuoden 2026 loppuun on välttämätöntä. Meidän tulee huolehtia siitä, että Suomen rajaturvallisuus ei vaarannu missään tilanteessa. Rajaturvallisuuslaki on myös merkki ulospäin siitä, että meitä ei voida painostaa välineellistetyllä maahantulolla. Ennen kaikkea rajaturvallisuuslaissa on kyse siitä, että suomalaisten turvallisuus, kansainvälinen itsemääräämisoikeus sekä viranomaisen kyky tehokkaaseen raja-valvontaan varmistetaan.

Arvoisa puhemies! Turvallisuusympäristö on edelleen sen kaltainen, että rajaturvallisuuslakia on syytä jatkaa. Kiitos sisäministeri Rantaselle tärkeästä työstä Suomen ja suomalaisten turvallisuuden eteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministerin vastaus. Riittääkö kolme minuuttia? [Mari Rantanen: Jos vähän enemmän!] — No niin, vähän enemmän, [Naurua] kymmenen sekuntia. [Naurua]

14.49 **Sisäministeri Mari Rantanen:** Arvoisa puhemies, kiitoksia! Aloitetaan siitä, että kansallinen turvallisuus on yhteinen asia, ja ilolla tietysti kuuntelen salin keskustelua siitä, että tätä lain jatkoa ollaan odotettu ja sitä ollaan valmiita tukemaan. Kuten täällä nyt on

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

käynyt ilmi, eduskunta toki käyttää sen ajan ja käsittelee tämän huolella, mutta korostan vielä sitä, että muutoin lain sisältöön ei ole tehty muutoksia, muuta kuin tämä voimassaolon jatkaminen, ja siltä osin varmasti pääsette ripeästi eteenpäin. Itsekin toivoisin toki, että koko sali voisi seistä tämän lain takana, joka on täysin välttämätön meille suojataksemme omaa itsemääräämisoikeuttamme sekä kansallista turvallisuuttamme myös niissä tilanteissa, jos kohtaamme oikein vaikean tilanteen.

Sitten ehkä tästä termistöstä vähän haluaisin todeta, että perin usein kuulee, että silloin kun laista ei pidetä, niin tätä kutsutaan käännetyksi, ja sitten kun katsotaan sitä tosiasiallista tarvetta, niin sitten tätä kutsutaan rajaturvallisuuslaiksi. Itse olen kyllä tämän viimeisen termin kannalla, mikä ehkä enemmän kuvastaa sitä, mistä tässä on kysymys.

Täällä kysyttiin sitä, minkä vuoksi raja-asemia ei voida avata ja minkä vuoksi tätä lakia ei voida käyttää ikään kuin niin, että ottaisimme tämän lain käyttöön ja avattaisiin rajat. Haluaisin muistuttaa, että eduskunta viimeksi käsitellessään tätä lakia totesi yksiselitteisesti, että tämä rajaturvallisuuslaki, jota nyt käsittelemme, on viimesijainen keino. Kaikkien muiden keinojen täytyy olla ensin käytössä, ja näin ollen tätä tietysti me kunnioitamme. Mitä tulee tällä hetkellä meidän rajanylityspaikkojen avaamiseen, niin viranomaisten arvio on edelleen se, että me emme sitä voi tehdä vaarantamatta omaa turvallisuuttamme, ja tähän on tyytyminen. Rajanylityspaikat on pidettävä toistaiseksi suljettuina tämän viranomaisarvion perusteella.

Sitten ehkä aivan lyhyesti totean, että tämä Euroopan komission tiedonanto oli kyllä siinä mielessä meille erinomaisen hyvä, että jos olette tutustuneet siihen, niin siellä käytetään kyllä hyvin samantyyppisiä termejä kuin tässä meidän laissamme. Komissio myös tunnistaa sen, että tietyissä tilanteissa valtion on voitava puolustaa omaa rajaansa, omaa kansallista turvallisuuttansa, myös tämmöisillä poikkeuksellisilla toimilla, ja tämä on tietysti erinomaisen hyvä asia.

Ehkä sitten totean tähän: Vierailin Ukrainassa muutama viikko sitten, ja toki asia oli ehkä aiemminkin selvillä, mutta kun vierailin muun muassa siellä Valko-Venäjän rajalla ja tapasin heidän rajavartijoitaan, tapasin heidän palomiehiään, tapasin heidän poliisejaan, niin tavattoman tarkoin tuli selville se, että pelkästään nämä viranomaiset itse asiassa tämmöisessä sotatilanteessa ovat niitä, jotka ovat vastaamassa. Rajavartijat ottavat sen ensimmäisen aggressiivisen hyökkäyksen vastaan. Poliisit taistelivat Ukrainan kaupunkien kaduilla. Palomiehet vastasivat näihin seurauksiin, mitä hyökkäyksessä tuli. Ja sitten se, mikä siellä oli aivan ilmiselvää, on se, että siviiliväestön suojeleminen on kaiken a ja o tällaisessa tilanteessa.

Tästä pääsemme siihen, että kun täällä nostettiin Rajavartiolaitoksen resurssit ja myöskin puolustusmenot esiin, niin viime viikollahan hallitus piti tiedotustilaisuuden puolustusmenojen nostamisesta, valmistautumisesta irtautumiseen Ottawan sopimuksesta, mutta tuossa samassa yhteydessä onneksi näiden Ukrainan oppienkin myötä hallitus totesi myös sen, että tulemme nostamaan Rajavartiolaitoksen, suojelupoliisin, poliisin valmiusyksikön sekä siviilien suojeleminen osalta budjettia pysyvästi. — Kiitos. [Mauri Peltokangas: Erinomaista!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään tässä vaiheessa, ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.54.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 22.42.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Siellä on ensimmäisenä edustaja Peltonen.

22.42 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon mukaan Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti. Tällä hetkellä turvallisuusympäristömme on vakava, vaarallinen ja vaikeasti ennakoitava. Muutos Suomen turvallisuusympäristössä on seurausta Venäjän pitkäaikaisesta kehityksestä, jossa Venäjä pyrkii aggressiivisesti uudelleenrakentamaan Neuvostoliiton hajoamisen myötä menetettyä suurvalta-asemaa.

Ukrainassa Venäjä käy täysimittaista sotaa tavoitteitaan edistääkseen. Muualla Euroopassa Venäjä horjuttaa turvallisuutta ja harjoittaa painostamista toisenlaisin, viheliäisin keinoin. Tästä painostamisesta osansa on saanut myös Suomi. Suomi joutui Venäjän vihamielisen painostamisen kohteeksi talvella kaksi vuotta sitten. Vuonna 2023 alkanut rajaturvallisuuden vakava häiriötilanne ja välineellistetyn maahantulon uhka heijastelee kansainvälistä turvallisuustilannetta. Suomi joutui Venäjän häikäilemättömän hybridivaikuttamisen vuoksi uudelleen tilanteeseen, mutta ei suinkaan yksin. Useat Euroopan unioniin kuuluvat Venäjän rajanaapurit ovat joutuneet kohtaamaan vastaavatyypistä painostamista ja hybridivaikuttamista.

Suomi pystyi reagoimaan ripeästi Venäjän painostamiseen viime vaalikaudella eduskunnassa säädetyin rajavartiolaain 16 §:n nojalla. Rajavartioasemien sulkeminen vaiheittain ja lopulta itärajan täyssulku jättivät kuitenkin yhä riskin siihen, että välineellistetty maahantulo saa vaikeampia muotoja ja laajenee Suomen maastorajoille. Näihin vaikeimpiin tilanteisiin ja uhkakuviin sen hetken lainsäädäntömme ei tarjonnut riittäviä työkaluja. Tähän tarpeeseen eduskunnassa säädettiin rajaturvallisuuslakina tunnettu poikkeuslaki, joka on määräaikaisena voimassa yhden vuoden.

Hallituksen alkuperäistä esitystä rajaturvallisuuslaista muutettiin täällä eduskunnassa. Lakiin määriteltiin eduskunnalle jälkivalvonnan rooli. Lisäksi lakiin lisättiin perustuslakivaliokunnan edellyttämä jälkikäteinen oikeusturvamenettely. Lakia myös täsmennettiin tavoilla, jotka vähensivät rajamiehen oikeusturvaan liittyvää huolta ja minimoivat ristiriitaa kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden ja palautuskiellon osalta. Eduskunta jätti käsittelyssään rajaturvallisuuslakiin vahvan kädenjälkensä.

Arvoisa puhemies! Nyt hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä rajaturvallisuuslain voimassaolon jatkamisesta. Suomen itärajan turvallisuuden takaaminen on tänään yhtä ajankohtaista kuin vuosi sitten. Vaikka rajaturvallisuuslakia ei ole jouduttu ottamaan käyttöön, Venäjän harjoittaman välineellistetyn maahantulon uhka ei ole poistunut mihinkään, ja siksi hallituksen esitys on käsiteltävä vastuullisesti ja asian vaatimalla vakavuudella täällä eduskunnassa.

On tärkeää muistuttaa, että rajaturvallisuuslaki säädettiin eduskunnassa vuosi sitten vain ja ainoastaan vastauksena Venäjän harjoittamaan painostamiseen välineellistetyn maahantulon muodossa. Siksi lakia on tärkeää arvioida suhteessa turvallisuus-

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

tilanteeseemme ja Venäjän muodostamaan uhkaan. Valitettavasti Venäjän hybridi-toiminnan uhka ei ole kadonnut tai pienentynyt. Päinvastoin olemme nähneet kuluvan vuoden aikana merkkejä siitä, että Venäjä on valmis jatkamaan jännitteitä lisäävää toimintaa niin merialueilla kuin maarajojenkin läheisyydessä. Itärajan näennäisen vakaan tilanteen ei pidä antaa hämätä ja tuudittaa meitä sellaiseen käsitykseen, etteikö Venäjä voisi halutessaan koska tahansa käynnistää uudelleen vihamielisen painostamisen itärajalla.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraatit pitävät Suomen kansallisen turvallisuuden varmistamista ensiarvoisen tärkeänä kaikissa oloissa kaikkina aikoina. Valitettava tosiasia on, että Suomen itärajan turvallisuustilanteessa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia parempaan viime kesän jälkeen. Siksi hallituksella on ollut perusteltu tarve arvioida rajaturvallisuuslain voimassaolon määräaikaista jatkamista. Suomella täytyy olla kaikissa tilanteissa käytössään tarvittavat keinot torjua Venäjän vihamielistä vaikuttamista rajoillamme.

Sosiaalidemokraatit tunnistavat vastuunsa turvallisuuskysymyksissä ja niihin vastaamisessa. Hallituksen eduskunnalle antama esitys tullaan käymään huolellisesti läpi. Keskeisessä roolissa ovat jälleen perustuslakivaliokunnan arvio ja hallintovaliokunnan käsittely, joille tulee turvata niiden tarvitsema aika.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen.

22.48 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuustilanne Suomen itärajalla on edelleen jännitteinen, ja erilaiset hybridivaikuttamisen ilmiöt ovat jopa tietyillä alueilla voimistuneet. Venäjän välineellistetyn maahantulon uhka ei ole siis poistunut, ja hallituksen esitys rajaturvallisuuslain määräaikaisesta jatkamisesta on perusteltua tuoda eduskunnan käsittelyyn.

Suomen kansallisen turvallisuuden varmistaminen on ensiarvoisen tärkeää kaikissa tilanteissa, sillä muuttuva turvallisuusympäristö edellyttää jatkuvaa varautumista ja ennakoivia toimenpiteitä. Rajaturvallisuuslaki säädettiin vajaa vuosi sitten vastauksena Venäjän painostukseen, mutta uhka ei ole kadonnut. Venäjä jatkaa jännitteitä lisäävää toimintaa rajojensa läheisyydessä. Rajojen turvallisuus on keskeinen osa Suomen kokonaisturvallisuutta. Hallituksen esitys rajaturvallisuuslain jatkosta tulee nyt eduskunnan käsittelyyn, jossa keskeisessä roolissa ovat perustuslakivaliokunnan arvio ja hallintovaliokunnan käsittely. On tärkeää, että esitys käydään läpi huolellisesti, jotta voidaan varmistaa, että lainsäädäntö vastaa nykyisiin ja tuleviin haasteisiin.

Arvoisa rouva puhemies! Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ja muut muutokset turvallisuusympäristössä korostavat rajaturvallisuuden merkitystä. Suomen Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksien kehittäminen on tärkeää, jotta pystymme vastaamaan kaikkiin tilanteisiin tehokkaasti. Suomen on oltava valmistautunut torjumaan hybridiuhkia ja varmistamaan kansallinen turvallisuus kaikissa olosuhteissa. Turvallisuus on yhteinen vastuu, ja Suomen on jatkossa toimittava määrätietoisesti rajojen turvallisuuden ja yleisen järjestyksen varmistamiseksi. Tämä on välttämätöntä vakauden ja kansalaisten turvallisuuden takaamiseksi. Rajaturvallisuuden vahvistaminen edellyttää jatkuvaa seurantaa ja reagointikykyä mahdollisiin muutoksiin. Esityksen huolellinen käsittely on siis osa tätä prosessia, ja sen avulla voidaan varmistaa, että Suomella on riittävät keinot vastata turvallisuushaasteisiin.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Tämä poikkeuslaki on toki vain lainsäädännöllinen väline mahdollisten hybridioperaatioiden torjumiseksi. Käytännössä lainsäädäntöä toteuttaa rajojamme valvova Rajavartiolaitos, joka on jo pitkään tuonut esiin huoltaan perusrahoituksensa riittävydestä. Myös me olemme oppositiosta käsin huoltamme esiin tuoneet. 25 miljoonan rahoitusvaje tällä kehyskaudella on Rajan resursseista suuri leikkaus tässä tilanteessa, jossa meidän rajoillamme tapahtuu enenevässä määrin monenlaista niin maalla, merellä kuin ilmassakin. Tehokas valvonta, hybridivaikuttamiseen vastaaminen ja ennaltaehkäisy edellyttävät pikemminkin panostuksia, ei leikkauksia. Kiinnitimme tähän huomiota myös hallinto- ja turvallisuusjaostossa ja sen myötä valtiovarainvaliokunnan lausunnossa puolustuselontekoon yksimielisesti kaikkien puolueiden toimesta. Tänään saimme kuitenkin jo sisäministeriltä aiemmin käsittelyssä kuulla, että hallitus on vihdoinkin tähän rahoitusvajeeseen tarttunut, ja hyvä niin. Tähän luotamme, mutta varmasti myös valvomme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu.

22.52 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Hybridivaikuttamiselle nollatoleranssi: rajalaki pysyy voimassa. Hallitus siis esittää, että määräaikaisen rajaturvallisuuslain voimassaoloa jatkettaisiin vuoden 2026 loppuun saakka. Käytännössä kyse on siitä, että valtioneuvosto voi rajalain nojalla tehdä päätöksen rajoittaa turvapaikkahakemusten vastaanottamista tietyllä rajatulla alueella, mikäli Suomea yritetään painostaa lähettämällä rajallemme ihmismassoja, eli jos välineellistettyä maahanmuuttoa yritetään käyttää Suomen sisäisen turvallisuuden, itsemääräämisoikeuden ja yleisen järjestyksen horjuttamiseen.

Rajalaki on erittäin tärkeä työkalu, joka antaa rajaviranomaisille mahdollisuuden ennaltaehkäistä ja torjua tällaisia hyökkäysyrityksiä, jotka saattavat eskaloitua hyvin nopeasti. Jos laki ei olisi valmiiksi voimassa, reagoiminen nopeasti tapahtuviin muutoksiin rajalla olisi mahdotonta. Siksi tämä on niin tärkeä asia, joka on oltava kunnossa varalta ja etukäteen.

Alun perin laki säädettiin viime kesänä. Silloin sen voimassaoloajaksi päätettiin yksi vuosi. Kuten hyvin tiedämme, Euroopan turvallisuuspoliittinen tilanne ei ole muuttunut yhtään parempaan suuntaan. Siksi lain voimassaoloa on perusteltua jatkaa. Hallituksen esityksen mukaan on todennäköistä, ettei uhka tule lähivuosina pienenevän, vaan Suomeen kohdistuvan hybridivaikuttamisen intensiteetti ja keinovalikoima tulevat vaihtelevaan. Välineellistetyn maahanmuuton lisäksi hybriditoimet voivat tarkoittaa esimerkiksi sabotaasia tai muuta kiusantekoa. Puolustuselonteossa puolestaan todetaan Venäjän siirtyneen avoimempaan, vaikeasti ennakoitavaan ja pitkäkestoiseen vastakkainasetteluun lännen kanssa.

Normaalit rajanylityspisteet ovat olleet suljettuina jo joulukuusta 2023 lähtien. Sekä niiden sulkeminen että rajalain säätäminen olivat seurausta syksyllä 2023 alkaneesta hybridioperaatiosta. Silloin Suomeen saapui venäläisten viranomaisten myötävaikutuksella lyhyessä ajassa yli 1 300 turvapaikanhakijaa. Suomeen tulonsa jälkeen näistä noin 500 henkilöä, eli noin 40 prosenttia, katosi vastaanottokeskuksista, todennäköisesti joko jatkoi matkaansa muualle Eurooppaan tai jäi oleskelemaan Suomeen laittomasti. Tulijoiden joukosta on myös tunnistettu kymmeniä henkilöitä, joiden on taustansa

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

perusteella arvioitu vaarantavan yleistä järjestystä. Mikäli hallitus ei olisi toiminut nopeasti ja sulkenut rajaa, tulijoita olisi voinut olla kymmenkertainen määrä.

Hallitus on vastannut tilanteeseen myös muun muassa parantamalla ulkomaalaisten säilöönottomahdollisuuksia, etteivät he jatkossa pääsisi samalla tavalla katoamaan viranomaisten ulottuvilta tai vaarantamaan suomalaisten turvallisuutta, sekä valmistelemalla vastaanottolain uudistusta, joka on tulossa eduskuntaan syksyllä.

Arvoisa puhemies! Suomen varautumisen taso on erinomainen. Puolustukseen ja turvallisuuteen panostetaan monin tavoin. Rajalaki on osa tätä ennakointia. On parempi toimia kuin katua. Vaikka lain voimassaoloa jatketaan, sen soveltaminen on edelleen vasta viimesijainen keino. Sitä käytetään vain, mikäli vieraan vallan masinoima maahantulo uhkaa Suomen turvallisuutta ja suvereniteettia, eikä mikään muu keino ole auttanut. Tämä laki on siis yksi niistä työkaluista ja puolustusmekanismeista, jotka meillä täytyy hätätapauksia varten olla käytettävissämme, vaikka toivomme, ettei sitä tarvitsisi koskaan soveltaa käytännössä. Se vahvistaa rakkaan isänmaamme puolustusta ja lähettää vahvan signaalin siitä, ettei Suomi ole painostettavissa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen poissa, edustaja Kiuru, Pauli poissa. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

22.57 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Rajaturvallisuus ei ole hallinnollinen yksityiskohta. Se on perusta, jolle kansallinen turvallisuus ja arjen vakaus rakentuvat. Ilman turvallisia rajoja ei ole turvallista Suomea. Siksi nyt käsiteltävä hallituksen esitys on tärkeä ja välttämätön.

Arvoisa rouva puhemies! Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut pysyvästi turvallisuusympäristöämme. Se, mitä vielä muutama vuosi sitten pidettiin poikkeuksellisenä, on nyt uusi normaali. Välineellistetty maahantulo eli tilanne, jossa ihmisiä käytetään vaikuttamisen välineinä, on vakava ja todellinen uhka ja riski. Sitä ei voi sivuuttaa. Hallituksen määrätietoinen toiminta on rauhoittanut tilannetta. Rajanylityspaikkojen sulkeminen, esteaidan rakentaminen ja rajaturvallisuuslaki ovat osoittaneet, että Suomi ei ole passiivinen kohde vaan aktiivinen puolustaja. Tätä työtä ei ole syytä keskeyttää.

Arvoisa rouva puhemies! Kansallinen turvallisuus ensin. Tässä esityksessä ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia lakiin, ehdotetaan vain sen voimassaolon jatkamista. Tämä on perusteltua. Laki on edelleen välttämätön, koska mikään olosuhteissa ei ole muuttunut niin, että turvallisuudestamme voisi tinkiä.

Rajaturvallisuuslain erityinen lisäarvo on siinä, että se antaa meille mahdollisuuden reagoida nopeasti ja päättävästi tilanteessa, jossa toinen valtio pyrkii vaikuttamaan Suomeen ihmisten liikuttamisen kautta. Erittäin tärkeää on myös huomata, että rajaturvallisuuslain käyttäminen on rajattua, määräaikaista ja korkean kynnyksen takana. Silti ennen kaikkea se on tehokas.

Arvoisa rouva puhemies! Turvapaikkaoikeus on edelleen voimassa. Oikeusturva-mekanismit on säädetty lakiin. Ketään ei jätetä suojaa vaille. Turvaa on saatava silloin, kun sitä tarvitsee — ei silloin, kun naapurissamme niin sanellaan. Meillä on oikeus ja velvollisuus suojella rajojamme. Tämän esityksen myötä viestimme, että on selvää: Suomi ei alistu painostukselle. Me puolustamme kansallista turvallisuuttamme, alueellista koskemattomuuttamme ja arjen rauhaa.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Arvoisa rouva puhemies! Suurissa turvallisuuskysymyksissä yhtenäisyyden merkitys korostuu. Tämän lain jatkaminen ei ole poliittinen kannanotto vaan vastuullinen päätös. Suomessa vaalitaan turvallisuutta. Turvallisuus rakentaa vakautta, joka palvelee koko yhteiskuntaamme. — Kiitos. Kannatan esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman poissa. — Edustaja Harakka, olkaa hyvä.

23.01 **Timo Harakka sd:** Kunnianarvoisa rouva puhemies! Nyt, kun tämä hallituksen esitys lähetetään valiokuntaan, on eduskunnalla valta ja vastuu vaikuttaa lopputulokseen. Ja sitten, kun hallintovaliokunnan mietintö on valmistunut, on aika ottaa kantaa kokonaisuuteen. Valtiosäännön mukainen prosessi osoittaa jälleen voimansa. Myös viime kerralla eduskunnan tekemät muutokset eittämättä paransivat kansallisen ratkaisumme kansainvälistä hyväksyttävyyttä.

Kiinnitän valiokuntien huomiota oikeuskanslerin lausuntoon, joka on astetta voimaperäisempi kuin viime vuoden keväällä. Jo tuolloin oikeuskansleri piti tärkeänä, että eduskunnalla eli käytännössä perustuslakivaliokunnalla olisi valtioneuvoston päätökseen jälkitarkastusoikeus. Hän toistaa tämän näkemyksen mutta esittää lisäksi vaihtoehtoisen tavan taata eduskunnan osallistuminen lain soveltamiskynnyksen arviointiin. Oikeuskanslerin lausunnon viimeisestä virkkeestä vielä lainaus: ”Pitäisin edellä mainituista näkökohdista perusteltuna, että myös eduskunnan roolin vahvistamista liittyen lain mahdolliseen käyttöönottoon arvioitaisiin uudelleen.” Eikä oikeuskansleri Pöysti ole näkemyksineen yksin. Vuoden takaisessa lausunnossaan professori Scheinin mainitsi eduskunnan jälkitarkastusoikeuden, siis oikeuden kumota kokonaan tai osittain tai muuttaa päätöksen voimassaoloaikaa, jopa ensimmäisenä puutteena. Perustuslaissahan ei pääse kuin toiseen pykälään ennen kuin määrätään, että eduskunta on valtiovallan korkein käyttäjä.

Tasavallan oikeusperinteessä eduskunnalla on jälkitarkastusoikeus perusoikeuksiin puuttuvassa poikkeuslainsäädännössä. Tämä periaate on peräti 95 vuotta vanha ja peräisin vuoden 1930 niin sanotuista kommunistilaeista. Tämän tasavallan suojelulain piti rajoittaa ääriivasemmistolaisten perusoikeuksia, mutta sitä sovellettiinkin äärioikeistoon. Eduskunnalla oli oikeus puuttua lain toimeenpanoon jopa sota-aikana eli silloin, kun itänaapuri ei ollut vain uhka vaan hyökkääjä. 60- ja 70-luvuilla juuri kokoomus piti lujasti kiinni eduskunnan jälkitarkastusoikeudesta, jolla voitaisiin kumota yksityisen omaisuuden sosialisointisuunnitelmat.

Eduskunta on käyttänyt poikkeustilanteissa sitä valtaa, joka sille perustuslain mukaan kuuluu, viimeksi korona-aikana. Sen ainoan kerran, kun rauhan aikana on otettu käyttöön valmiuslaki, heti kättelyssä perustuslakivaliokunta heitti hallituksen asetuksen roskakoriin. Muistan hyvin valtioneuvoston jäsenenä, kuinka huolellisesti koetimme perustella päätöksemme välttämättömyyden ja tarkkarajaisuuden. Koimme, että eduskunnalla on tärkeä rooli sen varmistamisessa, että poikkeuslakia käytetään korkealla kynnyksellä ja parhailla perusteilla. Korvaamattomalla panoksellaan eduskunta takasi sen, että kansalaiset eivät voineet kokea valtioneuvoston toimineen mielivaltaisesti, saatikka omaksi poliittiseksi hyödykseen. Jaettu vastuu on lisätty vastuu.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattien aloitteesta eduskunnan roolia on vahvistettu lain toimeenpanossa, mutta vieläkin se ei yllä oikeusperinteemme edellyttämälle

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

korkeimmalle tasolle. Itse asiassa ei ole mitään syytä, miksei eduskunnan jälkitarkastusoikeudesta voisi säätää. Tarvitsee lisätä vain yksi virke, jonka voi melkein kopioida perustuslain 23 §:stä: ”Eduskunta voi päättää valtioneuvoston päätösten voimassaolosta.” Piste.

Toki voi löytää — ja onkin löydetty — valtiosääntöoikeudellisia kiemuroita, joilla eduskunnan oikeuksia voi rajata. Voi inttää, että lainsäädäntövaltaa ei siirry. Mutta samalla on huomattava, että toimivaltaa siirtyy ja siirtyy paljon. Ja joka tapauksessa, jos eduskunnan valta halutaan pitää edelleen perustuslain 2 §:n vaatimalla tasolla, meidän on syytä tämä tahtotila myös lakiin kirjata.

Eikä kyse ole pelkästään nyt käsillä olevasta hallituksen esityksestä. Elämme monien ennakoimattomien mullistusten aikaa, ja on mahdollista, että poikkeuslakeja joudutaan säätämään lisää ja sellaisia, jotka rajoittavat suomalaisten perusoikeuksia. Silloin olisi turvallisinta, että ennakkotapauksena ei ole tulkinta, joka sivuuttaa eduskunnan jälkitarkastusoikeuden. Olisi turvallisinta, että parlamentaarisen oikeusvaltion perinne pysyy mahdollisimman lujana, jatkuvana ja pysyvänä. Parlamentaarinen oikeusvaltio erottaa Suomen itänaapurista. Parlamentaarinen oikeusvaltio on suomalaisen turvallisuuden tae. Sitä pitää vahvistaa, ei heikentää.

Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa evästäni omalta osaltani valiokuntia, jotka aloittavat nyt kuulemiset, kutsumaan asiantuntijoiksi myös suomalaisen oikeushistorian tuntijoita kertomaan, mikä on lähes sadan vuoden aikainen tasavallan tahtotila. Jos eduskunta ei puolusta eduskuntaa, ei sitä kukaan muukaan tee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas poissa, edustaja Rintamäki poissa, edustaja Ronkainen poissa, edustaja Jukkola poissa, edustaja Hoskonen poissa, edustaja Aalto-Setälä poissa, edustaja Kymäläinen poissa. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

23.07 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys rajaturvallisuuslain voimassaolon jatkamisesta ensi vuoden loppuun saakka. Tässä on erittäin tärkeästä Suomen kansallisesta turvallisuudesta kyse. Se on ensiarvoisen tärkeä, ja sitä pitää arvioida kulloisenkin tilannekuvan perusteella.

Venäjän välineellistetyn maahantulon uhka on edelleen olemassa, ainakin turvallisuusviranomaisten arviot ovat näin todenneet. Tätä tukee se tilanne, että kansainvälinen poliittinen tilanne on tällä hetkellä sellainen, että se ei ole ainakaan helpottanut tätä tilannetta, ja ennalta-arvaamattomuus on viime aikoina vain kasvanut. Hybridivaikuttamista on tapahtunut niin maa- kuin vesialueilla. Siis on välttämätöntä, että lakiesitys käsitellään täällä eduskunnassa nyt ja arvioidaan tätä kokonaisuutta kaiken kaikkiaan.

Arvoisa rouva puhemies! Tähän kuuluu myös se, että me emme ole yksin tämän tilanteen kanssa, ja tässä yhteydessä kuuluukin kysyä, mitä kuuluu EU:n yhteisille toimille rajaturvallisuuden edistämiseksi. Eduskunta siitä viimeksi tätä lakia käsitellessään puhui paljon. Olisi syytä saada tähän selkeä kanta. Komission tiedonanto tukee tätä kysymystä, ja olisi hyvä nähdä, mitä se tarkoittaa käytännössä meille.

Hallitus on myös ilmoittanut, että muuttuneessa turvallisuusympäristössä hallitus huolehtii myös sisäisen turvallisuuden toimijoiden, kuten Rajavartiolaitoksen, poliisin ja suojelupoliisin, strategisesta suorituskyvystä vahvistaen toimijoiden resursseja.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Toivottavasti tämä tarkoittaa Rajavartiolaitoksen perusrahoitusvajeelle, joka on noin 20 miljoonaa euroa, että siihen resursseja laitetaan ja rajaturvallisuuslaitoksen resurssit turvataan, jotta se voi huolehtia ja olla akuutin etulinjavartioiden järjestäjänä ja turvallisuuden antajana. Nämä olisi syytä tässä yhteydessä tehdä.

Myöskin valiokuntien, PeVin ja HaVin, linjaukset ja kannanotot ovat tärkeitä, ja tälle lainkäsitteilylle pitäisi antaa aika huolelliseen työskentelyyn.

Vielä lopuksi, arvoisa rouva puhemies, sanon, että SDP ei puoluepolitiikoi suomalaisten turvallisuudella. Sitä hoidetaan kaikissa olosuhteissa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen poissa. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

23.10 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Ilta on edennyt jo pitkälle, mutta eduskunnan käsiteltävänä on tärkeä asia, hallituksen esitys rajaturvallisuuslain eli välineellistetyin maahantulon torjumiseksi annetun määräaikaisen lain jatkamisesta vuoden 2026 loppuun asti.

Arvoisa puhemies! Kuten täällä on lukuisissa puheenvuoroissa kuultu, Suomen on ehdottomasti jatkettava varautumista Venäjän taholta tulevaan hybridivaikuttamiseen ja mahdollisesti pahempaankin. Venäjän johto on osoittanut jo yli kolmen vuoden ajan, että se kykenee mitä häikäilemättömmimpiin toimiin. Ukrainaan tekemänsä raa'an hyökkäyksen ohella Venäjä on muun muassa vaikuttanut Itämeren alueella ja tehnyt toimia, jotka ovat heikentäneet alueen valtioiden huoltovarmuutta. Nato-maat ovat onneksi lisänneet valvontaa Itämerellä, mikä on myös Venäjällä epäilemättä huomattu.

Arvoisa puhemies! Vaikka nyt vajaan vuoden voimassa olleen rajaturvallisuuslain antamia mahdollisuuksia ei olekaan otettu käyttöön, se on mitä ilmeisimmin tehnyt tehtävänsä jo tällaisenaan, eikä Venäjä ole ryhtynyt testaamaan rajamme pitävyyttä välineellistetyllä maahanmuutolla. Näin tulee tietenkin olla jatkossakin, ja siksi lain jatko on erittäin perusteltua.

Arvoisa puhemies! Haluan esittää kiitokseni sisäministeri Rantaselle ja koko hallitukselle määrätietoisesta työstä kansallisen turvallisuuden vahvistamiseksi. Tämän lakiesityksen ohella tärkeä osoitus siitä on muun muassa päätös irtisanoutua Ottawan miinakieltosopimuksesta. Kuten tämä rajaturvallisuuslaki myös tämä miinakieltosopimuksesta irtautuminen on tärkeä askel. Miinat ovat viimesijainen puolustuskeino, joiden käyttöönottoa emme toivo koskaan joutuvamme näkemään, mutta se on kuitenkin hyvä olla työkalupakissa estämässä Venäjän mahdollisesti erittäin ikäviäkin toimenpiteitä, jotka kohdistuvat Suomeen.

Arvoisa puhemies! Kiitän tässä keskustelun lopuksi keskustan ja sosiaalidemokraattien edustajien pitämiä hyviä puheenvuoroja. Muun muassa edustaja Lyly tässä edellä kävi hyvin tätä tilannetta läpi. Kyse on tosiaan Suomen kansallisesta turvallisuudesta, ja sen suhteen on tärkeää, että eduskunnassa ollaan mahdollisimman laaja-alaisesti yksimielisiä. — Kiitos. [Timo Harakka pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Oliko edustaja Harakalla vielä? — Olkaa hyvä, vastauspuheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

23.13 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Saviota näistä kiitoksista. Kyseessä varmastikin on asia, jossa pyritään löytämään yhteisiä linjoja, ja juuri siksi eduskunnan panos tämän lain käsittelyssä on välttämätön.

Tästä miinasopimuksesta irtautumisesta huomauttaisin kuitenkin tässä vaiheessa sen, että päätöksiä aiheesta ei ole tehty eikä asiaa ole eduskunnassa käsitelty, vaikkakin sen yhteys tänään käsittelyssä olevaan asiaan on selkeä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 19/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Rantanen.

Keskustelu

14.54 **Sisäministeri Mari Rantanen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansalaisuuslakia. Esitys koskee kansalaistamisen edellytyksinä olevia henkilöllisyyttä, nuhteettomuutta ja toimeentuloa. Nämä kuuluvat niihin edellytyksiin, joilla kansalaisuus voidaan myöntää Suomeen muuttaneelle ulkomaan kansalaiselle. Tavoitteena on uudistaa kansalaisuuslakia hallitusohjelman mukaisesti tiukentamalla kansalaistamisen edellytyksiä. Kyse on kansalaisuuslain uudistuksen toisesta vaiheesta.

Esityksessä ehdotetaan, että hakijan velvollisuutta selvittää omaa henkilöllisyyttään lisättäisiin. Nuhteettomuusedellytystä muutettaisiin siten, että seuraukset rikokseen syyllistymisestä olisivat entistä tuntuvammat. Toimeentulon pitäisi jatkossa olla turvattu. Kansallisen turvallisuuden arviointia ja yhteiskunnan turvallisuuden arviointia ennen kansalaisuuden myöntämistä korostettaisiin.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia myös kansalaisuuden menettämiseen. Ehdotettavat muutokset koskevat tilanteita, joissa kansalaisuuden voi menettää joko väärin tietojen antamisen perusteella tai syyllistymällä tiettyihin Suomen elintärkeitä etuja loukkaaviin rikoksiin.

Arvoisa puhemies! Esityksen pääasiallisena tavoitteena on tiukentaa kansalaistamisen edellytyksiä. Tavoitteena on toteuttaa hallitusohjelman kirjauksia, jotka koskevat edellytyksenä olevia selvitettyä henkilöllisyyttä, nuhteettomuutta ja toimeentuloa sekä kansalaisuuden menettämistä. Tarkoituksena on vahvistaa sitä lähtökohtaa, että kansalaisuuden saaminen edellyttää osoitusta onnistuneesta kotoutumisesta yhteiskuntaan.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Tavoitteena on painottaa oman toimeentulon turvaamista ilman huomattavaa yhteiskunnan myöntämää tukea ja ottaa huomioon henkilön tosiasiallinen mahdollisuus työntekoon. Tämä voisi osaltaan kannustaa työikäisiä henkilöitä työmarkkinoille.

Muissakin Pohjoismaissa hakijalta vaaditaan oman toimeentulonsa turvaamista. Tämä tulee myös tulevaisuudessa Ruotsin edellytykseksi. Esimerkiksi Tanskassa lähtökohtana on se, ettei hakija ole saanut tiettyjä sosiaalietuuksia viimeisen kahden vuoden aikana. Ruotsissa on suunniteltu toimeentuloedellytystä, jonka täyttymiseen vaikuttaisi muun muassa se, minkä verran hakija on turvautunut toimeentulotukeen.

Tavoitteena on myös korostaa entisestään turvallisuuteen liittyvien riskien huomioimista ja yhteiskunnan sääntöjen noudattamista. Yleistä lainkuuliaisuutta voidaan pitää keskeisenä osoituksena onnistuneesta kotoutumisesta. Yhteiskunnan kannalta toivottava vaikutus olisi se, että kansalaisuuden saamisesta kiinnostunut henkilö sitoutuisi toimimaan valtion laissa säädettyjen normien puitteissa.

Esityksessä ehdotetaan nuhteettomuusedellytyksen tiukentamista siten, että rikoksesta seuraavia odotusaikoja pidennettäisiin yleisesti yhdellä vuodella. Lisäksi säädettäisiin, että kansalaisuutta ei myönnettäisi toistaiseksi, jos hakija olisi tuomittu syyllistymisestä erittäin vakavaan rikokseen. Tällaisia rikoksia olisivat esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset.

Kansallisen turvallisuuden arviointia koskevilla muutoksilla pyritään siihen, että mahdollisesti kansallista turvallisuutta uhkaavat seikat huomioitaisiin kansalaisuuden myöntämistä harkittaessa nykyistä kattavammin.

Tavoitteena on myös se, että yhä useampi Suomen elintärkeitä etuja vaarantava rikos voisi johtaa kansalaisuuden menettämiseen. Jatkossa kansalaisuuden voisi menettää esimerkiksi terrorismin rahoittamiseen liittyvien rikosten perusteella nykyistä laajemmin. Myös maanpetosrikoksiin kuuluva luvaton tiedustelutoiminta voisi olla kansalaisuuden menettämisen perusteena. Kansalaisuuden voisi menettää tällaisen rikoksen perusteella, jos siitä olisi tuomittu vähintään kahden vuoden ehdottomaan vankeuteen. Nykyisin kansalaisuuden menettäminen edellyttää viiden vuoden vankeutta.

Lisäksi on tarkoitus parantaa viranomaisen mahdollisuutta puuttua väärin perustein myönnettyihin kansalaisuuksiin nykyistä tehokkaammin. Pyrkimyksenä on myös ennaltaehkäistä sellaista hakijan moitittavaa toimintaa, jonka vuoksi päätöksenteko perustuisi virheelliseen tietoon.

Arvoisa puhemies! Kansalaistamisen edellytysten muutokset vaikuttavat laajasti kansalaisuuden hakijoihin. Vuonna 2023 kansalaisuushakemuksen teki yhteensä yli 18 000 henkilöä. Eri muutokset voivat vaikuttaa siten, että hakemuksia tehdään aiempaa vähemmän. Lisäksi hakemuksiin saatetaan tehdä kielteisiä päätöksiä nykyistä enemmän.

Ehdotettava toimeentuloedellytys eroaa merkittävästi voimassa olevasta sääntelystä. Työttömyys voi jatkossa vaikuttaa kansalaisuuden saamisen mahdollisuuteen selvästi aiempaa enemmän. Toimeentuloedellytys ei täytyisi, jos hakija olisi turvautunut työttömyysetuuteen tai toimeentulotukeen yli kolmen kuukauden ajan viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana.

Arvoisa puhemies! Kansalaisuuslain muutoksia toteutetaan kolmessa eri vaiheessa. Tässä esityksessä ehdotetaan muutokset kansalaisuuden saamiseen ja kansalaisuuden menettämiseen. Kokonaisuuteen kuuluvat myös jo tehdyt asumisajan muutokset, jotka tulivat voimaan viime lokakuussa. Seuraavassa vaiheessa on tarkoitus ottaa käyttöön kansalaisuuskoee, joka tullaan lisäämään uudeksi kansalaistamisen edellytykseksi. Kaikki

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

nämä muutokset tulevat yhdessä vaikuttamaan siihen, millä tavoin kansalaisuuden voi jatkossa saada.

Tämä ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.10.2025.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, oikein paljon kiitoksia esittelystä. — Sitten taidetaan mennä puhujalistaan. — Edustaja Keskisarja.

15.00 Teemu Keskisarja ps: Arvoisa puhemies! ”Yksittäistapaus” oli taannoin tiedotusvälineissä niin yleinen sana, että merkitys hapertui huumoriksi, vaikka ulkolaisten vakavissa rikoksissa ja sopeutumattomuudessa ei ole mitään naureskelemistä. Menköön ”yksittäistapaus” nyt kuitenkin uusiokäyttöön vähäpätöisessä puheenvuorossani. Yksittäistapaus elelee Suomessa iät ajat, syystä tai toisesta ei opi suomen kieltä, ei työskentele, tulee toimeen etuuksilla, jämähtää kotouttamisteollisuuden raaka-aineeksi, pyörii monikulttuuripiirissä, pitäytyy kaukomaalaisen uskontonsa opinkappaleissa ja vaatekappaleissa, potee vaikeuksia Suomen lain kunnioittamisessa.

Hallituksen esitys tunnistaa tämän yksittäistapauksen. Yksittäisillä taikka kaksittaisilla ja lukemattomillakin tapauksilla on ihmisarvo, totta kai. En halveksi kenenkään vakaumusta taikka elämäntapaa. Hyvänsuopaan sävyyn vain totean, että Suomen kansalaisuuden ehtojen tiukennus tulee tositarpeeseen. Yksittäistapauksille emme sano ”tervetuloa Finlandiaan” vaan ”tervemenoa monikulttuurilandiaan”.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu.

15.02 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Suomen kansalaisuuden tulee olla palkinto eikä yleismaailmallinen ihmisoikeus. On täysin oikeudenmukaista vaatia, että tänne pysyvästi muuttavien tulee toimia rehellisesti, noudattaa lakeja ja huolehtia omasta toimeentulostaan. Siksi kansalaisuuslakia muutetaan tällä kaudella kolmessa eri vaiheessa.

Ensimmäisessä vaiheessa viime vuonna kansalaisuuden saamisen edellyttämää asumisaikaa pidennettiin viidestä vuodesta kahdeksaan vuoteen.

Toisen vaiheen muutokset on nyt tuotu eduskunnan käsiteltäviksi. Tässä vaiheessa tehdään lukuisia perusteltuja tiukennuksia. Asiakirjanäytön merkitystä ja hakijan omaa aktiivisuutta oman henkilöllisyytensä todistamisessa lisätään. Jatkossa passin saamiseen ei riitä pelkkä aikaraja, että henkilöllä on ollut kymmenen vuotta muukalaispassi, vaan henkilön tulee aktiivisesti pyrkiä hankkimaan kansalaisuusvaltionsa passi ja pystyä asiakirjojen avulla todistamaan, että on esimerkiksi ottanut yhteyttä kotimaansa viranomaisiin sen hankkimiseksi, ja tekosyyksi tähän ei tule kelpaamaan esimerkiksi se, että hakijalla ei olisi rahaa matkustaa hakemaan passia.

Lisäksi lakiin lisätään uusi pykälä, jonka nojalla kansalaisuus voidaan jättää myöntämättä kansallisen turvallisuuden perusteella. Maahanmuuttovirasto voi pyytää tätä varten suojelupoliisilta ja keskusrikospoliisilta arvioita henkilöistä.

Nuhteettomuusvaatimusta kiristetään. Rikokseen syyllistymisen seuraukset kansalaistamiselle tulevat tuntuvammiksi. Rikokseen syyllistymisen jälkeen on jatkossa odotettava pidempään ennen kuin voi hakea kansalaisuutta.

Toimeentuloedellytystä tiukennetaan. Tästä lähtien riittäväksi toimeentuloksi ei katsota tukien varassa elämistä, vaan työikäisen hakijan tulee osoittaa, että hän tosiasiallisesti turvaa itse toimeentulonsa Suomessa. Tänne ei siis voi vain tulla elelemään

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

toimeentulotuen tai työttömyyskorvausten varassa. Sen mahdollisuus altistaisi sosiaaliturvamme hyväksikäytölle, eikä todellakaan Suomella ole siihen varaa.

Kansalaisuuden voisi jatkossa menettää, mikäli antaa väärää tietoa tai syyllistyy tiettyihin Suomen elintärkeitä etuja loukkaaviin rikoksiin. Kansalaisuuden voi menettää, mikäli se on aikanaan saatu petollisin keinoin. Nykyisen viiden vuoden sijaan sen voi jatkossa menettää vielä jopa kymmenenkin vuoden kuluttua, mikäli viranomaiset saavat jälkikäteen tietoa, joiden perusteella kansalaisuus olisi alun perin jätetty myöntämättä. Kansalaisuuden voi muutenkin menettää nykyistä helpommin, esimerkiksi jos syyllistyy maanpetokseen tai terrorismirikokseen. Tähän asti se on ollut mahdollista vain, jos kyseessä on törkeä valtiopetos, terroristisessa tarkoituksessa tehty murha tai terrorismirikoksen rahoittaminen.

Arvoisa puhemies! Nykyisessä maailmantilanteessa on täysin välttämätöntä huomioida kansallinen ja kansalaisten turvallisuus kaikissa päätöksissä. Lisäksi meillä on oikeus olla ylpeitä suomalaisuudesta ja Suomesta. Jatkossa Suomen kansalaisuuden saaminen on vaivannäön tulos sekä todiste onnistuneesta kotoutumisesta ja yhteiskuntamme periaatteiden kunnioittamisesta. Kun asetamme näitä perusteltuja ehtoja kansalaisuuden saamiselle, opetamme myös maahanmuuttajia arvostamaan uutta kotimaataan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen.

15.07 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä tosiaankin hallitus esittää tiettyjä tiukennuksia Suomen kansalaisuuden saamiseen ja kansalaisuuslakiin. Suhtaudun tähän hallituksen esitykseen myönteisesti.

Tätä kansalaisuuslakiahan hallitus nyt uudistaa jo toisen kerran, tai nyt on toinen osauudistus. Siihen ensimmäiseen suhtauduimme keskustassa hieman kriittisemmin, koska olisimme halunneet, että hyvin kotoutunut henkilö voi myös saada kansalaisuuden nopeammin, mutta tässä nämä esitetyt muutokset, nuhteettomuus ja sitten nämä tiettyihin rötöksiin tai rikkeisiin liittyvät asiat, ovat mielestäni aivan kohtuullisia vaatimuksia. Jos syyllistyy täällä rikoksiin, varsinkin näihin vakavampiin, niin minun mielestäni meillä suvereenina valtiona on kyllä oikeus vaatia Suomen kansalaisiksi hyväksyttäviltä nuhteettomuutta — tietenkin muistaen sen, että emme me suomalaiset itsekään siihen aina pysty, kun katsomme meidän oikeuslaitoksessa annettuja tuomioita. Mutta periaatteena näin keskustan näkökulmasta katsottuna tämä on oikeinkin hyvä.

Tämä kaksoiskansalaisten Suomen kansalaisuuden menettäminen silloin, kun on terrorismi-, maanpetos- tai valtiopetosrikos, on kyllä mielestäni ihan hyvä uudistus ja tarpeellinenkin, koska ei voi olla niin, että meillä voi toimia Suomea vastaan ilman, että siitä sitten tulee seuraamuksia, varsinkaan sitten, jos toimii sen toisen valtion lukuun, jonka kansalainen myös on.

Käsittelemme tätä hallintovaliokunnassa ja käymme siellä huolellisesti kuulemiset läpi. Kuulemme eri tahoja ja katsomme sitten, minkälainen kokonaiskuva tästä hallituksen esityksestä piirtyy.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli.

15.09 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä korostetaan lähtökohtaa, että kansalaisuuden saaminen edellyttää osoitusta onnistuneesta kotoutumisesta

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

yhteiskuntaan. Lisäksi tarkoituksena on korostaa entisestään turvallisuuteen liittyvien riskien huomioimista ja yhteiskunnan sääntöjen noudattamista. Suomalaiseen yhteiskuntaan kuuluu eläminen yhteiskunnan sääntöjen mukaisesti. Se on ikään kuin tehdasasetus jokaiselle kansalaiselle, tai ainakin pitäisi olla. Kysymys on mielestäni myös toisten turvallisuuden ja arvojen kunnioittamisesta.

Sääntöjen noudattamista on perusteltua edellyttää myös heiltä, jotka tavoittelevat Suomen kansalaisuutta. Tulevaisuudessa erittäin vakavaan rikokseen syyllistyminen voisi johtaa kansalaisuuden pysyvään epäämiseen. Kansalaisuuden voisi menettää maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikokseen syyllistymisen perusteella, mikäli lain mukaan rikos on niin vakava, että siitä voisi seurata kuuden vuoden vankeusrangaistus. Ja edelleen jatkossa kansalaisuuden saamiseksi ei olisi riittävää, että hakijan toimeentulo perustuisi pelkästään työttömyysetuuteen tai toimeentulotukeen. Pidän hallituksen esitystä esitetyssä muodossa kannatettavana, ja kiitos ministerille asian eteenpäinviemisestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

15.11 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Suomen kansalaisuus on osa yhteisöön kuulumista, vastuun ottamista ja luottamusta. Kansalaisuuden mukana saa oikeuksia, mutta se edellyttää myös velvollisuuksien täyttämistä. Tänäkin käsittelyssä oleva hallituksen esitys kansalaisuuslain muuttamisesta on selkeä ja tarpeellinen askel kohti turvallisempaa ja kestävämpää maahanmuuttopolitiikkaa. Kansalaisuuden tulee olla porkkana ja palkinto onnistuneesta kotoutumisesta, ei automaatio eikä pelkkä papereita pyörittävä prosessi.

Arvoisa rouva puhemies! Esitys tiukentaa kansalaisuuden saamisen ehtoja. Henkilöllisyys on kyettävä selvittämään luotettavasti, nuhteettomuus on osoitettava, ja toimeentulo on hankittava omalla työllä eikä pelkästään sosiaaliturvalla. Tämä on reilua paitsi veronmaksajillemme myös heille, jotka tekevät parhaansa kotouttamisen eteen. Samalla esitys laajentaa kansallisen turvallisuuden huomioon ottamista. Mielestäni on oikein, että kansalaisuutta ei voi saada eikä säilyttää, jos henkilö on syyllistynyt vakaviin rikoksiin, jotka loukkaavat yhteiskuntamme arvoja. Kansalaisuuden tulee edellyttää sitoutumista Suomen lakeihin, arvoihin ja turvallisuuteen. Tämä kaikki rakentaa kokonaisuutta, jossa kansalaisuutta ei myönnetä kevyin perustein vaan se ansaitaan selkeiden ja oikeudenmukaisten kriteerien perusteella.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen ytimessä on turvallisuus. Kun linja on selkeä ja luottamus kasvaa, kansalaisuus ei ole itsestäänselvyys vaan ansaittu osoitus siitä, että yksilö haluaa kuulua suomalaiseen yhteiskuntaan. Hän haluaa jakaa myös yhteiskuntamme vastuut, eikä vain hyötyjä.

Kannatan esitystä ja pidän sitä tärkeänä merkinä siitä, että Suomi kulkee turvallisuuden ja selkeyden tietä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

15.13 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ehdottaa tiukempaa kansalaisuuslakia, joka tulisi voimaan lokakuussa 2025. Uuden lain mukaan hakijan täytyisi todistaa henkilöllisyytensä entistä kattavammin ja pelkkä maassaoloaika ei riitä kansalaisuuden saamiseksi. Kansalaisuutta ei myöskään saa, jos vaarantaa Suomen

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

turvallisuuden, ja vakavista rikoksista ei saa kansalaisuutta lainkaan. Työttömyystuki tai toimeentulotuki yli kolmen kuukauden ajalta estää kansalaisuuden saamisen, pois lukien lapset, vanhukset ja sairaat. Kansalaisuuden voi menettää valehtelemalla tai syyllistymällä vakaviin rikoksiin. Suomeen ei tulla elämään sosiaaliturvalla.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä olevat kohdat ovat osa niitä maahanmuuttoon liittyviä kiristyksiä, joita perussuomalaiset kannattajilleen lupasivat. Kokonaisuudessaan maahanmuuton kiristyksiset ovat mittavia ja vaikuttavia. Näillä toimilla me turvaamme Suomen kansakunnan hyvinvoinnin ja jatkuvuuden. Meidän on keskityttävä aina ensin oman maan kansalaisten, suomalaisten, arkeen ja turvallisuuteen. Kiitän sisäministeri Rantasta tämän asian tuomisesta eduskuntaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen.

15.15 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmakirjausten kokonaisuus kuvastaa sellaista lähestymistapaa, jossa kansalaisuuden saaminen nähdään tavoiteltavana kotoutumisprosessin tuloksena. Kansalaisuuslain sääntelyn kannalta tämä tarkoittaa kansalaistamisen edellytysten tiukentamista, jolloin kansalaistamisen tarkastelussa painottuu nykyistä enemmän henkilön oma aktiivinen toiminta. Kansalaisuuden saamiseksi henkilön tulee osoittaa sitoutumista yhteiskuntaan muun muassa hankkimalla sellaisia tietoja ja taitoja, joita yhteiskunnan täysivaltaiselta jäseneltä katsotaan edellytettävän. Kansalaisuuden saamisen näkökulmasta tällaisina tavoiteltavina seikkoina pidetään muun muassa oman toimeentulon hankkimista esimerkiksi työnteolla, kielen ja suomalaisen yhteiskunnan tuntemusta sekä yhteiskunnan sääntöjen noudattamista. Tämän esityksen ehdotuksissa painottuu erityisesti oman toimeentulon hankkimisen ja yhteiskunnan sääntöjen noudattamisen merkitys.

Kansalaisuuden myöntämiseen voi liittyä myös kansallista turvallisuutta vaarantava uhka riippumatta siitä, minkälainen hallinnollinen menettely kansalaisuuden saamista koskee. Mahdollisessa kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvassa uhassa on kyse seikoista, jotka liittyvät henkilön toimintaan tai käyttäytymiseen, esimerkiksi terrorismiin tai vakoiluun. Yhteiskunnan edun kannalta on välttämätöntä, että tällaiseen haitalliseen ja turvallisuutta vakavasti vaarantavaan toimintaan voidaan puuttua. Siten kansallista turvallisuutta koskeva edellytys on sellainen, jonka tulisi lähtökohtaisesti täytyä kaikkien Suomen kansalaisuutta hakevien henkilöiden kohdalla ja jonka täyttymistä voitaisiin arvioida kaikissa tilanteissa. Tähän nähden on ongelmallista, että kansalaisuutta ei voida ilmoitusmenettelyssä jättää myöntämättä, jos on perusteltua syytä epäillä, että kansalaisuuden myöntäminen vaarantaisi kansallista turvallisuutta.

Edellä mainituin perustein kansalaisuuslaissa olevaa sääntelyä olisi tarpeen muuttaa, jotta kansalaisuus voitaisiin jättää myöntämättä kansallisen turvallisuuden perusteella myös silloin, kun hakija on tehnyt kansalaisuusilmoituksen.

Samalla lain sanamuodoissa käytettyä termiä olisi tarpeen ajantasaistaa. Kansallista turvallisuutta koskeva säännös tulisi lakiteknisesti sijoittaa lain yleisiin säännöksiin, jolloin sääntely ei koskisi vain hakemusmenettelyä vaan myös ilmoitusmenettelyä. Siten kansallisen turvallisuuden arvioiminen olisi jatkossa keskeinen ja perustavanlaatuinen osa menettelyä kansalaisuutta myönnettäessä. Kansalaisuutta ei myönnettäisi, jos olisi perusteltua syytä epäillä, että kansalaisuuden myöntäminen vaarantaisi kansallista turvallisuutta. Jatkossakin keskeistä olisi suojelupoliisin arvio, minkä vuoksi

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Maahanmuuttoviraston tulisi voida pyytää lausuntoa suojelupoliisilta myös ilmoitusmenettelyssä.

Kiitos ministeri Rantaselle hyvästä esityksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki. — Joudumme lopettamaan tuossa noin 25 yli.

15.19 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Tervehdin ilolla näitä hallituksen esityksiä, joita sisäministeri Rantanen tässä salissa esittelee. Tässä hallituksen esityksessä käsitellään kansalaisuuslain muuttamista. Esityksessä ehdotetaan muutoksia henkilöllisyyttä, nuhteettomuutta ja toimeentuloa koskeviin kansalaistamisen edellytyksiin.

Hakijan velvollisuutta selvittää omaa henkilöllisyyttään lisättäisiin. Nuhteettomuus-edellytystä muutettaisiin siten, että rikokseen syyllistymisestä johtuvat seuraukset olisivat entistä tuntuvammat. Toimeentulon osalta edellytettäisiin jatkossa turvattua toimeentuloa. Lisäksi korostettaisiin kansallisen turvallisuuden arvioinnin merkitystä kansalaisuuden saamisen kannalta. Kansalaisuuden menettämiseen ehdotetaan muutoksia tilanteissa, joissa kansalaisuuden voi menettää joko väärin tietojen antamisen perusteella tai syyllistymällä tiettyihin Suomen elintärkeitä etuja loukkaaviin rikoksiin.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys toteuttaa sellaista politiikkaa, jota perussuomalaiset ovat pitkään ajaneet ja joka linjattiin maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassamme vuonna 2023 ennen eduskuntavaaleja. Puhuimme vaalien alla paljon maahanmuuttopolitiikan kiristämisestä, ja juuri näin olemme tehneet ja tulemme jatkossakin tekemään. Syy, miksi kansalaisuuslakia kiristetään, on siinä, että Suomen kansalaisuus on arvokas ja tavoittelemisen arvoinen asia. Se ei saa olla ilmaista jakotavaraa, vaan se pitää ansaita palkinnoksi onnistuneesta kotoutumisesta. Siksi tahdomme, että vaatimuksia muutetaan vastaamaan tätä ajatusta. Mielestäni vaatimukset ovat kohtuulliset, koska Suomen kansalaisuus tuo mukanaan myös oikeuksia.

Arvoisa puhemies! Kansalaisuuden saaminen ei tule olemaan jatkossakaan ongelmallista niille maahanmuuttajille, jotka sopeutuvat kulttuuriimme ja ennen kaikkea työllistyvät rakentamaan tätä yhteiskuntaa eli integroitumaan. Toimeentuloedellytys tarkoittaa sitä, että maahanmuuttajan on huolehdittava itse toimeentulostaan eikä hänelle jää vaihtoehdoksi kotona makoilu, ellei se sitten tapahdu omaan piikkiin. Suomalaisella veronmaksajalla ei ole tällaiseen hyväntekeväisyyteen euroakaan ylimääräistä.

Myöskään ulkomaalaistaustaisten rikollisten hyysääminen ja sijoittaminen meidän viiden tähden vankiloihimme ei ole kestävää. On aivan oikein, että sellainen henkilö, joka ei kykene elämään ihmisiksi Suomessa, ei myöskään kansalaisuutta saa. Eikö tämä ole ihan maalaisjärkinen ratkaisu?

Kiitos sisäministeri Rantaselle ja koko hallitukselle tästä tarpeellisesta maahanmuuttopolitiikan uudistuksesta. On hienoa nähdä, miten tämä sektori menee ryminällä eteenpäin vastuullisempaan ja yhteiskunnallisesti turvallisempaan suuntaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ehditään vielä yksi ottaa. — Edustaja Elomaa.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

15.22 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Kansallinen turvallisuus on kaikkein tärkein asia. Sen kanssa ei leikitä. Suomen passi on hyvin arvokas, yksi maailman vahvimista passeista. Se takaa rajattoman työskentely- ja muutto-oikeuden koko EU:n alueella ja kaikissa Pohjoismaissa. Lisäksi sen avulla voi matkustaa viisumivapaasti merkittävään osaan maailman valtioista. Suomen passi ei saa olla alennusmyynnissä, vaan se on ansaittava.

Tällä lakiesityksellä toteutetaan hallitusohjelman maahanmuuttopoliittista linjaa. Hakijalta on edellytettävä nuhteettomuutta, ja hänen on todistettava muun muassa riittävä toimentulo. On hyvin tärkeää, että Suomen passin saavat ne maahanmuuttajat, jotka ovat omalla toiminnallaan ja käytöksellään todella sen ansainneet. Perussuomalaiset ovat alleviivanneet aina sitä asiaa, että Suomen passi pitää ansaita.

Kiitos ministeri Rantaselle vahvasta toiminnasta turvallisuutemme eteen, viitaten myös edellä olevaan asiaan, jossa käsiteltiin rajaturvallisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministeri vielä vastaa. Kolme minuuttia.

15.23 **Sisäministeri Mari Rantanen:** Arvoisa puhemies! Vielä tähän lyhyesti totean, että tämä esitys on, kuten oli edellisenkin kansalaisuuslakia muuttava esitys, hyvin poikkeuksellinen ja historiallinen. Meillä ei ole 20 vuoteen tehty tällaista remonttia kansalaisuuslakiin, ja kuten tästäkin esityksestä voidaan havaita, niin tässä on ihan todellinen paradigman muutos tämän kansalaisuuden myöntämisen osalta. Jos aiemmin tässä maassa ajateltiin, että ihminen kotoutuu antamalla Suomen kansalaisuus, niin nyt ajatellaan toisinpäin. Ensin pitää kotoutua, ja siitä palkintona voi saada Suomen kansalaisuuden, joka on ihan valtavan arvokas asia, ja Suomen passin, joten siihen nähden tämä on ihan äärimmäisen merkittävä esitys ja totta tosiaan kiristää myöskin kansalaisuuden saamisen ehtoa.

Kaiken takana ovat oikeastaan hallitusohjelmassa punaisena lankana kulkevat asiat, jotka liittyvät maahanmuuttopolitiikkaamme. Toinen on turvallisuuden lisääminen, ja toinen on väärinkäytösten vähentäminen. Tämä on se punainen lanka, jota oikeastaan kaikissa esityksissä noudatetaan, niin myös tämän kansalaisuuden osalta, mutta tämän esityksen se ihan perimmäinen tausta on nimenomaisesti se, että Suomeen hyvin kotoutuvat ihmiset lopulta sitten saavat kansalaisuuden.

Jos ajatellaan nyt näitä edellytyksiä, niin me pääsemme näillä, jos ei nyt, niin aivan tuota pikaa, kaikki Pohjoismaat aika lailla samalle tasolle. Meidän naapurimaamme Ruotsi on tekemässä näitä muutoksia. Heillä ne kestävät ehkä hieman pidempään. Tanska ja Norja ovat näissä jo pidemmällä. Siinä mielessä me emme millään tavalla poikkea tästä yleispohjoismaalaisesta linjasta vaan pikemminkin pyrimme aika lailla yhdenmukaiseen järjestelmään. Ehkä voidaan ajatella myöskin niin, että eivät nämä kohtuuttomia vaatimuksia ole. Lopulta jos ajatellaan, että kun olet rehellinen, et tee rikoksia ja käyt töissä, niin niillä pärjää aika pitkälle, ja mielestäni se on vähintään, mitä voimme täällä Suomessa kansalaistettavilta odottaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.26.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 23.14.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Edustaja Sillanpää poissa, edustaja Vestman poissa. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

23.14 **Sami Savio ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kuten tässä edellä rajaturvallisuuslain jatkon osalta, pidän myös tätä hallituksen esitystä kansallisuuslain muuttamiseksi erittäin kannatettavana, ja se on myös täysin perussuomalaisten pitkän linjan mukainen esitys. Esitys myös korostaa sitä, että kansalaisuutta hakevan tulee osoittaa kykynsä kotoutua Suomeen, ja vasta sen jälkeen hänelle voidaan myöntää kansalaisuus, mikäli hän sitä päättää hakea.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä korostuu kolme seikkaa. Ensinnäkin toimeentulon osalta ehdotettavien muutosten tavoitteena on painottaa hakijan, kansalaisuutta hakevan henkilön, oman toimeentulon turvaamisen merkitystä osoituksena onnistuneesta kotoutumisesta. Nuhteettomuusedellytykseen esitetyillä muutoksilla puolestaan korostetaan yhteiskunnan normien noudattamisen merkitystä. Kolmantena seikkana kansalaisuuden hakijan on osoitettava aktiivisuutta henkilöllisyytensä osoittamisessa. Nämä kaikki kolme ovat erittäin tärkeitä uudistuksia ja myös pohjoismaisen linjan mukaisia.

Arvoisa puhemies! Hallitukselta on myös tulossa eduskuntaan esitys kansalaisuuskoikeesta, ja tervehdin sitäkin uudistusta suurella ilolla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Harakka.

23.16 **Timo Harakka sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä toinen osa kansalaisuusehtojen kiristämisestä on aivan yhtä kielteinen kuin ensimmäinen ja oletettavasti myöskin kolmas osa tästä paketista. On moitittavaa, että ne tuodaan tällä tavalla ripotellen, jolloin kokonaiskuvaa ja kokonaisuudistusta ei päästä eduskunnassa käsittelemään vaan tehdään paloittain kiristyksiä, jotka selkeästi herättävät maahanmuuttajayhteisöissä negatiivisia tunteita.

Olen itse eduskunnan Intia-ystävyyssryhmän puheenjohtaja, ja täytyy sanoa, että nämä yhteisöt, jotka ovat vakiintuneet Suomeen ja joissa suuri osa on merkittäviä veronmaksajia tässä yhteiskunnassa, kokevat vähintäänkin loukkaavana sen, että yhteiskunta ja tämä hallitus viestittää, että Suomeen tulijat eivät ole erityisen tervetulleita, varsinkaan kansalaisiksi, jotka pääsevät itse äänestämään, olemaan ehdokkaina ja päättämään yhteisen kotimaan asioista.

Se, että muualla syntyneiltä vaaditaan sellaista nuhteettomuutta ja sellaisia toimeentuloedellytyksiä, joita Suomeen onnekkaisesti syntyneiltä ei vaadita, osoittaa melkoista eettistä valikoivuutta. Ei olekaan ihme, että useimmat lausunnonantajat ovat suhtautuneet tähän penseästi ja jopa vaatineet näiden ehtojen joko lieventämistä tai poistamista, enkä voi olla kuin samaa mieltä.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi päästökauppalain ja energiavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 24/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittelijänä on ministeri Multala. Olkaa hyvä.

Keskustelu

15.27 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tänään käsiteltävänä on hallituksen esitys laiksi päästökauppalain ja energiavirastosta annetun lain muuttamisesta. Päästökauppa on EU:n ilmastopolitiikan kulmakivi. Päästökauppajärjestelmän tavoitteena on saavuttaa kustannustehokkaasti päästövähennyksiä EU:n tasolla.

Osana komission 55-valmiuspakettia uudistettiin päästökauppadirektiivi. Päästökauppadirektiivin muutokset astuivat voimaan keväällä 2023, ja nämä on pantu toimeen kansallisesti uudella päästökauppalaila sekä lailla fossiilisen polttoaineen jakelusta. Tänään käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä annetaan luonteeltaan teknisiä korjauksia ja täsmennyksiä päästökauppaa koskeviin säännöksiin. Päästökauppalain voimaantulon jälkeen komissio on päivittänyt toimeenpanoa koskevaa alemmanasteista EU-sääntelyä sekä ohjeistuksia, joiden myötä tarkoituksena on harmonisoida päästökauppajärjestelmän toimeenpanoa jäsenmaissa. Ehdotetut muutokset koskevat päivityksiä komission täytäntöönpanoasetusten viittaamisiin, korjauksia pykälissä ilmenneisiin teknisiin virheisiin sekä voimassa olevan sääntelyn selkeyttämistä. Lisäksi energiavirastosta annettuun lakiin tehtäisiin Energiaviraston tehtäviä koskeva tekninen muutos. Ehdotettujen muutosten olisi tarkoitus tulla voimaan 1. päivänä heinäkuuta 2025.

Arvoisa puhemies! Toivon esityksen saavan myönteisen vastaanoton eduskunnassa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 179/2024 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 8/2025 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskusteluun. Edustaja Räsänen, Hanna.

Keskustelu

15.28 **Hanna Räsänen kesk:** Arvoisa puhemies! Keskustan valiokuntaryhmä pitää puheena olevaa lakiesitystä asiantuntijalausuntoihin nojautuen poikkeuksellisen epäonnistuneena — tämä erityisesti siksi, että kysymys on kokoomuksen ja perussuomalaisten johtamasta hallituksesta, joka juhlapuheissaan väittää olevansa yrittäjäystävällinen ja tekevänsä aiempia hallituksia parempaa työllisyys-, talous- ja yrittäjäpolitiikkaa. Hallitus tulee samalla rikkoneeksi lukuisia ohjelmaansa kirjaamiaan lupauksia, kuten seuraava: ”vahvistaa erityisesti korkeasti koulutettujen sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoalan, vientiteollisuuden ja kausityöntekijöiden työperäisen maahanmuuton osalta positiivista maakuva”. Ja toinen lause: ”panostaa kansainväliseen rekrytointiin ja vahvistaa samalla edellytyksiä talouden kasvuun”.

Hallitus lupaa ohjelmassaan kolmessa eri kohdassa pyrkiä vähentämään yritysten hallinnollista taakkaa, ja mikään näistä ei kyllä toteudu tässä lakiesityksessä. Muun muassa Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Suomen Yrittäjät, Palvelutyönantajat, Oulun seudun työllisyysalue, Helsingin työllisyyspalvelut ja Henkilöstöala HELA ry lausuiivat valiokunnalle yhdenmukaisesti, että esitys on omiaan heikentämään Suomen kilpailukykyä kansainvälisestä työvoimasta ja se olisi myös työllisyydelle ja talouskasvulle haitallinen. Yritysten kannalta esitys toisi mukanaan valtavasti uusia kustannuksia ja niitä lisäävää hallinnollista taakkaa, ja näistä mainitsen myös myöhemmin.

Useat ekonomistit ovat jo vuosia tähdentäneet, että työtä tekevien ikäluokkien pienenemisen seurauksena Suomi tarvitsee työperäistä maahanmuuttoa ulkomailta. Valtiovarainministeriön virkavastuulla vajaa vuosi sitten tekemä arvio tarpeesta oli jopa 40 000 henkilöä vuodessa. Muutoin Suomen talouskasvu uhkaa pysähtyä kokonaan. Valitettavasti hallitus on päättänyt omalla politiikallaan kulkea päinvastaiseen suuntaan kuin mitä ohjelmassaan on luvannut.

Arvoisa puhemies! Tässä nyt on kasattu tähän meidän vastalauseeseen muutamia asioita, mitkä nostan nyt tässä puheenvuorossa esille. Ensinnäkin lakiesityksessä on aivan liian lyhyt suoja-aika, eli tämä hallituksen esitys suoja-ajaksi — kolme tai kuusi kuukautta — ei anna riittävän pitkää aikaa etsiä uutta työpaikkaa. Se ei ota huomioon rekrytointiprosessien hitautta ja vaativaa asiantuntijatyötä tekevien pieniä työmarkkinoita Suomessa. Tämä omalta osaltaan hidastaa uuden työn löytymistä. Tämä voi johtaa myös siihen, että ulkomaalainen joutuu matkustamaan pois Suomesta ulkomaille odottamaan rekrytointipäätöstä.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Toiseksi tässä on työnantajalle kohtuuton ilmoittamisvelvollisuus jopa rangaistuksen uhalla. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi työnantajalle velvollisuus ilmoittaa rangaistuksen uhalla työsuhteen päättymisestä Maahanmuuttovirastolle 14 päivän määräajassa työsuhteen päättymisestä. Lisäksi esityksellä pyritään tekemään työnantajan sähköisestä asioinnista Maahanmuuttoviraston kanssa pääsääntö. Vaikka työnantajilla on ulkomaalaislain 82 §:n nojalla jo nykyisin varmistamisvelvoite ulkomaalaisen työntekijän työnteko-oikeudesta ja velvollisuus ilmoittaa ulkomaisen työntekijän palkkaamisesta Maahanmuuttovirastolle, esitetty päätös laajentaisi työnantajan ilmaisuvelvollisuutta myös työsuhteen päättymistilanteisiin.

Sitten vielä kolmanneksi: Tämä siirtymäaika on aivan kohtuuton. Asiantuntija-kuulemisten perusteella hallituksen esityksessä ehdotettu työajan ilmoitusvelvollisuus ja siihen sidottu sanktio tulevat aiheuttamaan yritysten henkilöstö- ja palkkajärjestelmiin ylimääräisiä tietojärjestelmäkuluja, koska näihin tullaan rakentamaan erilaisia hälytysmekanismeja työsuhteen päättymisen varalle.

Hallituksen esityksen olisi myös määrä tulla voimaan huhtikuussa 2025 eli tässä kuussa. Käytännössä hallitus ei anna yrittäjille minkäänlaista siirtymäaikaa.

Näistä syistä johtuen esitämme, että lakiesitykset hylätään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

15.33 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Räsänen edellä kuvasi niitä näkökohtia, joihinka olemme tämän hylkäysesityksemme rakentaneet. Tulin viime viikolla ensimmäisessä käsittelyssä läpikäyneeksi omasta tulokulmastani niitä näkökohtia, minkä takia mielestämme tämä hallituksen esitys ei ole kannatettava. Pohjaamme tässä oman näkemyksemme vahvasti suomalaisten yrittäjien, siis Suomeen työllisyyttä, talouskasvua ja hyvinvointia luovien yrittäjien, näkemyksiin, ja he vastustavat tätä byrokratiaa lisäävää ja talouskasvua vähentävää hallituksen esitystä.

Arvoisa rouva puhemies! Näillä sanoilla kannatan tätä edustaja Räsänen tekemää lakiehdotuksen hylkäävää esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

15.34 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Vielä tähän samaiseen aiheeseen muutama sana käsittelyssä olevasta hallituksen esityksestä, joka herättää huolta siitä, miten Suomi kohtelee kansainvälisiä osaajia ja miten työmarkkinoidemme houkuttelevuus kehittyi tulevaisuudessa:

Tämä esitys asettaa ulkomaalaisille työntekijöille kohtuuttoman kovat vaatimukset ja lisää heidän epävarmuuttaan tavalla, joka voi pitkällä aikavälillä vahingoittaa myös Suomen taloutta ja työelämää. Tämän esityksen mukaan ulkomaalaisten työntekijöiden on löydettävä uusi työpaikka kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, tietyissä tapauksissa kuuden kuukauden sisällä, ja nämä aikarajat tuntuvat aika lyhkäisiltä ja kohtuuttomilta. Lähes kaikki asiantuntijat ovat arvostelleet tätä esitystä tältä näkökannalta, eikä yksikään työnantaja- tai työntekijäjärjestö ole tukenut kolmen kuukauden määräaikaa. [Mauri Peltokangas: Puhuvatko demarit taas EK:n äänellä?]

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Tämänhetkisessä taloustilanteessa lyhyt määräaika voi johtaa kohtuuttomaan epävarmuuteen työhaussa. Lisäksi kun hallitus on samaan aikaan tekemässä irtisanomisesta helpompaa — ja oikeastansa politiikkansa kulmakiveä — ja se kasvattaa irtisanomisten määrää todennäköisesti tulevaisuudessa, niin tämä lyhyt suoja-aika luo vaaraa siitä, että työperäisen hyväksikäytön lisääntyminen saattaa myös olla mahdollista, sillä työnantajat voivat käyttää lyhyttä aikarajaa painostuskeinona. Tällaisia uhkakuvia tähän liittyy.

On myös huomioitava, että monet ulkomaalaistaustaiset työntekijät kohtaavat rekrytointiprosesseissa syrjintää, ja se pidentää työhaun kestoa, ja ulkomaalaistaustaisten on vaikeampi täällä työllistyä. Se me tiedetään. Mietin vain, onko tämä se suunta ja se viesti, mikä me halutaan lähettää, kun kuitenkin tunnustetaan se tarve, että me tarvitaan tänne asiantuntijatyövoimaa ulkomailta, jotta saamme talouskasvua aikaan. Tällainen äänenpohdinta vielä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas.

15.36 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Meillä on tänään toisessa käsittelyssä hallintovaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä ehdotetaan, että ulkomaalaiselle työntekijälle taataan tietty aika, niin kutsuttu suoja-aika, uuden työpaikan etsimiseen, jos hänen työsuhteensa päättyy ennenaikaisesti tai yllättäen ja hänen oleskelulupansa on edelleen voimassa. Suoja-ajan pituus on enintään voimassa olevan oleskeluluvan jäljellä oleva pituus mutta kuitenkin enintään kolme tai kuusi kuukautta riippuen maassa oleskelun pituudesta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kansallisesti säädettäväksi, että erityisasiantuntijoilla — edellisille puhujille tiedoksi — erityisasiantuntijoilla, EU:n sinisen kortin haltijoilla, yrityksen yli- ja keskijohtolla sekä ict-oleskeluluvan saaneilla johtajilla ja asiantuntijoilla suoja-aika on kuusi kuukautta riippumatta maassaolon kestosta.

Puutun muutamaa täällä kuultuun asialliseen sävyyn esitettyyn vastalauseeseen.

Kyllä mielestäni oikeat asiantuntijat on otettu huomioon tässä esityksessä. Niin kuin mainitsin tuossa nämä määrätyt toimijat, niin kuusi kuukautta, ja jos meillä on oikea asiantuntija täällä, niin puoli vuotta on sen uuden työpaikan hakemiseen. En usko tässä maassa, jossa huudetaan kitarisat punaisina tuolla mediassa, kuinka tämä maa tarvitsee ulkomaisia osaajia, että jos me todellakin tarvitaan ulkomaisia osaajia niin kipeästi kuin mediasta saa lukea — niin ainakin itse suppealla matikalla ajattelisin — että siinä kyllä kuutta kuukautta menee, kun joku keskijohtoon, ylijohdotoon, ict-asiantuntijuuteen tai erityisasiantuntijuuteen perehtynyt henkilö hakee työpaikkaa — jos ulkomaisen työvoiman pula on huutava.

Mitä tulee yritysten ilmoitusvelvollisuuteen, se on se 14 päivää, ja pidän sitä hyvänä. Miksi? No, siinä aloituksessa tehdään jo hyvinkin massiiviset kirjaukset työntekijästä, lopetus on silloin pelkkä ilmoitus. En näe, että millekään yritykselle tämä koituu jollain tavalla vahingolliseksi, että hän ilmoittaa siitä, koska tämä ilmoitushan johtaa totta kai myöskin ulkomaisen työntekijän tilannetta parantavaan tilanteeseen siltä osin, että mikäli ei ilmoiteta mitään, niin katson kyllä vaaraksi sen, että tämä ulkomainen työntekijä saattaa jäädä tuonne niin sanotusti vapaille markkinoille ja häntä voidaan hyväksikäyttää millä tahansa palkalla, esimerkiksi. Tätähän me kukaan ei tietenkään ulkomaisille hyville

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

työntekijöille toivota vaan toivotaan, että jokainen työntekijä palkkansa ansaitsee eikä häntä heitellä ja pompotella paikasta toiseen. Kun on selvät pelisäännöt, yhteiset pelisäännöt kaikille, niin silloin homma toimii hienosti. Ihmettelen sitä, miksi keskusta haluaa, että henkilö jää pomppimaan tällaiseen tyhjään tilaan tuonne, vai ajatteleeko keskusta kenties niin, että tästä aiheutuu liikaa vaivaa yritykselle? En ole saanut siitä koppia. Mutta summa summarum, itse pidän tätä kokonaisuutta erinomaisena ja tarpeellisena.

Ja jos me otetaan suoraan tästä meidän työvoimasta vielä muutama sana: Kun me kerta olemme maa, jossa on huutava pula ulkomaaisesta työvoimasta, niin on hyvä myöskin kertoa se tosiasia, että meillä on tällä hetkellä noin 48 000 ulkomaalaistaustaista korkeakoulutettua ja toisen asteen koulutettua henkilöä työttömänä työnhakijana. Tätä minä pidän ongelmallisena tilanteessa, jossa määrätyt puolueet varsinkin tuolla vasemmalla huutavat, kuinka sitä ulkomaista työvoimaa tarvitaan, ja meillä on melkein 50 000 aitoa osaajaa, ulkomaalaista, työttömyyskortistossa. Jossain on ristiriita. Selvittäkäämme se yhdessä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

15.41 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Peltokangas käytti erinomaisen puheenvuoron äsken, ja siihen on helppo yhtyä. Argumentti siitä, että Suomi tarvitsee työperäistä maahanmuuttoa ja osaajia, koska meillä on työvoimapula, on varmasti jossakin toisessa ajassa ihan aiheellinen, mutta ei välttämättä juuri tässä ajassa, kun ajattelee, että meillä on yli 300 000 työtöntä tällä hetkellä ja siihen joukkoon kuuluu myöskin 50 000 vieraskielistä ulkomaalaistaustaista työtöntä. Minun on kyllä vaikea nähdä, miten tässä tilanteessa olisi kenenkään etu se, että jos työtilanne on huono ja työsuhde päättyy, niin pitäisi olla ikään kuin oikeus jäädä pidemmäksi aikaa toivottomaan tilanteeseen täällä Suomessa hakemaan uutta työpaikkaa, varsinkin kun sitä saa hakea miltä tahansa työvoimapula-alalta, jos työttömäksi jää.

Pitää myöskin muistaa, että tähän tehtiin helpotuksia tai siis täsmennyksiä — ei helpotusta tehty, vaan täsmennettiin sitä, että päätöksistä, jos ne eivät ole luvan perusteena, ei tarvitse erikseen ilmoituksia tehdä, mikä oli se suurin huoli, jota keskustan edustajakin täällä toivat esiin byrokratian lisääntymisestä. Eli tämä koskee varsin rajallista määrää tapauksia ja tuo ennen kaikkea kaikki työntekijät samalle tasolle, koska nykytilanne on se, että osa on ilmoittanut ja osa ei ole ilmoittanut, ja siinä nämä maahanmuuttajatkin ovat sitten eriarvoisessa asemassa.

En tosiaan usko, että kansainvälisiä osaajia tämän takia jää pois, koska erityisillä osaajilla on se kuuden kuukauden suoja-aika. Minun on myöskin vaikea ymmärtää sitä, mitä täällä tuotiin esiin, että nyt näiden työelämämuutosten myötä ikään kuin irtisanottaisiin helpommin. Jos miettii sitä lähtökohtaa, että tähän maahan on tultu juuri siitä syystä, että on saanut työluvan, elikkä työnantaja on palkannut ja maahantulon peruste ja maassaolon peruste on työn tekeminen, niin mikä ihme ajaisi ikään kuin tilanteeseen, että oltaisiin lähtökohtaisesti irtisanomassa tällaista henkilöä heti alkuun? Hänelle on merkittävä tarve. Siinä on työtä, että se ihminen tänne Suomeen saadaan, ja hänestä varmasti halutaan myöskin pitää kiinni.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Eli nämä koskevat poikkeuksellisia tilanteita, ja tässä tilanteessa ja tässä työttömien määrän tilanteessa ei ole mitenkään tarkoituksenmukaista, että he voisivat jäädä tänne pitkäksi ajaksi pyörimään yhteiskunnan elätettävänä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi patruunoiden komponenttien viennin luvanvaraisuudesta sekä ampuma-aselain ja rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 1/2025 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 7/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Meille tämän mietinnön esittelee valiokunnan puheenjohtaja Peltokangas. Olkaa hyvä.

Keskustelu

15.43 **Mauri Peltokangas ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi laki patruunoiden komponenttien viennin luvanvaraisuudesta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia ja ampuma-aselakia.

Lakiehdotuksissa on kyse Euroopan unionin pakotteita koskevista säädöksistä ja EU:n asevientiasetusta täydentävästä kansallisesta sääntelystä. Tarve säätää kansallisesti siviilikäyttöisten patruunoiden komponenttien viennin luvanvaraisuudesta korostuu Venäjän vastaisten pakotteiden tehokkaan toimeenpanon vuoksi, mutta asiasta on tarpeen säätää myös muiden olemassa olevien sekä tulevien pakotejärjestelmien osalta, jotta lainsäädäntö olisi aukoton pakotteiden tehokkaan toimeenpanon mahdollistamiseksi.

Ehdotettu sääntely perustuu siihen, että Euroopan unionin pakoteasetuksessa kielletään niin sanotun asevientiasetuksen liitteessä lueteltujen unionista tai sen ulkopuolelta peräisin olevien ampumatarvikkeiden suora tai välillinen myynti, toimitus, siirto ja vienti Venäjällä oleville luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille, yhteisöille tai elimille tai käytettäväksi Venäjällä. Asevientiasetuksen liitteessä edellytetään, että patruunoiden komponentit eli hylsy, nallit, ruuti, luodit ja ammuksiset, joita käytetään ampuma-aseessa, ovat luvanvaraisia jäsenvaltiossa.

Ehdotetun ensimmäisen lakiehdotuksen mukaan patruunoiden komponentteja ei saa viedä Euroopan unionin tullialueen ulkopuolelle ilman vientilupaa. Kun patruunoiden komponenttien vienti tulee ehdotetun lain nojalla Suomessa luvanvaraiseksi, vienti tulee vientivalvonnan piiriin. Samalla niiden vienti Euroopan unionin pakotteiden kohteena olevaan valtioon tulee pakotteiden nojalla kielletyksi. Hallintovaliokunta katsoo, että ehdotetun lain avulla voidaan puuttua tehokkaasti pakotteiden kiertämiseen kolmansien maiden kautta.

Asevientiasetuksen 10 ja 11 artiklassa säädetään vientiluvan myöntämisessä ja epämisessä huomioon otettavista seikoista, jotka ovat samat kuin ampuma-aseiden viennissä. Näitä ovat muun ohella esimerkiksi kansalliset ulko- ja turvallisuuspolitiikan

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

näkökohdat ja se, että hakijalla on rikosrekisterimerkinnot esimerkiksi terrorismirikoksista ja ampumatarvikkeiden laittomasta kaupasta. Vientiluvan myöntämisestä päättää Poliisihallitus. Vientivalvontaviranomaisena toimii Tulli.

Arvoisa puhemies! Ehdotetulla sääntelyllä on yhtymäkohta eduskunnan 14.3.2025 hyväksymiin lakiehdotuksiin, joissa oli kyse rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 46 luvun muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 215 artiklan nojalla annettujen pakoteasetusten ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 29 artiklan nojalla annettujen pakotepäätösten kansallisen täytäntöönpanolain rikkominen on lakien voimaan tultua rangaistavaa rikoslain 46 luvun 3 a—3 d §:ien nojalla pakoterikoksina. Tästä seuraa, että myös patruunoiden komponenttien luvaton vienti pakotteen vastaisesti tulee rangaistavaksi pakoterikoksena, jos eduskunta hyväksyy nyt ehdotetun lainsäädännön.

Nyt ehdotetussa kolmannessa lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi, että patruunoiden komponenttien vienti ilman lupaa on rangaistavaa säännöstelyrikoksena ehdotetun rikoslain 46 luvun 1 §:n 1 momentin 10 kohdan nojalla. Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettu uusi lainkohta voisi tulla sovellettavaksi edellä mainittujen pakoterikossäännösten voimaan tultua käytännössä lähinnä sellaisenaan luvattomaan vientiin, jossa ei ole kysymys pakotteiden rikkomisesta. Jos yksittäistapauksessa samaan tekoon soveltuu useampi rangaistussäännös, kuten säännöstelyrikosta ja pakoterikosta koskeva, noudatetaan lain soveltamisessa yleisiä lainkonkurrenssioppeja.

Hallintovaliokunta kiinnittää mietinnössään huomiota siihen, että lainsäädäntökokonaisuus muodostuu lain soveltajan näkökulmasta varsin monimutkaiseksi, kun ehdotettua sääntelyä on luettava rinnakkain Euroopan unionin pakotteita koskevien säädösten ja asevientiasetuksen kanssa. Mietintöön sisältyykin muutamia selventäviä kirjauksia.

Ehdotetussa sääntelyssä on kyse nimenomaan siviilikäyttöisten patruunoiden komponenttien viennin luvanvaraisuudesta. Mainitun 1 lakiehdotuksen 1 §:n mukaan lakia ei sovelleta sellaisiin patruunoiden komponentteihin, jotka ovat puolustustarvikkeiden viennistä annetussa laissa tarkoitettuja puolustustarvikkeita. Niiden vienti edellyttää puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain mukaista lupaa.

Sääntelykokonaisuuteen liittyen ampuma-aselakiin ehdotetaan eräitä teknisluonteisia muutoksia. Tätä koskee toinen lakiehdotus. Lakiehdotuksessa ehdotetaan lisäksi yksinomaan kansallisiin sääntelytarpeisiin perustuen täsmennettäväksi ampuma-aselain 99 §:ää poliisin hallussa olevien esineiden luovuttamisesta.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella, arvoisa rouva puhemies, hallintovaliokunta ehdottaa 1 ja 2 lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomina ja kolmannen lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna siten, että se yhteensovitetään eduskunnan 14.3. kuluvaan vuotta hyväksymän rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 46 luvun muuttamisesta annetun lain kanssa. Valiokunnan mietintö on yksimielinen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, poissa. — Edustaja Honkonen. Huhuu!

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

15.49 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, että en ehkä alun perin pyytänyt — tai ehkä pyysin väärään kohtaan — puheenvuoroa, mutta hallituksen esitys on kannatettava. Yhdyn tähän puheenjohtajan edellä kuultuun näkemykseen. [Oikealta: Hyvä puheenvuoro! — Naurua]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen. — Huhuu, Piisinen!

15.50 **Jorma Piisinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki patruunoiden komponenttien viennin luvanvaraisuudesta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia ja ampuma-aselakia.

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi Euroopan unionin pakotteita koskevia säädöksiä ja asevientä koskevaa asetusta täydentävää kansallista sääntelyä siten, että patruunoiden komponenttien vienti Euroopan unionin tullialueen ulkopuolelle olisi luvanvaraista. Rikoslaisissa säädettäisiin seuraamukset patruunoiden komponenttien luvattomasta viennistä. Lisäksi ampuma-aselakia muutettaisiin teknisluonteisesti. Esityksen tavoitteena on täydentää voimassa olevia pakotejärjestelmiä ja pyrkiä siten varmistamaan niiden aukoton toimivuus.

Arvoisa rouva puhemies! Pidän tärkeänä, että Venäjälle asetetut pakotteet ovat kattavia ja niiden toteutumista voidaan valvoa. Ampuma-aseet ja patruunat ja niiden komponentit ovat keskeinen osa pakotteiden alla olevia tuotteita. Tässä mielessä esitys on tarpeellinen täydennys pakotejärjestelmään.

Kiinnitän kuitenkin huomiota esimerkiksi Metsästäjäliiton lausuntoon ja huoleen EU-alueen ulkopuolisista metsästys- ja kilpailutapahtumista. Joissakin tapahtumissa on perusteltua viedä tapahtumaan mukaan myös omat aseet, patruunat ja niiden komponentit. Vastauksena lausuntoon valmistelussa todetaan: ”Poikkeusta viennin luvanvaraisuudesta ei säädetä metsästäjille tai ampumaurheilijoille väliaikaiseen vientiin, koska esityksen tavoitteena on täydentää voimassa olevia pakotejärjestelmiä ja pyrkiä siten varmistamaan niiden aukoton toimivuus. Toisin sanoen yksityishenkilöiden väliaikaisesta viennistä ei ole voitu säästää pakotejärjestelmän toimivuuden vuoksi.”

Edelleen esityksessä todetaan maksuista seuraavaa: ”Valtion maksuperustelain 4 §:n mukaan päätökset, jotka on tehty hakemuksesta, ovat maksullisia, jollei suoritteiden maksuttomuudelle ole perusteltua syytä. Poliisin suoritteiden ja virka-avun maksullisuudesta vuonna 2025 annetun sisäministeriön asetuksen 813/2024 mukaan muun muassa kaupallisen vientiluvan hinta on 164 euroa.” Itseäni kiinnostaisi sellainen seikka, että mikä tulee olemaan yksityishenkilöiltä ei-kaupallisessa vientitarkoituksessa perittävä maksu tai voisiko se olla peräti maksuton, mutta nyt taitaa olla niin, että täällä ei ole ketään vastaamassa tähän kysymykseen. — Kiitos, rouva puhemies.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 1/2025 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajoneuvolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 3/2025 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 3/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 3/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskusteluun mennään. Edustaja Kallio — huhuu!

Keskustelu

15.54 **Vesa Kallio kesk:** Hereillä ollaan. — Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelman kirjaus sopimuspalokuntien aseman ja toimintakyvyn turvaamiseksi saatiin lähemmäksi konkretiaa tällä valiokunnan yksimielisellä mietinnöllä. Kannustusta kirjauksen toteuttamiseksi hallitus kuitenkin hieman kaipaa. Aika kuluu, ja vaalikausi on jo yli puolivälin. Huoli sopimuspalokuntien kuin ylipäätään palokuntien tilanteesta on tullut vastaan toistuvasti myös kevään vaalikentillä. Hallituksen tulee ymmärtää, että sopimuspalokunnilla on oleellinen rooli ammattimaisten pelastuslaitosten yhteistyökumppaneina niin maaseudulla kuin kaupungeissa. Oli erinomainen asia, että valiokunta päätyi yksimielisesti patistamaan sisäministeriötä varmistamaan verovapauden laajentamisen uusiin avolavatyypisiin pelastusautoihin sopimuspalokuntien aseman ja toimintakyvyn turvaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Kevään puoliväliriihi on viimeistään erinomainen paikka hallitukselle lunastaa antamansa lupaus sopimuspalokuntien toiminnan turvaamiseksi. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 3/2025 vp sisältyvien 1.—5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen Akatemiasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 209/2024 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 2/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 2/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Meille mietinnön esittelee valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Haatainen.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Keskustelu

15.55 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Suomen Akatemiasta annettua lakia. Esityksessä on muutosehdotukset Akatemian hallinnon rakenteiden selkeyttämiseksi ja strategisen työskentelyn vahvistamiseksi. Lisäksi esityksessä on ehdotettu, että Suomen Akatemiasta annettuun lakiin lisätään säännös, jonka mukaan tutkimuksen ja tutkimusedellytysten rahoittamista sekä kansainvälistä yhteistyötä koskevien Akatemian tehtävien hoitaminen ei saa olla ristiriidassa Suomen kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa.

Valiokunta kannattaa hallituksen esityksen tavoitetta selkeyttää Suomen Akatemian hallinnollisia rakenteita, vahvistaa Akatemian hallituksen strategista työskentelyä sekä tukea Akatemian toimintaa niin, että se pystyy vastaamaan nykyistä paremmin tutkimuksen tekemisen viimeaikaisiin muutoksiin ja reagoimaan riittävän joustavasti tutkimusrahoituskentän tarpeisiin. Valiokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyviä säännösmuutosehdotuksia pääosin perusteltuina mutta kiinnittää huomiota erityisesti Suomen Akatemian tehtäviä koskevan säännösehdoituksen ongelmallisuuteen.

Valiokunta kannattaa säännösehdoitusta muuttaa tutkimusinfrastruktuurikomitea tutkimusinfrastruktuuritoimikunnaksi. Valiokunta korostaa, että tutkimusinfrastruktuuritoimikunnan edustajia nimettäessä tulee varmistua siitä, että siellä ovat edustettuina kunkin organisaation paras asiantuntemus ja strateginen kokonaisnäkemys. Nimittämiskäytännön tulee perustua nimettävän henkilön osaamiseen ja asiantuntemukseen eikä asemaan organisaatiossa. Kyseinen vaatimus sisältyy Suomen Akatemiasta annetun lain 5 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan toimikunnassa tulee olla monipuolinen ja korkeatasoinen tieteellinen asiantuntemus. Infrastruktuurien kehittäminen on luonteeltaan strategista ja pitkäjänteistä, mikä on myös tärkeää huomioida toimikunnan jäsenten valintaperusteissa ja -prosesseissa.

Valiokunta puoltaa myös ehdotusta, jonka mukaan Akatemian toimikuntien, tutkimusinfrastruktuurikomitean ja strategisen tutkimuksen neuvoston puheenjohtajien läsnäolo- ja puheoikeus Akatemian hallituksessa poistetaan. Tämän muutoksen tarkoituksena on vahvistaa Akatemian hallituksen strategista työskentelyä. Kyseisen ehdotuksen tarkoitus on vahvistaa hallituksen... — Nyt tuli toistoa, anteeksi. — Koska nykyiset käytännöt turvaavat hallituksen, muiden toimielinten ja hallintoviraston välistä tiedonkulkua monipuolisesti, puheenjohtajien läsnäolo- ja puheoikeutta Akatemian hallituksessa ei siten voida enää pitää tiedonkulun kannalta tarpeellisena. Valiokunta korostaa, että toimielinten välinen riittävä tiedonkulku tulee turvata myös jatkossa.

Valiokunta kannattaa myös akatemiaprofessoreiden ja -tutkijoiden palkkausta koskevien säännösten kumoamista. Kyseiset säännökset ovat kytkeytyneet vuonna 2010 voimaan tulleeseen yliopistouudistukseen ja turvaamaan Suomen Akatemian tutkimusvirka järjestelmän jatkuvuutta. Akatemian tutkijatehtävien rahoitus on sittemmin vakiintunut osaksi Suomen Akatemian rahoitusinstrumentteja, joten kumottavaksi ehdotetut 9 §:n 1 ja 2 momentit ovat käyneet tarpeettomiksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Suomen Akatemiasta annettuun lakiin lisätään säännös, jonka mukaan Akatemian tulisi tehtäviään hoitaessaan ottaa huomioon Suomen kansallinen turvallisuus ja kansainväliset velvoitteet sekä ulko- ja turvallisuuspoliittiset linjaukset. Hallituksen esityksen antamisen jälkeen sivistysvaliokunnassa kuultavana

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

ollessaan opetus- ja kulttuuriministeriö on valiokunnalle osoittamassaan lausunnossa esittänyt, että pykälätekstistä poistettaisiin viittaus Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Valiokunta ehdottaa, että ehdotettu 2 §:n 2 momentti muutetaan niin, että siitä poistetaan tutkimuksen vapauden kannalta tulkinnanvarainen maininta Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta sekä liian epämääräisenä pidetty edellytys Suomen kansallisesta turvallisuudesta. Säännöksen selkeyttämiseksi valiokunta ehdottaa, että siitä poistetaan myös informatiivinen maininta Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamisesta.

Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään säännös Suomen Akatemian velvollisuudesta huolehtia siitä, että tutkimuksen turvallisuus ja siihen kohdistuvat riskit tutkimushankkeissa, tutkimusyhteistyössä ja tutkimustulosten hyödyntämisessä otetaan asianmukaisesti huomioon. Tutkimuksen turvallisuus on määritelty tarkkarajaisesti Euroopan unionin neuvoston tutkimuksen turvallisuuden parantamisesta annetussa suosituksessa. Valiokunnan ehdottaman säännöksen mukaan Suomen Akatemia vastaa omalta osaltaan siitä, että tutkimuksen turvallisuudesta on asianmukaisesti huolehdittu Akatemian prosesseissa ja rahoituksen myöntämisen ehdoissa. Akatemian tehtävä on täydentää tutkijoiden ja tutkimusorganisaatioiden roolia turvallisuuden varmistamisessa, mikä on myös hallituksen esityksessä esille tuotu, mutta ensisijainen vastuu tutkimustoiminnan kansainvälisen tutkimusyhteistyön kehittämisestä ja toteuttamisesta on tutkimusta harjoittavilla organisaatioilla. Tutkimusrahoittajana Suomen Akatemian tehtävänä on varmistaa tutkimuksen turvallisuuden huomioiminen osana tutkimusrahoituksen hakuprosessia sekä kannustaa tutkimusorganisaatioita tunnistamaan turvallisuuteen liittyvät mahdolliset riskit ja uhat etukäteen.

Edellä todetun lisäksi valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttiin sisällytetään selkeyttävä säännös, jonka mukaan tutkimuksen turvallisuudesta huolehdittaessa ei voida rajoittaa tutkimuksen vapauteen keskeisesti kuuluvaa tutkijan oikeutta valita tutkimusaiheensa ja -menetelmänsä. Suomen Akatemia ei voi säännöksen nojalla kieltää tiettyjä tutkimusaiheita tai kysymyksenasetteluja eikä evätä rahoitusta pelkän tutkimusaiheen perusteella.

Valiokunta ehdottaa johtolauseen täydentämistä siten, että siihen lisätään maininta ehdotetun 5 §:n otsikon muuttamisesta. Valiokunta ehdottaa myös, että lain voimaantulosäännöksessä huomioidaan lakiesityksen käsittelyn aikana esille tullut tarve porrastaa lain voimaantuloa. Hallituksen esityksessä on ehdotettu, että tutkimusinfrastruktuuritoimikunta on tarkoitus nimittää kesäkuussa 2025. Saadun selvityksen mukaan uusi tutkimusinfrastruktuuritoimikunta on edellä todetusta poiketen tarkoitus nimittää vasta 1. päivä tammikuuta 2026. Ennen sitä on tarpeen saada voimaan ehdotetun lain 2 § ja 3 § sekä 9 §:n 1 ja 2 momenttien kumoamiset. Muiden säännösten voimaantuloajaksi ehdotetaan 1. päivä tammikuuta 2026.

Lopuksi tämän lain valmisteluprosessista: Valiokunta mietinnössään kiinnittää opetus- ja kulttuuriministeriön huomiota siihen, että ministeriöllä olisi ollut mahdollisuus antaa täydentävä esitys, kun kävi selväksi hallituksen esityksen antovaiheessa, että 2 §:n 2 momenttia on muutettava, sen sijaan että nyt sivistysvaliokunnalle osoitettiin ministeriöstä säännösmuutosehdotus. Tämä oli perustuslakivaliokunnan lausunnossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelystä. — Ja sitten edustaja Honkasalo.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

16.03 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Tässä koko tarina on saanut tosi onnellisen lopun, ja on tosi hienoa, että sivistysvaliokunta on tehnyt tässä merkittävää työtä, mutta onhan tämä prosessi ollut aivan todella omituinen.

Eli ensiksi hallitukselta tulee esitys, että Suomen Akatemian tehtävät eivät saa olla ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa ja Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten ja velvoitteiden kanssa. Sitten akateeminen tiedeyhteisö herää tätä kritisoimaan aivan perusteellisesti, että tämä on todella merkittävä rajausta tieteen vapauden näkökulmasta. Syntyy vilkasta keskustelua Helsingin Sanomiin, tieteen akateemikot tekevät yhteiskirjelmän, vetoavat ministeriöön. Vielä silloin ministeri Multala sanoo, että ei tässä mitään tieteen vapautta rajoiteta. Sen jälkeen meillä on vielä täällä lähetekeskustelu, jossa siinä vaiheessa ministeri lähetekeskustelussa ilmoittaa, että sieltä otetaan nyt se ulko- ja turvallisuuspolitiikka pois, eli siinä niin kuin lennosta ilmoittaa lähetekeskustelussa, jolloin sinne jää vielä se kansallinen turvallisuus, jonka itse toin siinä lähetekeskustelussa esille, että on edelleen todella ongelmallista, että sillä voidaan tarkoittaa ihan mitä vain. Se on määrittelyltään vaikeaselkoinen, ja mitä sillä voidaankaan tarkoittaa, ja myös ennakkotapauksena se voi olla todella vaarallinen tieteen vapauden näkökulmasta.

No, tämän lähetekeskustelun jälkeen tämä menee sitten vielä valiokuntaan, ja siellä kuullaan sitten asiantuntijoita. Perustuslakivaliokunta tekee oman lausunnon, ja sielläkin vielä sitten, niin kuin edustaja Haatainen tässä toi esille, opetus- ja kulttuuriministeriöstä tulee sitten lausunnossa vielä esitys siitä, miten tätä lakia pitäisi vielä muuttaa niin, että se kansallinen turvallisuuskin otetaan sieltä pois, eli kaikki ne kriittiset kohdat sitten lopulta otetaan pois.

No, nyt voi ajatella sitten, onko tämä laki saanut ikään kuin semmoisen perusteellisen käsittelyn täällä eduskunnassa, jos ei edes lähetekeskustelussa ollut täysin selvää, mitä kaikkea tämä lakiesitys itse asiassa pitää sisällään. Olen myös huomannut, että kun täällä on ymmärrettävästi edustajia, joilla itsellään ei välttämättä ole tutkija- ja akateemista taustaa, niin ei välttämättä huomaa sitä, kuinka tällaiset rajaukset lähtökohtaisesti ovat todella vaarallisia tieteen vapauden näkökulmasta, ja se on ihan ymmärrettävää, että ei kaikilla välttämättä voi olla sellaista omistautumista tälle asialle.

Minä olen todella iloinen siitä, että sivistysvaliokunta on käynyt sitten tämän perusteellisen käsittelyn ja asiantuntijat ovat hyvin tuoneet sen kritiikin esille. Mutta onhan tämä täysin poikkeuksellista, että meille tuodaan eduskuntaan hallituksen toimesta lakiesitys, [Puhemies koputtaa] että tutkimus ei saisi olla ristiriidassa kansallisen turvallisuuden kanssa tai ristiriidassa ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan kanssa. [Pauli Aalto-Setälä: Sehän korjattiin! — Puhemies: Pyydän edustajaa jatkamaan puhujakorokkeella!] Koko tämä prosessi on minusta ollut ongelmallinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

16.06 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä on todellakin äärimmäisen tärkeää keskustelua tutkimuksen turvallisuudesta ja tieteen vapauden suhteesta kansalliseen turvallisuuteen. Tässä hallituksen esityksessähän on tietysti paljon muitakin näkökohtia Suomen Akatemian rooliin aivan keskeisenä tieteen ja tutkimuksen rahoittajana Suomessa.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Tässä edustaja Honkasalo edellä kyllä käytti minun mielestäni ihan asiallisen puheenvuoron ja esitti ihan oikeita kysymyksiä siitä, mihinkä tällainen linja — tutkimuksen ja tieteen ikään kuin rajoittaminen tai ohjaaminen kansallisen turvallisuuden ehdoilla — voisi huonossa tapauksessa johtaa. No, tähän todellakin tehtiin muutoksia, ja me myös perustuslakivaliokunnassa käsitelimme tätä kysymystä ja katsoimme, että se ei ole valtiosääntöisesti ongelmallinen.

Kun toimin hetken aikaa ministerinä tieteestä ja korkeakoulutuksesta vastuunalaisena, niin silloin jonkun verran perehdyin yliopistojen tutkimusturvallisuuteen ja tähän vallitsevaan tilanteeseen. Silloin kyllä kävi ilmi se tilanne, että kyllähän meillä ainakin takavuosina — nyt tilanne on varmasti muuttunut — on meidän tiede- ja tutkimuslaitoksissa, sanotaanko, aika varomattomasti suhtauduttu tiettyjen isojen valtioiden, kuten esimerkiksi nyt Kiinan, mukaan lukien Venäjän, toimintaan ja tavoitteisiin pyrkiä hyötymään meillä tehdyn tieteellisen tutkimuksen tuloksista ja siihen liittyvistä tiedoista. Myöskin tällaista ihan tutkimukseen ja tieteeseen liittyvää vakoilua tietysti on tapahtunut, ja varmasti sitä yritetään kaiken aikaa.

Sinänsä ajattelen niin, että kansallisen turvallisuuden suojaamisen on tietysti oltava ihan lähtökohta melkein kaikissa toiminnoissa täällä yhteiskunnassa. Mutta tässäkin asiassa minä haluan luottaa meidän tiede- ja tutkimuslaitosten autonomiaan ja siihen, että meillä korkeakoulut — yliopistot, joita Suomen Akatemia kaikista eniten rahoittaa — itse tämän oman autonomisen roolinsa muistaen huolehtivat tästä asiasta nyt, kun tietoisuus on menneinä vuosina merkittävästi kasvanut. Mutta tämä tällainen keskustelu tieteen vapaudesta ja siitä, minkälaisia muutoksia meillä tiede- ja tutkimuspolitiikkaan tehdään [Puhemies koputtaa] sinänsä mielestäni ihan oikeilla päämäärillä, niin kuin nyt, on tärkeää, niin ettei näitä tehdä ikään kuin hiljaisuudessa [Puhemies koputtaa] ja ilman sen suurempaa huomiota.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

16.10 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ensin kiitos edelleen edustaja Honkasalolle, kun kuvasit tätä prosessia. Kyllähän tämä kieltämättä on ollut aivan kummallinen ja käsittämätön, ja olen iloinen siitä, että valiokunta on tämän asian korjannut.

Ihan ymmärrettävästi tietysti tässä ajassa turvallisuuskysymykset nousevat hyvin vahvasti esille ja ihmisillä on suurta huolta, mutta kyllä välillä tuntuu, että tässä keskustelussa saattaa mopo vähän keulia, ja tässä hallituksen esityksessä todellakin näin on tapahtunut ja on todella hyvä, että valiokunta nyt sitten muutti tätä tehtäväkuvausta tai pykälä kakkosta, missä tämä tehtäväkuvaus oli ja jonne todellakin hallituksen alkuperäisessä esityksessä oli nostettu sekä kansallinen turvallisuus että Suomen virallinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Vielä hyvin epämääräisesti voidaan määritellä, mitä tämä nyt sitten tarkoittaa, ja jos ajatus oli, että nyt sitten tutkimusta ja tiedettä tulee varmistaa, että ne toimivat näiden rajoissa, niin kyllä se olisi ollut niin monitulkintainen ja epäselvä tilanne, että siitä ei olisi kyllä mitään hyvää seurannut. Siinä mielessä on todella hienoa, että tämä asia on nyt valiokunnassa saatu muutettua. Meidän täytyy turvata tieteen ja tutkimuksen vapaus, se on aivan selvää, ja meidän täytyy varmistaa, että niitä tutkimusteemoja, mitä halutaan tutkia, ei lähdetä rajoittamaan, koska se tieto, mikä näistä tutkimuksista syntyy, on varsin arvokasta, ja itse asiassa voi olla, että sitten myöhemmin

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

voi monella tavalla tulla myös tarpeeseen, ja on hyvä, että sellaistaikin tutkimusta sitten mahdollisesti tehdään, jos itsenäiset tieteen ja tutkimuksen tekijät näin haluavat.

Todella kiitos valiokunnalle perusteellisesta perehtymisestä tähän asiaan ja siitä, että tämä lakiesitys on nyt saatu muutettua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

16.12 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Usein kuulee kansalaisilta palautetta siitä, että ei näillä lähetekeskusteluilla ja valiokuntakäsittelyilläkään ikään kuin olisi mitään merkitystä, mutta tämä on mielestäni nyt konkreettinen esimerkki siitä, että kyllä niillä on. Kyllä voi vielä lähetekeskustelussa saada muutosta aikaan ja lisätä sitä painetta ja tuoda ongelmakohtia esille, ja monet siinä lähetekeskustelussa nimenomaan toivat painavan huolen siitä, kuinka ongelmallista on, että esimerkiksi tämä kansallinen turvallisuus tällä tavalla löyhästi täällä tehtävissä sitten mainittaisiin.

Tutkimuksen turvallisuus tietenkin sinänsä on ihan äärimmäisen tärkeä asia, ja sitä pitää vaalia, ja tässä edustaja Honkonen on aivan oikeassa, että maailma muuttuu myös valitettavasti tämän suhteen yhä epävarmemmaksi. Kyse on tietenkin myös tutkijoiden turvallisuudesta, ja siitä pitää huolehtia. Tiedän, että Suomen Akatemiassakin tähän on jouduttu viime vuosien aikana valmistautumaan vaikka millä tavoin. Varsinkin sellaiset tutkijat, jotka tutkivat yhteiskunnallisesti herkkiä aiheita, saattavat joutua esimerkiksi maalituksen kohteeksi, kun rahoituspäätökset julkaistaan. Tämä on tietenkin aivan pöyristyttävää, että tällaistaikin tutkijat joutuvat Suomessa sietämään.

Tutkimuksen ja tieteen vapaudesta pitää pitää kaikin tavoin kiinni ja varjella sitä ihan viimeiseen asti, kun me tiedetään, mitä maailmalla tällä hetkellä tapahtuu tieteen vapauden näkökulmasta esimerkiksi Yhdysvalloissa, miten sitä alas ajetaan ja kielletään tiettyjä sanoja ja termejä ja terminologiaa.

Todella hienoa, että sivistysvaliokunta teki tässä perusteellista työtä, ja samoin perustuslakivaliokunnan lausunto oli todella kattava ja hieno, ja lopputulos on sitten todella hieno. Kiitos siitä valiokunnalle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Haatainen.

16.14 **Tuula Haatainen sd:** Arvoisa puhemies! Kyllä, siis valiokunnassa puutuimme tähän sitten, kun saimme tietoomme tämän, millainen muotoilu tässä on, ja lähetekeskustelussa tuli jo sitten selväksi, että ministeriö oli muuttanut sitä tekstiä. Mutta silti se ei siinä vaiheessa vielä vastannut sitä, mitä sen pitäisi olla, jotta tämä tieteen vapaus tosiasiallisesti näissä pykälissä tulee turvatuksi.

Uskon, että tässä on ollut taustalla se, että kun varmaan on käsitelty eri puolilla näitä turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä, jotka tutkimustulosten hyväksikäytön ja siihen liittyvien turvallisuusuhkien näkökulmasta ovat aivan ajankohtaisia ja todellisia, niin nämä muotoilut tässä olivat todella väärin menneet. Sillä tavalla tämän lain valmistelu ei kyllä vastannut sitä, mitä hyvän lainvalmistelun pitäisi olla, mutta onneksi tämä huomattiin ajoissa. Valppaat akateemikot ottivat tämän asian muun muassa julkisuudessa esille, ja ministeriössä sitten tätä muokattiin ja vielä perustuslakivaliokunta kävi asiallisesti tämän läpi.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Tämä on muistutus siitä myös, että sen, mitä pykälissä lukee, pitää olla tarkkaan rajattua ja niin kirjoitettu, että siinä tulee selväksi, mitä tällä lailla halutaan: tieteen vapaus turvataan, mutta halutaan varmistaa se, että tällainen tutkimuksen turvallisuus varmistetaan ja tutkimustulosten joutuminen väriin käsiin estetään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

16.16 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tarkennan vielä tuossa edellä sanomaani. Perustuslakivaliokunnassa siis emme sinänsä pitäneet valtiosääntö-oikeudellisesti ongelmallisena tätä kansallisen turvallisuuden huomioimista, mutta tämän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvän viittauksen, joka oli siinä alkuperäisessä pykälätekstissä, poistamista perustuslakivaliokunta edellytti. Näin myöskin sitten valiokunnassa toimittiin ja sinne 2 §:ään tehtiin nämä muutokset, joissa sinänsä tähän tutkimusturvallisuuteen suhtaudutaan myönteisesti. Silloin 2022 opetus- ja kulttuuriministeriö antoi korkeakouluille tästä myöskin ohjeistusta.

Esillä on ollut esimerkiksi sellainen tosiasia, että nyt kun meillä esimerkiksi yliopistojen toimitilat ovat yliopistojen itsensä omistamia — Suomen Yliopistokiinteistöt omistaa ne ja yliopistot sitten sen kautta niitä hallinnoivat — niin nyt tietyt yliopistot ovat näistä tiloista, yliopistokiinteistöistä, halunneet irrottautua ja mahdollisesti myydä nämä toimitilansa. Nyt jos joku ulkomainen taho, vaikka nyt ensin Ruotsista tai Saksasta ja sitten vaikkapa Kiinasta saa omistukseensa yliopiston toimitilat — laboratoriotilat, erilaiset tutkimukseen liittyvät tilat, tällaisen tärkeän infran — niin ymmärrämmehän sen, että tämäkin itsessään on kyllä turvallisuusuhka, ei tietysti pelkästään kansalliselle turvallisuudelle, vaan myös sille tieteen vapaudelle itsessään, jonka vastaisia nämä ulkomailta Suomeen kohdistuvat väärät ja usein rikollisetkin, tässä kontekstissa rikollisetkin, tarkoituksellisetkin ovat. Sen takia monessa eri kysymyksessä, hyvin konkreettisissa asioissa ja sitten ihan näissä tutkimuksen hallinnointiin ja tähän liittyvissä asioissa, tämä turvallisuusnäkökulma, kansallinen turvallisuus, on syytä ottaa huomioon ilman, että rajoitetaan tieteen vapautta ja tutkijan mahdollisuuksia itse valikoida tutkimusaiheensa, menetelmänsä ja aineistonsa ja niitä tutkimuksen tuloksia sitten tehdä ja hyödyntää.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 209/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle merten biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla tehdyn, Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen alaisen sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi merensuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 9/2025 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 6/2025 vp

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 6/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Mikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.19 Krista Mikkonen vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunnan puheenjohtajana esittelen tämän mietinnön.

Tässä hallitus on ehdottanut sitä, että hyväksymme Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen alaisen sopimuksen merten biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla. Puhutaan niin sanotusta BBNJ-sopimuksesta, joka tulee sanoista ”biodiversity beyond national jurisdiction”, eli puhutaan alueista, jotka ovat kansallisen lainsäädännön ulkopuolella ja tällaisia kansainvälisiä vesistöalueita. Tässä esityksessä tosiaan siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan tehtäisiin sopimuksen voimaansaattamislaki sekä sopimuksen hyväksymisestä johtuvat merensuojelulain muutokset.

Tällä sopimuksella, josta käytetään myös nimeä aavan meren sopimus, saadaan aikaan menettelytavat aavan meren alueellisille merensuojelutoimille ja täsmennetään kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisella alueella toteutettavien hankkeiden osalta YK:n merioikeusyleissopimuksen asettamaa velvoitetta arvioida toiminnan mahdollisia vaikutuksia meriympäristöön. Lisäksi sopimuksella perustetaan yhteiset säännöt merten geenivarojen keräämiselle, käytölle ja hyötyjen jakamiselle sekä edistetään kehittyvien valtioiden kapasiteetin lisäämistä ja meriteknologian siirtoa.

Tätä sopimusta todellakin sovelletaan aavallamerellä ja merenpohja-alueella, jolla tarkoitetaan kansalliseen lainkäyttövaltaan kuuluvan talousvyöhykkeen ja mannerjalustan ulkopuolelle jäävää syvänmerenpohjaa. Maantieteellisesti tätä ei siis sovelleta Itämerellä, mutta lähinnä Suomea ajatellen tätä sovelletaan Jäämerellä ja Koillis-Atlantilla.

Valiokunta pitää BBNJ-sopimusta merkittävänä askeleena maailman merensuojelun kannalta. Se luo puitteet tehokkaasti hallinnoidun merensuojelualueiden verkoston perustamiselle kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisille merialueille. Sopimuksen voimaantulo on myös välttämätöntä biologista monimuotoisuutta koskevan YK:n yleissopimuksen eli niin sanotun CBD-sopimuksen puitteissa sovitun maailmanlaajuisen Kunmingin—Montrealin meriensuojelutavoitteen saavuttamisen kannalta. Tuon tavoitteen mukaanhan 30 prosenttia maailman meristä on tarkoitus suojella vuoteen 2030 mennessä, kun tällä hetkellä vain noin yksi prosentti tästä aavan meren alueesta on suojeltu.

Sopimuksella saadaan aikaan paitsi puitteet merensuojelualueiden verkoston perustamiselle mutta myös ympäristövaikutusten arvioinnin edellyttämistä näillä alueilla toimivilta hankkeilta. Suomen ympäristökeskus, Syke, huolehtii lakiehdotuksen mukaan tämän sopimuksen edellyttämistä ympäristövaikutusten arvioinnista johtuvista viranomaistehtävistä. Syke on nimitetty merensuojelulain mukaiseksi lupaviranomaiseksi ja voimassa olevan lainsäädännön mukaan silloin, kun kysymys on Suomen kansalaisen tai suomalaisen yhteisön toiminnasta kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisella alueella.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Sopimuksen täytäntöönpanosta Sykelle johtuvat uudet tehtävät ja niiden edellyttämä sisäinen järjestäytyminen, kouluttautuminen ja koordinaatio voivat edellyttää lisäresursointia, jonka määrää voidaan kuitenkin arvioida vasta myöhemmässä vaiheessa, kun sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvissä kysymyksissä on edetty pidemmälle myös kansainvälisellä tasolla.

Valiokunta toteaa, että tämä sopimus on hyväksytty pitkän valmisteluprosessin päätteeksi, ja sopimuksen on tähän mennessä allekirjoittanut 111 valtiota, mukaan lukien kaikki EU:n jäsenvaltiot ja EU. Tämä sopimus tulee voimaan 120 päivän kuluttua siitä päivästä, jona 60. valtio tallettaa sitoutumiskirjansa. EU ja sen jäsenvaltiot pyrkivät ratifioimaan BBNJ-sopimuksen ennen kesäkuussa järjestettävää YK:n kolmatta valtamerikonferenssia, ja tarkoituksena on, että EU ja mahdollisimman moni jäsenvaltioista tallettaa sitoutumiskirjansa samanaikaisesti. Valiokunta pitää tärkeänä sopimuksen pikaista voimaantuloa ja tehokasta täytäntöönpanoa, joten Suomen oman ratifiointiprosessin loppuun saattamisen ohella on myös hyvä pyrkiä aktiivisesti edistämään muiden maiden ratifiointiprosesseja ennen kesäkuussa Nizzassa pidettävää YK:n kolmatta valtamerikonferenssia.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä 9/2025 tarkoitetun sopimuksen siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan, eduskunta hyväksyy tehtäväksi hallituksen esityksessä tarkoitetun sopimuksen 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kirjallisen poikkeuksen ja eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvät ensimmäisen ja toisen lakiehdotuksen, ja mietintö oli yksimielinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset valiokunnan puheenjohtajalle mietinnön esittelystä. — Ja nyt sitten puheenvuoro, edustaja Aalto-Setälä.

16.24 Pauli Aalto-Setälä kok: Arvoisa rouva puhemies! Puhumme nyt erittäin tärkeästä asiasta: meristä. Meristä meidän pitäisi puhua täällä muutenkin enemmän. Kahdesta syystä tämä aavan meren sopimus on tärkeä: Ensinnäkin maapallon pinta-alasta 71 prosenttia on merta. Joka toinen henkäys meillä on meren tuottamaa happea. Ja toiseksi miljardit ihmiset elävät ja liikkuvat merellä. Meren tulevaisuus on meidänkin tulevaisuus.

Tämä sopimus on merkittävä kansainvälinen sopimus, joka oleellisesti parantaa merien tilaa. Tämä puuttuu yhtä lailla syvän meren alueisiin kuin aavaanmereen, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja kertoi. Itämerellä meillä ei semmoista aluetta ole, mutta lähin löytyy Jäämereltä. Merkittävä, tärkeä sopimus, joka Suomen pitää ratifioida mitä pikimmin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 9/2025 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 6 ja 17 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 219/2024 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 5/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 5/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja Eerola, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.26 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä nimenomaisessa hallituksen esityksessä ehdotetaan kolmea muutosta rikoslakiin. Uusiksi rangaistuksen koventamisperusteiksi ehdotetaan säädettäväksi rikoksen tekeminen osana rikollisjoukon toimintaa sekä henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen tekeminen erityisen nöyryyttävällä tavalla. Samalla lakiin lisätään rikollisjoukkoa koskeva määritelmä. Lisäksi edelleen alle 15-vuotiaan käyttäminen välikappaleena tahallisen rikoksen tekemisessä ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi ihan erillisenä rikoksena.

Näillä kyseisillä muutoksilla toteutetaan hallitusohjelman kirjaukset katujengi-rikollisuuteen liittyvien rikosten rangaistusten koventamisesta, alle rikosvastuikäistä lasta koskevaa välillistä tekemistä koskevan opin vahvistamisesta sekä pahoinpitelyyn liittyvien nöyryytystekojen, esimerkiksi kun kännykällä kuvataan se pahoinpitely, rangaistusten koventamisesta.

Ehdotettujen lainmuutosten tavoitteena on vahvistaa katujengirikollisuuteen ja alle rikosvastuikäisten lasten hyväksikäyttämiseen rikoksen tekemisessä ja sitten vielä nöyryytysväkivaltaan liittyvää rikoslainsäädäntöä. Esityksen mukaan kyse on rikoslain selkiyttämisestä säätämällä näihin ilmiöihin liittyvät nimenomaiset säännökset. Näissä ehdotetuissa säännöksissä huomioidaan paremmin yhteiskunnallinen ja teknologinen kehitys, joiden myötä näihin mainittuihin ilmiöihin liittyy yhä vahingollisempia tekoja.

Ehdotetuilla muutoksilla tavoitellaan myös sitä, että rikoksista tuomittavat rangaistukset vastaavat yleisesti nykyistä paremmin näitten rikosten paheksuttavuutta ja myös vakavuutta. Lainmuutoksilla vahvistetaan esityksen mukaan useittenkin oikeushyvien rikosoikeudellista suojaa. Tällaisia oikeushyviä ovat erityisesti henki, terveys, yleinen järjestys ja turvallisuus ja sitten vielä yksityiselämä sekä kunnia, mikä erityisesti liittyy tähän, että kännykällä kuvataan se nöyryyttävä teko ja sitten sitä levitetään ympäri internetin ihmeellistä maailmaa.

Näillä uusilla rangaistavuuden selkeämmin ilmaisevilla ja ankarampaan rangaistuskäytäntöön johtavilla lainsäädäntömuutoksilla tavoitellaan esityksen mukaan myös uusien rikosten tekemistä estävää vaikutusta sekä siitä seuraavaa suojeltavien oikeushyvien tehokkaampaa suojaa niissä rajoissa kuin tämä on rikoslainsäädännön keinoin helposti mahdollista.

Lakivaliokunta puoltaa yksimielisessä mietinnössään tähän esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä aivan muuttamattomana. Valiokunta kuitenkin korostaa myös muiden kuin rangaistusten kiristämiseen liittyvien toimenpiteitten ja niiden

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

asianmukaisen resursoinnin merkitystä. Valiokunta myös korostaa, että lasten ja nuorten alkavan rikoskierteen katkaiseminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa on ensiarvoisen tärkeää. — Näin, arvoisa puhemies, lyhyesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset puheenjohtajalle esittelystä. — Sitten edustaja Garedeu.

16.30 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Nyt on todella hyviä uutisia: lakivaliokunnan yksimielinen mietintö on valmistunut, ja pian astuvat voimaan lakimuutokset, joiden myötä saadaan kovemmat rangaistukset katujengien tekemille rikoksille, nöyryytysväkivallalle ja alle 15-vuotiaan käyttämiselle rikoksen tekijänä. Myös katujengin, eli lakikielellä rikollisjoukon, määritelmä on vihdoin kirjattu lakiin. Edes sitä ei ollut aiemmin olemassa.

Katujengit kuitenkin ovat aivan todellinen ja paheneva ongelma. Tätä me perussuomalaiset olemme yrittäneet kertoa jo vuosia. Nykyinen hallitus on onneksi käärinyt hihat ja toteuttanut jo monia lakimuutoksia, jotka huomioivat jengien olemassaolon. Näiden nyt toteutuvien rikoslain muutosten lisäksi esimerkiksi aserikosten rangaistuksia ollaan kiristämässä. Käynnissä on myös nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemisen ja torjumisen toimenpideohjelma.

Emme halua jopa alakouluikäisiä lapsia jengien vaikutuspiireihin ja sekaantumaan huume- ja väkivaltarikoksiin. On äärimmäisen huolestuttavaa, miten paljon nuorten tekemät rikokset ovat lisääntyneet. On täysin käsittämätöntä, miten voi olla mahdollista, että vuosina 2021—2023 pahoinpitelystä epäiltyjen yleisin ikä oli 14 vuotta. Siis 14 vuotta, kahdeksaslukkalaisia! Tämä on todella surullista. Länsi-Uudenmaan poliisin alueella alaikäisten huumejuttuja on jo parisataa vuodessa. Niistä noin neljäsosa koskee alle 15-vuotiaita. Osa näistä rikoksista on tapauksia, joissa vanhempi henkilö on painostanut, pakottanut tai lahjonut alle 15-vuotiaan lapsen tekemään rikoksen puolestaan, ettei itse joutuisi vastuuseen.

Ruotsissa tämä on jo merkittävä ilmiö, joten on erittäin hyvä, että Suomessa kiristämme sen seuraamuksia, ennen kuin se yleistyy täälläkin. Meilläkin nimittäin näkyy jo viitteitä siitä, että katujengien jäsenet käyttävät jengien ulkopuolisia nuoria apuna tekemissään rikoksissa. Näissä tilanteissa on erittäin suuri riski sille, että lapsi joutuu jo varhain rikoskierteeseen ja pilaa sen myötä pahimmillaan koko loppuelämänsä. Yhteiskuntana meidän tulee tehdä kaikkemme, että saisimme nuoremme varjeltua siltä.

Nöyryyttäminen puolestaan ei kuulu pelkästään jengiväkivaltaan. Se on muutenkin aivan liian yleistä nuorten keskuudessa ja liittyy vakavasti kiusaamiseen. Nöyryytys yhdistettynä väkivaltaan on erityisen julmaa ja haitallista. Käytännössä kyse voi siis olla siitä, että nuorta pahoinpidellään ja siitä kuvattua videota levitetään sosiaalisessa mediassa. Aivan käsittämättömän järkyttävää toimintaa, jonka uhriksi kenenkään ei tulisi joutua. Nöyryyttämiseen liittyvät teot säädetään nyt siis kattavasti rangaistuksen koventamisperusteeksi. Erittäin tärkeä lakimuutos tämäkin. Toivon, että nuoret tämän kuulevat ja ymmärtävät, mitä me olemme tekemässä: näitä tullaan koventamaan. Kiitos hallitukselle siitä, että tällaista julmuutta ei enää katsella sormien läpi.

Arvoisa puhemies! Nuoriso- ja jengirikollisuuden kitkemiseen tarvitaan monialaisia toimia, ennalta estävää työtä ja esimerkiksi Ankkuri-toimintaa. Pelkät pehmeät keinot eivät kuitenkaan riitä. Nämä rangaistusten kiristämiset ovat välttämätön osa

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

työkalupakkia. Emme halua Suomeen yhtään enempää huumekauppaa, ampumisia, puukotuksia ja räjähdyksiä. Peliä ei onneksi ole vielä menetetty, ja hallituksen työ turvallisemman isänmaan hyväksi jatkuu tämänkin rikoslain muutoksen jälkeen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman, poissa. — Edustaja Rasinkangas.

16.35 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelemme lähetekeskustelussa rangaistusten koventamista osana katujengiä tehdystä rikoksesta ja nöyryyttämistä väkivallasta ja alle 15-vuotiaan käyttämisestä välineenä rikoksen tekemisessä. Katujengirikollisuus on yksi vakavimmista sisäisistä turvallisuushuista, joita Suomi tällä hetkellä kohtaa. Se on pitkälti seurausta vuosien holtittomasta maahanmuuttopolitiikasta. Olen toiminut poliisina Oulussa, ja vaikka Oulu ei ole katujengien ydinaluetta, jo siellä näkyy selkeitä merkkejä niin sanotusta roadman-kulttuurista ja sen ihannoinnista, jotka ovat yksi muoto jengiytymisestä. Väkivalta näkyi yleistyvänä jo alakouluikäisten keskuudessa. Kyse ei ole enää yksittäisistä nuorista vaan jengiytyneistä ryhmistä, joilla on selkeä sisäinen hierarkia, ja yhä useammin kyseessä ovat ensimmäisen tai toisen polven maahanmuuttajataustaiset nuoret. Yhdeksän kymmenestä katujengiläisestä ovat maahanmuuttajataustaisia.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on esitys, tuleva lakimuutos, jonka mukaan nöyryyttävällä tavalla tehdyssä väkivaltarikoksessa, jossa alle 15-vuotiaasta on käytetty rikoksenteon välineenä ja osana katujengiä, alle 15-vuotiaan käyttäminen välikappaleena tahallisen rikoksen tekemisessä säädettäisiin rangaistavaksi erillisenä rikoksena. Eli rangaistus alle 15-vuotiaan käyttämisestä rikokseen kovenee, ja tämä on ehdottoman tärkeä lakiuudistus. Se tuo tarvittua vastetta tilanteeseen, jossa katujengirikollisuus on paitsi raaistunut myös häikäilemättömästi alkanut käyttää lapsia välineenä omiin tarkoituksiinsa.

Tiedämme jo nyt useista tapauksista, joissa uhreja on nöyryytetty tavalla, joka ei jätä ketään kylmäksi: virtsaamista toisen suuhun, kenkien nuolemiseen pakottamista, mattoveitsellä viiltelyä, järjestettyjen pahoinpitelyjen ja näiden kauheuksien kuvaamista ja videoiden levittämistä nettiin. On erittäin hyvä, että jengiytymiseen puututaan heti eikä päästetä ilmiötä kasvamaan samaan mittaluokkaan kuin se tällä hetkellä Ruotsissa on. Siellä alaikäisiä on pestattu jopa henkirikosten tekijöiksi.

Arvoisa puhemies! Nykytilanne vaatii kriminaalipolitiikan kiristämistä, ja hienoa, että se viedään oikeusministeri Meren johdolla kohti kansan oikeustajun mukaista suuntaa. Samalla meidän on viimein tunnustettava se tosiasia, että katujengien kasvu Suomessa on suorassa yhteydessä epäonnistuneeseen maahanmuuttopolitiikkaan. Meidän täytyy saada hallintaan sekä rikollisuuden seuraukset että sen juurisyyt. Siksi tarvitaan paitsi tiukempia rangaistuksia myös hallittua maahanmuuttopolitiikkaa, joka ei synnytä rinnakkais-yhteiskuntia, joissa kasvaa rikollisia.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva esitys on siis oikein erinomainen ja tulee tarpeeseen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

16.38 **Mauri Peltokangas ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi rikoslain 6 ja 17 luvun muuttamisesta on kysymys rangaistuksen koventamisesta, kun rikokset tehdään osana katujengiä. Nöyryyttämistä väkivallasta ja alle 15-vuotiaan käyttämisestä rikoksen tekemiseen saa jatkossa kovemmat tuomiot. Varsinkin katujengit liittyvät oleellisesti maahanmuuttopolitiikkaamme, sillä niin sanotut postinumerojengit ovat tuontitavaraa ja valtaosa, lähes kaikki jengiläiset, on maahanmuuttajataustaisia. He ovat pääasiassa nuoria aikuisia, 18–30-vuotiaita henkilöitä, joilla on kytköksiä myös kansainvälisesti ulkomaisiin jengeihin, kuten Ruotsissa toimiviin vastaaviin porukoihin, joiden aiheuttamat ongelmat ovat meille tuttuakin tutumpia.

Katujengirikollisuus kytkeytyy kaikkein eniten huumausaine- ja väkivalta-rikollisuuteen. Niiden tapa toimia on myös ammattimaistunut. Ei voida puhua enää satunnaisista nuorisoporukoista, todellakaan. Jengien syntyminen Suomeen on pidemmän aikavälin ilmiö, josta on kyllä yritetty varoittaa. Ei ole kauaakaan, kun Suomessa väitettiin vielä kirkkain silmin, siis kirkkain silmin, että mitään katujengiongelmia ei tässä maassa ole. Voi hyvän aika sitä sinisilmäisyyttä ja naiiviutta. Keksittiin mitä ihmeellisimpiä syitä väkivallan lisääntymiselle, milloin korona aiheutti ahdistusta, milloin suomalaisia syyllistettiin rasismista ja ongelmien lietsonnasta. Ongelma oli aina jossain muualla kuin näissä rikollisissa itsessään. Etnisistä katujengeistä on uutisoitu ensimmäisen kerran jo yli kymmenen vuotta sitten, jolloin me perussuomalaiset jo asiasta suureen ääneen varoitimme. Se oli kuin tuulimyllyjen edessä huutamista. Aikaa on ollut kyllä reagoida. Entinen sisäministeri Ohisalo suoraan kielsi, ettemme ole Ruotsin tiellä. Muistatteko vielä? [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!] Oli se käsittämätöntä vihreää vastuuttomuutta.

Arvoisa puhemies! Onneksi tilanne on nyt aivan toinen ja Suomessakin on otettu jengirikollisuus vakavasti. Oikeusministeri Meri tekee hyvää työtä ja laittaa rikolliset kuriin. Suomessakin on nähty viitteitä siitä, että jengit käyttävät nuoria hyväkseen rikoksia tehdessään. Ruotsissa tämä ilmiö on vielä laajempi. Onkin hyvä, että toimimme nyt etukäteen emmekä odota jokaisen ilmiön rantautumista Suomeen. Reagointi on näissä asioissa se a ja o, ennalta reagointi, eikä se, että lyödään pää pensaaseen todellisuudelta.

En koskaan unohda sitä, mitä ruotsalaiset kollegat aikanaan, kun kävimme hallintovaliokunnan reissulla heitä tapaamassa, totesivat, montakin asiaa, mutta kyllä se viesti sieltä tuli, että älkää tehkö, älkää toistako meidän virheitämme. Siis ”älkää toistako meidän virheitämme” — ei ole mikään vaikea ohjenuora muistaa. En ole koskaan ymmärtänyt sellaista politiikkaa, jossa toistetaan toisten verrokkimaiden tekemät virheet mutta odotetaan silti erilaisia lopputuloksia. Näinhän edellinen hallitus teki.

Sanotaan se nyt aivan suoraan: Pehmeät keinot kaksi- kolmekymppisten jätkien kohdalla eivät enää toimi. Päähän taputtelut ja sormen heristelyt on nyt nähty. Nyt on aika toimia. Erityiskiitos oikeusministeri Leena Merelle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

16.42 **Joakim Vigelius ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme on hallituksen esitys, jolla pyritään koventamaan rangaistuksia rikoksista, jotka koskevat erityisen nöyryyttävää väkivaltaa, toisaalta alle 15-vuotiaiden, alle rikosvastuukäytännön, ihmisten hyväksikäyttöä rikosentekovälineinä tai sen välikappaleina sekä myös rikosten tekemistä

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

osana rikollisjoukkoa. Nämä ovat tarpeellisia lisäyksiä Suomen rikoslainsäädäntöön juuri siltä osin, että nykyisellään meidän on ollut hyvin vaikea puuttua esimerkiksi tällaiseen katujengirikollisuuteen ja rangaista siitä tavalla, jolla siitä tulisi rangaista, osittain siksi, että tämä ilmiö on suhteellisen tuore vielä meille Suomessa ja monet viranomaiset ja jopa ylin valtiojohto vielä joitain vuosia sitten eivät nähneet sitä ollenkaan silmiensä edessä, eivät suostuneet näkemään sitä, vaikka se kuitenkin kentällä jo nähtiin.

No, nyt kun näitä rangaistuksia näistä kovennetaan, on hyvä hakea vertailukohtaa Ruotsista. Ruotsissahan tämä ongelma on jo hyvin laaja ja hyvin vakava. Ruotsissa on harjoitettu koko 2000-luku aina tähän päivään asti, nyt pienin muutoksin, mutta aina tähän päivään asti... Siis minun elämäni aikana Ruotsi on vastaanottanut satojatuhansia, yli puoli miljoonaa turvapaikkahakemusta tänä aikana, ja se on pysyvälaatuisesti muuttanut Ruotsin yhteiskuntaa ja sen turvallisuustilannetta. Tällä hetkellä arvioidaan, että Ruotsissa kymmeniätuhansia ihmisiä on joko näissä rikollisjengeissä tai niiden ulkokehällä — kymmeniätuhansia ihmisiä, siis enemmän kuin esimerkiksi Ruotsin armeijan aktiivihenkilöstö. Se on aika karua ja rumaa kieltä jo siinä vaiheessa.

Ruotsissa onkin tässä viimeisten kymmenen vuoden aikana alettu aika nopeasti kiristämään kovaan tahtiin ja hätäisesti rikoslainsäädäntöä juuri siksi, että pystytään vastaamaan näihin ongelmiin, mutta meillä Suomessa tilanne on onneksi sellainen, että kun ongelma ei ole määrällisesti eikä laadullisesti näin suuri, me pystymme harkiten, etukäteen ja varautuen viemään oman lainsäädäntömme sille tasolle, että emme niin maahanmuuttopolitiikan kuin sitten löyhän kriminaalipolitiikankaan seurauksena joutuisi samalle tielle kuin millä Ruotsi tällä hetkellä on.

Tämä lakiesitys, nämä lainmuutokset, sen mahdollistaminen, että kovemmin rankaisemme jengirikollisuudesta ja nöyryytysväkivallasta, uusista väkivallan ja turvattomuuden muodoista, joita meille Suomeenkin on pienesti jo pesiintynyt katujengien muodossa, ylläpitää Suomen turvallisuutta. Tämä mahdollistaa sen, että me reagoimme näihin rikollisiin ilmiöihin ajoissa ja että rikosvastuu myös toteutuu näillä ihmisillä. Suuri ja merkittävä osa meidän koko rikosvastuuprosessia on se, että se aidosti myös toteutuu ja siitä rangaistaan asianmukaisesti ja että saadaan lyötyä siltä käärmeiltä se pää poikki juuri sillä, että keskeisimmät tekijät istuvat vankilassa mahdollisimman pitkään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lundén.

16.45 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämä rikoslain muuttaminen on erinomainen. Katujengirikollisuus pitää saada kitkettyä pois. Tahdon tuoda tähän asiaan yhden toisen näkökulman, mikä kanssa liittyy olennaisesti tähän kuitenkin, enkä varmaan ole ensimmäinen ihminen tässä salissa, joka puhuu hiukan asian vierestä. Tahdon tuoda myymälävarkaudet mukaan tähän samaan erinomaiseen keskusteluun:

Myymälävarkauksien hävikkimäärä on noin 700 miljoonaa vuodessa, ja nyt valitettavasti on nykyään tullut tämmöinen ilmiö, ja on ollut pidemmän aikaakin, että vanhemmat henkilöt pistävät nuoremmat henkilöt, alle 15-vuotiaat, varastamaan kaupoista pääsääntöisesti alkoholia ynnä muuta saamatta mitään rangaistusta. Oikeasti monta monta kaupan alan yrittäjää ja henkilökuntaa erittäin kyseenalaistavat tätä asiaa, koska se on todella turhauttavaa, että nämä alle 15-vuotiaat eivät saa koskaan mitään rangaistusta asiasta. Onneksi tämä erinomainen hallitus tekee tämänkin lakimuutoksen myötä tähän asiaan muutoksen.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Haluan vielä painottaa, että ei kyllä mikään rahasumma eikä rangaistus korvaa sitä tunnetta, kun olet kaupan kassalla ja alle 15-vuotias tai yli 15-vuotias tulee puukolla tai muulla aseella uhaten ryöstämään. Tätä tapahtuu valitettavasti joka päivä jossain päin Suomea. Tähänkin pitää saada ehdottomasti piste. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

16.47 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Pitää kompata edustaja Lundénin puheenvuoroa. Tämä on siinä mielessä hyvä laki, että vaikka tällä varaudutaan juuri tuoreisiin ilmiöihin ja myöskin tulevaisuuden ilmiöihin, niin varaudutaan myöskin jo olemassa oleviin ilmiöihin. Tämä on juuri niin kuin edustaja Lundén sanoi: nykyisellään valitettavasti joissakin kulttuureissa suhtaudutaan hyvin välinpitämättömästi siihen, että alaikäiset tekevät rikoksia, ja heitä käytetään myöskin rikosentekovälineinä ja pahimmillaan vielä monesti jopa niin, että omat vanhemmat ovat sitten niitä, jotka käyttävät omia lapsiaan rikosentekovälineinä. Siitä näkökulmasta on äärimmäisen hyvä, että tulee tiukennus tähän nykytilanteeseen, joka nykyisellään on niin, että yllyttäjä tuomitaan, kuten itse tekijäkin, mutta sen lisäksi tähän tulee nyt erillisenä rikoksena tämä alaikäisen käyttäminen rikollisen teon välineenä. Se on kyllä äärimmäisen hyvä ja tarpeellinen säännös, joka muuttaa tätä nykykäytäntöä jo aikaisemmaltakin osalta.

Muutenkin on hyvä, että tiukennus tehdään nimenomaan — juuri niin kuin täällä on puhuttu — ennen kuin meillä on tilanne pahimmillaan päällä ja pyritään etupainotteisesti muuttamaan lainsäädäntöä, joka on hidas prosessi, eikä vasta sitten, kun se tilanne meillä jo on päällä. Itse asiassa se on meillä päällä, mutta ei ehkä sellaisena kuin muissa Pohjoismaissa pahimmillaan on ollut.

Mutta erinomainen laki ja hyviä puheenvuoroja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

16.48 **Joakim Vigelius ps:** Arvoisa puhemies! Kun kriminaalipolitiikkaa uudistetaan ja kiristetään ja tiukennetaan vastaamaan tätä päivää, usein sitä vastaan käytetään tällaista argumentaatiota, että rikoksesta kovemmin rankaiseminen ei vähennä rikollisuutta. Tämä on hyvin yleinen argumentti, ja äärimmäisimmissä tapauksissa on jopa esitetty, että vankiloita voitaisiin alkaa lakkauttamaan, koska vankilatkin lisääisivät rikollisuutta.

Itse näen kuitenkin niin, että samanaikaisesti kun meillä on käytössä laaja kirjo pehmeitä keinoja useilla eri tasoilla valtion, kuntien ja hyvinvointialueiden piirissä — siis ennalta ehkäiseviä toimia, koulutusta, varhaista puuttumista, Ankkuri-toimintaa ja niin edelleen — niin meillä on pakko olla myös kovia keinoja, joilla puututaan ongelmien juurisyihin esimerkiksi maahanmuuttopolitiikkaa järkevöittämällä, mutta sitten toisaalta jälkikätesesti pystytään myös rankaisemaan erityisesti niitä kaikista vakavimpiin rikoksen muotoihin ja tyyppeihin syyllistyviä ihmisiä, siis esimerkiksi katujengiläisiä, siis näitä ihmisiä, joista on Suomessakin jo osa saatu tuomiolle useista väkivaltarikoksista, seksuaalirikoksistakin, ja jotka ovat aiheuttaneet myös esimerkiksi aseita hallussa pitämällänsä vaaraa sivullisille kaduilla.

Ei riitä se, että pelkästään silitellään päitä ja ymmärretään ja koetetaan nätisti ohjata kaidalle polulle, vaan sen mukana on myös kuljettava se, että jos aikuinen ihminen erityisesti syyllistyy vakavimpiin rikoksiin, niin totta kai siitä tulee tuomita. Ja totta kai

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

esimerkiksi erilaiset katujengien johtajat ja johtohenkilöt, jotka organisoivat sitä toimintaa, jotka ovat suunnannäyttäjiä, roolimalleja osalle näistä nuorista, jotka päätyvät katujengien piiriin — totta kai heidät pitää saada sinne kaltereiden taakse, jotta he eivät pääse jatkamaan sitä toimintaa. Se rangaistus osin ehkäisee rikollisuutta juuri sillä, että kaikista vakavimmat tekijät, paatuneimmat tekijät, rikoksenuusijat väkivalta- ja seksuaalirikoksissa saadaan kaltereiden taakse. Ja jos he joku päivä uusivat sen rikoksen, niin siitä tulee myös taas sitten erityinen koventamisperuste.

Tässä salissa on jo lyöty läpi lainsäädäntöä, joka tämän moninkertaisen ensikertalaisuuden poisti. Onneksi näin, koska tähän mennessä meillä on rikoslainsäädäntöä ja kriminaalipolitiikkaa rakennettu todella paljon sen varaan, että uskotaan, että se ensimmäinen vankilarangaistus tai vankilassaolo riittää eheyttämään ihmisen takaisin kaidalle polulle. Kun näin ei ole, kun se ei ole todellisuutta Suomessa eikä se ole todellisuutta myöskään Ruotsissa, niin meillä pitää olla myös mahdollista rangaista kovemmin ja pitää huolta siitä, että ne vakavimpiin rikoksiin syyllistyneet ihmiset ovat siellä kaltereiden takana pois kaduilta rikoksia tekemästä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rasinkangas.

16.51 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa puhemies! Komppaan edustaja Vigeliusta ja osin Lundéniakin. Me tarvitsemme todellakin muutakin kuin päänsilittelyä. Meillä osittain on vanhemmuus hukassa joillakin, ja lapset ja nuoret tekevät paljon sellaista, mitä ei saisi tehdä. Esimerkiksi nämä näpistyksiset kauppoissa: hyvin monet nuoret, jotka tekevät koulussa vapekauppaa eli sähkökupakkakauppaa, maksavat sen varastetuilla tuotteilla, eli käyvät kaupasta varastamassa ja maksavat sen sillä, ja osin yllytettynäkin.

Toisaalta sitten puhutaan paljon siitä, että meidän pitäisi luopua raskaista lastensuojelupalveluista ja mennä ennalta ehkäisevään suuntaan. Hieno ajatus, mutta meillä on valitettavasti vaarallisia itselleen ja vaarallisia muille olevia nuoria ja nuoria aikuisia, jotka tarvitsevat tiukempaa ja suljetumpaa lastensuojelun sijoituspaikkaa, kuten esimerkiksi Ruotsissa Kalixissa on suljettuja nuorisokoteja. Siellä on hyvinkin paljon niitä jengiläisiä, ja jopa tuossa jossain puheenvuoroissa tuli sekin, että koko perhe voi olla jengiperhe ja että vanhemmatkin käyttävät välineenä sitten omia lapsiaan lisäksi. Eli me tarvitsemme järeämpiä keinoja, jotta tämä väkivalta ja toisen kärsimykset ja kurittaminen saadaan vähenemään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

16.53 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Nostan vielä sen näkökulman esille, mistä liian vähän puhutaan tämän asian ja ilmiön yhteydessä, pois lukien perussuomalaisten riveissä, että nämä ovat tuontiongelmia. Jos meillä ei olisi harjoitettu erityisesti näin laajassa mittakaavassa humanitääristä maahanmuuttoa tai jos Ruotsissa ei olisi harjoitettu niin laajassa määrin humanitääristä maahanmuuttoa tai Euroopassa ei oltaisi laajasti harjoitettu näin laajamittaista humanitääristä maahanmuuttoa, näitä ongelmia ei olisi. Me emme nyt veisi tässä salissa läpi kriminaalipolitiikkaa ja rikoslain muutoksia, jotka kiristävät rangaistuksia jengirikollisuudesta. Nämä ovat tuontiongelmia, joko maahanmuuttajien keskuudessa tai ylipäätään maahanmuuttajataustaisten keskuudessa, joilla on jo Suomen kansalaisuus, vaikka sitten syntymän kautta saatuna. Me emme

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

tarvitsisi tällaista rikoslainsäädäntöä, jos emme olisi harjoittaneet leväperäistä maahanmuuttopolitiikkaa 90-luvulta alkaen kiihtyvään tahtiin 2000-luvulla.

Tuontiongelmia, Ruotsissa aivan erityisesti — puhutaankohan siellä 600 000:sta, 700 000:sta vai 800 000 turvapaikanhakijasta koko 2000-luvun aikana, ja Suomessa taidetaan liikkua jossakin 100 000:n ja 200 000:n välillä, eli suhteessakin Ruotsissa huomattavan paljon suuremmassa mittakaavassa kuin meillä täällä Suomessa. Se on tuonut mukanaan tällaisia hyvin valitettavia ilmiöitä, joita meillä ei siis vuosikymmeniin ole kuitenkaan Suomessa tavattu kantasuomalaisten toimesta, siis rikollisjengejä, jotka järjestäytyvät katujengimäisesti, harjoittavat tällaista nöyryytysväkivaltaa ja käyttävät alle 15-vuotiaita rikoksentekevälaineinään.

Hyvin valitettavia ilmiöitä ja rumia ilmiöitä, ja erityisesti aivan sillä yksilötasolla. Monesti me puhumme näistä asioista järjestelmätasolla, miltä näyttävät tilastot, miltä näyttävät luvut, kuinka monta pahoinpitelyä ja kuinka monta ryöstöä, mutta kyllähän se todellisuus on se, että jos oman lapsen kohdalle osuu tällainen tilanne, että joutuu nöyryytysväkivallan kohteeksi tai että katujengiläinen ampuu tuolla kadulla, niin se on inhimillinen tragedia, ja koko sen lapsen lähipiiri tai ylipäätään vanhemmankin ihmisen lähipiiri kantaa kyllä siitä huolta ja surua koko elämänsä ajan. Mutta monesti me jäämme sille ylätasolle ja järjestelmätasolle miettimään näitä ongelmia ja niiden seurauksia.

Ruotsissa tilanne on jo niin laajamittainen, kymmeniätuhansia jengiläisiä tai jengien ulkokehällä toimivia ihmisiä, että siellä jo oikeusministeri on todennut, että todennäköisesti tämän ongelman korjaamiseen tulee menemään vähintään vuosikymmen — vähintään vuosikymmen. Siksi on parempi, että Suomessa asia korjataan jo nyt etukäteen, varautuen ja ennalta ehkäisten, koska itse uskon, toisin kuin Ruotsin oikeusministeri, että noin laajamittainen ongelma ei korjaannu vuosikymmenessäkään, koska se on jo pesiytynyt yhteiskuntaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 219/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 2/2025 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 3/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 3/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Strandman poissa. — Edustaja Eerola.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Keskustelu

16.57 **Juho Eerola ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tuossa äskeisen asiakohdan aikana edustaja Peltokangas mainitsi puheenvuorossaan, että perussuomalaiset ovat olleet aikaansa edellä. Tässä on toinen esimerkki asiasta, jossa perussuomalaiset ovat olleet aikaansa edellä, mutta mainittakoon samassa yhteydessä, että salissa istuu tämän asian grand old lady, edustaja Kymäläinen, [Suna Kymäläinen naurahtaa] joka myös on ollut aikaansa edellä.

Löysin itse näitä valtiopäivätoimia, kun katselin. Ainakin vuonna 2008 ovat perussuomalaiset tästä tehneet, ja silloin en itse vielä täällä eduskunnassa ollut, mutta kunnallisella tasolla törmäsin tähän asiaan, kun meiltä sellaisen tutkavalvontakeskuksen läheisyydestä vanhaa mielisairaalaa yrittivät venäläiset ostaa ja sitten pääsin mukaan sellaiseen verkostoon. Sinnehän ihan Venäjän johtoon asti kytkeytyivät ne kaupantekijät, mutta se ei onneksi sitten silloin toteutunut. Sitten kun oltiin täällä eduskunnassa 2011, niin muistan, että edustaja Kymäläinen teki oikein lakialoitteen tähän asiaan liittyen, ja en muista sitä, oliko siinä edes muita allekirjoittajia kuin perussuomalaisia edustaja Kymäläisen lisäksi. [Suna Kymäläisen välihuuto] — Oli niitä ehkä muutama muukin. — Mutta oli surullista katsoa, minkälaista puhetta edustaja Kymäläinenkin osaksensa sai, että rasismista ja russofobiasta ja vaikka mistä syytettiin, samaten kuin meitä, ja meinattiinko jopa eduskuntaryhmästä erottaa. [Tuula Väättäinen: Ei! — Suna Kymäläinen: Ei sentään!] — No, jotain tämäntyyppistä puhetta ehkä.

No, aika on kullannut, tai mullannut, muistot, mutta joka tapauksessa aika rumaa tekstiä saatiin osaksemme, kun siihen aikaan oli muotia se, että puuhattiin viisumivapautta venäläisille — viisumivapautta puuhattiin venäläisille. Sitten tuli tämä Ottawan osapuolen miinakieltosopimus niihin samoihin aikoihin. Tämmöinen oli se maailmankuva sitten siihen maailmanaikaan.

No, tilanne on nyt tietysti sitten muuttunut, ja ollaan nähty esimerkkien valossa, että on hyvin epäilyttävää ja isänmaan kannalta vahingollista toimintaa ollut liittyen näihin maakauppoihin. Viime hallitus jätti pöydälle tämän täyskieltoesityksen, vaikka myönsikin, että se esitys sinänsä olisi ollut tarpeellinen.

No, nyt tähän hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite tarkastella EU:n ulkopuolisten tahojen kiinteistöhankintoja ja -hallintaa sekä sitten kehittää tehokkaampia keinoja puuttua jälkikäteen yhteiskunnan turvallisuudelle keskeisen omaisuuden hallintaan. Puolustusministeriö sitten asetti toissa vuoden marraskuussa työryhmän arvioimaan näihin Venäjän kansalaisiin kohdistuvaa kiinteistöhankinnan täyskieltoa ja valmistelemaan ehdotusta täyskiellon toteuttamista koskevaksi lainsäädännöksi. Työryhmän monialainen kokoonpano ja sen ikään kuin toimikauden pidentäminen korostavat hankkeen merkitystä ja laajuutta.

Tutustuin tähän puolustusvaliokunnan mietintöön tosiaan keskeisiltä osilta, ja täytyy kiittää sitä työtä, mitä siellä on tehty. Toivotaan, että tämän asian suhteen edetään. Ihan samalla tavoin kuin aloitin tämän puheenvuoron, niin päätänkin tuosta edellisestä asiakohdasta eli näistä rikollisjoukoista, katujengeistä. Nyt kun ongelma viimein on havaittu ja on tunnustettu, että tällainen ongelma on, niin on hienoa, että tässäkin sitten päästään etenemään lainsäädännön asteella isänmaan kannalta parempaan suuntaan. — Kiitokset.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ronkainen.

17.01 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssämme on puolustusvaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä koskien kiinteistökauppojen luvanvaraisuuden kiristämistä. Esityksen tavoitteena on estää kiinteistökaupat henkilöiltä, joiden kansalaisuusvaltio on loukannut toisen valtion alueellista koskemattomuutta tai joiden kansalaisuusvaltiota voidaan pitää uhkana Suomen kansalliselle turvallisuudelle. Perussuomalaiset ovat ajaneet kiinteistöhankintojen täyskieltoa venäläisille jo vuodesta 2008 lähtien, ja nyt tämä tärkeä tavoite viimein etenee.

Turvallisuustilanne Euroopassa on muuttunut perusteellisesti. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ja siihen liittyvät hybridi-vaikuttamisen keinot, kuten kiinteistökaupat, ovat nousseet esiin uhkana myös meillä. On ilmeistä, että ulkovaltiot voivat käyttää Suomessa sijaitsevia kiinteistöjä vaikuttamisen välineinä keräämään tietoa, häiritsemään infraa tai horjuttamaan yhteiskunnan vakautta.

Esityksessä luvanvaraisuuden sääntelyä kiristetään kahdella tasolla. Ensinnäkin lakiin lisätään ehdottomia esteitä luvan myöntämiselle. Lupaa ei voida myöntää enää sellaisen henkilön hyväksi, jonka kansalaisuusvaltio on EU-neuvoston päätöksen mukaan loukannut toisen valtion alueellista koskemattomuutta tai jonka valtio on muuten arvioitu uhaksi Suomen kansalliselle turvallisuudelle. Tämä tarkoittaa käytännössä täyskieltoa esimerkiksi Venäjän kansalaisille.

Toiseksi, muu EU- ja Eta-alueen ulkopuolinen kiinteistönhankinta säilyy edelleen luvanvaraisena, mutta nyt viranomaisille annetaan entistä selkeämmät ja tiukemmat perusteet harkita, voidaanko lupa myöntää. Näin vahvistetaan kansallisen turvallisuuden näkökulmaa lupaharkinnassa.

Arvoisa puhemies! Tämä lakimuutos on perusteltu ja ajankohtainen. Kyse ei ole pelkästään yksittäisistä kiinteistökaupoista vaan laajemmasta kansallisesta turvallisuudesta. Kiinteistöt voivat sijaita esimerkiksi sotilaskohteiden, kriittisen infran tai logistiikkareittien läheisyydessä: paikoissa, joissa ulkovaltojen läsnäolo ei ole pelkästään arveluttavaa vaan suoraan kansallista turvallisuutta vaarantavaa.

On myös hyvä huomata, että tähän lakiin sisältyy mahdollisuus reagoida tilanteisiin nopeasti. Lupa voidaan evätä ilman pitkiä prosesseja, jos kyseessä on valtiollinen toimija, joka muodostaa uhan. Tämä on tärkeää, sillä geopoliittinen tilanne voi muuttua nopeastikin. Emme voi jäädä passiivisiksi ja toivoa parasta. Meidän on toimittava ennakoivasti ja pidettävä huolta siitä, että Suomessa ei synny väyliä ulkovaltojen vaikutusyrityksille.

Kiinteistöhankinnat strategisesti herkiltä alueilta ovat herättäneet laajasti huolta ja keskustelua. Kiinteistöjä ollaan voitu hankkia Suomessa lähestulkoon ilman rajoituksia. Nyt hallitus on tarttunut tähän epäkohtaan, ja hyvä niin. Kansallinen turvallisuus ei ole myytävissä.

Arvoisa puhemies! Tämä lakimuutos on tärkeä osa laajempaa varautumista. Samalla se lähettää selkeän viestin siitä, että Suomen suvereniteetti ei ole kauppavarana. On täysin perusteltua ja vastuullista rajoittaa sellaisten toimijoiden pääsyä Suomen maaomaisuuteen, jotka eivät jaa samoja arvoja eivätkä kunnioita kansainvälistä oikeutta tai alueellista koskemattomuutta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

17.05 **Niina Malm sd:** Arvoisa rouva puhemies! Mietintö on yksimielinen, ja tälle on annettava iso painoarvo tässä yhteiskunnallisessa tilassa. Esityksen tavoitteena on turvata kansallista turvallisuutta kieltämällä käytännössä venäläisten kiinteistökaupat Suomessa. Tässä hetkessä on entistäkin tärkeämpää, että puolustusministeriö valvoo kauppoja tarkasti. Tämä edellyttää työhön riittäviä resursseja, sillä monimutkaiset omistusjärjestelyt tulevat jatkossa korostumaan. Jos lupaa ei saada suoraan, voi bulvaani sen saada. Sinisilmäisyys ei siis ole valttia näissä tilanteissa, eikä lainsäädäntöä pidä säätää, jos sitä ei pystytä valvomaan.

Yksilön kannalta esityksen vaikutusten arvioidaan jäävän melko vähäisiksi. Rajoitus vaikuttaisi noin 20 000:een Suomessa ilman pysyvää oleskelulupaa olevaan Venäjän kansalaiseen siten, että heillä ei olisi mahdollisuutta hankkia Suomesta kiinteistöä. Tärkeää on kuitenkin muistaa, että ehdotettua sääntelyä ei sovellettaisi henkilöihin, joilla on pysyvä oleskelulupa Suomeen tai Suomen myöntämä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen pysyvä EU-oleskelulupa, vaan heihin sovellettaisiin nykyistä käytäntöä.

Ja kuten valiokunta mietinnössään painottaa, lakiuudistuksen tavoitteista on tärkeää viestiä niin Suomessa kuin rajojen ulkopuolellakin. Laki ei kohdistu Suomessa asuviin venäjää äidinkielenään puhuviin henkilöihin. Tarkoitus on estää Venäjän valtion mahdollisuuksia käyttää kansalaisiaan Suomen kansallista turvallisuutta uhkaavaan toimintaan.

Lisäksi valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että jatkovalmisteluissa tarkastellaan myös maanvuokraukseen ja yritysjärjestelyihin liittyviä kysymyksiä, joissa ei ole samanlaista ulkomaalaisvalvontaa kuin kiinteistökaupoissa. Tämä on hyvä. Yhdyn vahvasti tähän valiokunnan näkemykseen jatkovalmistelujen tärkeydestä, sillä erityisesti huolta herättää yritystoiminnan läpinäkyväisyys ja erilaiset sidonnaisuudet maidemme välillä. Tähän pitää puuttua pikaisesti ja luoda toimivat keinot valvoa lainsäädännöllä toimintaa ja toimijoita.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä edellisessä edustaja Ronkaisen puheessa vilahtivat nämä logistiikkakeskukset, ja siksi haluan myös omalta osaltani nostaa logistiikan merkityksen Suomessa, erityisesti kumipyörillä tapahtuvan liikenteen, jossa venäläistaustaisten kuljetusyritysten omistajien ja osaomistajien osuus on yllättävän suuri. Kuljetusliikenne niin maissa kuin vesitse on isossa roolissa turvallisuuden näkökulmasta: kuka kuljettaa, minne kuljettaa, ja mitä kuljettaa, ja ennen kaikkea, kuka sitä valvoo?

Kabotaasiliikenteessä, jossa ulkomaalaiset kuljetusyritykset suorittavat kuljetuksia toisen maan sisällä, on paljon riskejä, jotka uhkaavat myös kokonaisturvallisuutta ja pahimmillaan lisäävät epäreilua kilpailua. Ulkomaalaiset yritykset voivat tarjota palveluja halvemmalla, koska ne eivät aina noudata, valitettavasti, paikallisia työehtosopimuksia ja palkkatasoja.

Toisekseen tämä lisää harmaata taloutta. Kabotaasiliikenne voi johtaa harmaan talouden kasvuun, kun yritykset kiertävät veroja ja muita maksuja.

Kolmanneksi tietenkin työpaikkojen menetys: kotimaiset kuljetusyritykset voivat menettää markkinaosuuttaan, mikä voi johtaa työpaikkojen vähenemiseen, koska palkkoja lasketaan työehtosopimuksen alle.

Ja neljänneksi nämä valvonnan haasteet, joista jo monesti sanoin: kabotaasiliikenteen valvonta on vaikeaa erityisesti kuljettajien palkkauksen ja työehtojen osalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kymäläinen.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

17.09 **Suna Kymäläinen sd:** Arvoisa rouva puheenjohtaja! Hyvä hallitus, juuri näin, vihdoinkin. Täytyy sanoa kiitos tästä laista. Vihdoinkin ollaan toimivilla raiteilla, vaikka se on tässä talossa todellakin kestänyt.

Tässä on kysymyksessä erittäin vaikea lainsäädäntö ja siitä kertoo se, että tästä ei valitettavasti tule vieläkaan valmista, vaan kuten puolustusvaliokunta on tuossa mietinnössäänkin esille ottanut, niin vieläkin asunto-osakkeiden hankintaan tarvitaan rajoitusta, ja myöskin tätä asiaa on tulevaisuudessa valvottava tarkemmin. Myös sillä on vastaavia vaikutuksia turvallisuusympäristöömme. Mutta nyt kuitenkin ollaan huomattavasti paremmassa tilanteessa kuin ennen tätä lakia, vaikkakin tässä historiassa on tehty jo näitä korjaavia toimenpiteitä.

Toin 2007 syyskuussa tänne eduskuntaan kansalaisadressin, jossa toivoin rajoituksia kiinteistöomistuksiin, EU:n ulkopuolisten maa- ja kiinteistökauppojen rajoituksiin, ja se poiki sitten sillä hallituskaudella. Seurasin sitä tosi tarkoin, että kuka teki ja mitä teki aiheen parissa. Minä tietenkin uskoin, että lainsäädäntöhän siitä valmistuu ja tulee lakiin. Petyin sitten kyllä jonkin verran, että eiväthän nämä rattaat niin nopeasti pyöriskään, että jos ihmismieli on hidas, niin koneistot ne vasta hitaita ovatkin. Ja olen todennut tässä näinä päivinä, että mikään ei kai ole turhauttavampaa kuin olla oikeassa liian aikaisin, varsinkaan suhteessa kansatoimijoiden ymmärtämisen tahtotilaan, koska siitä ennen kaikkea oli kysymys — tietoa oli jo silloin saatavilla.

Kiinteistöomistusten yhteys kansalliseen turvallisuuteen ymmärretään nyt laajasti ja siitä kertoo se, että muun muassa puolustusvaliokunnassa on yksimielisesti tätä mietintöä kannatettu ja todella hyvällä yhteistyöllä on tätä asiaa eteenpäin viety. Tietenkin hallitus ja ministeri ansaitsevat tässä kiitoksensa, mutta myöskin muistan, että vuonna 2000 voimaan astunut laki, jossa puolustusministeri Jussi Niinistö toi edellisen lain, joka kosketti ennen kaikkea strategisten kohteiden ääreltä näitä rajoituksia ja joka laki on siis edelleen voimassa ja tulee olemaan voimassa tämänkin lain jälkeen, oli myös merkittävä askel oikeaan suuntaan, mutta kuten tuolloin kanssa totesin, ei myöskään silloin riittävä, kuten ei valitettavasti nytten vielä tämäkään.

Erityisesti meillä Kaakkois- ja Itä-Suomessa on paljon asunto-osakeyhtiöitä, joissa on merkittävä osa venäläisiä omistajia, ja tämä on aiheuttanut aiemmin muun muassa vastikkeiden perinnässä ongelmia, mikä lainsäädännöllä on tällä kaudella korjattu. Siitä myös kiitos hallitukselle, mutta myöskin tähän liittyy puolia, jotka erityisesti koronan aikana korostuivat, eli näillä asunto-osakeyhtiöillä saattaa olla omistajia kymmenen, enemmänkin. On ostettu halpa 20 000 euron kiinteistö esimerkiksi Imatralta, ja sitten näitä omistajia loppujen lopuksi onkin 15 kappaletta. Tämä liittyy vahvasti siihen, että viisumikäytäntö oli siinä kohtaa rajattu niin, että jos on kiinteistöomistusta Suomessa, niin pääsee kulkemaan Suomen puolelle, eli kyllä me joillakin omilla lainsäädännöllisillä toimilla olemme myös vaikeuttaneet tilannetta, ja näiden omistusten osalta myös tulevaisuudessa tulee lainsäädäntö olemaan haastavaa.

Tietenkin merkittävää on myös ollut niiden 20 vuoden aikana, jolloin minkäänäköistä lainsäädäntöä ei ollut, pääsy haltuun ottamaan jo niitä tehtyjä kauppvoja, jotka erityisesti voidaan katsoa kansalliselle turvallisuudelle riskiksi.

Olen itse jättänyt tänä päivänä toimenpideoitteen kirittämään hallitusta tämän puolustusvaliokunnan mietinnön ajatuksen mukaisesti, että myöskin näiden asunto-osakkeiden osalta nähdään sama haaste kuin näiden kiinteistöomistusten osalta ja ryhdytään näiden osalta myöskin lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin, jotta pystytään

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

myöskin näiden kaltaisten aukkojen tilkitsemiseen kansallisen turvallisuuden takaamiseksi edelleen. Toivotan tarmoa hallitukselle, että kiirehditte tämän lainsäädännön myös asunto-osakeyhtiöiden osalta kuntoon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

17.15 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät miehet ja naiset! Meillä on täällä ensimmäisessä käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kiinteistöhankintojen luvanvaraisuudesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyvä puolustusvaliokunnan yksimielinen mietintö. Koska päätös on historiallinen, perussuomalaisten pitkään ajama ja olin sitä käsittelemässä kyseisessä valiokunnassa, niin ajattelin antaa oman panokseni tähän keskusteluun. Perussuomalaisten ulko- ja turvallisuuspoliittisessa ohjelmassa vuodelta 22 todetaan seuraavasti: ”Kiinteistöjen myynnin luvanvaraisuutta ja sen sääntöjä tulee tiukentaa EU- ja Eta-alueen ulkopuolisille henkilöille.”

Arvoisa rouva puhemies! Orpon—Purran voimassa olevaan hallitusohjelmaan taas on kirjattu tavoite, jonka mukaan hallitus tarkastelee EU- ja Eta-alueen ulkopuolisten tahojen kiinteistönhankintaa ja hallintaa koskevan sääntelyn riittävyttä. Lisäksi hallitus selvittää mahdollisuudet nykyistä tehokkaampaan jälkikäteiseen puuttumiseen ja kontrolliin yhteiskunnan turvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta keskeisen omaisuuden osalta. Puolustusministeriö asetti 17.11.2023 työryhmän arvioimaan Venäjän kansalaisiin kohdistuvaa kiinteistönhankinnan täysikieltoa ja valmistelemaan ehdotusta täysikiellon toteuttamista koskevaksi lainsäädännöksi. Työryhmä kuuli hankkeen aikana myös sen ulkopuolisia asiantuntijoita, ja työ johti eduskunnan käsittelyssä nyt olevaan hallituksen esitykseen.

Hallituksen esityksen tavoitteena on turvata Suomen kansallista turvallisuutta rajoittamalla sellaisten EU- ja Eta-valtioiden ulkopuolisten kansalaisten kiinteistönhankintaa Suomessa, joiden kansalaisuusvaltion Euroopan unioni on päätöksessään todennut loukanneen toisen valtion alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä. Lisäksi edellytyksenä on, että tämän kansalaisuusvaltion arvioidaan voivan aiheuttaa uhkaa Suomen kansalliselle turvallisuudelle ja voidaan pitää mahdollisena, että kansalaisuusvaltio voi käyttää kansalaisiaan epäasiallisesti Suomen kansallista turvallisuutta vaarantavalla tavalla. Kun molemmat kriteerit täyttyvät, kyseessä on niin sanottu ehdoton este, jolloin puolustusministeriö ei saa myöntää lupaa kiinteistönhankinnalle. Valtioneuvoston asetuksella nimettäisiin säännöksessä tarkoitetut valtiot.

Puolustusvaliokunta pitää kokonaisuudessaan hallituksen esitystä erittäin tarpeellisena ja näkee sen paikkaavan nykysääntelyn aukkoja.

Esityksen perusteluosiossa käytiin läpi myös muiden unionimaiden vastaavaa sääntelyä, seuraavassa muutama esimerkki. Ehkäpä vähemmän yllättäen etenkin Liettuassa ja Puolassa on olemassa Suomea vastaavaa lainsäädäntöä, joka huomioi kansallisen turvallisuuden rajoittavana tekijänä kiinteistökaupoissa. Ruotsissa ei sinänsä ole voimassa lainsäädäntöä, jolla rajoitettaisiin ulkomaalaisten tekemiä kiinteistökauppoja. Maassa on kuitenkin käynnissä hanke, jonka tarkoituksena on saattaa voimaan uusi etuistolaki. Merkillepantavaa on, että hankkeen toimeksiantoa laajennettiin kattamaan myös järjestäytyneen rikollisuuden uhan ja maanpuolustuksen tarpeiden huomioon ottaminen.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Ottaen huomioon länsinaapurissa käsistä riistäytyneen jengirikollisuuden ei tämä toinen painopiste tule kovin suurena yllätyksenä.

Lakiesitys ei ole kuitenkaan vielä täydellinen, mutta se on erittäin vahvasti oikeansuuntainen. Haasteena ovat vielä asunto-osakeyhtiöt ja kiinteistöosakeyhtiöt ja omistus niissä sekä edustaja Kymäläisen mainitsema, äsken tuotu esimerkki siitä, että on joku kiinteistö pilkottu osiin sillä tavalla, että mahdollisimman moni on saanut sillä viisumin Suomeen. Se on aika haasteellinen juttu.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluaisin kiittää hallituksen ministereitä tämän historiallisen esityksen tuomisesta eduskuntaan. Puolustusvaliokunnan kollegoja taas kiitän ehdotuksen asianmukaisesta käsittelystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eskelinen.

17.20 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos puolustusvaliokunnalle ja erityisesti edustaja Kymäläiselle, joka on tarmokkaasti tätä vuosia ja vuosia ajanut eteenpäin. Näin tuolla itärajan pinnassa asuvalle tämä ongelmahan on ollut erityisesti Etelä-Karjalan, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon osalta. Siellä näitä kiinteistöjä riittää. Tärkeää lainsäädäntöä kansallisen turvallisuuden kannalta ja kansallista turvallisuutta uhkaavan toiminnan osalta, askel oikeaan suuntaan.

Mutta niin kuin täällä on todettu, tähän ei poista kaikkea sitä ongelmaa, mitä on. Tässä on kierteitä niin vuokraustoiminnan, bulvaanitoiminnan kuin sitten yritysjärjestelyitten osalta edelleen mahdollisuus tehdä. Niin kuin tässä on moni todennutkin, on nyt tärkeää sitten viedä tätä lainsäädäntöä eteenpäin seuraavalle portaalle.

Täällä on puhuttu viranomaisresursseista ja -valvonnasta. Minä en nyt kyllä rehellisesti tiedä, kun olen itsekin niitä kuvia vuosien saatossa saanut ja käynyt monen kiinteistönkin pihassa paikallisten asukkaiden kanssa — ministeri ei ole paikalla mutta puolustusvaliokunnan puheenjohtaja on — onko meillä käytännössä tähän nyt sitten oikeasti viranomaisresursseja olemassa. Ja tietysti kun varmaan herättää aikamoista mielenkiintoa, jopa levottomuutta myös tämä lainsäädäntö, niin miten tämän viestinnän osalta? Sen pitää olla hyvin selkokieleistä erityisesti Suomessa asuvien venäläisten kansalaisten osalta, jotta ei aiheuteta nyt sitten mitään isompaa kalabaliikkia. Tämä viranomaisvalvonnan tilanne olisi mukava tietää. Minulla on vähän se käsitys, että se on aika heikoissa kantimissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ronkainen.

17.23 Jari Ronkainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa edellisessä puheessa jäi oikeastaan se oleellinen mainitsematta. Sanoin tämän jo valiokunnan kokouksessa ja sanon sen täällä salissakin, että kunnian pitää kuulua aina sille, joka on ollut asiassa edelläkävijä. Joku voisi tässä ehkä sanoa, kuuluuko se tässä asiassa nyt sitten presidentti Putinille tai Venäjän toimille, mutta kyllä minä nostan hattua tässä kohtaa edustaja Kymäläiselle. Edustaja Kymäläinen kyllä kiitti hyvää hallitusta, mutta kyllä te olette ollut selkeästi edelläkävijä tässä asiassa. Kun tuossa kuuntelin teidän puheenvuoroanne, niin ei siinä ihan 20:tä vuotta mennyt, kun päästään edes johonkin asentoon — tosin ministeri Niinistö siinä matkalla jo teki pieniä korjausliikkeitä, niin kuin mainitsittekin.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Ovat hankala paikka nämä asunto-osakkeet, maanvuokraukset, yritysjärjestelyt, bulvaanitoiminta ja se valvonta siinä, ja tässä nostettiin näitä valvontakysymyksiäkin ja sitä, mikä resurssi on sitten riittävä. Siihenhän pitää ihan ehdottomasti lyödä panoksia lisää, mutta tämä lainsäädäntökään ei ole vielä ihan aukoton, niin kuin me todetaan tuossa mietinnössä.

Edustaja Kymäläinen mainitsi myös, että on jättänyt toimenpidealoitteen. Täytyykin mennä heti lukemaan, mitkä olisivat teidän mielestänne ne seuraavat askelmerkit.

Kyllä tämä on erittäin vakava asia kokonaisturvallisuudelle. Tässä edustaja Eskelinen itäsuomalaisena edustajana tietää esimerkiksi lentoliikenteen osalta, miten tällä hetkellä tehdään häirintää jo maarajojen ulkopuolelta, ja ajatelkaapa, jos se tapahtuu Suomen rajojen sisäpuolella, niin huputetaan koko Suomi hyvin helposti siinä kohtaa. Tai sitten ajatellaan vaikka meidän pohjavesivarantoja ja muita tällaisia. Tässä on niin paljon liikkuvia elementtejä. Ja se on kyllä äärimmäisen hienoa, että näissä turvallisuusasioissa kyllä tämä sali on koko lailla yksimielinen, niin kuin valiokunnassakin oltiin, että ei ole sitä hallitus—oppositio-asetelmaa, ja minun mielestäni se on puhtaasti Suomen etu. — Kiitos. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kyllä! Hyvin sanottu!]

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 2/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Välikysymys hallituksen lisäleikkauksista soteen ja koulutukseen

Välikysymys VK 2/2025 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt jatketaan 3.4.2025 pidetyssä täysistunnossa keskeytettyä hallituksen lisäleikkauksista soteen ja koulutukseen koskevan välikysymyksen käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Koskinen.

Keskustelu

17.25 **Johannes Koskinen sd:** Arvoisa puhemies! Kaikkien vaaleissa valittujen oppositioryhmien yhteiseen välikysymykseen on kuunneltu vastauksia hallitukselta jo useana päivänä viime viikolla. Paljon on selitetty, mutta vähän on selvitetty. Edelleen jää vastaamatta merkittävä osa niistä kysymyksistä, joita tuossa välikysymyksessä pitkä lista oli. On selvää, että tämä pimitys sosiaalihuollon säästöistä sadan miljoonan euron edestä edelleen jatkuu. Siitä ei ole saatu selvitystä, vaikka sitä pääministeri lupasi. Edelleen hallituksen aikeena on suunnata lisää säästöjä vanhuspalveluihin, vammaispalveluihin ja lastensuojeluun. Varmastikaan ne eivät suomalaisten ensisijaisia arvovalintoja ole.

Viime viikolla päätetyt leikkaukset heikentävät erityisesti niiden ihmisten asemaa, jotka jo ovat yhteiskunnassa heikoimmilla: esimerkiksi yli 16 miljoonan euron vuosittainen leikkaus vanhuksille kotiin vietävistä palveluista, 20 miljoonan euron vuosittainen leikkaus vammaisten ihmisten palveluista, yli 12 miljoonan euron vuosittainen leikkaus

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

vaikkeimmin työllistyvien ihmisten kuntouttavasta työtoiminnasta ja samankokoinen vuosittainen leikkaus vaativinta sosiaalityötä tekeviltä ammattilaisilta, sijaishuollossa olevien lastensuojelusta ja vanhusten palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi leikataan muun muassa sote-henkilöstön erikoistumiskoulutuksesta, jossa työvoimapula vaivaa. Sitten tuli Kansaneläkelaitokselle täytenä yllätyksenä 50 miljoonan euron leikkaus Kelan toimintaan, joka vaikeuttaa kansalaisille tärkeiden palveluiden saantia ja näkyy venyvinä käsittelyaikoina herkästikin. No, nyt sitten tänään odotamme kiihkeästi, tekevätkö hallitusryhmät vielä Kelan pääjohtajan nimityssiirron yli vaalien niin, että sekin olisi sitten tällainen kansalaisilta pimitettävä asia, kun tänään ennakoäänestys vielä jatkuu ja sunnuntaina mennään vaaliurnille. Ja tosiaan tämä sadan miljoonan iso leikkaus on edelleen sisältöä vailla, varsinkin hyväksyttävää sisältöä vailla.

Lisäksi sitten hyvinvointialueiden pitäminen edelleen epä tietoisuudessa siitä, saadaanko lisää aikaa alijäämien kattamiseen. Tällä tietoa sitä ei tule. Hallitus ei ole sitä luvannut. Se tietää sitä, että joudutaan monilla hyvinvointialueilla tekemään hätiköityjä leikkauksia, jotka sitten aiheuttavat vahinkoja tälle kestäväen hyvinvointialueiden palveluiden kehittämisen tielle. Tämä vaatii tietysti kansalaisilta valppautta, että nähdään hätiköityjen tai huonosti valmisteltujen leikkausten vaikutukset. Ne näkyvät kyllä kansalaisten arjessa, kun tarkkaan seurataan. Ne näkyvät palvelujen heikentymisenä tänään ja varsinkin tulevaisuudessa, jos tätä linjaa ei oikaista.

Täällä eduskunnassa ei tietysti kannata keskustelua loputtomiin jatkaa. Täältä ei löydy ministereitä vastaamaan aitioon. Nyt arviointi siirtyy kansalaisille, ja he ovat varmaankin valmiita vastaamaan. Me menemme varmaankin sitten luottamusäänestykseen huomenna. Hallituksen luottamus on eduskunnassa puntaroitavana. Koko maassa tänään ennakoäänestyspaikoilla ja sunnuntaina vaalipaikoilla hallituksen luottamus on osaltaan äänestyksen kohteena. Tämä toivottavasti näkyy sitten tervehdyttävästi myös vaalituloksessa.

Tältä erää tosiaan tässä on syytä todeta, että hallituksen vastaus on jäänyt vajaaksi ja uupumaan ja välikysymykseen ei ole hyväksyttävää vastausta tullut. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

17.31 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Välikysymys hallituksen piilotelluista lisäleikkauksista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin sekä koulutukseen jatkuu nyt kolmatta päivää. Siksi onkin syytä palata todella tämän välikysymyksen juurille. Välikysymyksen alkutahtit sanottiin tässä salissa 27. helmikuuta tätä vuotta eduskunnan kyselytunnilla. Tuolloin pääministeri Orpo lupasi, että hallitus julkistaa tulevien lisäleikkaustensa sisällön hyvissä ajoin ennen vaaleja. Toistan: pääministeri lupasi eduskunnan edessä omalla ja koko hallituksen arvovallallaan, että hallitus julkistaa tulevien lisäleikkaustensa sisällön. No, nyt tähän mennessä jo tiedämme, että tämä lupaus on petetty. Pääministeri petti eduskunnalle antamansa lupauksen. Siksi täällä on useampi ilta vaadittu pääministeriä, aivan oikeutetusti, saapumaan saliin ja selventämään omia sanomisiaan, koska kiistatta selvää on se, että edelleen yli puolet näistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin tulevista lisäleikkauksista on pimitetty kansalaisilta, ja senkin hallitus on myöntänyt aivan avoimesti, että nämä tulevat 75 miljoonan euron lisäleikkaukset koulutukseen on pimitetty kansalaisilta vaalien jälkeiseen aikaan.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Tämän toisaalta ymmärrän, että hallitus ei halua kertoa suomalaisille, mistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ja mistä koulutuspalveluista hallitus on tekemässä jo aikaisempien säästöjen päälle uudet lisäleikkaukset. Sen ymmärtää, hallitus ei halua, että suomalaiset miettivät näitä lisäleikkauksia, kun pohtivat, että ketäs äänestää tulevissa kunta- ja aluevaaleissa, mutta sitä en kyllä ymmärrä, että nyt tämä piilottelu on mennyt jo niin pitkälle, että hallituspuolueet lähtevät siirtelemään Kelan pääjohtajavalintaa, että pääjohtajavalintakin pitää piilottaa kansalta kunta- ja aluevaalien jälkeiseen aikaan, [Petri Honkosen välihuuto] ettei nyt joku tulisi tekemään siitä pahoja kysymyksiä tulevina päivinä. [Tytti Tuppurainen: Todella ala-arvoista!] Ainoa johtopäätös siis on, että hallituksella on päällään julmettu vaalipaniikki, jonka johdosta se pimittää kaikki asiat, jotka se vaan voi, että suomalaiset eivät saisi niitä tietää, kun pohtivat, kenelle annetaan luottamus tulevissa kunta- ja aluevaaleissa. Senpä ymmärrän oikein hyvin, koska jos suomalaiset tietäisivät, mitä kaikkea hallitus pimittää, niin ei sitä luottamusta kyllä suomalaisilta tulisi.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksessä aina kysymys on luottamuksesta. Välikysymyksellä punnitaan se, nauttiiko valtioneuvosto eduskunnan luottamusta. Nyt tulevassa luottamusäänestyksessä näyttää käyvän jälleen niin, että hallituspuolueet omalla enemmistöllään antavat tälle hallitukselle luottamuksen, mutta suomalaisilla äänestäjillä on mahdollisuus kertoa tulevana viikonloppuna, tulevana sunnuntaina, mikä on se todellinen hallituksen luottamus. Ja kun katson nyt tätä viime viikkojen toimintaa, niin totean, että nyt on suomalaisilla mahdollisuus lähettää niin painava viesti, että se myös hallituspuolueissa tuntuu. Nyt on mahdollisuus äänestäjillä tosiasiallisesti vaikuttaa Suomen suuntaan, koska, arvoisa puhemies, tosiasiat ovat kiistattomat. Tällä hetkellä monessa suhteessa Suomi menee väärään suuntaan, ja senkin me näemme siinä, kun me käsittelemme näitä hallituksen tarjoamia lisäleikkauksia sosiaali- ja terveydenhuoltoon, koska tässä on kysymys siitä, että hallitus maksattaa oman epäonnistumisensa talous- ja työllisyyspolitiikassa nyt yhteiskunnan kaikista heikoimmilla: leikataan lapsilta, vanhuksilta, vammaisilta. Tällaiselle politiikalle ei voi antaa luottamusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

17.36 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Terveysministerin viimeviikkoiset puheet kotihoidosta, jotka liittyvät tähän teemaan eli näihin kotihoidon leikkauksiin, ovat kyllä käynnistäneet aikamoisen keskustelun hoitoalasta, hoitajista ja kotihoidon työntekijöistä, ja varmaan kaikki varsinkin sosiaalisessa mediassa aikaa viettäneet ihmiset ovat huomanneet tämän. Varmaan järkytys on se päällimmäinen sana, siitä, miten hallituksessa ajatellaan hoitajista ja kotihoidon työntekijöistä. [Pia Sillanpää: Kerron kohta!]

Tämä viimeviikkoinen puhehan on vain tähän asiaan liittyvää, ja meillä on monia muita asioita tällä kaudella, jos mietitään, mitä hallitus on tehnyt hoitaja-alalle. Itsekin olen siis sairaanhoitajataustainen ihminen. Meillä oli viime syksynä täällä lakko-oikeuden rajaaminen, mikä vaikutti paljon hoitajapuoleen ja hoitajaliittoihin. Nyt me ollaan puhuttu vientimallista, missä hoitoalan palkkaus sidotaan vientialan sopimuksiin, eli se vaikuttaa hyvin paljon siihen, miten hoitaja-alat voivat neuvotella itselleen palkkausta. Ja ehkä viimeisimpänä ja tämmöisenä niin kuin rajuna esimerkkinä meillä on tällä hetkellä eduskunnan käsittelyssä tämä suojelutyö- ja hätätyölaki, jossa aivan tosi rajulla kädellä

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

vaikutetaan taas kerran hoitajien työhön ja siihen, miten heidän työskentelynsä tapahtuu suojele- ja hätätyötilanteissa. [Pia Sillanpää: Parempi laki kuin demareiden viime kauden laki!]

Nämä ovat ehkä tähän alaan vaikuttavia lakeja, mutta täytyy sanoa, että eniten hoitajien työnkuvaan vaikuttaa sitten kuitenkin tämä säästövimma, mikä kohdistuu julkiseen terveydenhuoltoon. Tosi moni hoitaja on kokenut ennennäkemättömällä tavalla viimeisen vuoden aikana, että esim. irtisanomisaaltoja on ollut ja se oma työ on ollut hyvin epävarmalla pohjalla, mikä on aika hurjaa, koska yhtä aikaa me puhutaan, että tulevaisuudessa meillä on valtava hoitajavaje ja alalle pitäisi saada houkuteltua paljon uusia ihmisiä.

Tämä tuli itselleni tosi konkreettisesti vastaan viime viikolla yhtenä iltana kesken välikysymyksen, kun minulla oli vieraana terveydenhoitajaryhmä, joka oli siis viimeisen vuoden terveydenhoitajaopiskelijoita, ja siinä juteltiin: He tosi innolla tähän omaan alaan suhtautuivat ja odottivat valmistumista. Heillä oli valmistuminen tänä keväänä, ja he viimeisiä harjoitteluita tekivät. Mutta nämä opiskelijat sanoivat heti, että heillä on semmoinen poikkeuksellinen tilanne, että kun ennen, viimeiset useat kymmenet vuodet, kun terveydenhoitajaopiskelija on ollut viimeisessä harjoittelussa, niin hän on saanut palkkaa siitä harjoittelusta, mutta nyt heistä ei juuri kukaan enää saanut palkkaa viimeisestä harjoittelusta. Eli alueet olivat rahapulassa ottaneet jo nyt käyttöön muutoksia, ja se oli johtanut siihen, että he eivät saaneet enää tätä, vaikka he ovat lähes valmiita. Siis hoitoalan ihmiset tietävät tämän tilanteen, että usein se viimeinen on ollut jo palkattua työtä, koska periaatteessa olet aika valmis siihen jo. Sitten heidän opettajansa sanoi minulle, että heillä on ollut opettajina tosi erikoinen tilanne, että normaalisti terveydenhoitajaopiskelijat työllistyvät loppuvaiheessa kaikki, niin että heidät oikein viedään käsistä, mutta nyt heillä iso osa opiskelijoista ei saa työpaikkaa. Tällä hetkellä ei ollut vielä tietoa kaikilla uudesta työstä alalla, mutta heistä osa tulee saamaan lyhyitä pätkätöitä ja semmoinen tilanne, mikä oli siis vielä muutama vuosi takaperin, on täysin muuttunut tämän Orpon hallituksen aikana.

Mielestäni on tosi oikeutettua, että esim. näissä vaaleissa jutellaan nyt tosi paljon siitä, miten hoitajia kohdellaan. Kotihoidon hoitajista ja kotihoidon työntekijöistä on tullut yleisesti nyt iso teema, ja on tosi arvokasta, että siitä puhutaan. Ehkä siitä täytyy kiittää meidän terveysministeriä ja hänen älyttömiä kommenttejaan, että hän käynnisti tämän keskustelun ja se arvostus voi nyt nousta enemmän esille.

Haluaisin vielä sanoa hoitajille ja kotihoidon työntekijöille, että olette älyttömän tärkeä ammattiryhmä Suomessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

17.41 **Piritta Rantanen sd:** Arvoisa puhemies! Jotta tässä välikysymyksenkeskustelussa ei keskityttäisi vain näihin leikkauksiin, joita hallitus nyt tekee, vaan muisteltaisiin hieman niitä, mitä on jo aiemmin tehty — hallitushan on siis nyt päättänyt leikata sote-palveluista tämän 170 miljoonaa euroa, mistä kaikesta emme siis edelleenkään edes tiedä, mihinkä asioihin leikkaukset kohdistuvat, ja onhan valtiovarainministeri Purra väläytellyt mahdollisia lisäleikkauksia jo puoliväliriihessäkkin aivan hetken päästä — niin nämä leikkauksethan eivät ole uutta, vaan aiemmin hallitus on jo leikannut hoitotakuusta 126 miljoonaa, hoitajamitoituksesta 45 miljoonaa vuonna 24 ja toiset 45 miljoonaa tänä

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

vuonna, yhteensä siis 119 miljoonaa vuonna 28. Hallitus on leikannut myös 150 miljoonaa yleisenä leikkauksena, jonka voi alueilla sitten kompensoida asiakasmaksujen korotuksilla 20:stä 28:aan ja 46:sta 67:ään. Sairaaloiden päivystyksestä leikattiin jo 30 miljoonaa — kaikki muistavat, kuinka kivulias päätös se tässä talossa oli. Lastensuojelun jälkitarkastuksen ikärajan alentamisessa leikattiin 25 miljoonaa, ja sitten vielä on tämä nyt käsittelyssäkin yhtenä osana oleva 170 miljoonan leikkaus.

Olen täällä pitänyt useamman puheenvuoron myös tästä kotihoidon tilanteesta, mutta koska tämä hallitus on leikannut myös järjestöiltä ja järjestöjen rooli sote-palveluitten kokonaisuudessa on aivan oleellinen, niin haluan tässä puheenvuorossani ehkä keskittyä enemmän nyt tähän järjestöjen leikkaukseen. Tulee sellainen tunne, että ymmärtääköhän Orpon—Purran oikeistohallitus ollenkaan tekemiensä leikkausten vaikutuksia järjestöjen toimintaedellytyksiin ja niiden kykyyn näiden leikkausten jälkeen tuottaa niitä kansalaisille tärkeitä palveluita. Tämä on aidosti tärkeä kysymys, koska se koskee paitsi monia suomalaisia myös kansalaisten perusoikeuksia, kuten sitä, että saa apua tai tukea silloin, kun sitä eniten tarvitsee.

Järjestöjen rooli tässä yhteiskunnassa on korvaamaton, ja ne toimivat monilla elämänalueilla tukien erityisesti niitä, jotka ovat jääneet julkisten palveluiden ulkopuolelle tai jotka tarvitsevat yksilöllistä tukea, olivatpa kyseessä sitten mielenterveyspalvelut, nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen tai vammaisten henkilöiden tukeminen. Järjestöt tekevät työtä, joka ei ainoastaan paranna elämänlaatua vaan mahdollistaa monelle suomalaiselle elämän, jossa he voivat kokea itsensä arvostetuksi ja osaksi tätä meidän yhteiskuntaamme. Leikkaukset, joita hallitus on toteuttanut, ja mahdolliset tulossa olevat lisäleikkaukset järjestöjen toimintaedellytyksiin vaarantavat niiden tekemän arvokkaan työn sekä niiden tarjoamat palvelut. Järjestöjen toimintaa rahoitetaan usein osittain julkisilla varoilla, ja se on aivan oikein, sillä järjestöt tuottavat sote-palveluiden jatkeeksi ja niiden rinnalla tarjottavia elintärkeitä palveluita. Järjestöjen kyky toimia perustuu vakaaseen ja riittävään rahoitukseen, joka nyt kyllä tuntuu olevan monta kertaa uhattuna, ja oikeistohallituksen tekemien leikkausten vuoksi niiden kyky auttaa näitä haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä heikkenee kyllä aidosti merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Tämä herättää kysymyksen, onko hallitus todella arvioinut riittävästi leikkausten vaikutuksia muun muassa järjestöjen toimintaan ja niiden kykyyn tuottaa kansalaisille tärkeitä palveluita ja onko hallitus tutkinut, kuinka monta ihmistä jää ilman apua, kun nyt esimerkiksi näiden järjestöjen toimintamahdollisuuksia heikennetään, ja näitten kaikkien muitten tehtyjen leikkausten jälkeen. Onko minkäänlaisia arvioita tehty siitä, minkälainen sote meille oikein näiden kaikkien leikkausten jälkeen jää?

Me tiedämme, että monille järjestöt ovat paitsi turvaverkko myös ainoa keino saada tukea ja palveluita silloin, kun viranomaiset eivät ole läsnä. Etenkin haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät, kuten pitkäaikaissairaat, vammaiset ja ikäihmiset, saavat järjestöiltä tukea, joka täydentää tätä julkisten palveluiden tarjontaa. Järjestöt voivat tarjota henkilökohtaisempaa ja joustavampaa apua ihmisten arkeen, ja tämä on elintärkeää monille ihmisille.

Leikkaukset eivät siis ole vain numeroita talousarviossa. Ne ovat konkreettisia vaikutuksia niihin, jotka tarvitsevat tukea elämässään, ja kun järjestöjen toimintamahdollisuuksia kavennetaan, se vaikuttaa suoraan siihen, kuinka monta ihmistä jää ilman apua ja kuinka heikossa asemassa he voivat olla. Näiden leikkausten seurauksena kansalaisten elämänlaatu laskee ja monet jäävät ilman tarvitsemaansa tukea.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.47 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Me olemme näitten kahden listan takia täällä. Tässä on 170 miljoonaa leikkauksia, joita ei ole selitetty. Tässä on kolme sivua A-nelosta, jotka kuvaavat sitä tilannetta, ja se on minusta se ydinkysymys, että niitä vain ei saada auki. Me ollaan täällä nyt kolmatta päivää puhumassa.

Edustaja Räsänen puhui hyvin erilaisista piilotteluista, ja minua mietityttää tässä erityisesti se, että onko hallitus piilottanut nämä työpaikatkin, kun niitä ei ole tässä näköpiirissä. Kaikki leikkauslistat, niitten pituus, riippuvat siitä, kuinka meidän työllisyys ja kasvu saadaan aikaiseksi. Leikkauslistojen pituus on suoraan siitä kiinni. Toivoisi, että siihen panostettaisiin tässä todella paljon, paljon enemmän. Avoimia työpaikkoja ei tällä hetkellä ole. Jokaista avointa työpaikkaa kohti on suurin piirtein noin kymmenen työnhakijaa, ja sitten samassa yhteydessä työttömiä kuritetaan entistä enempi.

Työministeri Satonen on juuri kertonut näistä toimenpiteistä, että kun työttömät eivät hae, niin niitä pitää nyt sitten kurittaa lisää, että ne sinne työmarkkinoille pääsevät. Mutta jos niitä töitä ei ole, niin aika vaikeaa tässä on niihin työpaikkoihin saada ihmisiä. Tämä on yksi ydinkysymys.

Toinen ydinkysymys on se, että kunnat ovat saaneet vuoden alusta vastuulleen työllisyyden hoidon ja TE-palvelut, ja heidän pitäisi nyt selvitä tästä tilanteesta sillä tavalla, että ihmiset työllistyisivät. Selvästi näyttää siltä, että nyt kun työttömyys vain kasvaa, niin kunnille tulee enempi rasitusta työttömyysturvasta ja sadasta päivästä eteenpäin, ja se näkyy kuntien taloudessa. Taas työkaluja, joilla voidaan tehdä, pienennetään tästä syystä.

Joten kasvua pitäisi saada aikaiseksi. Yritettäisiin viedä tätä Suomea kasvun kautta eteenpäin eikä leikkausten kautta.

Kaikkein hankalin tilanne tässä on se, että kansainvälinen tilanne tullien ja muun myötä on sellainen, että on hyvin epävarmaa, ja tähän vielä tulee lisähankaluutta niitten asioitten osalta, jotka vaikuttavat Suomeen erittäin voimakkaasti.

Mutta meillä on joitakin alueita, joissa me itse voisimme toimia enemmän, ja eräs on sellainen, joka täällä on aika monta kertaa ollut myös keskusteluissa ja liittyy esimerkiksi tämmöiseen kokonaisuuteen kuin asuntojen rakentamiseen. Nähdään, että kaikissa kasvukeskuksissa, joissa asuntotuotanto on romahtanut — se on kolmasosalla tullut vähintään alaspäin ja kohtuuhintaisten asuntojen määrä ei kasva siinä laajuudessa kuin pitäisi — meidän asuntojen hinnat nousevat, työvoiman liikkuvuus vähenee, koska kohtuuhintaisia asuntoja ei ole. Ja taas me olemme siinä tilanteessa, että me joudumme katsomaan, että miksi ei tätä työllisyyttä saada paremmaksi. Tämä on se kokonaisuus, joka meillä on tässä käsillä.

Työllisyystavoitteen, laskennallisen, piti olla 100 000 uutta työpaikkaa, mutta nyt ollaan miinus 70 000:ssa, eli todella kaukana siitä alkuperäisestä tavoitteesta, ja kyllä voi sanoa, että se heijastuu sitten näihin meidän leikkauslistoihin, joita täällä tänäänkin taas käsitellään.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä hyvinvointialueitten tilanne on sellainen kokonaisuus, johon käytän seuraavan puheenvuoron. En ehdi sitä tässä tämän enempää käsitellä. Lopetan tähän ja palaan seuraavaan puheenvuoroasiaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

17.51 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä koko oppositio yhdessä — viisi oppositiopuoluetta, sosiaalidemokraatit, keskusta, vihreät, vasemmistoliitto ja myös Harkimon Liike Nyt — haastaa hallitusta sen lisäleikkauksista soteen ja koulutukseen. Ennen kaikkea tässä on kysymyksessä se, että hallitus edelleen piilottelee merkittäviä leikkauksia näihin kansalaisten peruspalveluihin, edelleen vaikka muistamme kaikki, kuinka pääministeri Orpo helmikuun 27. päivä antoi eduskunnalle lupauksen antaa eduskunnalle kaiken tarvittavan tiedon näistä leikkauksista ennen vaaleja.

No nyt, rouva puhemies, tänään muutaman tunnin kuluttua päättyy näiden vaalien ennakköäänestys. Huomattava osa äänistä on jo annettu, tilanteessa, jossa kansalaiset eivät edelleenkaan tiedä, minne oikeistohallitus tulee kohdistamaan nämä yhä pimitettävät säästöt. Eikä tässä vielä kaikki: hetki sitten me saimme tiedon, että myös Kelan pääjohtajan valinta aiotaan pimitää näiden vaalien ylitse. Missä on selkäranka silloin kun tulisi olla eduskunnan edessä kertomassa, kuinka asiat ovat ja mitä aiotaan tehdä? Missä se selkäranka on, kun pitäisi Suomen kansalle, joka käy vaaliurnille, kertoa, mistä aiotaan leikata ja kenet aiotaan hallituspuolueiden voimin viedä Kelan pääjohtajaksi? [Pia Sillanpää: Kuka kertoisi Uniperista? Lisää tekstiviestejä, ja rahat Kankkulan kaivoon!]

Arvoisa puhemies! Mielestämme tämä välikysymys on oikeutettu. Kello käy, pääministeriä ei näy, ja tämä keskustelu on saanut hyvin erikoisia vaiheita ja käännteitä tämän välikysymyksen kuluessa. Jos muistamme jo viime vuoden keväällä käytyä keskustelua, josta nämä huolet säästöistä lähtivät liikkeelle, niin taustallahan oli se, että hallituspuolueiden leikkauksista neuvottelevat neljä miestä saivat saunassa sovittua muun muassa sosiaalipalveluihin kohdistuvista säästöistä, sadan miljoonan euron säästöistä, joista tuolloin peruspalveluista vastaava ministeri Kaisa Juuso totesi suurin piirtein näin: ”Varmaan minua mietityttää se sama, mikä monia muitakin mietityttää, että mistä ne nämä säästöt otetaan.” Näin totesi asiasta vastaava ministeri jo vuosi sitten. Vuosi on ollut aikaa sosiaali- ja terveysministeriössä valmistella näitä leikkauksia sosiaalihuoltolakiin, mutta koska tehtävä on ollut niin ylivoimaisen vaikea ja näistä palveluista ei voi leikata, niin valmista ei tullut, kunnes pääministeri meni ja pamautti eduskunnalle lupauksensa, että kaikki kerrotaan ennen vaaleja — kaikki kerrotaan ennen vaaleja.

No, tämä aiheutti sen, että me saimme eduskuntaan tynkäsäästölistan, jossa paljastettiin 16,2 miljoonan euron leikkaukset muun muassa vanhusten kotihoitoon — teknologian turvin on saatava säästöjä vanhusten kotihoidosta. No, tästä me saimme lopulta viime torstaina asiasta vastaavan ministerin Kaisa Juuson tarkentavan selvityksen, että nämä digisäästöt vanhusten kotihoitoon käytännössä tarkoittavat vähemmän kotihoidon käyntejä — vähemmän kotihoidon käyntejä. Näin ministeri Juuso tämän välikysymyskeskustelun ollessa käynnissä kyselytunnilla eduskunnalle tunnusti.

Kun keskustelua edelleen käytiin ja me olimme oppositiosta vaatineet perusteluja sille, kuinka voidaan tässä kasvavan palvelutarpeen tilanteessa vähentää 700 000 kotihoidon käyntiä palvelun tarpeessa olevilta ikäihmisiltä, niin me saimme sen viimeisimmän erikoisen lausunnon asiasta vastaavalta ministeriltä Kaisa Juusolta, kun hän totesi, että kysymyksessä on se, että hänen käsityksensä mukaan ne ikäihmiset itse asiassa haluavat olla rauhassa kotona niiltä kotihoidon työntekijöiltä, jotka juoksevat jopa neljä kertaa päivässä ikäihmisen kotona. [Mauri Peltokangas: Osa haluaa!] Näin totesi asiasta vastaava ministeri. Emme me aivan tällaista olisi kuvitelleet näkevämme asiasta vastaavalta ministeriltä, niin vähättelevä ja arjesta vieraantunutta lausuntoa tilanteessa, jossa Suomen ikääntyessä kansalaisten palvelutarve kasvaa ja jo nyt huomattava osa ikäihmisistä kärsii

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

arjen turvattomuudesta kotonaan vailla riittäviä kotihoidon palveluita. Mitä ajattelevat ne omaiset, jotka ovat huolissaan omista läheisistään, kun asiasta vastaava ministeri kokee kotihoidon käynnit juoksemisena ja ikäihmisen rauhan häiritsemisenä? [Puhemies koputtaa]

Puhemies! Olemme kaivanneet näihin kysymyksiin pääministeriltä vastauksia, mutta yhä edelleen, ennakkoonestyksen päättyessä muutaman tunnin kuluttua, pääministeri on poissa, häntä ei näy, mutta kello käy.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola, vastauspuheenvuoro.

17.57 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo ja valtiovarainministeri Purra sekä STM:n ministerit viime viikolla välikysymyskeskustelussa sekä kyselytunnilla vastasivat näihin teidän tänäänkin esittämiin kysymyksiin. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Eivät vastanneet kaikkiin!] Jostain syystä selkeät vastaukset eivät kelpaa. Sosiaalihuollon säästöissä tuli selkeästi esille, että valmistelu on menossa ja tarkemmat säästöt tarkemman valmistelun jälkeen julkaistaan ja tuodaan eduskuntaan käsiteltäväksi syksyllä 2026.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen, vastauspuheenvuoro.

17.58 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se lista, johon edustaja Valtola viittaa, on kyllä epämääräisyydessään ennennäkemätön. [Mauri Peltokangas: Kaikki ei ymmärrä lukemaansa!] Siinä todetaan, että sosiaalipalvelulakiin tullaan tekemään uudistuksia, joiden tavoitteena on saada se sadan miljoonan säästö aikaiseksi, ja kerrotaan, että lain pykälät 11 ja 14 tullaan avaamaan. Siis tullaan koskemaan siihen, mitä asiakasryhmiä sosiaalipalvelut koskevat ja millä tavalla palvelut määritellään, mikä on se palveluvalikoima. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hyvinvointialueille sysätään se vastuu, joka kuuluisi tässä tilanteessa pääministeri Orpolle, kun hän on itse luvannut eduskunnalle kertoa, antaa kaiken tarvittavan tiedon eduskunnalle, minne ne lisäsäästöt kohdentuvat. Nyt hyvinvointialueet joutuvat sen vaikean tilanteen eteen, että näiden lisäleikkausten vuoksi ne joutuvat tätä palvelujen rajausta tarkastelemaan. Olisi eduskunnalta erinomaisen tärkeää antaa selkeä vastaus, mistä odotetaan, että hyvinvointialueet leikkaavat, kun rahoitusta vähennetään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola, vastauspuheenvuoro.

17.59 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Marinin hallituksen tekemän sote-uudistuksen ja sen rahoituslain myötä näiden säästötoimenpiteiden ja sopeutusten ja hyvinvointialueiden rahoituksenhan pitää mennä palveluiden mukaisesti. Eli sieltä ei voi yleiskatteista rahoitusta esimerkiksi vähentää, sen kasvu-uraa, ellei sieltä selkeästi sanota, mistä palveluista tämä laskennallisesti poistetaan. Sen takia on äärettömän tärkeää, että nämä sosiaalihuollon uudistukset valmistellaan huolellisesti ja ne tuodaan eduskuntaan syksyllä 2026, minkä jälkeen hyvinvointialueet tietävät, mitä palveluita hallitus on ajatellut muutettavan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman, vastauspuheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

18.00 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikka täällä nyt opposition edustajat ovat illasta toiseen vaahdonneet samoista asioista, joista heille on jo lukuisia kertoja annettu vastauksia, he eivät halua ymmärtää, sillä vaalithan ovat tulossa ja kaikilla näillä tarkoituksella haetuilla puheenvuoroilla yritetään sumuttaa suomalaisia ja kertoa, että sosiaali- ja terveystoimemme on romuttunut. Näin ei ole. Hyvät kansalaiset, näin ei ole. Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt selvityksen hyvinvointialueilta, ja kerron seuraavaksi ihan muutaman selvityksen tuloksen.

Hyvinvointialueet ovat järjestäneet sosiaali- ja terveydenhuollon väestön näkökulmasta yhdenvertaisemmin ja lainmukaisemmin kuin aiemmin kuntien vastatessa palveluiden järjestämisestä. Hyvinvointialueiden ensimmäisen kahden toimintavuoden aikana moni asia on mennyt huomattavasti parempaan suuntaan. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ja keskustan ryhmästä] Hyvinvointialueiden rahoitusmallia kehitetään, ohjausta yhtenäistetään, henkilöstöriittävyuden parantamiseksi [Puhemies koputtaa] tehdään toimia ja palvelulainsäädäntöä uudistetaan. Palvelut tulevat toimimaan tässä maassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen, vastauspuheenvuoro.

18.01 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taisi olla THL, joka aivan viime aikoina julkaisi tuloksen ja tilaston siitä, että 52 prosenttia kotihoidon asiakkaista saa sen verran palvelua kuin heille on palvelusopimuksessa katsottu — 52 prosenttia. 48 prosenttia ei siis saa tälläkään hetkellä sitä palvelumäärää, joka heille on tarpeen mukaan katsottu. Edustajat Strandman ja Valtola, me olemme täällä oppositiossa huudelleet monta päivää sen asian tiimoilta, että mistä te tosiasiallisesti aiotte leikata, kun täällä esimerkiksi tämä 14 § kertoo tämän sadan miljoonan sisällä olevan, että esimerkiksi siihen kuuluu palveluasuminen, omaishoidon tuki, ikääntyneiden kotipalvelut ja kuljetuspalvelut. Tässä on kyse siitä, että kansalaisilla on oikeus tietää, mitkä ovat ne leikkaukset, joita te aiotte vielä kaikkien jo aiemmin tekemienne leikkauksien päälle tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ottaako vielä edustaja Seppänen? Sitten mennään puhujalistaan.

18.03 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun oppositio nyt tekee tätä vaalityötä täällä välikysymyksen muodossa, niin että keskustelu jatkuu ja jatkuu, niin on aiheellista muistutella, mitä edellisten vaalien alla lupailtiin. SDP lupasi aluevaaliohjelmassaan: sote-uudistus parantaa kaikkien suomalaisten palveluita. [Mauri Peltokangas: Juuri näin!] Keskusta puolestaan lupasi aluevaaliohjelmassaan vahvistaa lähipalveluita ja jokaiseen kuntaan vähintään yhden sosiaali- ja terveysaseman. Miten kävi? Teidän johdollanne niitä on lakkautettu ympäri maata. [Vesa Kallion välihuuto] Tehdyt toimet ovat räikeässä ristiriidassa sen kanssa, mitä keskusta lupaili äänestäjille vuoden 22 vaaleissa. Perussuomalaisten aluevaaliohjelmassa oli realistisemmat kirjaukset, kuten liikkuvat palvelut sekä se, että digitaalisia lääkäripalveluita hyödynnetään, kun se on mahdollista. [Välihuutoja]

Tämä keskustan kätilöimä sote-uudistuksen rahoitusmalli tuo säästöjä vasta hyvin pitkällä aikavälillä. Voisitte olla rehellisiä ja myöntää, että tässä teidän uudistuksessa rahoitus oli vajavainen jo valmiiksi. Nyt te työntätte sitä ongelmaa tämän hallituksen syliin ja tehtaillette näitä välikysymyksiä jatkuvalla syötöllä. [Välihuutoja]

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen vielä, ja sitten mentiin puhujalistaan.

18.04 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kun tässä ruvettiin puhumaan vaalipuheista ja perussuomalaisista kehdataan väittää, että oppositiopuolueet eivät ole pitäneet kiinni vaalilupauksistaan, niin kyllähän tässä nyt alkaa hieman itseäkin hymyilyttämään. Te olette se puolue, joka lupasi ennen eduskuntavaaleja, että sosiaali- ja terveyspalveluista ei leikata, pienituloisilta ei leikata, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] ja nyt ollaan siinä tilanteessa, että hyvinvointialueilta on viety yli 600 miljoonaa euroa. Te sanotte, että rahoitusmalli oli jo valmiiksi vajaa ja rahaa oli liian vähän jo valmiiksi, ja sitten te leikkaatte yli 600 miljoonaa näiltä alueilta lisää ja väitätte, että palvelut eivät heikkene. [Sara Seppäsen välihuuto] Menkää nyt, herranjestas, ja katsokaa niitä omia lukujanne ja laskelmianne. Te olette pettäneet suomalaiset, [Mauri Peltokankaan välihuuto] kaikki ne vaalilupaukset, jotka olette antaneet, ja nyt te täällä syytätte oppositiota siitä, että oppositio ei hoida hyvinvointialueiden tilannetta. Te annatte rahat, te päätätte rahoituksesta. Kantakaa vastuu, älkääkä menkö hyvinvointialueiden selän taakse, kun olette itse leikanneet yli 600 miljoonaa näiltä alueilta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. Ja sitten mennään puhujalistaan ja katsotaan sitten tässä illan mittaan, onko tarve debatille. [Mauri Peltokangas: On!] — Ei voi tietää. — Edustaja Malm.

18.05 **Niina Malm sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tässä tämänkin illan osalta on selvinnyt se, että hallituksen pimitys sen kuin jatkuu. Ei ole vielä kukaan kuultu ministeri Juusolta, ei pääministeriltä, mistä leikkaukset tehdään, mitkä ovat ne teknologiset ratkaisut, joista koko viime viikko puhuttiin. Kyllä se harmittaa, koska kuten täällä jo edellisissä puheenvuoroissa todettiin, pääministeri Orpo lupasi lisäleikkaukset eduskunnalle tiedoksi hyvissä ajoin ennen vaaleja, ja nyt me olemme siinä tilanteessa, että muutaman tunnin päästä ennakkoonestyspaikat sulkeutuvat. Meillä ei vielä kukaan ole kokonaiskuvasta tietoa.

Tätä pimitystä, sumutusta, on nyt jatkunut, ja loppuahan sille ei tunnu näkyvän. Juuri mediatiedoista olemme saaneet tietää, että Kelan pääjohtajan vaali siirretään sekin — jälleen lisää peittelyä ja piilottelua. [Mauri Peltokangas: Mitäs peittelyä siinä on?] Kyllä tämä kertoo ehkä omalta osaltaan karua kieltä siitä, kuinka Satonen on saanut tähän maahan ennätystyöttömyyden, ajanut ihmiset Kelan asiakkaiksi, ja nyt sitten sinne on päästävä keinolla millä hyvänsä myös johtajaksi. Siltä tämä nyt tällä hetkellä näyttää.

Eikä tämä ole myöskään muiden mediaotsikoiden osalta tai tämäniltaisten, jo kuultujen välihuutelujen perusteella ollut ainakaan heikompiosaisen, sen hiljaisemmän ja heikommassa asemassa olevan ihmisen kunnioitusta herättävää keskustelua. Perussuomalaiset ovat todenneet, että tämä puhe on täällä pelleilyä ja sirkusta. Olen toki kuullut, että tätä salia on joskus teatteriksikin sanottu kyselytunnin aikaan, mutta kyllähän tämä aika karun kuvan antaa siitä, mitä demokratiasta ajatellaan ja siitä, että täällä ihan oikeasti eduskunnan kanssa yhdessä yritettäisiin asioita parantaa, mutta valitettavasti se ei tunnu olevan mahdollista. Pääministeri on todennut, että tämä keskustelu on turha [Tytti Tuppurainen: Turha eduskuntakeskustelu!] — turha keskustelu, kun me keskustelemme eduskunnassa heikommassa asemassa olevista vanhuksista, vammaisista, lapsista,

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

lapsiperheistä. Tällaisia kommentteja hallituspuolueesta: on pelleilyä, on sirkusta, on turhaa keskustelua. Ja kyllä täällä tänä iltanakin jo yksi välihuuto oli, joka kuului: ”aivan turha”. [Jari Ronkainen: Mikä on?]

Jos tämä on demokratian kunnioittamista ja sitä, että edes yritettäisiin viestiä, että täällä yhdessä näitä asioita tehdään, niin en tiedä kyllä, kenelle se on suunnattu. Aina kerrotaan, kun tilaisuus tulee, että eduskunta yhdessä päättää näistä asioista. [Mauri Peltokangas: Kyllä, näistäkin äänestetään ihan yhdessä!] No, valitettavasti tässä on jälleen erinomainen esimerkki siitä, mitä tarkoittaa, kun eduskunta päättää yhdessä: se on sirkusta, se on pelleilyä, se on turhaa keskustelua, kun täällä yritetään vaikuttaa, hiljaisten puolesta puhua. Kyllä tämä kertoo omaa kieltään myöskin siitä, millaista arvopolitiikkaa Orpon—Purran hallitus harrastaa. Pienituloisilta ei leikata, mutta leikkuri on laulanut, sakset ovat napsuneet, ja viime viikolla taisin jo mainita keritsimistäkin. Kyllä täällä kaikki mahdolliset keinot, mitä on keksitty leikata heikommassa asemassa olevilta, hiljaisilta, heiltä, jotka eivät itseään enää jaksa puolustaa, on tehty sen eteen, että vielä pikkasen voidaan niistää heidän selästään.

Ollaan odotettu, että saisimme niitä tietoja, saisimme edes pientä sumuverhon avaamista tähän meidän välikysymykseemme. Olisimme saaneet arvokasta keskustelua tai edes vastauksia, mutta kyllä se linja on ollut hallituksen osalta ja hallituksen ministerien osalta varsin selvä: totuus — se taitaa kirvellä niin paljon, että keinolla millä hyvänsä se on saatava siirrettyä vaalien yli.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen.

18.10 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ihan ensiksi täytyy kyllä nyt todeta tästä prosessista sen verran, että kyllähän tämä tapa, jolla sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso tässä luovutti nämä asiakirjat, oli se, että käsilaukusta löytyi kesken kyselytunnin papereita, joiden vielä eilen piti olla salaisia, [Tytti Tuppurainen: Ohhoh!] ja sitten sen jälkeen, kun on eduskunnalle niin sanotusti annettu tietoa, annetaankin ymmärtää, että nämä ovatkin vain tämmöistä virkavalmistelua. Eli kyllähän tämä eduskunnan tiedonsaanti, sen vähättely ja jopa eduskunnan harhaanjohtaminen on todella raskauttavaa toimintaa hallitukselta, ja tästä ei kyllä minkäänlaisia pisteitä voi antaa, puhumattakaan siitä, minkälaisen kuvan kansalaiset nyt saavat tästä meidän soten johtamisesta.

Sitten on pakko kommentoida tätä edustaja Seppäsen puhetta, joka oli kyllä älyllisesti epärehellisin, mitä olen hetkeen kuullut tässä salissa. Nimittäin tämä rahoitus, se, miten tämä sote-järjestelmä rahoitetaan. Te aktiivisesti perussuomalaisissa nyt olette brändänneet tämän 2,2 miljardia, joka tänä vuonna tulee teidän mukaanne lisää hyvinvointialueille, ikään kuin lahjaksi, ikään kuin te nyt hyvää hyvyyttänne antaisitte sitten tämän verran lisää rahaa hyvinvointialueille, että voivat selviytyä tästä meidän sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta paremmin. Tämähän ei ollenkaan pidä paikkaansa, vaan tässä 2,2 miljardissa on isoilta osin kyse jo toteutuneiden kustannusten tarkistamisesta ja korvaamisesta hyvinvointialueille jälkikäteen. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kyllä!] Tässä on myöskin kyse sitten muista hyvinvointialueiden taloudellisen toteuman tunnuslukujen perusteella jaettavasta rahoituksesta. Edustaja Seppästä nämä tosiasiat eivät tässä nähtävästi nyt innostaneet liikaa. Nyt kun sitten te peräänkuulutatte tätä riittävää rahoitusta hyvinvointialueille, että tässä sote-uudistuksen yhteydessä ei turvattu

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

riittävää rahoitusta hyvinvointialueille, niin haluaisin huomauttaa, että minun käsitykseni mukaan perussuomalaiset ovat olleet tässä hallituksessa jo kohta kaksi vuotta, ja jos te haluaisitte sen riittävän rahoituksen turvata, te voisitte tehdä sen heti. Hallituksella on mahdollisuus, valtiovarainministerillä on mahdollisuus valmistella lisätalousarvio ja sinne yleiskatteelliseen rahoitukseen sitä rahaa pistää sitten lisää, ja se jakautuu hyvinvointialueille tietyillä perusteilla.

Sen haluan vielä sanoa nyt, kun sitten maalataan, että tämä tulee jotenkin kalliiksi, niin jos oltaisiin kuntapohjaisessa järjestelmässä, niin tosiasia on se, mitä ei kukaan nyt enää muistele, että tämän kaiken rahoittamiseen kunnat nostaisivat lähes joka ikinen vuosi kunnallisveroa, ja tämä tuppaa unohtumaan. [Tuula Väättäinen: Kyllä!] Nyt kun rahoitusvastuu on kokonaan valtiolla, niin totta kai se tulee valtion kassasta. Niin, ja totta kai sitten niiden kuntien, joissa on hyväosainen, terve ja hyvin toimeentuleva väestö, ei tietenkään tarvitsisi sitä veroprosenttia nostaa, kun siellä iso osa ihmisistä on työterveyshuollon ja vakuutusperusteisen rahoituksen, vakuutusperusteisen terveydenhuollon piirissä, eli toivoisin nyt rehellisyyttä siihen, minkälainen kuva tästä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusjärjestelmästä ja -mallista ja hallituksen teoista tässä annetaan. Tässä kyllä on aikamoista harhaanjohtamista ollut liikkeellä.

Sen vielä haluan sanoa, että tässä, miten nyt puhutaan hyvinvointialueiden toiminnasta, hallituksella ja hallituspuolueilla on selvästi vaikeuksia päättää, onko tämä sote-uudistus nyt hyvä vai huono. Ja tuntuu siltä, että ne hyvät asiat — esimerkiksi hoitoonpääsy on tietyiltä osin monilla hyvinvointialueilla nopeutunut, hoitajapula on helpottanut ja näin edespäin — ovatkin nyt sitten hallituksen ansiota ja hyvinvointialueiden omilla toimenpiteillä ei ole siihen mitään vaikutusta, kun taas sitten hallituksella ei ole mitään tekemistä, vaikka leikkaavat hyvinvointialueiden rahoitusta, näiden terveysasemien sulkemisen kanssa tai sillä, että hallitus on kieltäytynyt tätä alijäämän kattamisvelvoitetta pidentämisestä, ei nyt ilmeisesti sitten ole mitään tekemistä näiden terveysasemien sulkemisen kannalta. Eli tähänkin nyt ihan mielellään oikeita faktoja. Hallitus on kieltäytynyt alijäämän kattamisvelvollisuutta pidentämisestä, ja se on johtanut näihin epätarkoituksenmukaisiin palvelujen keskittämisiin hyvinvointialueilla, myöntäkää pois.

Sitten haluan vielä sanoa nyt, kun katsomme tätä maailmantalouden tilannetta, että tämä teidän kovasti lobbaamanne ja markkinoimanne Kela-maksukokeilu, yli 65-vuotiaiden kokeilu, on ymmärtääkseni tarkoitus rahoittaa valtion omaisuuden myyntituotoilla isolta osin. Haluaisin kuulla hallituspuolueiden edustajilta näkemyksen, kuinka hyvä aika nyt on valtion osakesalkkua myydä. [Tytti Tuppurainen: Mitä myyntiin, hyvä kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Mennään puhujalistaa ainakin nyt jonkin aikaa ja sitten katsotaan se debatin tarve. — Mutta nyt edustaja Strandman.

18.16 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan hyvinvointialueet ovat järjestäneet sosiaali- ja terveydenhuollon väestön näkökulmasta yhdenvertaisemmin ja lainmukaisemmin kuin aiemmin kuntien vastatessa palveluiden järjestämisestä. Alueilla moni asia on mennyt parempaan suuntaan, ja palveluita kehitetään eteenpäin. Ohjausta yhtenäistetään, henkilöstön riittävyyden parantamiseksi tehdään toimia ja palvelulainsäädäntöä uudistetaan. Selvityksen mukaan perusterveydenhuollon kiireettömään hoitoon pääsy on nopeutunut, henkilöstöpula on helpottanut ja digitaaliset palvelut ovat yleistyneet. Kiireelliseen ja päivitykselliseen

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

hoitoon pääsy toimii kaikkialla Suomessa hyvin. Perusterveydenhuolto sekä palveluiden yhdenvertaisuus ja integraatio ovat parantuneet aiempaan verrattuna.

Arvoisa puhemies! Muutama sana vammaispalveluista, joista siis ei leikata vaan poistetaan varattu määräraha. Tämäkin on syytä oikaista. Vammaispalvelulaki säilytetään vammaisille henkilöille kohdennettuna erityislakina, mikä oli myös lain alkuperäinen tarkoitus. Vastaavankaltainen rajaus sisältyi myös alkuperäiseen, ministeri Kiurun johdolla viime hallituskaudella valmisteltuun esitykseen. Rajauksen poistamisen vuoksi lisättiin talousarvioon eduskuntakäsittelyn yhteydessä laskennallinen määräraha, kun perustuslakivaliokunta edellytti sääntelyyn täsmennyksiä, mutta elämänvaihesääntelyn täsmäntäminen ei ollut mahdollista valiokunnassa. Täsmennyksen jälkeen tämä laskennallinen lisäys voidaan siis poistaa. Sääntelyllä ei ole vaikutusta lainmukaisiin palveluihin, vaan kyse on soveltamisalan täsmennyksestä vastaamaan lain alkuperäistä tarkoitusta perustuslakivaliokunnan asettamilla reunaehdoilla. Hallitus ei siis suinkaan leikkaa vammaispalveluista. [Piritta Rantanen: Vaan poistaa määrärahan!]

Hallituksen ohjelmassa on varattu ikäihmisten toimintakyvyn, kotona pärjäämisen ja omaishoitajien tukemiseen vuosille 2024—2027 yhteensä 27 miljoonaa euroa, ja viime vuoden alussa käynnistettiin hyvinvointialueiden vuorovaikutusohjaus tavoitteena omaishoitajien jaksamisen tukeminen sekä yhtenäisemmät omaishoidon tuen myöntämisperusteet ja muut käytänteet.

Teknologian suhteen hyvinvointialueilla on jo kotihoidossa käytössä erilaisia laitteita, jotka kotikäyntien lisäksi tukevat asiakkaiden kotona asumista. Ne voivat liittyä esimerkiksi lääkkeiden annosteluun tai turvallisuuden varmistamiseen, kuten turvaranneke. Asiakkaiden tarpeet luonnollisesti huomioidaan, koska kaikille teknologian käyttäminen ei sovellu. Tutkitut teknologiat eivät ole vaikuttaneet negatiivisesti asiakastyytyväisyyteen. Kotihoitoon on saatu lisää lähi- ja perushoitajia. Heitä on henkilöstöstä 73 prosenttia. Myös sairaanhoitajien, terveydenhoitajien ja hoiva-avustajien määrät ovat kotihoidossa lisääntyneet.

Lastensuojelussa hallitus on sitoutunut kehittämään lastensuojelun ja psykiatrian osaamisen yhdistävää lastensuojelupalvelua, jonka kehittämistä hallitus päätti rahoittaa 500 000 eurolla per vuosi. Lastensuojelulainsäädännön kokonaisuudistus on päätetty vaiheistaa. Ensimmäisessä vaiheessa syksyllä 2025 on tarkoitus antaa hallituksen esitys, joka sisältäisi muun muassa ehdotukset vakavaa väkivaltaa käyttävien lasten integroidusta ja suljetusta kuntoutuspalvelusta. Esityksessä säädettäisiin myös keinoista puuttua lasten luvattomiin poissaoloihin lastensuojelulaitoksista. Lastensuojeluyksiköiden henkilöstömitoitus muutetaan lapsikohtaiseksi, kun se nyt on ollut yksikkökohtainen.

Hallituksella on lisäksi käynnissä Hyvän työn ohjelma, jossa tehdään lyhyen ja pitkän aikavälin toimia sote- ja pelastusalan henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden turvaamiseksi. Henkilöstön riittävyys on keskeinen osa sote-alan toimivuutta. Lisäksi hallitus asettaa valtuustoryhmien ryhmärahalle katon, enintään 4 000 euroa valtuutettua kohden.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystoimen sekä palo- ja pelastustoimen palvelut toimivat Suomessa. Jatkuvasti tehdään toimien kehittämistä. Hoitajia saadaan lisää, ja rahoitus hyvinvointialueilla saadaan riittämään. Kaikki suomalaiset voivat olla luottavaisin mielin, sillä kaikista pidetään huolta. Maailman parhaimmassa ja onnellisimmassa maassa ketään ei jätetä. — Kiitos. [Tuula Väättäin: Ihan totta?]

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

18.21 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Vanhusasiavaltuutetun kertomuksessa alussa on tällainen hänen suora kirjauksensa: ”Vanhusasiavaltuutetun työn koskettavimmat hetket ovat liittyneet tilanteisiin, joissa iäkkäiden, vaikeasti sairaiden ja toimintakyvyltään hyvin hauraiden henkilöiden mahdollisuudet ihmisarvoiseen elämään ovat olleet vakavasti uhattuina.” Tämä sitaatti kuvaa liian monen vanhuksen tilannetta. Yhdenkään vanhuksenhan ei tulisi pelätä illalla nukkumaan menemistä sen takia, ettei hän yön aikana saa apua tai sitä ei ole tarjolla tai hän ei pääse pesulle tai vessaan. [Mauri Peltokangas: Älkää pelotelko turhaan!] Yhdenkään vanhuksen ei tulisi pelätä, ettei hänellä ole varaa ruokaan tai lääkkeisiin. Yhdenkään vanhuksen ei tulisi pelätä, että hän joutuu hoidettavaksi niin kauas, ettei hänellä ole mahdollisuutta nähdä puolisoaan tai muita läheisiään. Perspektiiviä tähän uskallan väittää olevan omalla kohdallani: Omat vanhemmat ovat sen ikäisiä, että äiti täyttää tänä vuonna 90 ja isä 92, ja anoppi on kanssa 90 tänä vuonna täyttämässä. Myös puoliso on ollut palvelutaloissa töissä, ja tällä hetkellä palliatiivisella osastolla. [Mauri Peltokangas: Minullakin on äiti!] — No, aika todennäköistä, että meillä kaikilla on äiti, mutta kaikki eivät synny perussuomalaisiksi. [Naurua]

Arvoisa puhemies! Kun nyt puhutaan rahasta, niin tuntuu, että ihmiset jäävät aina vähän vähemmälle huomiolle, ja puhutaan jonoista, vaikka isompi ongelma monasti on se, että kaikki eivät edes pääse siihen jonoon. Elikkä kun ensin pääsee jonoon, niin sitten vasta pääsee odottamaan, että pääsee sinne hoidon piiriin.

Vaikka tässä nyt on erinomaisesti tuotu esille, miten onnistunut tämä edellisen hallituksen tekemä sote-uudistus on, niin edustaja Honkonen toi hyvin esille, missä sen rahoituksessa on se vääristymä, minkä hallitus on aiheuttanut, koska ainoa aito lisäraha, minkä hallitus on osoittanut, on se, minkä se on osoittanut yksityisille lääkäfirmoille. Se on täysin vapaaehtoista. Se ei tule mistään lainsäädännöstä. Se on ollut täysin vapaaehtoista, uutta rahaa. [Jaana Strandman: 2,2 miljardia euroa per vuosi!]

Mikä on hyvä tilanne, on se, että hyvinvointialueilla on hyvin suuria eroja: Etelä-Savossa on onnistuttu varsin hyvin, siellä on pätevä johto, mutta esimerkiksi Pohjois-Savossa ollaankin sitten jo tilastojen toisessa päässä. Eli erot ovat aika isoja näiden välillä.

Vielä lopuksi se, että ilmeisesti on vähän ironiaa, että tämä asiakohda on numero 13, mutta toivotaan, että epäonni ei tässä jatku enää pidempään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Peltokangas.

18.24 **Mauri Peltokangas ps:** Arvostettu rouva puhemies! Syvä huokaisu — tässä sitä jälleen kerran ollaan kuuntelemaan opposition yhteisiä vaalipuheita. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Tällä kertaa välikysymys on otsikoitu välikysymykseksi hallituksen lisäleikkauksista soteen ja koulutukseen.

Jos unohdetaan vaalipuheet hetkeksi ja mennään talouden realiteetteihin: Hallitus tekee yhdeksän miljardin sopeutustoimet ja samaan aikaan panostaa yli 26 miljardia soteen kuluvana vuonna, [Jari Ronkainen: 26 miljardia!] eli yli 2 000 miljoonaa aiempaa vuotta enemmän. Sitä edellisenä vuotena taisi olla 1,7 miljardia enemmän. Eli juuri niin kuin täällä edustaja toi esiin, niihin tarvittaviin lisäyksiin on löytynyt rahat.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Marinin—Saarikon hallitus loi tämän himmelin, mutta ei osoittanut eurookaan, ei euron latia, ja nyt te puhutte täällä leikkauksista, kun 26 000 miljoonaa laitetaan tähän juttuun rahaa. Voi hyvänen aika.

No, miten tuo hallituksen valtava satsaus sosiaali- ja terveystalouteen on sitten saatu alueilla riittämään? No, osin hyvin, osin huonosti. Monet alueet pärjäävät siis tänä päivänä jo ihan hyvin, monet ovat ongelmissa ja ovat vaarassa joutua arviointimenettelyyn, koska eivät pysty kattamaan alijäämiään.

No, on hyvä kertoa tässä kohtaa ihan kansalaisille suoraan: Ketkä runnoivat tämän soteuudistuksen ja myös siihen liittyvät rahoituslait läpi? Te. Ketkä varoittivat, että kulut tulevat karkaamaan käsistä? Me.

Arvoisa puhemies! Vaikka täällä opposition kansanedustajat pitävät nyt vaalipuheitaan, ei kukaan pääse talouden realiteetteja karkuun. Hyvinvointialueilla palveluiden karsintaa ovat suorittaneet ne puolueet, jotka siellä vallalla ovat. Keskustalla on suunnilleen 297 aluevaltuustopaikkaa. Keskusta toimii yhdeksällä alueella suurimpana puolueena. 21 on kokonaisuutena; keskusta on siis lähes puolessa suurimpana puolueena. SDP:llä on suunnilleen 277 aluevaltuustopaikkaa. Tämä tieto on vuodelta 22, pieniä muutoksia on voinut tapahtua. Monessa maakunnassa näillä puolueilla, siis äsken mainitsemissani puolueilla, on valtavasti valtaa, paljon enemmän kuin meillä perussuomalaisilla siellä alueilla.

Mitäs karsintaa nämä valtuustot, etunenässä keskusta, ovat sitten siellä alueilla saaneet aikaiseksi? Katsotaanpas nyt. — Mutta muistutan ennen sitä, että tokihan keskusta on löytänyt SDP:n siellä, ovat löytäneet toisensa siellä maakunnissa. Sehän, totta kai, keskustalle kelpaa, koska vasemmistolainen politiikka on jo verissä. — Katsotaan nyt esimerkinomaisesti vaikka ihan Pohjois-Suomea, jossa keskusta on ykkönen. Lapissa te olette ihan itse lakkauttaneet perusterveydenhuollon vuodeosastot Sallassa, Pelkosenniemiellä, Utsjoella, Kolarissa, Posiolla, Tervolassa, Simossa ja Savukoskella, ja synnytykset on keskitetty Rovaniemelle teidän päätöksellänne. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Tällaisia katastrofipäätöksiä ei hallitus tee, eikä voikaan tehdä, koska valta on teillä siellä ja prioriteetit. Valta on siellä alueella. Rahoitus on nyt riittävä, koska nämä lisäsaumat on tehty.

Sitten katsotaan hieman Pohjois-Pohjanmaata. Te olette aivan itse päättäneet, että Lumijoen, Alavieskan ja Merijärven vastaanottoiminnan vastuuyksiköt on lakkautettu, Yli-Kiimingin toimipiste on lakkautettu, suun ja terveydenhuollon Alavieskan ja Merijärven vastuuyksiköt on lakkautettu, akuuttiosasto Kalajoelta on lakkautettu. Samoin akuuttiosaston vastuuyksiköt on lakkautettu Iissä, Haapajärvellä, Taivalkoskella, Vaalassa ja Kärsämäellä. Siikajoen kylän vastuuyksiköt on niin vastaanottoiminnan ja infektioiden torjunnan kuin suun terveydenhuollon osalta lakkautettu teidän päätöksillänne. [Jaana Strandman: Ai kamala!] Myös Iin ja Kiimingin vastaanotto- ja infektioiden torjunnan vastuualueet on lakkautettu, ja niin edelleen ja niin edelleen. Jatanko vielä? [Perussuomalaisten ryhmästä: Jatka!] Ehkä ei ole tarpeen, koska aikaa menisi niin kauan.

Kyllä tässä teidän vaalipuheidenne lomassa on hyvä muistuttaa kansalaisia siitä, että sellainen puhe, jossa luvataan kaikille kaikkea kivaa puhumatta talouskurista mitään on täyttä ilmaa. Teidän puoluetoverinne eivät mene alueille jakelemaan lisärahoitusta, sillä siitä eivät aluevaltuustot päästä. Aluevaltuustot päättävät priorisoinneista ja siitä, mitä

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

palveluita tarjotaan kansalaisille. Sillä tullaan toimeen, minkä valtio antaa. [Puhemies koputtaa] Näin se vain on.

Lupauksenne siitä, että palvelut säilyvät, eivät ole pitäneet tähän astikaan. [Puhemies koputtaa] — Arvoisa puhemies, aivan hetki. — Miten ne pitäisivät nytkään, [Puhemies koputtaa] koska nyt voimassa olevan Marinin—Saarikon hallituksen sote- ja maakuntauudistuksen henki oli keskittää ja karsia palveluita. Näin te olette alueilla myös toimineet kirjaimellisesti. [Pia Sillanpää: Miten meni noin omasta mielestä?] — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] — Vielä ei avata, otetaan hetken päästä. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] — Otetaan muutama puheenvuoro tässä vielä. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] — Otetaan hetken päästä, kuten sanoin. Uskokaa. [Tytti Tuppurainen: Puhemies päättää!] — Kyllä. — Täällä on edellisen puhemiehen mukaisesti ollut debatti. Nyt otetaan hetken aikaa näitä puheenvuoroja. Sen jälkeen otetaan jälleen debatti. Saatte ihan kaikki, varmasti. — Edustaja Mäkinen, onko paikalla? Ei. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä. — Otetaan debatti hetken päästä.

18.30 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Täytyy nyt äskeiseen puheenvuoroon vielä jatkaa. Lähdetään nyt siitä, millaista politiikkaa te olette esimerkiksi tänään tehneet: kyllä on taas tehty päätöksiä, joilla on pimitetty asioita yli vaalien.

Minä tulin juuri Kelan valtuutettujen kokouksesta. Kelahan on eduskunnan alainen laitos, ja olemme nyt valitsemassa uutta pääjohtajaa. [Mauri Peltokankaan välihuuto] Meillähän oli Kelan hallituksen lähes yksimielinen esitys, ja siellä tosiaan pöytäkirjakin on tullut. Nimenhuutoäänestyksellä pohjaesitys oli, että kansanedustajat valitsevat Kelan hallituksen esityksestä Backmanin Kelan pääjohtajaksi, mutta arvatkaa, mitä tapahtui? [Juha Mäenpään välihuuto] No, kyllä kokoomus ilmoitti, että ei ole mahdollista valita tänään. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ei ole todellista!] — Ei ole kyllä.

Siellä Valtola meidän sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassakin on ansiokkaasti toiminut näiden eri säästöjen pimitämisessä, ja sama jatkuu nyt meidän Kelan toiminnassa. [Pia Sillanpää: Demarit on salaliittoteoriapuolue!] Hän esitti tosiaan, että ei ole mikään kiire, että vielä tarvitaan vähän lisätietoa. No, minä esitin sitten vastakysymyksen, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] — saanko puhua vielä loppuun? — että kävisikö tänään illalla tämä lisätieto, kävisikö huomenna, ylihuomenna, entä perjantaina, lauantainakin olisi mahdollista kokoontua ja se saada. [Pia Sillanpää: Mutta maanantaina ei kuulemma käy!] Mutta arvatkaa mitä? Kokoomuksen kalentereihin ei ennen vaaleja löytynyt — ei löytynyt — kokousta, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] joten uusi kokous on sitten kuun lopulla kolmen viikon päästä. Jokainen voi varmasti arvata, minkälaisen sopimuksen perussuomalaiset ja kokoomus ovat tehneet tästä valinnasta vaalien jälkeen.

Mielestäni tämä sopii tähän teidän asioiden pimitämiseen. [Pia Sillanpää: Salaliittoteorioita, salaliittoteorioita!] Eikö pitäisi olla sillä tavalla, että nämä asiat mennään ja valitaan avoimesti? Mutta ei käy, kun vaalien yli pitää päätökset saada. [Pia Sillanpää: Mites ne Uniperin viestit?]

No, sitten toiset asiat. Mennään näihin teidän leikkauksiin. Te haitte säästöjä aika pitkään, ja sitten kokoomus ilmoitti, että nyt tuli hyvä paketti. Ja sitten me odotimme, että mitä säästöjä te saitte aikaan. No, siinä ilmoitettiin, että me leikkaamme, suora lainaus, ”vanhuksilta, vammaisilta, lapsiperheiltä”. Kyllä me suu auki katsottiin, että ette sitten

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

mistään muualta säästöjä löytäneet, ette edes näistä ministeriluokan veronkevennyksistä, ei löytynyt mistään yritystuista, ei mistään muusta, mutta kyllä vanhuksilta ja vammaisilta ja lapsilta säästöjä löytyy.

Me ollaan täällä nyt perätty, ja itse asiassa me tavattiin näistä sosiaalipuolen järjestöjen ihmisiä. Kyllähän nämä sosiaalipuolen sadan miljoonan leikkaukset ovat käsittämättömiä, mitä te ajatte, ja te ette edes pystyneet nimeämään, millä tavalla. Siellä ovat kaikki vanhuspalvelut ja kaikki auki. Ne ovat edelleen siellä pohjissa, ne ovat edelleen yli vaalien, ja edelleenkin meillä ei ole tietoa, mistä te nämä sadan miljoonan säästöt teette. Vai onko meillä tietoa? [Mauri Peltokankaan välihuuto] — No, kyllä me nyt varmaan haluttaisiin tietää, mistä te voitte sata miljoonaa vammaispalveluista ja vanhuspalveluista leikata. Ja edelleen sen takia tämä välikysymys on tehtykin. Ei edelleenkin kerrota, tai jos on tarkempaa tietoa, niin ei muuta kuin puhujanpönttöön ja kertomaan meille lukuja, mistä nämä säästöt tulevat.

Arvoisa puhemies! Eiväthän tähän nämä pimitetyt asiat lopu. Meillä siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa — josta täällä muuten on edustaja Sillanpää, joka on tulossa, toivottavasti hän kommentoi tätä, ja Valtola — on esimerkiksi alkoholipolitiikka. Hallitus on sekaisin kuin seinäkello siinä, mitä pitäisi tehdä. Nyt hallitus päätti, että jätetään alkoholipolitiikka makaamaan valiokuntaan ja palataan vaalien jälkeen. Me ollaan nyt odoteltu tässä, koko helmikuu odotettiin, maaliskuu, ja tässä nyt vain odotellaan, että vaalit oltaisiin käyty. Hallitus yhdisti kotiinkuljetuksen ja etämyynnin, ja nyt me odotetaan täällä, millä tavalla ja mikä Wolt-kuski minkä vahvuista viinaa voi vaalien jälkeen tuoda sinne kotiin, ja taas nämä sosiaalihuollon säästöt siellä tulevat. [Juha Mäenpään välihuuto] Tämäkin on teidän pimityksenne, jota te ette kerro, vaan tämäkin päätetään jälkeen vaalien. Kyllä me vähän siellä sote-valiokunnassakin nyt odotellaan, että kyllä nämä vaalit olisi hyvä jo käydä, niin että päästään tietämään, mitä te leikkaatte.

Arvoisa puhemies! Tässä nyt puhuttiin vielä näistä... Teidän pitää nyt päättää, säästättökö te sotesta vai panostatteko te sinne. Kyllä jos katsotaan nyt näitä panostuksia, millä te rehentelette, niin nämä rahat on jo kulutettu. Täällä on raskaasti alijäämisiä vuosia. Nämä rahat ovat menneet jo. Ne, mitä me sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ollaan käsitelty, ovat leikkauksia: on hoitotakuusta, asiakasmaksujen korotuksia, vanhusten-hoidon leikkauksia. Nämä heikentävät sitä soten rahoitusta, ja tästä te ette pääse yli ettekä ympäri.

Arvoisa puhemies! [Puhemies koputtaa] Täällä on vielä vaikka kuinka monta kohtaa, mitä haluan jatkaa näistä pimitetyistä säästöistä, [Juha Mäenpää: Aikaa on!] mutta näihin toivoisin saavani vastauksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, otetaan viiden minuutin puheenvuoroja, niin sitten monelle riittää tänä päivänä niitakin. — Elikkä sitten edustaja Ojala-Niemelä. — Muutama puheenvuoro tässä vielä ja sen jälkeen sitten lähdetään debatoimaan. — Olkaa hyvä.

18.36 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa toteutettiin viime vaalikaudella historian suurin hallinnollinen uudistus, kun sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimi eriytettiin kuntataloudesta ja perustettiin hyvinvointialueet. Tätä uudistusta hyvinvointialueet ovat toimeenpanneet reilut kaksi vuotta. Hyvinvointialueiden tähänastista kehitystä valtakunnallisesti tarkastellessa voidaan todeta, että palvelut

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

toimivat vakaasti, mutta alueiden uudistumisen vauhti ja talouden tasapainotus ovat kuitenkin eritahtisia eri puolilla maata. Kaikilla alueilla on hyväksytty muutosohjelmat ja suunnitelma talouden tasapainottamiseksi. Sote-menojen kasvu on merkittävä haaste koko julkiselle taloudelle.

Päätämme eduskunnassa vuosittain valtion talousarviosta ja siitä, paljonko terveydenhuoltoon laitetaan rahaa, sekä käsittelemme lainsäädäntöä, jolla on suora vaikutus siihen, miten palvelut järjestetään tai mihin suuntaan kansanterveys kehittyy. Esimerkiksi tupakka- ja alkoholilainsäädännön verotusta tarkastelemme lähes hallituskausittain. Monet kansanedustajat toimivat myös hyvinvointialueiden valtuutettuina ja ovat tuossa roolissa päättämässä, ovatko painopistealueita lasten ja nuorten mielenterveysasiat, vanhustenhuolto vai jokin muu. Hyvinvointialueille osoitetaan rahoitusta vuosittain karkeasti noin kolmannes valtion talousarviosta, yhteensä noin 26,2 miljardia euroa.

Hyvinvointialueet ovat kahtena ensimmäisenä toimintavuotena tehneet merkittävästi alijäämää. Hyvinvointialueiden rahoituksen riittämättömyyteen on valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan useita syitä. Näitä ovat esimerkiksi toimintaympäristöön liittyvät muutokset, joista merkittävimpiä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon palkkaratkaisut sekä voimakas yleinen kustannustason nousu vuonna 22. Valiokunnan kuulemien hyvinvointialueiden mukaan niille lisäksi siirtyi velvoitteita ja kustannuksia enemmän kuin rahoitusta. Useille hyvinvointialueille on tämän vuoksi kertynyt merkittävät kumulatiiviset alijäämät ensimmäisiltä toimintavuosilta 23 ja 24. Nämä kumulatiiviset alijäämät tulee kattaa vuoden 26 loppuun mennessä.

Alijäämien kattaminen säädetyssä ajassa on valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan epärealistinen tavoite. Osa alueista onkin päätymässä tilanteeseen, jossa ne joutuvat rikkomaan joko hyvinvointialuelain 115 §:n 2 momentin mukaista alijäämän kattamisvelvollisuutta lakisääteisten palveluiden järjestämisvastuun toteuttamiseksi tai 7 §:n mukaista järjestämisvastuuta alijäämän kattamiseksi. Tämä tarkoittaa sitä, että alueiden on valittava joko talouden tasapainottaminen, jolloin ne laiminlyövät lakisääteistä järjestämisvastuuta, tai lakisääteisten järjestämisvelvoitteiden hoitaminen, jolloin alueen talous ei ole tasapainossa määräraikaan mennessä.

Valvira on kiinnittänyt huomiota siihen, että hyvinvointialueiden tiukentunut taloustilanne vaikeuttaa palvelujen lainmukaista järjestämistä. Niin ikään talouspolitiikan arviointineuvosto ilmaisee huolensa alijäämien kattamisvelvoitteen kireästä aikataulusta ja sen vaikutuksesta hyvinvointialueiden toimintaedellytyksiin tuoreessa raportissaan tammikuulta. Arviointineuvoston mukaan palveluiden turvaamisen kannalta olisi järkevää, että hyvinvointialueet voisivat jakaa säästöt tasaisemmin pidemmälle aikavälille. Neuvosto suosittelikin tilapäisen lisäjoustop tarjoamista hyvinvointialueille.

Myös valtiovarainvaliokunta selvitti sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten nousun syitä hyvinvointialueilla, ja suurimmiksi syiksi osoittautuivat poikkeuksellisen korkea inflaatio ja palkkaratkaisu sekä vuokratyövoiman käytöstä aiheutuneet kulut. Nämä kulut ovat nousseet hyvinvointialueista riippumattomista syistä.

Kaikkien hyvinvointialueiden kanssa käydään vuosittain lakisääteiset neuvottelut palveluiden järjestämiseen, talouteen ja uudistumiseen liittyen. Lisäksi ministeriöt ottivat kuusi talousvaikeuksissa olevaa hyvinvointialuetta erityistarkkailuun. Käytännössä tämä tarkoitti valtiovarainministeriön johdolla käytävien ylimääräisten keskustelujen aloittamista kyseisten alueiden kanssa ja tarvittavaa muutostukea alueille, jotka

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

kamppailevat talouden kanssa. Ministeriöstä on vakuuteltu, että tämä ei ole arviointimenettelyn esiaste, mutta valtiovalta edellyttää rohkeaa uudistumista ja talouden tasapainottamista. Investointien ohjausta tullaan tiukentamaan hallituksen linjausten mukaisesti. Eduskunta käsitteli syksyllä lainsäädäntöä ennakkollista talouden ohjausta koskevaksi sääntelyksi ja tiukennuksia arviointimenettelyn käynnistymisen kriteereihin.

Arvoisa puhemies! Nyt tuli aika täyteen, joten jatkan seuraavassa puheenvuorossa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Selvä, kiitoksia. — Otetaan kaksi puheenvuoroa, Sillanpää ja Rintamäki, ja sitten aloitetaan debatti. Siitä syystä keskeytän tähän, koska edustaja Mikkonen ei ole paikalla, niin jos hän kerkeäsi vielä tulla. — Edustaja Sillanpää.

18.41 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Tässä välikysymyskeskustelussa on käytetty useampi sata puheenvuoroa. Oppositio on kysynyt, ja ministerit ovat vastanneet kerta toisensa jälkeen. [Suna Kymäläinen: Ei näy ministereitä!] Jokaiseen kysymykseen on vastattu joko tässä välikysymyskeskustelussa tai kyselytunnilla. Oli sitten kyse vammaispalvelulaista, lastensuojelulaista tai teknologian käytöstä, jokainen asia on selitetty teille moneen kertaan. [Krista Kiuru: Ja joka kerta seuraavana päivänä muutettu vastausta!] Vaikuttaakin siltä, että te ette kysy näitä kysymyksiä siksi, että te haluaisitte vastauksia.

Herääkin ajatus, kysyttekö te näitä kysymyksiä kymmeniä ja kymmeniä kertoja, koska haluatte tehdä vaalipolitiikkaa ja kalastella itsellenne ääniä vääristellyin perustein. [Mauri Peltokangas: Juuri näin!] Ette vaikuta välittävän tosiasioista ja perusteluista, kunhan saatte laitettua julkisuuteen vääristelyä tietoa kerta toisensa jälkeen. Täytyy vain ihmetellä, miten te kehtaatte. [Krista Kiuru: Sitä mekin ihmetellään!] Puhutte päivästä toiseen muunneltua totuutta. Eikö teitä yhtään itseänne mietitytä, minkälaista pelkoa te lietsotte kansalaisissa, kun te kerrotte heille, etteivät he pääse enää lääkäriin tai hoitajalle ja että hallitus on muka romuttanut sotien? Jokainen, ihan jokainen tässä salissa, tietää aivan hyvin, että Suomessa sosiaali- ja terveyspalvelut ovat edelleen hyvällä mallilla ja sekä lääkärille että hoitajalle pääsee. [Krista Kiuru: Kolmessa kuukaudessa!] On varmasti totta, että poikkeuksiakin on, jolloin lääkärille tai hoitajalle pääsyyn on pitänyt jonottaa liian pitkään, ja nämä meidän täytyy hoitaa kuntoon. Pääsääntöisesti Suomessa kuitenkin pääsee sinne hoitoon, ja se meidän täytyy muistaa eikä pelotella kansaa turhasta.

Onko tällä teidän välikysymyksellänne tarkoitus tehdä vain vaalikampanjaa, [Suna Kymäläinen: Ei ole!] vai haluatteko aidosti parantaa yhdessä meidän kanssamme suomalaisten oloja? [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kyllä!] Oppositioista on helppo vastustaa leikkauksia ja vaatia lisää rahaa kaikkeen mahdolliseen. Hallituksessa meidän on kuitenkin huolehdittava siitä, että saamme olemassa olevilla resursseilla järjestettyä laadukkaat palvelut koko Suomeen. Ette tunnu kuulevan saati suostu kuuntelemaan, mitä teille kerrotaan. Olette sulkeneet korvanne, sillä keskitytte odottamaan silmät kiiluen sitä, montako vääristelyä asiaa konkretisoituu äänestyslipuksi tulevana sunnuntaina.

Arvoisa puhemies! Hallitus huolehtii suomalaisten sosiaali- ja terveyspalveluista. Hallitus huolehtii siitä, että jokainen pääsee jatkossakin lääkäriin, kun sille on tarve. [Krista Kiuru: Heikentämällä palveluita!] Ei näitä toimenpiteitä ja päätöksiä tehtäisi, jos me emme välittäisi tai haluaisi, että meillä on tulevaisuudessakin toimivat sote-palvelut.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Mitä tulee vammaispalvelulakiin, se tulee jatkossakin olemaan vammaisille tarkoitettu erityislaki. Vammaisia ei jätetä heitteille ja heidän palveluistaan huolehditaan jatkossakin. [Matias Mäkynen: Leikkaamalla!] Vammaiset ovatkin kiitelleet meitä siitä, että pidämme heidän puoliaan tässä asiassa. [Suna Kymäläinen: No sittenhän teillä ei ole mitään hätää!]

Lastensuojeluun tehtävät muutokset karsivat turhaa hallinnollista taakkaa ja vapauttavat työntekijäresursseja jo valmiiksi kuormittuneella alalla. Lastensuojelun piirissä olevien lasten huolenpitoon muutokset eivät tule vaikuttamaan millään tavalla — toistan: ei millään tavalla. Ajattelisi, että tämä muutos on hyvä kaikkien mielestä. Lapset saavat edelleen tarvittavan avun ja huolenpidon, vaikka taustalla tehdään näitä hallinnollisia muutoksia.

Ja mitä tulee terveydenhuollon teknologiaan, haluan muistuttaa, että se on teema, jota edustaja Kiurukin halusi viime kaudella edistää. Eikö niin? Ja miksi kukaan haluaisi vastustaa sitä? Ei teknologian tarkoitus tai hallituksen tavoite ole, että teknologia korvaisi inhimillistä kohtaamista tai ihmisen antamaa hoitoa. [Krista Kiuru: Mutta ei kannata vääristellä Kiurun tavoitteita!] Sen on tarkoitus olla osana helpottava tekijä niissä paikoissa, missä siitä on hyötyä ja missä se nopeuttaa ja sujuvoittaa asioita.

Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso on täsmentänyt useamman kerran, että teknologiaa voidaan hyödyntää ja lisätä siellä, missä se on mahdollista ja missä asiakas näin itse toivoo. On aivan absurdia väittää, että hallitus haluaa viedä kotihoidon käyntejä iäkkäiltä, jotka eivät selviä teknologian käytöstä tai joille se aiheuttaa vaaratilanteita. Meidän vanhukset ovat yksilöitä, ja heillä on yksilölliset tarpeet. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Aivan niin kuin meillä on introvertteja aikuisia, jotka mielellään tekevät etätöitä, on meillä myös vanhuksia, [Ilmari Nurminen: Ei ole varaa leikata!] jotka tykkävät omasta yksityisyydestä eivätkä välttämättä toivo niin montaa käyntiä päivässä kuin jotkut toiset. [Matias Mäkynen: Törkeätä!]

Olemme kuulleet opposition suusta seuraavan lauseen myös kymmeniä, jos ei satoja kertoja, että hallitus leikkaa 700 000 kotihoidon käyntiä. Tämäkään ei pidä paikkaansa. Hallitus ei ole tällaista esittänyt eikä tule esittämään. [Krista Kiuru: 700 000 käynnin verran!] Siksi toivoisin, että te ette esittäisi omia mielikuvianne totena, kun ne eivät pidä paikkaansa. — Kiitoksia. — Jätän vaikka debattiin tämän viimeisen sivuni sitten.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, selvä. — Ja vielä edustaja Rintamäki, ja sitten vastauspuheenvuoroja. Kaikki saavat vastauspuheenvuoron. — Olkaa hyvä.

18.47 **Anne Rintamäki ps:** Arvoisa puhemies! Täällä sitä edelleen ollaan käymässä opposition vaalipuhekeskustelua. Ei puutu kuin grilli salin perältä ja ilmapallot. [Krista Kiuru: Ja peräkärri, persujen peräkärri! — Naurua] Eikö teitä jo hävetä käyttää eduskunnan ja kaikkien meidän kallista aikaamme täällä päivästä toiseen toistamalla samoja asioita vähän eri sanoilla? Jotenkin koomista tästä koko asiasta tekee sen, että keskusta ja SDP eivät tarjoa mitään todellista vaihtoehtoa hallituksen talouspolitiikalle. [Johannes Koskinen: Entäs vasemmisto ja vihreät?] Vaihtoehtobudjetinne vuodelle 25 on pelkkä kupla, eikä teillä ole tarjota sellaisia rahoja, joilla leikkauksilta vältyttäisiin. SDP:n kannattaa tässä gallup-huumassaan ja leikkauskritiikissään muistaa se, että ensi kaudella saattaa olla edessä valtiovarainministeri Purran mukaan jopa kymmenen miljardin sopeutukset tähän päälle. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Tahtoisinpa nähdä tai oikeastaan en, mistä nämäkin rahat taitaakaan, kun edes hyvinvointialueen ryhmärahoista ei olla valmiita luopumaan alueilla. Viime kaudella ette kyenneet leikkaamaan mistään. Mikä on siis vaihtoehtonne? Talouskasvu, joka saadaan aikaiseksi ilmeisesti 40 000 uudella maahanmuuttajalla vuodessa ja verotusta kiristämällä. ”Kaiken voi tehdä reilummin” on tunkenut televisiovastaanottimista kansalaisten olohuoneisiin ja mobiililaitteiden ruuduille. Sosiaalidemokraattien ja keskustan yhteinen projekti epäonnistuneen sote-himmelin luomiseksi ja vastuunpakoilun häivyttämiseksi [Krista Kiuru: Äsken se oli erittäin onnistunut!] verhotaan nykyhallituksen ankaraan moukarointiin ja ministereihin kohdistuvaan alatyyliseen kritiikkiin. [Saku Nikkanen: Äsken oli hyvä sote, koettakaa nyt päättää!]

En ole huolissani perussuomalaisten äänimäärästä ensi eduskuntavaaleissa, mutta olen huolissani suomalaisten tulevaisuudesta, koska SDP haaveilee jo uudesta punavihreästä hallituksesta. Keskusta varmaan toimii takuumiehenä, kuten viime kerrallakin. [Jari Ronkainen: Kyllä, kyllä!] Onhan piiripäätäjien ykkössuosikki hallituskumppaniksi nimenomaan SDP, ja vaihtoehtobudjetitkin muistuttavat vähän toisiaan. [Matias Mäkynen: Toivoa on!] Siinä tulevat menemään suomalaisten rahat viherhumppaan, maahanmuuttoon, inkluusioon niin, [Krista Kiuru: Nyt tulee aika hyvänkokoista vaalipuhetta!] että heilahtaa. Toivottavasti ennustan tämän väärin.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeri Juusoa. Kovaan paikkaan on ministerimme laitettu korjaamaan tätä valuvikaista sote-järjestelmää, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Vähän liian kovaan!] jonka nykyiset oppositiopuolueet jättivät istuvalle hallitukselle perinnöksi ja korjattavaksi. On hyvä muistaa, että palveluja on lakkautettu alueilla aivan näiden oppositiopuolueiden aluevaltuutettujen omilla päätöksillään. Muistan hyvin, kuinka sote-uudistusta markkinoitiin sillä, miten peruspalvelut kunnissa paranevat ja lähipalvelut säilyvät. On syytä kysyä välikyselijöiltä: kuinka meni noin niin kuin omasta mielestä?

Kotipalveluista ja digitalisaatiosta sen verran, että sain turvarannekkeen ja kotipalvelun yksin asuvalle tädilleni, joka pääsi kotiin selvittyään hengissä ketoasidoosista muutaman teho-osastolla vietetyn vuorokauden jälkeen. [Suna Kymäläinen: Turvarannekkeen on saanut 80-luvulta asti!] Lääkkeet tuodaan kotiin valmiiksi annosteltuina ja kotipalvelu toi hänelle muutaman viikon fyysisten käyntien jälkeen iPadin, johon kotipalvelu on nyt reilun kuukauden ajan ottanut kahdesti päivässä yhteyttä valvoen, että lääkkeet menevät suuhun ja ne niellään alas. [Piritta Rantanen: Mistä leikkaatte vielä?] Teknologian avulla hoitajan ei tarvitse lähteä paikan päälle, ja tätäni pitää asiaa erittäin hyvänä kehityksenä.

Isäni on 91-vuotias ja äitini 86. He asuvat kahdestaan. Äitini sai vammaisen henkilön kuljetuspalvelun, ja saa siten apua päästäkseen kauppaan ja pankkiin. Äidillä käy pesijä ihan fyysisesti paikalla, mutta sitten isäni: hän ei halua ulkopuolista apua ja on isoon ääneen ilmoittanut, että häntä ei tule kukaan vieras pesemään. [Suna Kymäläinen: Ei häntä sitten kukaan mene pesemään, jos hän ei halua!] Ja nyt, kun ministeri Juuson lausunnosta on nostettu myrsky, siis siitä, että kaikki iäkkäät eivät halua ulkopuolisten ihmisten tulevan avaimilla sisään, niin mitä siinä oli väärin? Kaikki iäkkäät eivät halua apua, vaikka todellisuudessa sitä tarvitsisivatkin. [Krista Kiuru: Teidän isänne ei olekaan kotihoidon asiakas!]

Kelan johtajan valintaan sanon sen, minkä kerroin eräälle demaritoimittajalle: seuraava vasemmistohallitus lopettaa poliittiset virkanimitykset, koska he eivät harrasta poliittisia virkanimityksiä, vai kuinka se meni? Esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriö on täynnä

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

vasemmistolaisia virkamiehiä, jotka kepittävät olan takaa istuvia ministereitä ja vuotavat keskeneräisiä ja jopa ei-julkisuuteen tarkoitettuja asioita medialle. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä]

Moni sosiaalidemokraattien edustajista on täällä tänään puhunut pimitämisestä. Mitenkäs se edellinen hallitus toimikaan? Hoiteli tekstiviestein avoimesti rahasummien siirtoja ulkomaita myöten. [Mauri Peltokangas: Ohhoh!] Siinä ei pimitetty, mutta taloudelta putosi tässä avoimessa toiminnassa pohja. — Kiitos. [Krista Kiuru: No, nythän se vasta on pudonnut se pohja!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten otetaan debatti, ja nyt kaikki ne henkilöt, jotka haluavat osallistua tähän debattikeskusteluun, nousevat seisomaan ja painavat V-painiketta, kiitoksia. — Ja sitten se lähtee. Aloitetaan sieltä, edustaja Krista Kiuru. — Ja nyt laitetaan sitten tämä kone jo kiinni, elikkä täältä otetaan, puoli tuntia pidetään.

18.52 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt taas kuultiin, kuinka persujen [Mauri Peltokangas: Perussuomalaisten!] ryhmätoimistossa ovat näppärät tyypit kirjoittaneet kaikenlaista, millä suojautua täällä salissa niitä tosiasiallisia väitteitä vastaan, mitä me olemme esittäneet. Mikään tästä ei pidä paikkaansa.

Me kysyimme täällä, voisiko hallitus kertoa vuoden panttaamisen jälkeen, mistä sosiaalihuollosta leikataan. Vastaus on, että ei voi. Ei millään voi, mutta sen te kerroitte, että lykkäätte säästöistä 50 miljoonaa seuraavan hallituskauden aikajanan puolelle. Voiko härskimpää olla?

Seuraavaksi, kun me kysyimme täältä, oletteko te tosissanne, että erikoissairaanhoidon säästöt jyvitetään sosiaalihuollosta leikkaamalla ja päälle tulevat vielä jatkossa sadan miljoonan lisäsatsaukset sosiaalihuollosta leikaten — onko tämä järkevä linja — niin vastaus oli, että kyllä on ja täältä pesee, mutta sen te jätitte kertomatta, että 29 miljoonaa muuten leikataan vielä — luimme sen lehdestä. Ei ihme, että me olemme täällä kysymässä, oletteko tosissanne.

Vielä, kun te katsotte nyt teidän toimintaanne, kaikki keskeiset päätökset on lykätty vaalien jälkeiseen aikaan: koskien Kelan pääjohtajaa, koskien tätä pakettia, [Puhemies koputtaa] koskien ihan kaikkea, [Puhemies: Minuutti!] ettei tarvitse kansalaisille kertoa, minkälaista konnuutta täällä harrastetaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt otetaan vain minuutin mittaisia puheenvuoroja. — Edustaja Tuppurainen.

18.54 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisi kyllä paikallaan tässä salissa antaa hieman arvoa parlamentarismille ja sille työlle, jota myös oppositio tässä maassa harjoittaa. On käytetty poikkeuksellisen kovaa puhetta oppositiosta. Valtiovarainministeri Purra täällä viime viikolla totesi, että opposition toiminta on epäisänmaallista, ja täällä toistuvasti väitetään hallituspuolueiden suusta, että toimmemme olisivat joitain vaalipuheita, [Pia Sillanpää: Se on juuri niitä!] kun kysymyksessä on koko yhdistyneen opposition yhteinen välikysymys, joka on meidän parlamentaarisisessa järjestelmässä järein työkalu, jolla oppositio voi haastaa hallitusta. Ei sitä pitäisi väheksyä. Tässä salissa pidetään arvokkaita valtiopäiväpuheita. Me olemme vakavalla asialla, kun

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

me puolustamme vanhusten, vammaisten ja lastensuojelun piirissä olevien lasten oikeuksia, [Jari Ronkainen: Ja syytetään kommunistiksi!] suomalaista hyvinvointivaltiota.

Ja tosiasia on se, että vaikka edustaja Peltokangas sanoi, että te olette sopeuttaneet yhdeksän miljardia euroa, niin kaksi miljardia tästä lepää työllisyyden varassa, jossa te olette karulla tavalla epäonnistuneet. Työllisyys on heikentynyt 76 000 henkilöä, ja nyt tämä lasku maksetaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevilla ihmisillä. Tästä, puhemies, me käymme uupumatta keskustelua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas.

18.55 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä kuulumme juuri, kun sosialistien edustaja totesi, että persut siirsivät sitä ja tätä seuraavalle hallituskaudelle. [Jari Ronkainen: Ja kommunistit!] Otetaanpa edellisen hallituksen, Marinin—Saarikon hallituksen, kuvio: Himmelin loitte, mutta minkälaisen rahoitusmallin? Kuinka paljon te siirsitte? [Suna Kymäläisen välihuuto] Koko rahoituskuvion. On aika härskiä kuunnella täällä 50 miljoonan siirrosta, [Krista Kiurun välihuuto] kun te siirsitte koko vastuun seuraavalle hallitukselle. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] — Kerta kaikkiaan nyt alkaa olemaan siis melkoista päälle huutamista. Minun täytyy sanoa, aikuiset ihmiset, kun me istumme täällä: eikö sosialisteilla tosiaan ole sen verran pokkaa ja viitseliäisyyttä odottaa, että edustaja vuorollaan puhuu? Heti kuin hiekkalaatikko, hävetkää. Keskustellaan yksi kerrallaan.

Eli te siirsitte koko vastuun seuraavalle hallitukselle. Nyt sitä tehdään, [Puhemies koputtaa] ja aikanaan se tulee valmiiksi. Saattepa nähdä, että tässäkin salissa painetaan monta kertaa äänestysnappia, demokraattisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta, ja sitten Mäkyne.

18.56 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Hengitän syvään, tässä sitä ollaan. Aloitan sitaatin: ”Mä en ymmärrä sellaisia päättäjiä, jotka pystyy pokkana kirkkain silmin leikkaamaan eläkeläisiltä, vähävaraisilta, työttömiltä, vammaispalveluista. Kaikesta sellaisesta, minkä pitäisi olla itsestään selvää, että siihen ei kosketa.” [Mauri Peltokangas: Kyllä, 2019!] Edustaja Peltokangas, miltä nyt tuntuu? Tämä on edustaja Peltokankaan videosta suora sitaatti.

Ymmärrättekö, että tämä on juuri se, mikä tekee tästä koko politiikasta epäluotettavaa? Ja ymmärrättekö, että juuri sen vuoksi me olemme välikysymyksen nyt tehneet, [Mauri Peltokangas: Ai minun vuoksi? Hienoa!] koska te puhutte jotakin ihan muuta kuin te teette? Ja kaikkein pahinta, että nytten te ette edes kerro, mitä te aiotte tehdä, juuri sen vuoksi, että ne vaalit ovat tulossa. Siis pokkana kirkkain silmin: en ymmärrä, kun leikataan eläkeläisiltä, vähävaraisilta, työttömiltä [Puhemies koputtaa] ja vammaispalveluista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Mäkyne.

18.57 Matias Mäkyne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme jo pitkään tienneet, että kun kokoomus puhuu erityissuojeluksesta, niin se tarkoittaa leikkauksia. Ja niin nytkin: nyt ollaan pimittämässä yli 70 miljoonan euron leikkauksia

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

koulutukseen ja kulttuuriin. Mutta vähän uudempi asia ehkä on se, että kun perussuomalaiset puhuvat, että he puolustavat vammaisia ja he puolustavat ikäihmisiä ja he puolustavat kaikista heikoimmassa asemassa olevia, [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!] niin sekin tarkoittaa pelkkiä leikkauksia: 20 miljoonaa vammaispalveluista, 16,5 miljoonaa kotihoidosta, 100 miljoonaa sosiaalihuollosta. [Mauri Peltokankaan välihuuto] Jos nämä rahoitusleikkaukset eivät ole ihmisten palveluiden heikentämistä, niin mitä ne ovat? Teillä ei ole mitään konkretiaa siitä, miten te oikeasti säästätte tai mitä tämä leikkaaminen oikeasti tarkoittaa.

Älkää kertoko suomalaisille, että te puolustatte heitä, kun te koko ajan heikennätte tätä rahoitusta. Te palaatte jatkuvasti viime hallituskauden sote-uudistukseen [Pia Sillanpää: Mistä otatte rahat?] ja siinä tehtyyn rahoitusmalliin, ja sen jälkeen te jätätte kertomatta, että te leikkaatte nyt. Te vähennätte sitä rahoitusta, joka sen rahoitusmallin kautta näille alueille ihmisten palveluihin olisi tulossa. Te ette puolusta mitään näistä ihmisryhmistä. Te heikennätte heidän palveluitaan. Heillä ei ole varaa [Puhemies koputtaa] käyttää Kela-korvauksia [Puhemies koputtaa] ja laittaa omasta pussistaan sitä maksua, jonka te heiltä vaaditte.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Lohi. Pidetään minuutin mittaisia vain.

18.59 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka tämä puheen tyyli ehkä ei nytten itseäni hirveästi innosta, niin muutama kommentti käytettyihin puheenvuoroihin. Täällä on useassa puheenvuorossa sanottu, kuinka viime kaudella runnottiin sote läpi ja sitten siitä tuli tämmöinen epäonnistunut sote-himmeli. Ja sitten seuraavassa lauseessa samat henkilöt sanovat, kuinka palvelut toimivat nyt paljon paremmin kuin aikaisemmin. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kyllä!] Jotenkin tämä tuntuu kyllä aika uskomattomalta, kuinka nyt samassa puheessakin on näin suuria ristiriitoja keskenään.

Olin silloin viime kaudella sosiaali- ja terveystieteiden puheenjohtaja, kun tätä vietiin läpi. Ei se ollut runnomista, kun kymmenen vuotta oltiin porukalla yritetty ja tämä malli jäi käteen. Ja kun oltiin loppusuoralla, kysyin silloin kokoomuksen ja perussuomalaisten ryhmävastaavilta, voitaisiinko äänestää tämän pohjan ja teidän mallien välillä, niin päästäisiin helpommalla. Sain vastauksen, että kun meillä ei ole omaa mallia. Sitten sitä hirveästi arvostellaan täällä.

Arvoisa puhemies! Haluan loppuun sanoa, että jos tämä tyyli, huutaminen ja räyhääminen, ei miellytä, niin kannattaa vaihtaa keskelle. [Mauri Peltokangas: Mikä on vaalinumero?] — 2289, Lapissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, sitten edustaja Valtola.

19.00 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kelan pääjohtajan valinnasta haluan sanoa sen, että kokoomus haluaa varmistaa tasapuolisen ja yhdenvertaisen kohtelun pääjohtajaehdokkailla.

Mutta tähän välikysymyskeskusteluun. Viime viikolla keskiviikkona itse keskustelussa sekä sitten kyselytunnilla hallituksen ministerit vastasivat teidän kysymyksiinne, ja en ole kuullut täällä mitään uusia kysymyksiä, jotka olisivat vastaamatta. Tiedän, että se, mikä

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

oppositiota eniten tällä hetkellä harmittaa, on se, että kun hallitus nämä säästöt julkaisi, niin hallitus ei leikkaakaan sairaaloista, ei ryhdy määrittelemään, kenelle tarjotaan plastiikkakirurgisia palveluita syövän tai auto-onnettomuuden jälkeen, ei laske lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa, [Suna Kymäläinen: Te laskitte jo!] ei kasvata lastensuojelussa sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärää, ei nosta ympärivuorokautisen hoidon asiakasmaksuja. Näitä hallitus ei siis tee, vaan toi niiden tilalle hyvin harkitut säästöt.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen.

19.02 **Suna Kymäläinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuohon edelliseen puheenvuoroon saman tien: Te jo laskitte lastensuojelun jälkihoidon ikärajaa. Sen te olette jo tehneet, että kiitos, että ette sitä lisää laskeneet enää. Ja toivottavasti ette tee sitä tämän sadan miljoonan euron pimityksen sisälläkään sitten näiden tulevien vaalien jälkeen.

Täytyy kyllä sanoa, että en ole montaa kertaa kyllä eduskunnassa yhtä röyhkeää puheenvuoroa kuullut kuin mitä edustaja Peltokangas täällä huusi. [Mauri Peltokangas pyytää vastauspuheenvuoroa] Meille opposition edustajille tärkein kysymys ei ole se, mitä täällä takana kuultiin, vaan meidän kysymys on se, mistä ne tulevat sata miljoonaa euroa tullaan leikkaamaan. Ihmisillä on oikeus saada tietää se ennen vaaleja, te pimitätte sen niiden jälkeen. Tätä on teille toivotettu nyt monet kerrat. Te sanoitte, että hävetkää, vaikka te itse kävitte edelliset aluevaalit bensalitrin hinnalla — polttoainetta saa euron litra — jolla ei ole mitään tekemistä aluehallinnon kanssa. Jos tällä tasolla tehdään päätöksiä, niin kyllä meillä oikeus on olla huolissaan.

Ja siitä rahoitusmallista: se on muuten sama rahoitusmalli, joka Sipilän kaudella hyväksyttiin, jolloin perussuomalaiset olivat hallituksessa hyväksymässä sen rahoitusmallin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väättäinen.

19.03 **Tuula Väättäinen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Tässä maassa on todella haastavaa olla ikääntyvä ja vammainen, mutta erityisen haastavaa on olla ikääntyvä vammainen. Ikääntyvien palveluista leikataan, vammaispalveluista leikataan, mutta nyt on kerrottu, että hallitus haluaa leikata myös ikääntyneiden vammaispalveluista 20 miljoonaa niin kutsutun elämänvaiherajauksen perusteella — aika nätisti on muotoiltu ikärasismi tähän sanaan. Uusi vammaispalvelulaki on ehtinyt olla voimassa vasta kolme kuukautta, ja sitä ollaan nyt jo kiristämässä. Onko tässä salissa oikeasti sellaisia kansanedustajia, jotka pitävät hyvänä tätä hallituksen tavoitetta leikata ikääntyviltä vammaisilta vammaispalvelulain edellyttämiä palveluja? [Pia Sillanpää: Vammaisilta ei leikata yhtään mitään!] Onko tässä salissa oikeasti sellaisia kansanedustajia, jotka haluavat näin toimittavan? Ei kukaan vastaa, että on. Miksi te kannatatte sitten tätä lakia?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

19.04 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin nyt kuuntelin näitten perussuomalaisten puheenvuoroja. Te täällä puhutte, että kuunnelkaa

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

asiantuntijoita, mitä te teette. Kun minä olen seurannut nyt teidän toimintaanne tuolla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, niin siitä on kadonnut maalaisjärki aivan täysin. Puoluekuri on ainoa punainen lanka, mitä perussuomalaisilla on sosiaali- ja terveyspolitiikassa, oli meillä ihan mikä tahansa esitys — leikataan hoitotakuusta, leikataan vanhustenhoidosta, Oulaskangas alasajetaan ja muuta. Minä yritän vedota perussuomalaisiin, että kun kaikki asiantuntijat ovat tätä mieltä, niin oletteko te tosiaan ajamassa näitä kuin käärmettä pyssyyn, mutta kaikki menee vain sileäksi, kun puoluekuri niin sanoo. Ei ole maalaisjärjen kanssa enää mitään tekemistä perussuomalaisten politiikassa. Kaikki, mitä pienituloisilta ihmisiltä voidaan leikata, niin kaikki te leikkaatte. [Sara Seppäsen välihuuto — Mauri Peltokankaan välihuuto] Ja täällä te yritätte perustella tätä ihan muulla, mutta te ette pääse tästä yli ettekä ympäri. Täällä voidaan käydä nämä läpi. Hoitotakuu — yksikään asiantuntija ei kannattanut, silti perussuomalaiset ajaa sen läpi. [Puhemies koputtaa] — No, arvoisa puhemies, jatkan sitten puheenvuorossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

19.05 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä keskustan edustaja käytti puheenvuoron siitä, kuinka tämä sote-uudistus oli tarpeellinen, kyllä, mutta kaipaisin hieman rehellisyyttä oppositiolta myöskin siihen, että kun tämä malli luotiin — myöntäisitte sen — niin siinä rahoituksessa oli ongelmia. Te tiesitte sen jo valmiiksi, [Suna Kymäläisen välihuuto] ja nyt te vyörytätte sen tämän hallituksen syyksi. Ongelma oli teidän luomanne. [Krista Kiuru: No, miksi te ette korjaa sitä sitten?] Ja nyt ihan selkeästi vaalit ovat tulossa, te käytte täällä tätä keskustelua, syytätte tätä hallitusta näistä ongelmista. Keskusta johtaa hyvinvointialueita, sosiaalidemokraatit hyvänä apuna siellä häääämässä, ja täällä mätkitte istuvaa hallitusta omasta mallistanne ja johdossanne olevien alueiden ongelmista. [Suna Kymäläinen: Koska te leikkaatte!] Monettako kertaa, hyvä oppositio?

Tämä on aika surkeaa politiikkaa. Te tehtaillette näitä välikysymyksiä, huijaatte ihmisiä vastustamalla uudistuksia ja säästöjä ja sitten hyväksytte ne hiljaa vaihtoehtobudjeteissanne. Ei tätä kerta kaikkiaan voi ottaa enää tosissaan.

Tämä hallitus tekee uudistuksia, hyviä sellaisia. Rahoitus lisääntyy tänäkin vuonna 26 000 miljoonaa, [Krista Kiurun välihuuto] lisää rahaa alueille. Monilla alueilla on myös tehty hyvää työtä. Siellä on hyviä uudistuksia, [Puhemies koputtaa] liikkuvia palveluja, lähitoreja Pirkanmaalla, Kainuun palvelut, [Puhemies: Aika!] teknologian hyödyntämistä. [Puhemies: Yritetään pitää nyt sitä minuuttia!] Valitettavasti tämä teidän esityksenne on vaaliteatteria.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Aika. — Edustaja Hoskonen.

19.07 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muistan, kun tätä sote-uudistusta aikanaan alettiin tehdä, ja syynähän oli se, että kunnat ajettiin silloin pikkuhiljaa siihen, että maaseudulta poistettiin elinkeinoja. Niin kuin tänäkin päivänä tiedetään, niin jos joku siellä jotain yrittää, aivan varmasti joku hallinnollinen este tulee ja niitä työpaikkoja ei sitten synny. Silloin 2010 oli vielä, muistan, oma terveyskeskus meillä. Kaikki palvelut pelasivat, verotuloja tuli, kaikki pelasi. Sitten kun on tapettu maaseutua urakalla, niin verotulot vähenevät, ja sitten kun verotulot vähenevät, ei pysty

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

hoitamaan enää terveydenhuoltoa. Tämähän on sen tarinan koko kuva, ja nyt sitten etsimme muka ratkaisua jostakin korkeammalta taholta.

Karmeaa tosiasia se on maaseudun osalta. Kotikunnassanikin edelleen näkyy se elinkeinojen alasajo, ihan tietoinen ja tahallinen teko. Metsiä ei saa kohta hakata. Turpeen nostamista, joka olisi aivan välttämätöntä Suomen kannalta, ei saa tehdä. Metsästys on kohta kielletty, sudet saavat juosta pihamailla. Jos joku sattuu vielä yrityksen tekemään, niin alkaa valtava valitusurakka ja kuusi seitsemän vuotta kestää luvan saanti. Kuulin viime viikolla yhdestä yrittäjästä, joka sai luvan 16 vuoden lupahaun jälkeen.

Tässä me nautimme omia lääkkeitämme. Nautitaan niitä molemmin puolin salia ja tässä keskelläkin. [Mauri Peltokangas: Hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

19.08 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minulla on nämä kaksi paperia: Tässä on tämä yhdeksän kohdan lista, joka tuli aikaisemmin esiin, missä on 166 miljoonaa euroa leikkauksia, ja siellä viimeisenä kohtana on tämä sadan miljoonan kohta, mistä tässä nyt puhutaan. Sitten minulla on tämä toinen lista, joka löytyi ministeri Juuson laukusta, jossa sanotaan ”Sosiaalihuollon säästöt ja hallitusohjelma; uusi toteuttamissuunnitelma”. Niin lukee tässä näin, ja sitten kun tätä lukee, niin täällä ei kyllä avaudu, missä se sata miljoonaa täällä luuraa. Täältä ei aukea muuta kuin se, että täällä sanotaan, että esimerkiksi lapsiperhepalvelut, taloudellista toimintakykyä edistävät palvelut, kotona asumista tukevat palvelut, päihde- ja riippuvuuspalvelut, perheoikeudelliset palvelut ja niin edelleen — tämäntyyppiset asiat ovat ilmeisesti siinä leikkauslistalla. Olisi hyvä kuulla täällä, mitkä tosiasialliset palvelut tähän sataan miljoonaan kuuluvat, mitkä tässä ovat nyt vaaravyöhykkeessä. Niitä ei ole tässä paperissa, eikä ministeri Juuson vastauksissa. [Puhemies koputtaa] Niitä täällä odotellaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

19.09 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä hallituksen edustajat ja varsinkin edustaja Valtola ovat monta kertaa nostaneet esille, että tämän keskustelun jatkaminen on turhaa, koska vastaukset on annettu jo viime viikon torstaina. Kuten edustaja Lyly tuossa nosti esille, tämä sosiaali- ja terveysministerin taustamuistio, jota ministeri Juuso aitiiossa heilutteli viime torstaina, ei kyllä vastaa näihin kysymyksiin konkreettisesti. Taustamuistiossa mainitaan, että säästöt toteutettaisiin järjestelmätason muutoksilla, palvelukohtaista sääntelyä kevennettäisiin, yksittäisiä velvoitteita voitaisiin purkaa ja järjestämisvastuu kohdennettaisiin laajempiin kokonaisuuksiin. Tämän perusteella on kyllä ihan mahdoton kertoa, mistä konkreettisesti ne sata miljoonaa tullaan leikkaamaan. [Oskari Valtola pyytää vastauspuheenvuoroa] Jos Valtolalla on parempaa tietoa tästä asiasta, niin hän mielellään voi vastata tähän konkretiaan nyt meille, niin että me voimme lopettaa tämän keskustelun.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

19.11 **Timo Suhonen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Aiemmassa puheenvuorossa perussuomalaisen varapuheenjohtaja, edustaja Peltokangas

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

[Mauri Peltokangas: Kolmas kerta, kun nimi mainittu! — Puhemies: Kyllä, tulee puheenvuoro.] huusi kurkku suorana pöntöstä, mitenkä oli huolissaan siitä, että hyvinvointialueilla on tiettyjä leikkauksia tehty perusterveydenhuoltoon. Hän oli siitä huolissaan, mutta sitten ei ole ollenkaan huolissaan siitä, mitä he tekevät hallituksessa. Te leikkaatte täällä satoja miljoonia perusterveydenhuollosta, vanhuspalveluista, lastensuojelusta ja vammaispalveluista, ja te olette lakkauttaneet ympärivuorokautisia päivystyksiä Iisalimesta ja Varkaudesta, ja ne eivät ole mitään. Onhan tämä pöyristyttävää keskustelua, voisi sanoa, että käsittämätöntä, ja samaan aikaan edustaja Peltokangas sanoo, että nämä puheet täältä, kun me olemme huolissamme näistä palveluista, ovat vaalipuheita. Mikä röyhkeys, edustaja Peltokangas.

Kyllä minä totean tähän, arvoisa rouva puhemies, että kyllä tämä hallitus saa kaatua kaikkine hillotolppineen. Vai onko, perussuomalaiset, niin, että pidätte kiinni hillotolpista viimeiseen asti, vaikka vammaisten, vanhusten ja lastensuojelun heikennystenkin kustannuksella? Törkeää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Peltokangas.

19.12 **Mauri Peltokangas ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Piti puheenvuoron mies, joka hakee hillotolppaa vaaleissa. Tyylikästä. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] — No joo, vastaan pariin kysymykseen:

Ensinnäkin tässä edustaja toi esille sellaisen asian, että mitä ollaan edellisissä vaaleissa vaaliohjelmaan... Kyllä puolueella oli yksi huoli siitä, miten pelastuslaitoksen, ambulanssien ynnä muun polttoainekustannukset vaikuttavat hyvinvointialueille. Se oli huoli, mutta ei ollut minun vaaliteemani, vaan näyttelin kyllä videolla. Niin että tämmöisen korjauksen teen.

Samoin sitten siihen vuoteen 2019. Pitää paikkansa, että siellä TikTokissa leviää ennen vuoden 2019 vaaleja pitämäni puhe, josta olin silloin aivan, ja olen samaa mieltä tänäkin päivänä. Ja nyt kun sanoitte, niin ei tarvitse teititellä — itse en ole hallitus kokonaisuudessaan. Mutta pitää paikkansa sekin video. Olen hyvin huolissani yhä samoista asioista.

Mutta tämä, että 26 000 miljoonaa euroa laitetaan palveluihin, kuulostaa siltä tuolla kotona, kun vanhukset kuuntelevat, että mitään ei laiteta vaan kaikki lakkautetaan. Pientä rajaa nyt tähän keskusteluun. [Krista Kiuru: Sehän johtuu viime kauden rahoituslaista! Ei teillä ole vaihtoehtoa!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

19.13 **Ville Merinen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! [Hälinää — Puhemies: No niin, nyt annetaan Merisen puhua.] — Merinen yrittää puhua.

Hei ensinnäkin kiitos kaikille, ketkä ovat paikalla tässä. Minä arvostan erittäin paljon, että on ihmisiä keskustelemassa. Minua vähän hämää tämä, miten... Ministeri Juuso ehkä aloitti sen, mutta täällä edelleenkin käytetään semmoisia puheenvuoroja, missä sanotaan, kuten ministeri Juuso sanoi ministeriaitiossa tälleen, että minä sain tästä aiheesta kaksi viestiä, ja kummassakin luki, että on hyvä, että tulee laitteita, digilaitteita. Ja täällä oli taas sama, että minun omainen saa juuri tarvitsemallaan tavalla iPadin. Mutta todellisuudessa, kun vaikka ministeri Juuso meni sinne Hoitajat Facebook-ryhmään ja kirjoitti sinne jutut,

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

niin jos te luette sen kommenttikentän... [Pia Sillanpää: Joka on täynnä demareita!] — Eivät ne kaikki ole kuule demareita. — Mutta siis se kommenttikenttä ei ole tuo sama todellisuus. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Siellä on 99 prosenttia kommentteista, jotka eivät varmaan ole kaikki demareita, sitä mieltä, että tuo ei ole totta. Ei voi vedota aina siihen, että minulla on kaksi viestiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho.

19.14 **Johannes Yrttiaho vas** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Yhdysvaltojen määräämien tullien seurauksena Suomen talous tulee hyytymään lisää, koska vienti heikkenee. Viimeistään nyt tulisi leikkaukset lopettaa ja leikkauksia tulisi myös perua. Kotimaista kysyntää pitäisi vahvistaa, jotta työttömyyden kasvu taittuisi. Hallitus toimii toisin ja leikkaa lisää vanhuksilta, työttömiltä, perheiltä ja lapsilta. Tämä tarkoittaa irtisanomisia hyvinvointialueilla ja kunnissa.

Vähälle huomiolle ovat jääneet ne hallituksen uudet työelämäheikkennykset, jotka heikentävät etenkin hoivatyöntekijöiden asemaa. Hallitus haluaa edelleen heikentää lakko-oikeutta ja murtaa julkisten alojen palkkaliikkeet aiempaakin helpommin suojele- ja hätätyön nimissä. Lisäksi hallitus yrittää keskittää ministeriölle valtaa määrätä muun muassa työntekijöiden siirroista hyvinvointialueilla. Tästä perustuslakivaliokuntakin on huomauttanut. Nämä esitykset heikentävät julkisen puolen työntekijöiden asemaa ja pahentavat työvoimapulaa. Milloin hallitus ryhtyy parantamaan sote-työntekijöiden oikeuksia, työoloja ja palkkoja? Vain niin voidaan työvoimapula voittaa ja palvelut pelastaa. [Puhemies koputtaa] Hallituksen politiikalla työntekijöiden virta vie yksityisiin hoivayhtiöihin, [Puhemies: Aika!] ja se näyttää olevan hallituksen tavoitekin: pönkittää sote-bisnestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan minuutin mittaisia. Täällä on viisi vastauspuheenvuoropyyntöä vielä: Mikkonen, Ojala-Niemelä, Sillanpää, Nikkanen ja Valtola. Tässä järjestyksessä. — Mikkonen, Anna-Kristiina.

19.16 **Anna-Kristiina Mikkonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kelan pääjohtajan valinta olisi tänään ollut hyvinkin ratkaistavissa Kelan hallituksen ansiokkaan esityksen johdosta, mutta kokoomus ja perussuomalaiset halusivat lykätä tätäkin valintaa vielä kolme viikkoa vaalien yli, vaikka Kelan hallituksen esitys on ollut jo kuukauden ajan tiedossa.

Täällä on arvosteltu oppositiota petetyistä vaalilupauksista. Taitaa hallituspuolueiden edustajilla olla kokemusta tästä aihepiiristä, koska tuskin te olette ennen viime vaaleja luvanneet näitä toimia, mitä Orpon hallitus on tehnyt. Viimeisen kahden vuoden aikana ollaan hallituksen toimesta leikattu sote-rahoitusta, suljettu päivystyksiä, nostettu lääkkeiden hintoja, korotettu asiakasmaksuja, pienennetty henkilöstömitoitusta ja heikennetty hoitotakuuta. Pelkästään Eloisassa Etelä-Savossa Orpon hallituksen esityksen mukaisesti esimerkiksi Savonlinnan yöpäivystyksessä on enää vain yksi lääkäri. Ei olisi meille SDP:ssä tullut mieleenkään moista rajata, mutta niin vain kokoomuksen ja perussuomalaisten esityksestä näin tehtiin. [Puhemies koputtaa] Mutta meillä on sentään vielä päivystys, toisin kuin Varkaudessa, Iisalmessa ja Salossa.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä.

19.17 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Seppänen ehti jo lähteä tästä, mutta hänelle olisin halunnut todeta sen, että kun tuota rahoituslakia valmisteltiin, niin maailmantilanne oli täysin toinen. On monia semmoisia ennakoimattomia kulueria, joita ei vielä tuossa vaiheessa voitu ottaa huomioon: poikkeuksellisen korkea inflaatio Ukrainan sodan seurauksena ja samoin vuokratyövoiman käyttö ja muu kulujen kasvu. Nämä olivat semmoisia seikkoja, että kulut ovat kasvaneet hyvinvointialueista riippumattomista syistä.

No, täällä kun rahoituslaista puhutaan ja mielellään hallitus lanseeraa, että alueille on myönnetty lisärahoitusta 2,2 miljardia euroa, niin selkeyttämisen vuoksi sanottakoon nyt sekin asia, että se lisäraha, joka tulee hyvinvointialueille tänä vuonna, perustuu viime vaalikauden lainsäädäntöön, mutta kaikki se raha, mitä te otatte sieltä ja viedään pois, perustuu tämän hallituksen päätöksiin. Orpon hallitus on leikannut terveyskeskuksista 121 miljoonaa euroa, ja pahimmillaan tämä voi johtaa terveyskeskusten vastaanottopalvelujen vähentymiseen 30 prosentilla nykyisestä. Tämä arvio on esitetty [Puhemies koputtaa] Kiurun johtamassa valiokunnassa professoriasiantuntijoitten toimesta. [Krista Kiuru: Ja silti hallituspuolueet teki tämän!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

19.19 **Pia Sillanpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan selventää, että hallitus haluaa turvata jokaiselle ikäihmiselle yksilöllisesti ne palvelut, joita hän tarvitsee, [Tuula Väättäinen: Aika oudot on keinot kyllä!] olivat ne palvelut sitten kotona, yhteisöllisessä asumisessa tai palveluasumisessa. Aivan yhtä selvää on se, että hallitus arvostaa joka ikistä hoitotyöntekijää. [Ville Merisen välihuuto]

Erityisesti kun puhutaan iäkkäiden kanssa työskentelystä, tunnen suurta kunnioitusta. Kun elämänkaaren loppupuolella elävää ihmistä hoidetaan ja hänen toimintakykyään ylläpidetään eri keinoin, kyseessä on erityinen kutsumus. Ja kyllä, arvoisa puhemies, minun mielestäni hoitotyötä voi kutsua kutsumusammattiksi, koska se on omanlaistaan hoitotyötä ja se vaatii osaamisen ja empatian lisäksi vahvaa kykyä olla aidosti läsnä ja paikalla. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kutsumuksella pitää elää, vaan hoitotyöstä on myös maksettava arvoisensa palkka. Mielestäni on upeaa, että meiltä löytyy tästä maasta ihmisiä, jotka ovat valinneet tehdä työkseen juuri tätä hoitotyötä ikäihmisten parissa, ja kiitän siitä jokaista hoitajaa. — Kiitos. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen.

19.20 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä kun näitä hallituspuolueiden puheita kuuntelee, niin vähintään hämmennys valtaa mieleen, kun välillä sote-malli on hyvä ja hallitus on tehnyt paljon sen kehittämisen hyväksi, sitten välillä se on taas huono ja rahoitusmalli on huono. Ja sitten, kun kuitenkin tiedämme, että perussuomalaisetkin ovat tätä rahoitusmallia olleet jo Sipilän hallituksessa ruuvaamassa, niin kyllä tässä kieltämättä välillä on vähän vaikea pysyä perässä, onko se nyt hyvä vai huono.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Mutta erityisesti nyt tähän hehkuttamiseen kiinnitin huomiota. Kun perussuomalaiset nostivat sitä, miten nyt tämä hallitus on tehnyt paljon asioita hoitoonpääsyn hyväksi ja hoitoonpääsyn helpottamiseksi, niin kyllä toivottaisin kaikki perussuomalaiset tervetulleiksi Saloon, terveysasemien eteen, siellä kun ihmiset rykivät. Meillä varmasti riittää niitä lakkautettuja terveysasemia ja yöpäivystyksiä, joihin voi tulla ihan koko teidän ryhmä, niin että voitte jalkautua sinne ja kertoa ihmisille, miten paljon te olette tehneet sitten meidän hoitoonpääsyn hyväksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Valtola.

19.21 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaalihuoltolain kokonaisuudistuksella on tarkoitus saada sadan miljoonan säästöt vuodesta 28 alkaen. Tämä uudistus oli sovittu jo hallitusohjelmassa, ja sen valmistelu on STM:ssä käynnissä, niin kuin olette saaneet tiedon. Pääministeri onkin kertonut, että tämä uudistus ja laki tuodaan sitten eduskuntaan syksyllä 26, koska tämä on aika massiivinen kokonaisuus.

Vammaispalvelulain uudistuksessa, jolla on tarkoitus säästää 20 miljoonaa, [Johanna Ojala-Niemelän välihuuto] on kyse tämän lain, vammaispalvelulain, tarkentamisesta, jotta tämä laki pysyisi vammaisille tarkoitettuna erityislakina.

Sitten vielä tähän Kelan pääjohtajavalintaan, joka täällä hyppi nyt: Kelan hallitushan teki esityksen noin 2,5 viikkoa sitten, ei kuukausi sitten.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia paljon. — Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Mikkonen Krista.

19.22 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Olemme nyt jo usean päivän ajan käyneet keskustelua tästä oppositiopuolueiden yhdessä tekemästä välikysymyksestä. Välikysymys on tehty, jotta saisimme tiedon siitä, mihin hallitus aikoo kohdistaa ne lisäleikkaukset, jotka se on ilmoittanut tekevänsä jo ennestään tekemiensä leikkausten päälle sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle. Tiedämme, että sote-palveluihin kohdistuu 170 miljoonan lisäleikkaukset, joista 100 miljoonaa euroa osuu sosiaalipalveluihin ja 70 miljoonaa erikoissairaanhoidon palveluvalikoiman leikkaamiseen. Sen lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle eli koulutukseen, kulttuuriin, nuorisoon ja liikuntaan päätettiin kohdistaa uusi 75 miljoonan euron leikkaus. Sen kohdistumisesta meillä ei ole mitään tietoa, eikä sitä ole näiden päivien aikana myöskään tullut lisää.

Pääministeri Orpo lupasi helmikuun lopulla, että uudet leikkaukset julkistetaan hyvissä ajoin ennen vaaleja. ”Hyvissä ajoin” meni jo ajat sitten, ja koska vastauksia ei kuulunut, oli oppositio suorastaan pakotettu tekemään välikysymys, jotta näitä vastauksia saataisiin. Välikysymyksessä kysytäänkin: Onko hallitus siis vähentämässä vanhusten hoitopaikkoja, vaikka tuhansia ihmisiä on jonossa? Laittaako hallitus jaksamisen ääri rajoilla olevat omaishoitajat vielä tiukemmalle leikkaamalla omaishoidosta? Haluaako hallitus, että jatkossa kotihoidon palveluita saa vain etänä? Onko hallitus lakkauttamassa kuntoutuksen työtoiminnan lähes kokonaan? Viekö hallitus vammaisilta apuvälineet pois ja laittaa ne maksujen taakse? Aikooko hallitus jatkaa päivystysten keskittämistä ja sairaaloiden alasajoa? Entä mihin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan 75 miljoonan euron lisäleikkaus osuu? Kenties koulutukseen tai kulttuuriin, joilta on jo leikattu paljon? Onko

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

hallitus kohdistamassa leikkauksia myös perusopetukseen tilanteessa, jossa oppimisen tuki pitäisi saada toimimaan ja oppimistulokset pitäisi saada nousuun? Entä onko hallitus leikkaamassa vielä lisää ammatillisesta koulutuksesta aiemman 120 miljoonan euron jättileikkauksen päälle? Vai onko hallitus leikkauksillaan romuttamassa tavoitteen suomalaisten koulutustason nostosta? Ja aikooko hallitus leikata lisää kulttuurista tilanteesta, jossa suomalaiset kulttuuritoimijat on jo ajettu ahtaalle 20 miljoonan euron leikkauksella ja alvin korotuksella?

Arvoisa puhemies! Nyt elämme kunta- ja aluevaalien ennakoöänestyksen viimeistä päivää, ja vieläkin emme tiedä kaikkea siitä, mihin hallituksen leikkaukset tulevat kohdistumaan. Se, miksi nämä säästölistat tulisi tietää ennen kunta- ja aluevaaleja, on aivan keskeistä, sillä paraikaa valitaan päättäjiä niin kunnanvaltuustoihin kuin hyvinvointialueille. Nämä tulevat päättäjät ovat niitä, joiden syliin hallituksen tekemät leikkaukset tulevat. Kuntapäättäjien pöydällä ovat koulutukseen, kulttuuriin ja liikuntaan liittyvät asiat paikallistasolla. Hyvinvointialueiden päättäjät puolestaan joutuvat viemään käytäntöön sosiaali- ja terveyspalveluihin osuvat leikkaukset. Äänestäjien olisi kohtuullista tietää tulevat säästölistat ennen äänestyspäätöstä. On varsin kaksinaamaista hallituspuolueilta samanaikaisesti vaalikentillä kampanjoidessaan puhua panostuksesta koulutukseen, kulttuuriin ja liikuntaan, kun toisaalla saman puolueen edustajat ovat niitä saksimassa — nämä saksit kun mahdollisesti osuvat suoraan kuntien mahdollisuuksiin järjestää näitä palveluita. Yhtä lailla hyvinvointialuevaaleissa hallituspuolueiden ehdokkaat kampanjoivat palveluiden parantamisen puolesta, vaikka hallituksen leikkauslistalla on saatujen tietojen mukaan vanhusten kotihoito, vammaisten palvelut ja lastensuojelu.

Arvoisa puhemies! Välikysymyskeskustelua on käyty jo monta päivää. Vaikka joitakin vihjeitä olemme saaneet, niin valitettavasti edelleen on suuri epätietoisuus siitä, mihin leikkaukset lopulta kohdentuvat. Se kuitenkin on tullut selväksi, että hallituksen leikkauslinja noudattaa tälläkin kertaa sitä samaa kaavaa, mitä ennenkin: se lisää eriarvoisuutta. Leikkaukset osuvat erityisen kovaa heihin, jotka ovat jo haavoittuvimmassa asemassa: lapsiin, vanhuksiin, vammaisiin ja pienituloisiin. Jo aiemmin hallituksen leikkauspolitiikkaa on kritisoitu siitä, että leikkaukset kasautuvat samoille ihmisille. Esimerkiksi lapsiperheköyhyys on kasvanut, ja yhä useampi perhe joutuu tekemään valintoja ruuan, lääkkeiden ja harrastusten välillä. Yhä useampi on joutunut turvautumaan leipäjonoon, kun toimeentulo ei riitä. Ja nyt nämä uudetkin sote-leikkaukset sysätään jälleen kaikkein heikoimmassa asemassa olevien niskaan: lapsille, vanhuksille ja vammaisille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen.

19.28 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hetki ennen kuin perussuomalaisten varapuheenjohtaja, kansanedustaja Peltokangas lähti tästä eduskuntasalista, hän huuteli ja ihmetteli, että kun tuolla Etelä-Savon sairaanhoitopiirissä keskusta johtaa aluevaltuustoa ja SDP on toiseksi suurin, niin miten voi olla perussuomalaisten ja kokoomuksen vika, että Savonlinnan yöpäivystys leikattiin. Ihan hänelle muistutukseksi, että hallitus ihan itse joulukuussa leikkasi näitä päivystyksiä ja puuttui näiden alueiden omaan mahdollisuuteen hallita ja päättää oman alueensa päivystysverkoista. — Tämä nyt tähän alkuun, ettei jää hänelläkään sitten tietämättä, mistä asiakysymys on.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus on istunut pian kaksi vuotta, ja suurista kasvupuheista huolimatta sen toimien tuloksena on 76 000 uutta työtöntä, kasvavat toimeentulotukimenot, lisääntyvä lapsiperheköyhyys, häätöjen kasvu ja asunnottomuuden kasvu. Asumistukileikkaukset astuivat jo vuosi sitten keväällä voimaan, ja opiskelijoille osoitetut tukileikkaukset tulevat nyt voimaan. Asiantuntijat ovat varoitelleet, että häädöt lisääntyvät leikkausten myötä, ja asumistukimuutosten jälkeen häädöt ovatkin lisääntyneet dramaattisesti. Tilanteeseen vaikuttavat asumistukileikkausten lisäksi perustoimeentulotukeen tehdyt muutokset. Samoin asiaan vaikuttavat muihin sosiaalitukiin tehdyt leikkaukset, kohonneet elinkustannukset ja lisääntynyt työttömyys, jotka kaikki kaventavat erityisesti matalapalkkaisissa töissä olevien ihmisten toimeentulomahdollisuuksia. Arvoisa hallitus, te olette aikaansaaneet Suomeen uuden asunnottomien ryhmän, nimittäin työssä käyvien asunnottomien ryhmän.

Nyt hallitus julkaisi pitkään vaaditun lisäleikkauslistansa sote-palveluista. No, tässä julkaisussa ilmoitettiin joitakin leikkauksia. Tuo sata miljoonaa euroa siirrettiin vielä tulevaan — sitä voimme vain arvioida, mitä se mahtaa olla — mutta edelleenkin näillä leikkauksilla jatketaan heikoimmassa asemassa olevilta ottamista heikentämällä vanhusten ja vammaisten palveluita sekä leikkaamalla käsittämättömästi lastensuojelusta. Samalla vastoin asiantuntijoiden suosituksia hallitus ei anna hyvinvointialueille aikaa sopeuttaa talouttaan hallitusti, jotta ihmisille tärkeät palvelut pystyttäisiin turvaamaan. Samanaikaisesti hallitus pakottaa hyvinvointialueita joko rikkomaan lakia velvollisuudesta palveluiden järjestämiseen tai alueiden rahoituslakia. Lisäksi hallitus tekee lupauksistaan huolimatta valtavat koulutusleikkaukset ammatillisen koulutuksen massiivisten leikkausten myötä. Esimerkiksi meillä Etelä-Karjalassa ammattiopisto Sampon opiskelijavuodet vähenevät 331:llä eli 11 prosentilla. Myöskään kulttuuriala ei ole luonnollisesti säästynyt Purran saksilta, ja nyt näiden uusien leikkauslistojen myötä te jälleen leikkaatte 15 miljoonaa euroa, tällä kertaa sote-koulutuksesta.

Hallitus on huutanut tässä välikysymyskeskustelun aikanakin vaihtoehtojen perään, joten tässä nyt muutamia niistä: Me SDP:ssä parannettaisiin lapsiperheiden toimeentuloa muun muassa nostamalla työtulovähennyksen lapsikohtaista korotusta. Näin voitaisiin paremmin tukea lapsiperheitä ja parantaa huoltajien kannustimia työntekoon. Erityisen haavoittuvassa asemassa köyhyyden kokemusten näkökulmasta ovat yksinhuoltajaperheissä asuvat lapset, joten yksinhuoltajien työtulovähennyksen tulisi olla korkeampi. SDP myös peruisi ja kohtuullistaisi monia hallituksen sosiaaliturvaleikkauksia, millä olisi merkittäviä vaikutuksia monen ostovoimalle, ja me peruisimme olutveron alennuksen. — Tässä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Asell.

19.33 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Sivistysvaltion arvoa ei mitata bruttokansantuotteella tai tilastoilla, vaan sillä, miten kohtelemme niitä, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa. Suomessa tämä kysymys kiteytyy nyt siihen, miten me kohtelemme vanhuksiamme.

Suomi ikääntyy nopeasti. Yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa sadoillatuhansilla tulevina vuosina. Tämä tarkoittaa väistämättä kasvavaa tarvetta kotihoidolle, omaishoidolle, kuljetuspalvelulle ja ympärivuorokautiselle hoivalle. Jokainen meistä toivoo, että saa viettää vanhuutensa omassa kodissa, tutussa ympäristössä, omien muistojen keskellä.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Tämä on inhimillisesti oikein ja taloudellisesti kestävä, jos palvelut ovat kunnossa. Mutta nyt näyttää siltä, että suunta on täysin toinen.

Hallitus aikoo leikata jopa 700 000 kotihoitokäyntiä vuodessa. Se ei ole enää hienosäätöä, se on massiivinen leikkaus. Se uhkaa jo valmiiksi kuormittunutta palvelujärjestelmää. Jo nyt kotihoidon työntekijät kertovat, että asiakaskäyntiin jää muutama minuutti eikä aikaa jää edes tervehtimisiin. Kun tämä aika puolitetaan, mitä jää jäljelle? Mitä tapahtuu muistisairaalle, joka ei muista syödä? Entä yksin asuvalle vanhukselle, jonka päivän ainoa ihmiskontakti on tuo yksi hoitajakäynti? Onko tämä ihmisarvoista vanhuutta? Emme voi katsoa tätä kehitystä sivusta, ja muun muassa sen takia on tämä välikysymyskeskustelu täällä käyty.

Samalla yhteiskunnassa kevennetään kaikkien eniten tienaaavien verotusta, pidetään kiinni tehottomista yritystuista ja puhutaan talouden tasapainosta. Mutta mikä on se tasapaino, joka saavutetaan heikentämällä kaikkein haavoittuvimpien palveluita? Tällaista politiikkaa ei voi kutsua oikeudenmukaiseksi tai vastuulliseksi.

Arvoisa puhemies! Hallitus tarjoaa digitalisaatiota. Se tarjoaa mahdollisuuksia, kyllä, mutta vain niille, joilla on taitoja, välineitä ja toimintakykyä. Suomessa on yli 300 000 ikäihmistä, jotka eivät käytä älypuhelinia, tietokonetta tai verkkopalveluita, eivät osaa eivätkä voi. Kun asiointi siirtyy sähköiseksi, nämä ihmiset jäävät palveluiden ulkopuolelle. Samaan aikaan puhutaan siis digitalisaation hyödyistä, leikataan ja leikataan juuri niistä palveluista, joissa inhimillinen kontakti on tärkeintä. Mutta kone ei korvaa ihmistä. Sovellus ei tee lämmintä ruokaa, ja chattibotti ei avaa ovea muistisairaalle.

Voimmeko me yhteiskuntana hyväksyä sen, että yhä suurempi joukko ihmisiä jää yksin, kehityksen jalkoihin? Ei ole oikein, että teknologian murros etenee niin, että se sulkee pois juuri ne ihmiset, jotka eniten tarvitsevat tukea ja turvaa. Digitalisaatio on hyvä renki, mutta huono isäntä. Me emme voi antaa sen syrjäyttää ihmisyyttä, etenkin kun kyse on ikäihmisistä, joilla on jo valmiiksi suurempi riski jäädä yksin.

Lopulta kyse on arvoista. On ilmoitettu säästöistä, joiden kohteena ovat yli sadan miljoonan euron edestä vanhuspalvelut, kotihoito, omaishoito, kuljetuspalvelut, ympärivuorokautinen hoiva. Samalla omaishoitajat tekevät ympärivuorokautista työtä korvauksella, joka ei riitä edes minimiansioon. Hoivakodeissa pelätään, miten vähemmällä henkilöstöllä voidaan turvata hyvä hoiva, kun mitoituksia väljennetään. Voimmeko me todella uskoa, että tämä on pitkällä aikavälillä kestävä, taloudellista tai inhimillisesti hyvä? Millainen yhteiskunta hyväksyy sen, että heikommassa asemassa olevien palvelut asetetaan ensimmäiseksi säästölistalle samalla, kun hyväosaisia suojellaan?

Me sosiaalidemokraatit emme hyväksy tätä suuntaa. Meidän mielestä jokaisella on oikeus ihmisarvoiseen vanhuuteen riippumatta tulotasosta, asuinpaikasta tai toimintakyvystä. Hyvinvointivaltiota ei rakennettu siksi, että sen turvaverkko repeäisi juuri silloin, kun ihminen sitä eniten tarvitsee. Voiko vastuullinen hallitus katsoa itseään peiliin, jos se jättää vanhukset yksin säästöpainoiden keskelle? Entä millaisen esimerkin annamme seuraaville sukupolville, jos emme enää seiso niiden rinnalla, jotka aikoinaan rakensivat tämän maan? Sillä kuten on sanottu, sivistysvaltion todellinen mitta on siinä, miten kohtelemme vanhuksiamme. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

19.38 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa rouva puhemies! 2023 soten järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueille kovasti toivottiin työrauhaa hyvinvointialueille, jotta pystyttäisiin rakentamaan palveluverkot ja järjestämään palveluita, kuntien kanssa yhteistyössä rakentamaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rajapintaa sekä pyytämään järjestöt tähän yhteistyöhön mukaan. Miten on käynyt? Hyvinvointialueita ei kuulla talousvaikeuksissa, ja alijäämän kattamiseen ei olla antamassa lisää aikaa, vaikka asiantuntijat toivat sen selvästi esille valtiovarainvaliokunnan kuulemisissa toissa ja edellisellä viikolla. Hallitus on ajanut tiukalla talousohjauksella eli säästöillä alueet ahdinkoon. Kuntalaisten palveluiden saatavuus on merkittävästi heikentynyt hoitotakuun siirtymisen ja vanhustenhuollon mitoitusten leikkausten myötä, ja sitten ministeri Juuson salkusta löytyneet 170 miljoonan lisäleikkaukset.

Suomessa hyvinvointipalveluita tuotetaan kolmen tukijalan varaan: hyvinvointialueet eli julkinen puoli, yksityinen puoli ja järjestöt. No, mitä nyt tehdään? Kahdelta merkittävimältä näistä nyt sitten tukijalkaa leikataan oikein urakalla. Esimerkkinä järjestöpuoli: Hyvinvointialueiden ja kuntien suurena apuna on ollut palveluja tuottamassa juuri laaja järjestökenttä, sote-, liikunta- ja nuorisojärjestöjä. Palveluita on tuotettu ennalta ehkäisevän toiminnan, viriketoiminnan ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvonnassa koordinoimalla vapaaehtoistyötä ja on tehty työtä ihmisten arjen kohtaamispaikkojen ylläpitämiseksi. Kuntien, järjestöjen ja hyvinvointialueiden yhteistyö on lähtenyt hyvin liikkeelle, ja järjestökentällä, jolla on myös iso rooli, kaksi kolmasosaa järjestöistä on vastannut, että työ on hyvin lähtenyt liikkeelle ja yhteistyön rakenteet ovat toimivat.

No, mitä tässä nyt on sitten tapahtumassa, kunhan näistä sote-säästöistä päästään yli? 25—27 tulee oikein moukarilla sitten tänne järjestökenttään säästöjä. STM:n puolella esimerkiksi STEAlle 26—27 jo tämän vuoden leikkausten lisäksi on tulossa 52 miljoonaa euroa lisää leikkauksia. Arvatkaa, mitä se tarkoittaa siellä järjestökentässä? Liikuntajärjestöiltä leikataan yli sata miljoonaa 26—27. Tässä murennetaan lisää meidän hyvinvointialueitten mahdollisuuksia palvella ihmisiä, ja erityisesti niitä matalan kynnyksen palveluita. Leikkauksien vaikutus tulee vaikuttamaan monen ikäihmisen, perheen ja nuoren arkeen. Iso osa niistä matalan kynnyksen kohtaamispaikoista ja neuvontapalveluista ja monet pienet järjestöt joutuvat lopettamaan. Lisäksi näissä järjestöissä on ollut hurja määrä vapaaehtoisia kansalaistoimijoita, joiden rooli ja merkitys on erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien osalta tässä yhteiskunnassamme merkittävä. Mitä tapahtuu? Ne todennäköisesti poistuvat tältä kentältä vapaaehtoistyöstä.

Mitä tämä tarkoittaa sitten suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa ja hyvinvointipalveluissa? Loppulasku tulee olemaan huikea, ja sitä maksetaan vuosia. Syrjäytyminen, yksinäisyys ja terveydenhuollon kustannukset kasvavat räjähdysmäisesti. Kunnat ja hyvinvointialueet eivät selviä tehtävistä ilman tätä vahvaa kolmatta tukijalkaa, ja nämä kustannukset kaatuvat sitten kuntien ja hyvinvointialueitten niskaan. Mistä kuvittelette, että se raha löytyy? Tätä on odotettavissa 26—27 tämän hallituksen taholta näitten leikkausten jälkeen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

19.43 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tämä välikysymyksen käsittely jatkuu jo kolmatta päivää. Kolmatta päivää keskustelemme täällä eduskunnassa erityisesti

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

sosiaalipalveluihin kohdistuvista leikkauksista, koska emme ole vielä saaneet hallitukselta tyhjentävää vastausta siihen yksinkertaiseen mutta äärimmäisen tärkeään kysymykseen: mistä hallitus aikoo konkreettisesti leikata sata miljoonaa euroa sosiaalihuollosta? Kyse ei ole hallinnollisesta yksityiskohdasta tai teknisestä säästötavoitteesta. Kyse on ihmisistä: lapsista, vanhuksista, vammaisista, mielenterveys- ja päihdekuntoutujista, omaishoitajista. Kyse on heidän oikeudestaan elää ihmisarvoista elämää, saada tarvitsemansa tuki silloin, kun sitä kipeimmin tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön taustamuistion mukaan säästöt toteutettaisiin järjestelmätason muutoksilla. Palvelukohtaista sääntelyä kevennettäisiin, yksittäisiä veloituksia voitaisiin purkaa ja järjestämistä vastuu kohdennettaisiin laajempiin kokonaisuuksiin. Asiakkaan omavastuu nousisi entistä merkittävämpään rooliin. Mutta arvoisa puhemies, miten tämä toimii käytännössä silloin, kun kyse on muistisairaasta vanhuksesta, kehitysvammaisesta lapsesta tai yksinhuoltajasta, joka kamppailee toimeentulonsa kanssa?

Ministeri Juuson mukaan lastensuojelun ja vammaispalvelujen asemaan ei olla puuttumassa. Se on tärkeä linjaus, tosin vammaispalveluista kyllä ollaan säästämässä 20 miljoonaa. Mutta kysymys kuuluu, entä kaikki muu: omaishoidon tuki, perhehoito, kehitysvammaisten erityishuolto, täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki, kuntouttava työtoiminta? Näihin emme ole saaneet konkreettista vastausta. Onko tarkoitus, että hyvinvointialueet voivat omalla päätöksellään heikentää näiden palvelujen saatavuutta?

Arvoisa puhemies! Samalla kun hallitus hakee sadan miljoonan euron säästöä sosiaalihuollosta, se valmisteleekin myös lakimuutosta, joka mahdollistaisi teknologian hyödyntämisen vanhusten ympärivuorokautisessa hoidossa, myös henkilömitoituksen laskennassa. Tavoitteena on 30 miljoonan euron säästöt. Mutta mitä tämä oikeasti tarkoittaa? Korvataanko läsnä olevaa hoivaa teknologialla? Entä vanhusten kotihoito, sisältyykö sekin säästöihin? Kyseinen lakiesitys on merkitty eduskunnan lainsäädäntösuunnitelmaan viikolle 16, mutta yksityiskohtia ei ole vielä tuotu julki. Miten voimme tehdä vastuullista lainsäädäntöä ilman avoimuutta ja vaikutusarviointia?

Ja lopuksi, arvoisa puhemies: Mitä ovat ne tunnistamattomat 29 miljoonan euron säästöt, joista Iltalehti uutisoi? Pitääkö paikkansa, että hallituksen linjaamista 195 miljoonan euron säästöistä sosiaali- ja terveysministeriön hallintoalalle 29 miljoonaa on edelleen vailla kohdentamista? Kuka joutuu niiden kohteeksi?

Arvoisa puhemies! Nämä kysymykset ovat jääneet vaille vastauksia, eikä se ole hyväksyttävää. Kyse ei ole vain budjettiteknisestä säästöharjoituksesta vaan ihmisten hyvinvoinnista, oikeusturvasta ja peruspalveluista. Näihin kysymyksiin kun saamme vastauksen, niin voimme heti lopettaa näiden kysymysten esittämisen täältä oppositiosta. Tämä maa mitataan siinä, miten se kohtelee heikoimpiaan. Siksi me emme voi hyväksyä, että säästöjä tehdään ilman avoimuutta, ilman kunnollista vaikutusarviointia ja ennen kaikkea ilman inhimillistä vastuuta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

19.48 **Ville Merinen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Äsken edustaja Valtola puhui tuosta Kelan johtajan valinnasta, ja hän mainitsi jotenkin, en nyt muista suoraa lainausta, mutta jos ymmärsin oikein, niin sanoitte jotenkin tyyliin, että otetaan lisää aikaa ja selvitetään. Jotenkin näin sanoitte. [Oskari Valtola pyytää vastauspuheenvuoroa]

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Minä olen miettinyt tätä valintaprosessia. En ole itse Kelan valtuutettuna, mutta kyllä minun mielestäni se on jotenkin poikkeuksellinen valinta, ja siksi se varmaan kiinnostaa mediaa tällä hetkellä todella paljon, että ei tuossa turhaan käytävän päässä äsken päivystänyt aika monta eri suomalaista mediaa. Minä ajattelen, että Kela on valtion omistama iso virasto, mikä hoitaa sosiaaliturvaa. Koko alkuvuosi on tätä uutta johtajaa etsitty. Se on pitkä prosessi, on haastateltu ihmisiä, soveltuvuusarvioita tehty, ja sitten loppupeleissä Kelan hallitus äänestää äänin 8—1 toisen ehdokkaan puolesta. Onhan se todella selkeä viesti. Jos sen jälkeen otetaankin lisää aikaa ja haastatellaan vielä ja siinä on semmoinen jännitys päällä, että miten tässä tulee käymään, niin kyllähän ihmiset ajattelevat automaattisesti, että ei tämä nyt mene ihan oikein.

Meillä on tässä eduskunta-aikana ollut samaa. Itse olen vasta pari vuotta täällä ollut, mutta esimerkiksi viime vuonna — vai oliko se tänä vuonna? — viime vuonna valittiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaneuvosta, ja tässä kävi vähän samalla lailla, että me äänestettiin tietty ihminen ja sitten se muuttui kabinetissa toiseksi, siis yhtäkkiä. Todella tämä, joka valittiin, hänkin on aivan loistava siinä, mutta myös tämä toinen henkilö olisi varmasti ollut tosi ammattitaitoinen.

Sama tyyli on myös näissä leikkauksissa, minkä takia tämä välikysymys on olemassa. Tuntuu välillä, että ihmisiä pidetään vähän niin kuin yksinkertaisina, että sanotaan, että tässä on nyt kaikki vastaukset ja ei ole mitään outoa, mutta sitten kuitenkin me ei saada oikeita vastauksia. Minun mielestäni tämä Kelan pääjohtajan valinta, kun tämä sattuu nyt tähän kohtaan just tänään, on olennaisesti sitä samantyylistä toimintaa, mikä romuttaa tämmöisen peruskansalaisen uskoa tähän poliittiseen päätöksentekoon, koska suomalaiset, jos ne jotakin ovat, ovat tosi oikeudentuntoisia ihmisiä. Ne eivät tykkää semmoisesta, että tässä on nyt jotain outoa, että miksi sitä ei valittu, kun se äänestettiin 8—1. Se on valittu, se on saanut hyvät pisteet.

Että ei se ole minun mielestäni ihan niin ongelmaton kuin te sanoitte äsken. Tämä on minun mielipide ja näkemys, mutta voitte tietenkin vastata. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Haluaako edustaja Valtola tähän juuri? — Olkaa hyvä.

19.51 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kelan pääjohtaja-valinnassa haluamme, että molempia loppuvaiheen hakijoita kohdellaan oikeudenmukaisesti ja tasavertaisesti, eli heidät haastatellaan samalla tavalla.

Mutta sitten tähän prosessiin ja oikeudenmukaisuuteen, jota suomalaiset vaativat: Kyllä minä ihmettelen sitä, että sieltä valintakokouksista on vuodettu julkisuuteen tietoja, jotka sinne eivät kuulu ja eivät pidä paikkaansa. Mikä on se oikeudenmukaisuus näitä hakijoita kohtaan tämän kohdalla? [Matias Mäkyneen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Siihen edustaja Mäkyneen vielä.

19.52 **Matias Mäkyneen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Valtonen nyt hieman hämmäntävästi puhui tässä molemmista [Oskari Valtola: Valtola!] — Pahoittelut, Valtola — hakijoista, elikkä ikään kuin meillä olisi nyt kaksi ehdokasta, joiden väliltä Kelan valtuutetut olisivat tekemässä valintaa. Meillä todella on Kelan hallituksen

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

8—1 äänin esittämä Heli Backman, pitkän linjan virkamies ja sosiaali oikeuden juristi, joka on erittäin pätevätytynyt ja jota esitetään tähän tehtävään, mutta kuka sitten on se toinen, kun meillä on tässä prosessissa ollut Backmanin lisäksi siis neljä muuta ihmistä? Toki me kaikki tiedämme, että kyse on työministeri Arto Satosesta, Suomen yhdestä heikoimmin menestyneestä työministeristä, jonka aikana työllisyys on ajautunut kamalaan luisuun. Mutta ehkä Valtola tuli tässä paljastaneeksi, [Oskari Valtola pyytää vastauspuheenvuoroa] miksi tämä tämän päivän lykkäyspäätös oikeasti tehtiin: haluttiin kunta- ja aluevaalien ylitse nyt siirtää tämä ehkä kaikkien aikojen räikein poliittinen virkanimitys, ja tehtiin siitä entistä räikeämpi sotkemalla tämä prosessikin vielä näin poliittisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Oliko vielä Valtolalla tähän? — Ja yritetään mennä nyt tähän itse aiheeseen sitten.

19.53 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, mistä tulee tämä maininta historian huonoimmasta työministeristä, jos suhtaudutte näin Arto Satoseen. Jos muistelen itse arvostamaani työministeri Lauri Ihalaista, niin hänen aikanaan työllisyys väheni noin 70 000 työpaikkaa, ja se ei hänestä tee huonoa työministeriä, koska taloussuhdanne oli tuohon aikaan todella vaikea.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään taas puhujalistaan. — Edustaja Lyly.

19.54 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ajattelin puhua tästä hyvinvointialueitten rahoituksesta, kun se kuuluu tähän asiaan. Täällä on monta kertaa sanottu, että onko tämä nykyinen hyvinvointialueitten rahoitusmalli hyvä vai huono malli. Jos pelkistää tätä, kuinka tämä 26 000 miljoonaa tuonne hyvinvointialueille jaetaan, niin voi sanoa, että siitä jaetaan keskimäärin 4 600 euroa per suomalainen THL:n muodostaman tarveharkinnan pohjalta. Tänne Helsinkiin siitä tulee 4 100 euroa per asukas, Kainuuseen menee 5 800 euroa per asukas ja Pirkanmaalle esimerkiksi 4 600 euroa per asukas. Tämä perusmalli tässä pohjassa on mielestäni ihan ok. Tässä pohjalla on tarveharkinta, joka perustuu siihen, minkälaista terveyden- ja sosiaalihuollon ja ikäihmisten palvelurakennetta tarvitaan. Käytännössä sairastavuutta, ikärakennetta ja sosiaalista asemaa ja niin pois päin siellä taustalla on. Niitä on noin 120 erilaista mittaria, ja niitä ollaan nytten laajentamassa alustavien tietojen mukaan noin 190:een, että tavallaan se otanta osuu vielä ehkä paremmin paikalleen. Mutta tässä on kieltämättä myöskin semmoisia asioita, jotka meidän pitää ottaa huomioon.

Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäinen kysymys tietenkin on se, onko tämä järjestelmä sellainen, että se kannustaa käyttämään vähemmän rahaa palveluihin kuin mitä tässä nyt valtio tarjoaa. Onko meillä semmoisia insentiivejä täällä järjestelmässä, jotka tekevät siitä sellaisen, että hyvinvointialueilla haetaan siihen erilaisia ratkaisuja ja viedään sen osalta kehitystä eteenpäin? Tämä on monelta osin kunnossa, mutta sitten jos tässä yrittää hakea niitä epäkohtia, jotka ovat ihan keskeisiä, niin minusta tämä alijäämän kattamisvelvollisuus on ehkä isoin ongelma tässä. Kahden vuoden alijäämä eli 2023 ja 2024 alijäämä pitää kattaa kahden seuraavan vuoden aikana niin, että se ylijäämä tulisi tehtyä. Se sama ylijäämä, mikä täällä on, tämä 2,6 miljardia — 2 600 miljoonaa — pitäisi siis olla tässä vuosina 25 ja 26 katettu, ja sitä tämä järjestelmä ei pysty tekemään. Tässä on ehkä

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

kaikkein isoin rahoituksellinen ongelma tällä hetkellä, ja siihen liittyy vielä sitten se, että sitä alijäämän jälkikäteistarkastelua leikataan 5—30 prosenttiin ensi vuodesta eteenpäin, niin että siellä tulee myöskin tällainen ulottuvuus. Eli jo menneitä kuluja korvataan jälkikäteen, ja tässä aikataulut ovat liian tiukat. Tässä on yksi kohta.

Toinen kohta on se, onko tässä järjestelmässä kannustavia elementtejä olemassa. Meillä on hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvä yhden prosenttiyksikön osuus siellä, ja sitä ollaan nostamassa nyt noin puoleentoista prosenttiin. Se kasvattaa tavallaan sitä ajatusta, minkälaisia asioita pitäisi tehdä etukäteen, että tätä potilasvirtaa tai tätä palveluntarvitsijavirtaa voitaisiin vähentää ja pienentää ja hallita paremmin. Tavallaan oikea tavoite on, että päästäisiin siihen suuntaan, että se ohjaisi sitä, mutta onko tämä summa niin pieni, että tämä ei ohjaa sitä riittävästi? Tämä on semmoinen kysymys, joka tässä selviää, että nämä kannusteet tässä mielessä ovat ongelmia.

No, sitten seuraava asia, joka tässä varmasti tulee, ovat nämä indeksit. Kun meillä on ollut korkea inflaatio, ostopalvelut ovat kasvaneet enempi kuin on kuviteltu — nyt niitä on vähän saatu kuriin — niin onko tämä meidän hyvinvointialueindeksi ollut riittävän hyväntasoinen, että se pystyy nämä korjaamaan? Eli tässä on tällaisia tilanteita.

Sitten kun katsotaan näitä leikkauksia, jotka tässä nyt ovat olleet tänäänkin hyvin voimakkaasti esillä, niin ne nimenomaan puuttuvat tähän tulevaan rahavirtaan käytännössä. Ja kun perusmalli on tämä ja tulevaa rahavirtaa ja jälkikäteistarkastuksia ohjataan lainsäädäntöpohjalta ja nyt sitten leikataan vielä sitä tulevaa rahavirtaa, niin siitä on syntynyt tämä ongelma, josta me tänään puhutaan erittäin paljon. Sitten on kokonaan oma asia, miten hyvinvointialue käyttää tämän rahan ja kuinka se hoitaa toiminnan sillä yleiskatteellisella rahalla, mitä sille on tarjottu. Meillä on ongelmia, ja tässä alueet ovat erilaisessa tilanteessa ja erilaisessa asemassa, ja siihenkin kysymykseen meidän pitää täällä vastata. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

19.59 Oskari Valtola kok: Arvoisa puhemies! Keskustelu hallituksen kotihoitoon kohdistamista säästöistä on saanut opposition retoriikassa kohtuuttomat mittasuhteet. Väite siitä, että hallitus jättäisi vanhukset heitteille 16,2 miljoonan euron säästötoimien vuoksi, ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa. Kotihoidon piirissä on 180 000 ihmistä. Vuoden 23 aikana tehtiin 38 ja puoli miljoonaa kotihoitoa käyntiä ja kustannukset olivat noin 1,6 miljardia euroa. Suunniteltu sopeutus vastaa tästä kokonaisuudesta noin yhtä prosenttia. Se ei romahduta palveluita eikä vaaranna kenenkään hoivaa.

Tosiasiassa kyse ei ole säästämisestä nykyisestä, vaan tulevien kustannusten kasvun hillitsemisestä. Kotihoidon tarpeet kasvavat rajusti väestön ikääntyessä, samalla kun työikäisten ja hoitoalan ammattilaisten määrä vähenee. Ilman uusia ratkaisuja yhä useampi vanhus jäisi tulevaisuudessa ilman apua. Siksi hallitus on sitoutunut koulutuspaikkojen lisäämiseen, hallinnollisen taakan keventämiseen, kansainväliseen rekrytointiin ja, kyllä, myös teknologian järkevään käyttöön.

Teknologia ei koskaan korvaa ihmistä, eikä sen ole tarkoituskaan. Sitä käytetään vain niille, joille se sopii, ja niin, että se tukee arjessa selviytymistä. Ikäihmiset ovat yksilöitä, ei yksi yhtenäinen ryhmä. Heidän tarpeensa ja voimavaransa ovat erilaisia, ja heidät on kohdattava yksilöinä.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Jo nyt teknologia on osa arkea. Etelä-Savossa lääkeautomaatit ja sähköiset avaimet ovat säästäneet vuodessa kolme miljoonaa euroa ja vähentäneet laskennallisesti noin 50 000 käyntiä ilman, että kukaan on jäänyt ilman tarvitsemaansa apua. Opposition väite 700 000 käynnin vähenemisestä vuodessa on karkea yksinkertaistus, joka ohittaa sekä kasvavan palvelutarpeen että sen rahoitusmallin, jonka he itse laativat viime hallituskaudella.

Hyvinvointialueet saavat tänä vuonna 26,2 miljardia euroa valtiolta yleiskatteellista rahoitusta, joka kasvaa vuosittain palvelutarpeen mukaan. Jotta suomalaiset saavat jatkossakin arvoisensa hoivan, meidän on uskallettava kehittää palveluita, ei vain puolustaa nykyistä. Teknologia ei vie keneltäkään turvaa, se varmistaa, että sitä riittää myös tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkyinen.

20.03 Matias Mäkyinen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikka on harvinaisen epäonnistunut. Työllisyyskehityksemme on Euroopassa poikkeuksellisen heikkoa, ja velkaantuminen kiihtyy. Sanoin äskeisessä debattipuheenvuorossa, että Arto Satonen on jäämässä historiaan yhtenä epäonnistuneimmista työministereistä, ja tähän on mielestäni kaksi vahvaa perustetta: Ensimmäinen niistä on tämä työllisyystilanne, jota ei voi selittää vain suhdanteella. Suomi poikkeaa muutenkin heikossa suhdannetilanteessa olevista eurooppalaisista maista erityisen heikkona suoriutujana. Ja toinen syy on se, että ministeri Satonen on tehnyt harvinaisen epätasapainoista ja yksipuolista politiikkaa, jolla Suomen työmarkkinat on sekoitettu ja Suomessa työskentelevien, erityisesti pienipalkkaisten ihmisten epävarmuus on kasvanut ja kasvaa tulevaisuudessa erittäin rajusti. Tämä on ollut hyvin poikkeuksellinen vaalikausi. Oikeastaan ainut vertailukohta löytyy Sipilän hallituksesta, mutta tällä hallituskaudella meno on ollut kyllä vielä huomattavasti kovempaa ja tulokset vieläkin huonompia.

No, tästä työstä hallitus nyt on palkitsemassa ministeri Satosen Kelan pääjohtajan viralla. Tänäkin saimme Kelan valtuutettujen kokouksessa nähdä, kuinka kokoomuksen esityksestä, perussuomalaisten yksimielisellä tuella, päätös Satosen valinnasta päätettiin lykätä yli kunta- ja aluevaalien äänin 7—5. Perusteeksi on annettu tässäkin salissa tänään yhdenvertaisuus hakijoiden välillä ja se, että tässä tarvitaan tietoa ja lisää haastatteluja. Jos tämä olisi aito peruste ja oikeasti haluttaisiin vain haastatella ehdokkaita, se oltaisiin voitu hoitaa jo näiden kuluneiden kolmen kuukauden aikana, mitä tämä prosessi on ollut käynnissä, se oltaisiin voitu hoitaa tällä viikolla ennen tätä kokousta, jonka tänään pidimme, tai se oltaisiin voitu hoitaa tällä viikolla minä tahansa päivänä tästä eteenpäin. Tähän ei kuitenkaan ollut halua ja siihen ei nähty tarvetta, vaan päätös haluttiin siirtää huhtikuun loppuun, jolloin Kelan valtuutetut seuraavan kerran kokoontuvat. Kyse on jälleen harvinaisen härskistä poliittisesta virkanimityksestä, joka muuttui tänään entistä härskimmäksi.

No, tämän epäonnistuneen talouspolitiikan voittaja on jo tiedossa, mutta häviäjät näyttävät olevan myöskin. Hallitus maksattaa tämän epäonnistuneen talous- ja työllisyyspolitiikkansa kaikista heikoimmassa asemassa olevilla suomalaisilla: vammaisilta hallitus on nyt päättänyt leikata jälleen 20 miljoonaa euroa, ikäihmisten hoidosta 16 ja puoli miljoonaa euroa ja sosiaalipalveluista, muun muassa lastensuojelusta, sata miljoonaa euroa.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Tämä välikysymys on tehty siksi, että me haluamme oppositiossa tietää ja haluamme, että suomalaiset saavat tietää, miten nämä leikkaukset käytännössä heidän arkeensa tulevat vaikuttamaan — ja emme ole saaneet sitä tietoa. Meille kerrotaan teknologian käyttöön ottamisesta kotihoidossa, ja siihen suhtaudummekin myönteisesti, mutta kun se yhdistetään 16 ja puolen miljoonan euron leikkaukseen kotihoidon rahoituksessa, niin sitä me emme hyväksy.

Tässä keskustelussa on puhuttu jopa halventavaan sävyyn niin kotihoitoa tarvitsevista ikäihmisistä kuin myöskin kotihoidon työntekijöistä, ikään kuin ihmiset vaatisivat kotikäyntejä, joita he eivät tarvitse, tai hoitajat tekisivät väkisin sellaisia kotikäyntejä, joita ihmiset eivät halua. Tämähän on täysin vieraantunutta niin hoitajien kuin ikäihmisten arjesta. Jos ihminen on tilanteessa, johon ministeri Juuso on täällä ministeriaitiossakin viitannut, että hän saa neljä tai jopa viisi kotikäyntiä päivässä, niin kyse on erittäin huonokuntoisesta ihmisestä, joka todennäköisesti ei edes kuuluisi enää kotihoitoon vaan ympärivuorokautiseen palveluasumiseen, ja silloin väite, että teknologialla hänen kotihoidon tarvettaan voidaan vähentää, on vähintäänkin vieraantunut. Se on mielestäni jopa törkeä.

Puhemies! On erittäin vahingollista Suomen kannalta, että tässä vakavassa ajassa, jota nyt elämme, hallitus maksattaa näitä virheitään kaikista heikoimmassa asemassa olevilla, ja yhtenäisyyttä ei lisää se, että samalla ajetaan tällaisia härskejä poliittisia virkanimityksiä, [Puhemies koputtaa] jotka vielä poliittisesti lykätään kunta- ja aluevaalien ylitse.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

20.08 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Jos tarkastellaan tämän hallituksen sotu- ja sote-tekosia, niin onhan tämä hallituksen politiikka sysimustaa. Hallitus tekee historiallisen suuret sosiaaliturvaleikkaukset, leikkaa voimakkaasti sote-rahoitusta, nostaa lääkkeiden hintoja, korottaa asiakasmaksuja, pienentää henkilöstömitoitusta ja heikentää hoitotakuuta. Samalla kun hyvinvointialueilta leikataan, ohjataan varoja yksityiseen terveydenhuoltoon. Hyvinvointialueiden alijäämien kattamiselle tulisi antaa enemmän aikaa, koska lyhytnäköiset leikkaukset johtavat vain kasvaviin kustannuksiin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen uusista sote-säästöistä ainakin yksi tehtiin kuulematta ja yllättäen leikkaamalla Kelasta 50 miljoonaa euroa. Tämä tuli yhtä isona yllätyksenä Kelalle kuin äsken kuultu tieto kokoomuksen halusta haastatella nämä molemmat ehdokkaat, vaikka pääjohtajan valinta olisi hyvinkin ollut ratkaistavissa Kelan hallituksen ansiokkaan yhden ehdokkaan esityksen johdosta tänään tai Kelan valtuutettujen kokouksessa esitetyn mukaisesti tänään kuulemalla hakijaa, mutta tämä valinta haluttiin myöskin siirtää kunta- ja aluevaalien yli, ja tästä valinnasta taitaakin tulla lähihistorian törkein koplausepoliittinen virkanimitys.

Arvoisa puhemies! Hallitus on vuoden valmistellut säästöesityksiään mutta pimittää silti edelleen sadan miljoonan euron edestä sosiaalihuollon säästöjä lastensuojeluun, vanhustenhoitoon ja vammaisten palveluihin. Yhtäkkiä sosiaali- ja terveysministeri kaivaa käsilaukustaan säästölistan kerrottuaan vanhusten olevan ihmeissään kotihoidon ramppaajista. Onhan tämä nyt kyllä käsittämätöntä puhetta. Hallitus hakee kotihoidosta 16 miljoonan euron säästöjä, mikä laskennallisesti tarkoittaa 700 000 kotihoidon käynnin vähennystä.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Tuoreessa Itä-Suomen yliopiston tutkimuksessa havaittiin, että kotihoitoa saavat iäkkäät jäävät jo nyt herkästi ilman riittävää tukea ja palveluita ja ovat vaarassa jäädä syrjään erityisesti sosiaalisista suhteista ja kodin ulkopuolisesta ympäristöstä. Lähes puolella tähän tutkimukseen osallistuneista on vaikeuksia tulla toimeen taloudellisesti ja lähes kolmannes koki yksinäisyyttä melko usein tai jatkuvasti. Tutkijoiden mukaan tulokset vahvistavat huolta siitä, etteivät nykyiset kotihoidon palvelut pysty riittävästi vastaamaan kotona asuvien ikääntyvien tuen tarpeisiin. Säästötoimet tulevat heikentämään tilannetta entisestään, millä on varmasti merkittäviä taloudellisia ja inhimillisiä kustannuksia.

Teknologian hyödyntäminen on yhä tärkeämpi osa hoitotyötä. Sitä tulee hyödyntää niin raskaiden töiden toteuttamisessa, asiakkaan ympärivuorokautisen turvallisuuden takaamisessa kuin henkilöstöpaineen helpottamisessa. Kotihoidon toteuttamisessa voidaan hyödyntää teknologisia ratkaisuja asiakkaan turvallisuuden, hyvinvoinnin ja kotona suoriutumisen tueksi tai työntekijän työn helpottamiseksi, jos se tapahtuu asiakkaan yksityisyyttä kunnioittaen.

Arvoisa puhemies! Ylipäättään päätöksenteossa on olennaista tuntee vaikutukset eri-ikäisiin ihmisiin. Ikääntyneet ovat moninainen joukko, ja suositusten tekeminen kaikkia heitä koskien lienee mahdotonta. Väestön ikääntyminen on ollut Suomessa käynnissä jo pitkään. Taustalla ovat ennätyksellisen matala syntyvyys ja pitkäikäisyyden yleistyminen, joidenka seurauksena iäkkäiden osuus väestöstä on ennakoitua suurempi vuosi toisensa jälkeen, ja sama kehitys jatkuu tulevina vuosikymmeninä. Koko yhteiskunnan toimivuuden kannalta ikääntyneiden asema ja oikeuksien toteutuminen on yhä tärkeämpi kysymys. On myös entistä tärkeämpää etsiä sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäviä ratkaisuja, joilla voidaan varmistaa se, että kaikenikäisten on hyvä elää ikääntyvässä Suomessa.

Ikääntyneiden aseman oikeuksien näkökulmasta digitalisaatio on helpottanut ja sujuvoittanut monen arkea, mutta samalla suuri osa ikääntyneistä kokee mittavia vaikeuksia toimia digitalisoituneessa yhteiskunnassa. Julkisen vallan on otettava koordinaatirovastuu iäkkäiden perusdigitaalitojen opettamisesta ja ylläpitämisestä vanhusasiavaltuutetun suositusten mukaisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

20.13 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä käymme välikysymyskeskustelua jo toista viikkoa. Välikysymyshän liittyy opposition yhteiseen välikysymykseen, jossa kyseessä ovat hallituksen leikkaukset sosiaali- ja terveyspalveluista, vammaispalveluista, lastensuojelusta, kotihoidosta ja niin poispäin. Kysymys on myös piilossa olevista, tulevista sosiaali- ja terveyspalveluleikkauksista. Kysymys on myös tulevista, piilossa olevista koulutusleikkauksista.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt tässä puheessa kiinnitän huomiota juuri nimenomaan koulutusleikkauksiin, koska aiemmissa puheenvuoroissani en ole kerennyt vielä niitä ottamaan esille.

Meillä on tilanne, jossa työttömyys, köyhyys ja epätoivo vain lisääntyvät. Olemme myös tilanteessa, jossa hallitus on päättänyt leikata koulutuksesta jälleen kerran. Jo aiemmin esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat säästöt ja aikuiskoulutustuen lakkauttaminen olivat isku paitsi oppijoille ja koulutuksen järjestäjille myös koko Suomen tulevaisuudelle. Ammatillinen koulutus kärsii resurssipulasta, opetuksen laadun

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

heikkenemisestä ja työelämäyhteyksien rapautumisesta. Opettajien määrä vähenee, lähiopetuksesta leikataan ja opiskelijoiden mahdollisuudet saada tarvitsemaansa tukea kapenevat entisestään. Samaan aikaan työmarkkinat huutavat osaavaa työvoimaa ja yritykset kaipaavat ammattiosaajia. Mutta miten voimme kouluttaa heitä, kun hallitus on osin vienyt koulutukselta sen elintärkeät resurssit?

Ja sitten on aikuiskoulutustuen lakkauttaminen. Hallitus perusteli sitä taloudellisilla syillä, mutta todellisuudessa tämä päätös estää tuhansia suomalaisia päivittämästä osaamistaan ja siirtymästä työelämässä eteenpäin. Työurat pitenevät, mutta ilman mahdollisuuksia uudelleen kouluttautua moni jää loukkuun vanhentuvan osaamisensa kanssa. Onko tämä hallituksen tapa tukea suomalaisten työuria estämällä mahdollisuuden kehittää itseään ja pärjätä muuttuvassa työelämässä ja estämällä työntekijöitä parantamasta omaa työmarkkina-arvoaan?

Hallituksen koulutusleikkaukset eivät ole investointi tulevaisuuteen. Ne ovat panostus epätasa-arvoon, työelämän osajapulaan ja Suomen kilpailukyvyn heikkenemiseen. Tästä kärsivät opiskelijat, opettajat, yritykset ja koko kansantalous.

Arvoisa rouva puhemies! Siksi kysyn teiltä, arvoisat hallituspuolueitten kansanedustajat: Miten hallitus voi perustella koulutusleikkauksia tilanteessa, jossa Suomen menestys nojaa juuri osaamiseen? Ja ennen kaikkea, miten aiotte taata, että jokaisella suomalaisella on jatkossakin mahdollisuus kouluttautua ja rakentaa itselleen parempi tulevaisuus? Ja mihin ihmeeseen se odotettavissa oleva koulutuksen lisäleikkaus kohdistuu tilanteessa, jossa jo ennestään koulutus, työllisyys ja hyvinvointi ovat romuttumassa maassamme hallituksen päätöksillä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

20.17 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Meillä SDP:ssä ikäihmisten hoito ja hoiva, inhimillinen vanhuus, on kunnia-asia. Me kaikki tiedämme, että Suomessa väestö ikääntyy. Meillä on kasvava joukko ihmisiä, jotka tarvitsevat kotihoidon palveluita, ja siksi on aivan välttämätöntä, että kotihoidon resursseista pidetään huolta. Mutta valitettavasti meillä on hallitus, Orpon—Purran johtama oikeistohallitus, jonka toimet ovat herättäneet vakavaa huolta siitä, mihin suuntaan suomalainen vanhustenhoito on oikein menossa.

Suomen kotihoito on nykypäivänä tilanteessa, jossa se kohtaa jatkuvasti uusia paineita. Siis ikääntyvä väestö mutta myös hoivapalveluiden resurssipula ja taloudelliset haasteet ovat kaikki tekijöitä, jotka asettavat kotihoidon ammattilaiset, kovaa työtä tekevät työntekijät ja myös asiakkaat, ikäihmiset, vaikeiden kysymysten eteen. Tämän vuoksi olisi ensiarvoisen tärkeää tarkastella sitä, miten nämä teknologiset ratkaisut voivat tukea ja parantaa kotihoidon palveluita ilman, että ne korvaavat ihmisläheistä hoivaa ja huolenpitoa. Hallituksen kova talouskuri on ajanut hyvinvointialueet tilanteeseen, jossa näihin teknologisiin ratkaisuihin panostetaan kuitenkin erityisesti silloin, kun ne voivat tuoda säästöjä. Tosiasiassa kotihoidon etäkäynnit ovat jo tällä hetkellä laajasti käytössä ja selvitysten mukaan lähes kaikki hyvinvointialueet aikovat lisätä niitä entisestään, eikä ihme, sillä on arvioitu, että kotihoidon etäkäynnin kustannukset ovat vain noin kolmannes tavallisen kotikäynnin hinnasta. Tietysti tämä mahdollistaa hoidon resursoinnin aiempaa tehokkaammin, mutta samalla se herättää sen perimmäisen kysymyksen: korvataanko hoitohenkilökunnan tarpeellista inhimillistä läsnäoloa jo nyt liian paljon teknologialla?

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Arvoisa puhemies! Hallituksen tynkäsäästölista jo paljasti sen, että kotihoitoon tulee 16,2 miljoonaa euroa leikkauksia, ja perusteluna on teknologian lisääntyvä hyödyntäminen. Mutta SDP:n mielestä tämä ei saa tarkoittaa sitä, että inhimillinen hoiva uhrataan säästöjen alttarille. Jo nyt, nykyisellään kotihoidon ammattilaiset käyttävät monipuolisesti erilaisia teknologisia ratkaisuja. Esimerkiksi videoyhteyksiä ja etäseurantaa käytetään laajasti, mutta niiden soveltuvuus vaihtelee asiakkaasta ja ihmisen tilanteesta riippuen. Siis teknologia voi toimia tukena, mutta se ei voi korvata läsnäoloa ja ihmiskontaktia, joka on monelle vanhukselle elintärkeää. Siis digi voi olla hyvä renki, mutta on se huono, kylmä ja armoton isäntä.

Nykytilanteessa palveluiden laatu ja saatavuus vaihtelevat merkittävästi hyvinvointialueiden välillä. Esimerkiksi THL:n selvityksen mukaan vuonna 2023 vain noin puolet kotihoidon yksiköistä pystyi toteuttamaan asiakkaille suunnitellut palvelutunnit, ja erityisesti suurissa kaupungeissa, kuten Helsingissä ja Vantaalla, tilanne on jo nyt heikko.

Esimerkiksi liikkuvat palvelut olisivat keino parantaa hoidon saatavuutta ja laatua. Nämä yksiköt tuovat palvelut suoraan asiakkaan kotiin ja voivat olla tarpeellisia silloin, kun asiakkaan toimintakyky on heikentynyt eikä hän voi itse matkustaa palveluiden ääreen. Kotisairaalat, neuvolan kotikäynnit ja mielenterveyspalveluiden liikkuvat yksiköt ovat hyviä esimerkkejä siitä, miten palveluita voidaan viedä sinne, missä niitä eniten tarvitaan. Mutta tämäntyyppisetkin ratkaisut vaativat alkuinvestointeja, kuten kulkuneuvoja ja hoitovälineitä, jotka kulkevat ihmisten mukana.

Siis kaikissa tilanteissa kotihoitoa ei todellakaan voida korvata etäyhteyksillä. Kotihoitoa saadaan nykyään entistä tiukemmilla kriteereillä, eli hoidettavat voivat olla hyvinkin huonokuntoisia ja digitaidottomia. Lähes 300 000 ikäihmistä on tämän päivän tietojen mukaan heikosti kykeneviä hoitamaan asioitaan digitaalisilla laitteilla. Miten ihmeessä etäpalvelut toimivat niille ihmisille, joilla ei näitä digitaitoja ole ja jotka eivät voi käyttää tabletteja tai tietokoneita? Miten käytännössä etäpalvelut toimivat ihmisille, joiden hoito vaatii läsnäoloa?

Sen vuoksi, arvoisa puhemies, SDP:n mielestä päätöksenteossa on aina huomioitava kotihoidon todelliset tarpeet. Teknologia voi olla arvokas apuväline, mutta se ei ole mikään ihmellääke. Hyvinvointialueilla on käynnissä laajoja kehittämishankkeita, joissa pyritään yhdistämään perinteisiä ja digitaalisia palveluita kestäväällä tavalla. Tätä kehitystä on tuettava ja resursoitava, jotta kotihoidon asiakkaat saavat jatkossakin laadukasta, inhimillistä ja yksilöllistä hoitoa. Digipalvelut eivät voi perustua teknologiaan, joka on tälle hallitukselle vain saksat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

20.23 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Olen saanut viimeisen vuoden aikana käydä keskusteluja kaikkien hyvinvointialueiden johdon kanssa uudistuksesta ja siitä, miten palveluiden uudistaminen on edennyt kullakin alueella tai miten talous tai sote-uudistukselle annetut yleiset tavoitteet ovat kehittyneet parin viimeisen vuoden aikana, kun tätä uudistusta on lähdetty toteuttamaan.

Täällä on käytetty puheenvuoroja, joissa on sanottu, että hallitus toi viime kaudella tämän soten keskeneräisenä eduskuntaan ja se ei ollut valmis eikä olisi pitänyt sen takia edetä. Vaikka tiedän, että hyvinvointialueilla on tehty hyvää työtä ja monessa asiassa edetty parempaan suuntaan, monet palvelut toimivat paremmin kuin aikaisemmin, niin silti

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

sanon, että ei sote ole tietenkään valmis eikä se ole koskaan valmis. Näitä palveluita pitää aina kehittää. Ei voi ajatella, että me ollaan jotenkin valmiita ja nyt sitten jämähdetään, vaan aina niissä on parantamista ja kehittämistä. Monien palveluiden osalta on kuitenkin kyetty nyt yhdenvertaistamaan palveluita näillä alueilla. 21 aluetta on kuitenkin aika järjellinen määrä, kun ajatellaan aikaisempaa järjestäjämäärää, 200:aa. Paljon paremmin pystymme hallitsemaan näitä ja myös hyviä käytäntöjä levittämään eri alueille.

Se, mikä on tällä hetkellä ehkä se vaikein osa-alue tästä kokonaisuudesta, on se, että hyvinvointialueiden rahoitus on kriisissä. Eikä siinä kriisin ratkaisemisessa oikeastaan auta se, että syytetään edellistä hallitusta tai tätä lakia tai sanotaan, että mehän pannaan sinne enemmän rahaa kuin aikaisemmin.

Valtiovarainvaliokunta selvitti vuosi sitten niin sanottuna omana asiana, mistä johtui, että vuonna 23 hyvinvointialueiden kustannukset nousivat peräti 11,5 prosenttiyksikköä yhden vuoden aikana. Syyt olivat hyvin selkeät. Ne eivät liittyneet tähän uudistukseen, ne olivat ulkopuolisia tekijöitä, jotka olisivat toteutuneet, vaikka tätä uudistusta ei olisi tehtykään. Mitä silloin olisi tapahtunut? Täällä joku, en muista nyt kuka, mutta joku edustajista sivusi sitä omassa puheenvuorossaan. Me saimme siitä valtiovarainministeriöstä asiantuntijalausannon, jossa todettiin, että ilman tätä uudistusta rahoitusvastuu olisi ollut kunnilla ja keskimääräinen veroprosentin korotuspaine kunnissa olisi ollut kaksi prosenttiyksikköä, toisissa enemmän, toisissa vähemmän.

Tämä uudistus on meillä, jos ajatellaan alueellista tasa-arvoa, vuosisadan tärkein uudistus, jossa otettiin rahoitusvastuu valtiolle, eikä niin, että yksittäiset kunnat joutuvat ahdinkoon sen takia, että siellä ikärakenne on haastava, ikäihmisten määrä kasvaa, puhumattakaan siitä, että pienissä kunnissa saattoi tulla tilanne, että yksittäinen vakava sairaus vei kunnan talouden siltä vuodelta huonoon jamaan. Nyt valtion tasolla kannetaan vastuu rahoituksesta, ja sen takia täällä eduskunnassa on syytä keskustella, mikä on oikea rahoituksen taso ja kuinka paljon täältä voidaan leikata — tai kutsutaanko sitä leikkausta nyt leikkaamiseksi tai säästämiseksi tai siksi, että menokasvupainetta rajoitetaan. Mikä tahansa se on, niin kuinka paljon sieltä voidaan lähteä ottamaan rahoitusta pois ja ehkä tekemään joitakin uudistuksia?

Tässä välikysymyksessä keskeinen sisältöhän on tietenkin se, kyetäänkö niitä ikäihmisten palveluita nyt tuottamaan kotipalveluissa, esimerkiksi korvaamaan niitä kotikäyntejä digitaalisilla palveluilla. En ole erityinen asiantuntija näissä, ja siksi luotan niihin, jotka ovat asiantuntijoita.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen johtava asiantuntija antoi haastattelun tästä kysymyksestä, ja hän totesi muun muassa, että ”lääkerobotit ja etäkäynnit ovat erityisesti korona-ajan jälkeen lisääntyneet”. No, mehän tiedämme itse kokemuksesta, että niitä on ollut pitkään käytössä, mutta ne ovat nyt hyvin laajasti käytössä. ”Ne kuitenkin luultavasti kohdentuvat ihmisille, joiden kotihoidon tarve on pieni. Jos henkilöllä on useita kotihoidon vierailuja päivässä, on toimintakyky niin rajoittunut ja esimerkiksi muistisairaus niin pitkällä, että Kehusmaan mukaan esimerkiksi lääkerobotit tai etäyhteydet eivät enää ole toimiva apu.” Minusta tässä on keskeinen juttu: ne ikäihmiset, joiden luona kotihoidossa käydään useamman kerran päivässä, eivät kykene enää käyttämään teknologiaa.

Mihin teknologia pitää ottaa käyttöön? — Arvoisa puhemies, jos saan ihan lyhyesti jatkaa. — Haluan todeta, että sain vasta tavata Attendon, joka on iso yksityinen toimija, yhteiskuntasuhdepäällikön, ja hän kertoi heidän uudesta erinomaisesta kokeilusta, jossa oli

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

hoitajille otettu käyttöön ympärivuorokautisissa hoivapalveluissa tekoälyä, kun he olivat pitkäaikaisten mittauksiensa mukaan joka työvuorossa joutuneet käyttämään raportointiin ja kirjaamiseen 24 minuuttia. Nyt heillä oli kännykässä sovellus, johon he kertoivat sen päivän tapahtumista, ja se pystyttiin tekemään vaikka siinä ikäihmisen läsnä ollessa. Se teki siitä sitten dokumentit ja jakoi kaikkiin erilaisiin raportteihin, ja he käyttivät tämän jälkeen 10 minuuttia tähän. [Puhemies koputtaa] Ei siinä ollut tarkoitus säästää rahaa, vaan käyttää se 14 minuuttia enemmän niitten ikäihmisten kanssa läsnä oleviin palveluihin.

Tämmöisiin palveluihin tätä tarvitaan. [Puhemies koputtaa] Se, mitä nyt hallitus kaavailee, ei tule onnistumaan. Nyt tarvittaisiin näkemystä, ja nyt tarvittaisiin johtajuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

20.29 Saku Nikkanen sd: Arvoisa puhemies! Tässä puheenvuorossa ajattelin painottaa tätä meidän välikysymyksen toista aihetta eli koulutusta.

Suomen koulutusjärjestelmä on ollut pitkään kansainvälisesti arvostettu, mutta viime vuosina olemme nähneet huolestuttavia merkkejä oppimistulosten laskusta ja oppimisen tuen puutteista. Tässä tilanteessa on perusteltua kysyä, onko hallitus todella kohdistamassa leikkauksia perusopetukseen, kun oppimisen tuki pitäisi saada toimimaan ja oppimistulokset käännettyä nousuun. No entäpä sitten ammatillinen koulutus? Onko hallitus suunnittelemassa uusia leikkauksia ammatilliseen koulutukseen, vaikka aiempi 120 miljoonan euron leikkaus on jo aiheuttanut merkittäviä haasteita? Näillä toimilla vaarannetaan paitsi koulutuksen laatu myös tavoite nostaa suomalaisten koulutustasoa. Onko hallitus valmis romuttamaan tämän tavoitteen?

Kulttuurin osalta tilanne on yhtä huolestuttava. Suomalaiset kulttuuritoimijat ovat joutuneet ahtaalle 20 miljoonan euron leikkauksen ja arvonlisäveron korotuksen vuoksi. Nyt kysyn: aikooko hallitus leikata lisää kulttuurista, vaikka tiedämme, että kulttuuri on olennainen osa yhteiskuntamme hyvinvointia ja identiteettiä?

Kansalaisjärjestöjen osalta taas voidaan kysyä, onko hallitus aikeissa tehdä vielä lisää leikkauksia niiden toimintaan ja onko hallitus arvioinut leikkausten vaikutuksia järjestöjen toimintaedellytyksiin tuottaa ihmisille tärkeitä palveluita. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysjärjestöt antavat pitkäaikaissairauksien hoitoon ja kuntoutukseen sellaisen pitkäaikaisen tuen resurssin, jota olisi julkisesta terveydenhoidosta mahdoton irrottaa tähän tärkeään pitkäkestoiseen potilastyöhön.

Olemme kuulleet, ettei opetusministeri eduskunnan edessä sulkenut pois mitään näistä leikkauksista. Tämä herättää vakavia kysymyksiä. Mihin hallitus aikoo kohdistaa opetus- ja kulttuuriministeriön 75 miljoonan euron leikkauksen? Leikataanko koulutuksesta, kulttuurista, nuorisotyöstä tai liikunnasta? Miksi hallitus ei ole ilmoittanut, että perusopetus rajataan näiden leikkausten ulkopuolelle? Paljon kysymyksiä, kovin vähän vastauksia.

Arvoisa rouva puhemies! Koulutus on Suomen tulevaisuuden perusta. Hallituksen on vastattava näihin kysymyksiin ja osoitettava, että se on sitoutunut koulutustason nostamiseen ja koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen. Leikkaukset koulutuksesta vaarantavat nämä tavoitteet ja heikentävät Suomen kilpailukykyä sekä yhteiskunnan hyvinvointia. Nyt on aika tehdä vastuullisia päätöksiä, jotka tukevat koulutusta, kulttuuria, kansalaisjärjestöjä ja nuorten tulevaisuutta. Meillä ei ole varaa heikentää niitä.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

20.33 **Krista Kiuru sd:** Arvoisa puhemies! Tänään on salissa paljon kysely, minkä takia välikysymyksestä vielä pitää keskustella tässä salissa. Se on kai hyvä kysymys, koska tänään selvisi myöskin valheellisessa kuvitelmassa elävän hallituksen vastaus. Hallituspuolueet ajattelivat tänään tässä keskustelussa viimeisten tuntien aikana, että kaikkiin kysymyksiinhän on jo vastattu. Halusinkin hiukan vielä käydä läpi sitä, onko kaikkiin kysymyksiin vastattu ja miksi oppositio käyttää täällä kaunista tiistai-iltaansa iltauutista katsomatta. Kyllä me täällä olemme tosissamme kysymässä vastauksia niihin kysymyksiin, jotka hallitus välikysymysvastauksessa unohti.

Lähdetään vähän vähemmän puhutuista asioista liikkeelle. Nimittäin hallitus kertoi eduskunnalle tässä nimenomaisessa salissa ja tässä pöntössä, että hallitus leikkaa sosiaali- ja terveydenhuollosta pääministerin ilmoituksen mukaan 166 miljoonaa euroa vielä. Hämmästykseni oli suuri, kun viikonlopulla luimme iltapäivälehteä, jossa osastopäällikkö kertoi, että 29 miljoonaa euroa tullaan totta kai vielä säästämään näiden 166 miljoonan euron päälle. Kysynkin: oliko tämä hallitukselta virhe vai taktinen valinta? Minä tietysti oletin, että kun hallitus eduskunnalle antaa pääministerin ilmoituksen, niin hän vastaa välikysymyksen kysymykseen, jossa kysytään, kuinka paljon te nyt leikkaatte. Mutta hallitus kertoo, että he leikkaavat siis yhteensä 166 miljoonaa. Ehkä se oli naivismia meiltä, että me oletimme, että hallitus vastaisi tällaiseen kysymykseen ihan aidosti niin kuin asiat ovat, koska tosiasiasa kysymys oli 100 miljoonan sosiaalihuollon säästöistä ja 95 miljoonan euron erikoissairaanhoidon leikkauksista, jotka toteutuvat viimeistään vuonna 28. Eli hallitusohjelman mukaisesti 25 miljoonaa euroa ja loppu eli 70 miljoonaa euroa kehysriihen priorisointiratkaisun jälkeen viimeistään vuonna 28. Tästä tulee siis 195 miljoonaa euroa.

Ei minulle tullut täällä välikysymyskeskustelussa mieleen, että tämä porukka viilaa meitä linssiin. Ei tullut mieleen, että se 166 miljoonaa euroa ei olekaan totta. Tämä on, puhemies, aika kova juttu, koska jälkikäteen me näimme vasta viikonloppuna, että hallitus jätti kertomatta välikysymysvastauksessa, mistä se 29 miljoonaa euroa tulee tai mitä sille tapahtuu. He antoivat ymmärtää, että he leikkaavat vain 166 miljoonaa euroa. Tämä on minusta aivan käsittämätön juttu, kun puhumme virallisesta pääministerin ilmoituksesta.

Se, mitä myös jätettiin kertomatta, on siinä, kun sanottiin, että nyt teknologiasta leikataan kotihoidon osalta 16,2 miljoonalla eurolla. Itse olin hyvin yllättynyt, että täällä kovin vähän käytiin keskustelua siitä, että sehän on jatke näille leikkauksille, jotka ovat tulossa. Ensi viikolla tiedämme, millä aikataululla hallitus tuo eduskuntaan esityksen digitalisaation ja teknologian hyväksikäytöstä laajasti vanhustenpalveluissa mutta toimeksiannon mukaan erityisesti vanhusten ympärivuorokautisessa hoivassa. Työryhmä on istunut, mutta tiedättekö: tämä työryhmäesitys on kadonnut johonkin, tuhka tuuleen? Liekö se vaalin humua, vai mihin se on hävinnyt? Mutta se on pysäytetty ministeriössä. Tätä ei koskaan laitettu lausuntokierrokselle. Hallitus kertoi täällä, että teknologialla otetaan siis 16,2 miljoonaa euroa, mutta he jättivät kertomatta, että todennäköisesti, ainakin minun arvioni mukaan, tämä työryhmä, joka on istunut ja jonka tehtävänä on säästää 30 miljoonaa vanhusten palveluista, on laajentanut tässä toimeksiannossaan oman tehtävänsä sen ulkopuolelle niin, ettei pelkästään leikata tätä teknologiaa hyväksikäyttämällä 0,03:a prossaa tästä mitoituksista, vaan rahaa ei olisi riittänyt 30 miljoonan säästöihin, ellei myöskin kotihoidosta olisi otettu teknologiaa hyväksi käyttämällä.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Minä todella toivon, että olen väärässä, mutta olisi ollut reilua hallitukselta kertoa, kun me kysyimme täällä, minäkin, leikataanko kotihoidosta vielä enemmän kuin 16,2 miljoonaa euroa. Oma pahin pelkoni on se, että te olette todella tehneet niin, että sieltä työryhmästä tulee 30 miljoonan säästöjen aikaansaamiseksi myös kotihoitoon teknologian hyväksikäytöstä leikkauksia, joista on jo sovittu työryhmätasolla ja joissa halutaan mennä vielä pidemmälle, ja sen takia näitä vastauksia ei saada tänne ennen vaaleja. [Puhemies koputtaa] Jos tämä on totta, niin ajatelkaa, kuinka kova juttu tämä on. Itse ainakin ajattelin haastaessani hallitusta jo viikonloppuna tästä teemasta: tähän ei kukaan ole sanonut, onko näin. Mielelläni olisin väärässä.

Ja vielä sanon aivan lyhyesti teille, että ei me voida sellaista sekoilua eduskunnassa nähdä, jossa pääministeri toteaa, että sosiaalihuollon leikkaukset valmistellaan rauhassa virkaesityksestä, ja ministeri tulee tänne pönttöön ja sanoo, että esitys on olemassa — 14 §:n mukaan sosiaalihuollossa leikataan — ja se lista on loputon ja pitkä, 40 keskeistä tehtävää, 10 kategoriaa jaoteltuna. Kaikista kymmenestä otetaan, lukee muistiossa. Kukaan ei ole kertonut, arvoisa puhemies, oppositiolle, [Puhemies koputtaa] pitikö tämä ministerin puheenvuoro paikkansa. Ja täällä me yksin teemme kysymyksiä toisillemme ja ihmettelemme, missä ovat vastaukset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen, poissa. — Edustaja Yrttiäho.

20.39 Johannes Yrttiäho vas: Arvoisa puhemies! Nyt kun Yhdysvallat määrää ankarat tullit eurooppalaisille valtioille, tulee Suomen talous hyytymään entisestään. Vienti heikkenee. Viimeistään tässä tilanteessa tulisi leikkaukset lopettaa ja leikkauksia myös perua. Kotimaista kysyntää pitäisi vahvistaa, jotta työttömyyden kasvu taittuisi.

Hallitus toimii toisin ja leikkaa lisää vanhuksilta, työttömiltä, perheiltä ja lapsilta. Palveluiden leikkaukset tarkoittavat irtisanomisia hyvinvointialueilla ja kunnissa. Työttömyys kasvaa. Esimerkiksi Varsinais-Suomen hyvinvointialueella ovat menossa jo kolmannet yt:t vuoden sisään. Työntekijöitä on irtisanottu. Turun kaupunki puolestaan irtisanoi joulun alla melkein 30 työntekijää, yhteensä vähennettiin 50 hengen työpanos. Ympäri maan tärkeitä julkisia palveluita ylläpitävät kymmenet- tai sadattuhannet työntekijät joutuvat työskentelemään jatkuvassa epävarmuudessa. Julkiset alat painetaan viimeistään hallituksen vientimallilla myös pahaan palkkakuoppaan ja pitkäksi aikaa.

Keskustelussa vähälle huomiolle ovat jääneet ne hallituksen uudet, nyt eduskunnassa olevat työelämäesitykset, jotka heikentävät etenkin hoivatyöntekijöiden asemaa. Suojelu- ja hätätyötä koskeva hallituksen esitys käytännössä heikentää lakko-oikeutta, ja sen avulla hallitus haluaa murtaa työtaistelut ja mitätöidä julkisen puolen palkkavaatimukset aiempaakin helpommin. Tehy on kritisoinut ankarasti tämän lakiesityksen valmistelua epärehellisyydestä ja ilmoittanut julkisuudessa työ- ja elinkeinoministeriön virkamiesten toimintaa koskevasta tutkintapyynnöstä poliisille. Virkavastuu on virkavastuu, vaikka selvää on, että niin sanottu poliittinen ohjaus, siis hallituksen päätökset ja ministerien määräykset, ovat kaiken tämän synkkyuden takana.

Hallitus pyrkii toisella esityksellään myös keskittämään sosiaali- ja terveysministeriölle valtaa määrätä muun muassa työntekijöiden siirroista hyvinvointialueilla erilaisissa poikkeustilanteissa, jotka kuitenkin jäävät määrittelyltään hyvin epämääräisiksi, ja tästä perustuslakivaliokuntakin on huomauttanut. Nämä uudet lakimuutokset heikentävät julkisen puolen työntekijöiden asemaa ja pahentavat työvoimapulaa vielä nykyisestä.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen politiikassa on sellaista synkkää, vanhakantaista työnantajahenkeä, että olkaa hiljaa ja totelkaa. Tällaista politiikkaa, tätä hallituksen toimintaa, on hyvin vaikea käsittää. Se herättää syvää epäluottamusta. Julkisten alojen työntekijöiden oikeuksia, työoloja ja palkkoja tulisi parantaa eikä heikentää. Vain niin voitaisiin hyvinvointi- ja terveyspalveluiden työvoimapula voittaa ja ihmisten arjessa korvaamattoman tärkeät palvelut pelastaa.

Hallituksen politiikalla työntekijöiden virta vie muille aloille ja yksityisiin hoivatöihin, mikä onkin hallituksen leikkauspolitiikan ilmeinen tarkoitus. Hallitus haluaa vahvistaa yksityistä palvelutuotantoa ja voitontavoittelua julkisen palvelun kustannuksella. Samaan tähdätään myös muun muassa yksityisen terveydenhuollon Kela-korvauksien satojen miljoonien eurojen panostuksilla.

Arvoisa puhemies! Tällainen hallitus ei ansaitse eduskunnan luottamusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ojala-Niemelä.

20.44 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Julkisen terveydenhuollon leikkauksia on pyritty paikkaamaan tukemalla yksityisten palveluiden käyttöä korottamalla Kela-korvauksia. Vuoden 24 kokemukset eivät rohkaise: 60 miljoonan euron lisäys korvauksiin lähinnä nosti palveluiden hintoja ja sulki terveysyritysten voittoihin. Käyntien lisäys oli mitätön.

Hallituksella on meneillään lukuisia erilaisia Kela-korvaushankkeita, ja yksityissektorin pönkittäminen pirstoo terveydenhuollon palvelujärjestelmää. Hallitus on ohjannut rahaa yksityisen Kela-korvauksiin ainakin 550 miljoonaa euroa, ja valtuus on jopa 630 miljoonaa euroon. Se osuus, jota SDP on kannattanut Kela-korvauksista, on noin 25 miljoonan euron luokkaa, joten voi sanoa, että se on ihan murusia tarkasteltaessa kokonaisuutta. Parempi tapa hyödyntää yksityisiä palveluja olisi niiden hankkiminen ostopalveluna hyvinvointialueiden toimesta. Tämä kuitenkin edellyttäisi rahoituksen ohjaamista hyvinvointialueille.

WHO:n ja OECD:n ja useiden kotimaisten asiantuntijoiden suorittamien maa-arviointien mukaan Suomen terveydenhuollon pirstoutuminen useaan eri järjestelmään aiheuttaa tehottomuutta ja ylläpitää eriarvoisuutta. Yksityislääkäripalvelut jakaantuvat alueellisesti hyvin epätasaisesti. Niitä on vähiten siellä, missä terveyspalveluiden tarve on suurin. Kela-korvausten kasvattaminen houkuttelee lääkäreitä siirtymään terveyskeskuksista yksityissektorille ja vahvistaa pääomasijoittajien omistamien suurten terveyspalveluketjujen asemaa. Tätä kehitystä ei voi millään tavalla pitää hyvänä.

SDP:n malli terveydenhuoltomme nykyhetken kiperimpään ongelmaan eli joustavaan ja nopeaan pääsyyn terveyskeskuksen sairausvastaanotolle on järjestää lääkäreiden ja hoitajien työ omalääkäri- ja omahoitajatyöpariin perustuvaksi. Sama lääkäri ja hoitaja tuntee potilaat, ja potilas tuntee heidät. Tässä mallissa myös digitaalisten palveluiden lisääminen on mahdollista järjestämällä omalääkärin ja omahoitajan tapaamisen etänä. Pääsy vastaanotolle tai kotikäynti turvataan aina potilaan niin halutessa. Hyvinvointialueet voivat käyttää omalääkäreinä ja omahoitajina myös kilpailutettuina ostopalveluina hankittuja palveluja silloin kun se on toiminnallisesti ja taloudellisesti perusteltua. Myös hyvinvointialueiden järjestämää ammatinharjoittajamallia tulee laajentaa. Edellä kuvattu malli on realistinen, asiakaslähtöinen ja kustannustehokas. Se perustuu vahvaan

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

perusterveydenhuoltoon ja tiiviiseen yhteistyöhön sairaaloiden ja sosiaalihuollon osaajien kanssa.

Huolta terveydenhuoltojärjestelmän pirstoutumisesta eduskunta pyrkii taklaamaan käynnistämällä laajan tutkimushankkeen, joka koskee terveydenhuollon monikanavaista palvelujärjestelmää ja tämän järjestelmän tarkoituksenmukaisuutta. Perusterveydenhuoltoa järjestävät hyvinvointialueet, työterveyshuollot, yksityiset palveluntuottajat ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö. Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa ongelmakohdat sekä hyvin toimivat osat ja tehdä ratkaisuehdotuksia järjestelmän parantamiseksi. Loppuraportin saammekin käsiimme touko—kesäkuussa, jolloin tarkastusvaliokunnassa ryhdymme käsittelemään näitä esityksiä.

Hyvät kuulijat! Aluevaltuustoissa päätämme muun muassa asiakasmaksuista sekä siitä, millaisilla painopisteillä perusterveydenhuoltoa ja vanhustenhoitoa hoidetaan. Olemme eduskunnassa käsitelleet kuluvana talvena myös asiakasmaksujen muutosten huomioon ottamista tarkoittavaa lainsäädäntöä. Taustalla on ilmeisesti ajatus, että asiakasmaksuja korottamalla voidaan vähentää sitä määrää, jolla valtion tulee rahoitusperiaatteen toteuttamiseksi rahoittaa hyvinvointialuetta.

Rahoitusperiaate on kuitenkin riippumaton asiakasmaksuista. Muualta tuleva rahoitus ei voi vähentää sitä määrää, jonka valtio on velvollinen rahoitusperiaatteen nojalla suorittamaan. Rahoitusperiaatehan edellyttää, että kun valtio antaa itsehallinnollisille yksiköille tehtäviä, se samalla tästä aiheutuvia kustannuksia korvaamalla takaa tosiasialliset mahdollisuudet hoitaa näitä tehtäviä. Jos asiakasmaksuja korottamalla voitaisiin vähentää valtion rahoitusperiaatteeseen pohjautuvaa rahoitusosuutta, vastuu rahoitusperiaatteen toteuttamisesta siirrettäisiin valtiolta asiakkaille. Asiakasmaksujen huomioon ottamista koskeva sääntely on ongelmallinen myös hyvinvointialueille perustuslain 121 §:n nojalla kuuluvan itsehallinnon kannalta. Kun valtion rahoitusta vähennettäisiin jo asiakasmaksujen enimmäismäärän korottamisen vuoksi, hyvinvointialueilla ei olisi tosiasiallista mahdollisuutta päättää maksujen tasosta lain asettamissa rajoissa.

Lisäksi laissa säädetään alueille tulevasta omavastuuosuudesta, joka asteittain nousee 30 prosenttiin. [Puhemies koputtaa] Ehdotuksessa jälkikäteistarkastuksen omavastuuosuudesta on puolestaan yksiselitteisesti kysymys valtion rahoituksen vähentämisestä ja samalla sekä rahoitusperiaatteen että perustuslain 19 §:n 3 momentin turvaamien sosiaalisten perusoikeuksien toteutumisen heikentämisestä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkinen.

20.50 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Olemme siis tänään täällä eduskunnassa vielä jatkaneet keskustelua välikysymyksestä kohdistuen hallituksen sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä koulutukseen kohdistuviin leikkauksiin. Tässä vaiheessa haluan kyllä kertoa kuluneen viikonlopun kokemuksista: On tosiasia, että kertaakaan näiden eduskuntatyövuosien aikana en ole saanut niin paljon kuntalaispalautetta kentällä kuin edellisen viikonlopun aikana Keski-Suomessa ja Jyväskylässä sai kuulla. Kansalaiset ovat seuranneet hyvin tarkasti täällä eduskunnassa käytävää julkista keskustelua ja hyvin tarkasti myös niitä puheenvuoroja, joita kansanedustajat ja ministerit ovat käyttäneet, ja he ovat suoraan sanottuna aika järkyttyneitä ja pöyristyneitä tästä tilanteesta.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Hyvin monet ihmiset tulivat varta vasten ottamaan kantaa erityisesti vanhuspalveluihin kohdistettaviin leikkauksiin. Heillä on joko oma vanhempi kotihoidon piirissä tai juuri jonottamassa pääsyä kotihoidon pariin, ja kaikilla huoli oli nimenomaan se, ettei vanhuksen luo meinata tänä päivänäkään saada riittävästi tarvittavaa hoitoa. Monen lähiomaisen kunto on niin huono, että alkaa ylipäätään olla kyseenalaista, onko kotona asuminen lähtökohtaisesti enää järkevää tai asianmukaista esimerkiksi muistisairauden tai muuten heikon fyysisen toimintakyvyn takia. Kotona kuitenkin ollaan, ja pääosin juuri sen takia, ettei pitkäaikaishoidon yksiköihin meinaa päästä millään, kun paikkoja ei ole riittävästi. Omaiset kertoivat myös siitä, että he luonnollisesti itsekin yrittävät työelämän ja lastenhoidon ohessa pitää läheisistään huolta käymällä kaupassa ja apteekissa, mutta se ei riitä korvaamaan kotihoidon kautta saatavaa ja odotettavaa apua.

Yksikään kuntalaisista ei vahvistanut väitettä siitä, että heidän vanhempansa saisi liikaa saati turhautumiseen saakka palveluja, vaan huoli oli täysin päinvastainen. Olen itsekin seurannut yli 15 vuotta sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämistä, ja tällaiseen ongelmaan en ole kyllä itsekään törmännyt. Täysin samaa mieltä asiasta ovat olleet myös vanhuspalveluissa työskentelevät, jotka ovat vakuuttaneet, ettei yhdenkään vanhuksen luona käydä turhaan. Käytännössä kotihoidossa käynnit koostuvat ruokailussa avustamisesta, lääkkeiden ottamisesta avustamisesta, esimerkiksi juuri muistisairailla, ja myös sairaanhoidollisista toimenpiteistä, kuten esimerkiksi haavanhoidosta, ja niinpäin pois. On varmasti totta, että jos sovitut aikataulut eivät pidä ja ovesta tulee monta kertaa päivässä pahimmillaan eri ihminen, se voi aiheuttaa stressiä ja pelkoakin erityisesti muistisairailla ihmisillä, mutta tästä ei kuitenkaan voida tehdä sitä johtopäätöstä, että fyysiset käynnit olisivat turhia tai että ne olisivat korvattavissa teknologisin ratkaisuin.

Olen henkilökohtaisesti sitä mieltä, että kehittyvää teknologiaa tulee pyrkiä hyödyntämään entistä enemmän siellä, missä se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Ongelmaksi teknologia muuttuu kuitenkin siinä vaiheessa, jos sillä säästöyistä aletaan kategorisesti karsimaan kotiin vietäviä palveluja, ja tästähän juuri nyt on kyse, kun palvelujen rahoitusta ollaan vähentämässä etupainotteisesti lisääntyvän teknologian käyttöön vedoten. Suomessa on kunnissa ja kaupungeissa hyödynnetty esimerkiksi lääkerobotteja ja turvarannekkeita jo vuosikausia. Edelleenkin tässä salissa ei ole saanut vastausta siihen kysymykseen, miten olemassa olevan, jo nykyisellään hyödynnettävän teknologian käyttö automaattisesti toisi aidosti säästöjä palveluihin ilman että palvelujen saatavuus tai laatu tosiasiallisesti heikentyisi. Tämä on minusta tässä asiayhteydessä aivan oleellinen kysymys. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

20.55 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Vaikka tätä välikysymyskeskustelua on todella käyty jo useampi päivä, niin emme valitettavasti ole näiden päivien keskustelun aikana saaneet tietää niitä leikkauskohteita, mihin nämä säästöt nyt kaiken kaikkiaan tulevat kohdistumaan. Mutta se on kyllä tullut selväksi, että hallituksen ymmärrys vanhustenhoidon tilasta ei ole ajan tasalla. Ehkä se on syy siihen, että hallitus kuvittelee, että sieltä on leikattavaa, sillä ei ole.

Kaikkein hämmäntävintä keskustelussa on ollut kuunnella, kuinka ministeri Juuso on löytänyt vanhuksen, jonka luona kotihoito käy liian usein. Siellä suorastaan rampataan. Ja tämän yhden tapauksen perusteella sitten suunnitellaan leikkauksia kotihoitoon tavalla,

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

joka vähentää tuhansia ja tuhansia kotikäyntejä, vaikka vanhusten määrä ja kotihoidon tarve vain lisääntyvät. Tällä hetkellä todellinen tilanne on se, että tuhannet vanhuksot odottavat palveluasumista. Kotihoidossa on tällä hetkellä aivan liian paljon sellaisia vanhuksia, jotka eivät enää pärjää kotona. Ei heidän luonaan käydä nykyään liian usein. Päinvastoin he tarvitsisivat ympärivuorokautista apua.

Ja kyllä, kaikki kannattavat myös teknologian lisäämistä sosiaali- ja terveyspalveluissa, mutta on tilanteita, joissa teknologia ei korvaa ihmistä. Teknologialla voidaan tukea hoitoa, mutta se ei voi korvata ihmistä, eikä sillä voi korvata huonossa kunnossa kotona olevan vanhuksen luona käymistä. Kun puhutaan vanhuksista, joiden luona kotihoidon tulee käydä monta kertaa päivässä, niin puhutaan henkilöistä, joiden tarvitsema apu on niin suurta, että digipalveluilla ei voi ihmisen käyntiä korvata. Mutta juuri sitä hallitus kotihoidon säästöillä hakee. Teknologialla halutaan korvata ihminen sellaisessakin tapauksessa, kun se ei ole mahdollista.

Kun hallitus lisää vanhusten hoivavajetta, niin se kaatuu läheisten niskaan. Yleensä kyse on silloin naisista, sillä Suomessa hoivavastuu on hyvin sukupuolittunutta. Tämä heikentää suoraan naisten mahdollisuuksia panostaa työelämään ja heikentää työelämän tasa-arvoa entisestään. Ja samanaikaisesti hallitus irtisanoo sote-alan ammattilaisia, jotka niin ikään ovat enimmäkseen naisia.

Arvoisa puhemies! Jos sote-leikkauksista jotain vihiä olemme hallitukselta saaneet, niin opetus- ja kulttuuriministeriön 75 miljoonan lisäleikkaukset ovat jääneet täysin pimentoon. Osuvatko ne koulutukseen, liikuntaan vai kulttuuriin? Sitä emme tiedä, mutta sen tiedämme, että näihin kaikkiin hallitus on jo tehnyt rajuja leikkauksia. Esimerkiksi amiksilta on leikattu 120 miljoonaa, kulttuurista ja taiteesta parikymmentä miljoonaa, ja tuleville vuosille niiden budjetti supistuu kymmenillä miljoonilla entisestään. Ja tähän päälle on siis tulossa leikkauksia vielä 75 miljoonaa lisää.

Erityisen huolissani olen hallituksen ymmärtämättömydestä, mitä tulee jatkuvaan oppimiseen. Hallitus on lakkauttanut aikuiskoulutustuen, vuorotteluvapaan ja ammattitutkintostipendin. Se on leikannut lähes 15 miljoonaa opettajien täydennyskoulutuksesta ja toiset 15 miljoonaa sote-henkilöstön erikoistumiskoulutuksesta. Tuntuu, että hallitus on täysin irtautunut tämän päivän työelämän todellisuudesta. Jatkuva oppiminen, pätevyysien päivittäminen, uudelleen kouluttautuminen ja alanvaihto ovat tässä ajassa aivan välttämättömiä. Harva, jos kukaan, selviää koko työelämänsä sillä ensimmäisellä koulutuksellaan, minkä on saanut. Jatkuva oppiminen on ollut Suomen vahvuus, mutta sitä vahvuutta hallitus on jo heikentänyt rajusti. Ja pahoin pelkään, että sitä tullaan heikentämään entisestään kohdistamalla OKM:n 75 miljoonan lisäleikkauksista leijonanosa jatkuvaan oppimiseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

20.59 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Keskustelemme täällä eduskunnassa sosiaalipalveluihin kohdistuvista massiivisista leikkauksista, mutta keskustelun sijaan hallituspuolueiden suunnalta on kuulunut tänään ja jo aikaisempinakin päivinä pelkkää vähättelyä ja ivaa. Pääministeri Orpo on kutsunut tätä keskustelua turhaksi. Perussuomalaisen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Jani Mäkelä taas on katsonut tarpeelliseksi kutsua tätä välikysymyskeskustelua ”demareiden pellesirkukseksi ja

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

jauhannaksi”. Hän epäilee viestipalvelu X:ssä, että ”porukka tuskin on niin tyhmää, että tuolla saisi kuntavaalimenestystä”.

Arvoisa puhemies! Sanon tämän nyt suoraan: jos perussuomalaisten edustajan mielestä keskustelu omaishoidon tuesta, vammaispalveluista, vanhushoivasta ja lapsiperheiden tukemisesta on sirkusta, se kertoo enemmän perussuomalaisten arvoista kuin tästä välikysymyksestä. Me puhumme täällä vakavista asioista. Me olemme kysyneet hallitukselta, mistä konkreettisesti aiotte leikata sata miljoonaa euroa sosiaalipalveluista, emmekä vieläkään ole saaneet selkeätä vastausta. Olemme nostaneet esiin sen, että leikkausten kohteeksi voivat joutua juuri ne, joilla ei ole vahvaa ääntä yhteiskunnassa: iäkkäät, vammaiset, omaishoitajat, köyhät ja lapsiperheet.

Arvoisa puhemies! Meidän tehtävämme oppositiossa on valvoa, kyseenalaistaa ja vaatia vastuuta ja ennen kaikkea pitää ääntä niiden puolesta, joiden ääni ei muuten kuuluisi tässä salissa. Me emme tule vaikenemaan silloin, kun heikompien oikeuksia poljetaan. Me emme ala pelätä sanojamme, vaikka hallituspuolueet yrittäisivät leimata keskustelun pelleilyksi. Me tulemme käyttämään ääntämme niin kauan kuin leikataan sieltä, mistä ei enää pitäisi leikata, ja kunnes saamme vastaukset kysymykseemme, mistä konkreettisesti hallitus aikoo leikata sata miljoonaa euroa sosiaalipalveluista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

21.02 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on tänään ja aiempina päivinä käyty erinomaisen hyvää keskustelua hallituksen leikkauksista, ja itsekin haluan nyt ottaa tämän koulutuspuolen — siitä en ole vielä kerennyt puheenvuoroja pitämään.

Hallituksella on välikysymyksen yhtenä kysymyksenä nimenomaan vastattavana siihen, onko hallitus todella sitä mieltä, että koulutuksesta voidaan leikata vielä lisää vaarantamatta hallituksenkin omia tavoitteita koulutustason nostamisesta ja koulutuksellisesta tasa-arvosta. Tämä kysymys on monin tavoin hyvin ajankohtainen ja tärkeä, sillä se koskee suoraan niin nuoremme tulevaisuutta kuin yhteiskunnan pitkän aikavälin hyvinvointia. Suomi on aina ollut maa, joka on ylpeillyt koulutuksensa tasolla ja laajuudella, ja koulutus on meille arvo, joka on kiinteästi sidoksissa tasa-arvoon ja mahdollisuuksien tasa-arvoon. Koulutus ei ole vain yksilön väline parempaan elämään vaan koko yhteiskuntamme perusta. Meidän koulutuksen laatua ja järjestelmäämme ei ole pidetty maailman parhaana ilman syytä. Se on ollut ja on edelleen koko kansakunnan menestyksen ja hyvinvoinnin kulmakivi. Kuitenkin viime vuosina olemme nähneet jatkuvia leikkauksia koulutussektorilla, ja kysymys kuuluukin: Miksi? Mikä on hallituksen näkemys siitä, että koulutuksesta voidaan edelleen leikata ilman, että se vaarantaa niitä tavoitteita, joihin on sitouduttu, koulutustason nostamiseen ja koulutukselliseen tasa-arvoon?

Koulutusleikkauksilla on merkittäviä seurauksia. Leikkaukset eivät tapahdu tyhjiössä, vaikka siltä täällä on voinut monta kertaa tänäänkin kuulostaa — esimerkiksi vammaispalvelulaista puhuttiin, että sieltä ei leikata, otetaan vain määrärahat pois. Jos olisimme saaneet ylös kaikki ne, joilla on haluttu peitellä sitä, että asioista leikataan, niin voin kertoa, että niitä olisi kyllä lukuisia erilaisia kiertoilmauksia löytynyt näidenkin päivien aikana. Mutta leikkaukset eivät siis tapahdu tyhjiössä eivätkä ne kosketa vain koulutuksen työntekijöitä tai koulutuslaitoksia, vaan ne ulottuvat suoraan oppilaisiin ja opiskelijoihin. Kun resursseja leikataan, on ensimmäisenä vaarassa koulutuksen laatu.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Opettajilla ei ole enää aikaa tukea oppilaita riittävästi, ja näin ollen koulutuksen eriarvoisuus kasvaa entisestään erityisesti niiden nuorten kohdalla, joiden lähtökohdat eivät ole aivan yhtä hyvät. Koulutustason nostaminen ei ole helppoa, mutta se on mahdollista vain, jos kaikilla nuorilla on yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen. Leikkaukset koulutussektorilla kuitenkin lisäävät eriarvoisuutta ja kaventavat mahdollisuuksia niiltä, joilla ei ole varaa tukea koulutustaan muilla tavoin. Onko meillä ihan aidosti varaa jättää lapsia ja nuoria ilman tarvittavaa tukea juuri silloin, kun he sitä eniten tarvitsevat?

Meidän on myös muistettava, että koulutus on avain ei vain yksilön elämänlaatuun vaan myös yhteiskunnan taloudelliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Hyvin koulutettu kansa on tuottavampi, innovatiivisempi ja kyvykkyydeltään parempi. Se voi vastata yhteiskunnan haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen, täällä paljon puhuttuun digitalisaatioon ja sen tuomiin muutoksiin ja työmarkkinoiden kehitykseen. Jos emme investoi koulutukseen, emme investoi tulevaisuuteen. Meidän on siis pohdittava vakavasti, mitä leikkaukset todella maksavat yhteiskunnalle pitkällä aikavälillä, ja näitä vaikutusarviointeja hallitus ei kyllä ole millään tavoin tehnyt.

Koulutuksesta leikkaaminen ei myöskään ole oikeudenmukaista. Koulutus ei ole vain yksilön etu vaan yhteinen hyvä. Jos me haluamme, että kaikki suomalaiset voivat menestyä ja kehittää itseään, meidän on tarjottava kaikille samanlaiset mahdollisuudet. Tässä asiassa ei ole varaa kompromisseihin. Kaikkien lasten ja nuorten on saatava tarvitsemansa tuki ja koulutus.

Lopuksi haluan kysyä: Onko hallitus todella valmis asettamaan omat pitkän aikavälin tavoitteensa vaarantumaan vain sen vuoksi, että lyhyen aikavälin säästöt tuntuvat houkuttelevilta? Onko se todella valmis laiminlyömään niitä, jotka eniten tarvitsevat tukea ja resursseja, ja onko hallitus valmis vaarantamaan koko kansakunnan tulevaisuuden?

Arvoisa puhemies! Meillä ei ole varaa leikata koulutuksesta. Meidän on investoitava koulutukseen, jotta voimme varmistaa tasa-arvoiset mahdollisuudet ja nostaa koulutustasoa. Se on ainoa tie, joka vie meidät kohti parempaa ja oikeudenmukaisempaa tulevaisuutta, ja juuri se on se yksi syy, minkä vuoksi tämä välikysymys on nyt tehty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

21.08 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Onhan tämä tosiaankin aivan ennennäkemätön ja ennenkuulumaton tilanne, jota tässä salissa tänäänkin todistamme. Eduskunnan koko parlamentaarinen oppositio on jo useiden päivien ajan vedonnut siihen, että pääministeri Orpo astuisi tähän saliin ja lunastaisi antamansa lupauksen. Vielä kuukausi sitten pääministeri lupasi eduskunnan edessä, että hallituksen kaavailemat lisäleikkaukset sosiaali- ja terveydenhuoltoon tuodaan eduskunnan tietoon hyvissä ajoin ennen alue- ja kuntavaaleja. Tänään tiedämme ennakkoonestyksen jo reilu tunti sitten päättyttyä, että lupaus ei pitänyt. Ennakkoonestyksen päättyminen ei poista sitä, etteikö hallituksella olisi edelleen velvollisuus tehdä selkoa leikkausaikeistaan. Eduskunta ja kansa ansaitsevat tietää koko totuuden siitä, mihin hallitus aikoo uusia lisäsopeutuksiaan kohdentaa.

Onkin siis jälleen paikallaan vedota siihen, että pääministeri astuisi tänne eduskunnan suureen saliin vielä tänä iltana ja tekisi selkoa juurta jaksan, mistä hallitus pimittämänsä 170 miljoonan euron lisäleikkaukset soteen oikein aikoo toteuttaa. Samassa yhteydessä

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

olisi vähintään kohtuullista kuulla myös opetusministeriä siitä, mitä tapahtuu koulutukselle, johon tehtävät 75 miljoonan euron lisäleikkaukset on myös hallituksen toimesta nyt pimitetty yli vaalipäivän. Valitettavaa on, että koko opposition yhteinen välikysymys, joka on todella vakavalla mielellä tehty, sai sisällöltään niin ohuen vastauksen hallitukselta. Välikysymykseen annettu vastaus ei sisältänyt tyydyttäviä ja kattavia vastauksia opposition kysymyksiin, ja siksi tämä keskustelu välikysymyksestä on yhä aiheellista ja erittäin paikallaan.

Arvoisa puhemies! Nykyisen eduskunnan kausi on jo puolivälissä, ja pääministeri Orpon hallitus on ollut vallassa pian kahden vuoden ajan. Päivä päivältä hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikka ja sen vaikutukset ja niiden koko kuva alkavat hahmottua yhä selkeämmin. Näkymä on karua todistettavaa. Hallituksen harjoittama talous- ja työllisyyspolitiikka on ajanut pahasti karille ja kokenut haaksirikon suhteessa hallituksen itsensä asettamiin tavoitteisiin. Suomen työttömyys on jo Euroopan ennätyslukuissa. 100 000 uutta työpaikkaa on vain kaukainen haave. Valtion velkaantuminen jatkuu vaalipuheista huolimatta korkealla. Yritysten konkurssista joudumme, niistäkin, lehdistä jatkuvasti lukemaan, eikä uutta kasvua ole onnistuttu, sitäkään, luomaan Suomeen tähän aikaan. Kaikkein surullisinta on, että hallitus maksattaa epäonnistuneen talous- ja työllisyyspolitiikkansa tavallisilla ihmisillä ja aivan erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevilla. Siksi hallitus on myös soten ja koulutuksen lisäleikkauksiin päätenyt, koska sen oma politiikka ei tuota hallituksen toivomaa tulosta taloudessa ja työllisyydessä.

Arvoisa puhemies! Poliitikassa on aina kyse arvovalinnoista, jotka määrittävät harjoitettua politiikkaa ja sen suuntaa. Arvovalinnat korostuvat etenkin silloin, kun julkinen talous on tiukilla ja asioita on asetettava tärkeysjärjestykseen päätöksenteossa niin siellä kunnissa, hyvinvointialueilla kuin täällä eduskunnassakin. Juuri tällaisia aikojahan me elämme nytkin Suomessa. Taloudellisesti vaikeina aikoina, kun moni asia koettelee ihmisten arkista tulevaisuudenuskoa, politiikalta on aivan oikein edellyttää vahvaa oikeudenmukaisuutta. Kyse on pohjimmiltaan siitä, yritetäänkö asioita tehdä reilummin vaiko ei.

Me sosiaalidemokraatit uskomme siihen, että valtiontaloutta, työllisyyttä ja yhteisiä asioita voidaan hoitaa oikeudenmukaisesti myös vaikeina aikoina. Hallituksen arvovalinnat eivät ole ainoa vaihtoehto ja kiveen hakattu totuus siitä, miten asiat tulisi tässä maassa hoitaa näinäkin aikoina. Sen me sosiaalidemokraatit olemme muun muassa vaihtoehtobudjeteissamme osoittaneet joka ikinen vuosi kuluvan valtuustokauden aikana. Vaihtoehtoja on olemassa.

Hallituksen pitäisikin nyt palauttaa vahva oikeudenmukaisuus ja välittäminen talous- ja työllisyyspolitiikkansa keskiöön. [Oskari Valtola pyytää vastauspuheenvuoroa] Vain siten hallitus kykenisi myös vahvistamaan sitä luottamusta, joka on kokenut kovan kolauksen hallituksen tekemien arvovalintojen seurauksena. Vielä ei ole liian myöhäistä tehdä harjoitettuun politiikkaan suunnanmuutosta, jota kovin moni suomalainen kaipaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

21.13 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Opposition yhteinen välikysymys jätettiin hallituksen pimitetyistä sote- ja koulutussäästöistä. Edelleen on epäselvää, miten hallitus aikoo kohdentaa nämä OKM:n alaiset miljoonaluokan

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

leikkaukset: nuorisotyöhön, liikunnan edistämiseen, kulttuuriin vai ammatilliseen koulutukseen? Nuorilta leikkaaminen on aina leikkaamista koko Suomen tulevaisuudesta. Kulttuurista on jo massiivisesti leikattu.

Ammatilliseen koulutukseen on tällä hallituskaudella suunnattu yli 120 miljoonan euron leikkaukset. Säästötoimet kohdentuvat juuri koulutuksen järjestäjiin alueilla, joilla nuorten oppivelvollisten määrä on pieni mutta tarve uudelleen koulutukselle on suuri. Jo nykyisellään ammatillista koulutusta vaivaa pula lähiopetuksesta. Tunteja on jouduttu nipistämään ja siirtämään oppimista harjoitteluun tai työpaikoille. Tällä hetkellä ammatillisessa koulutuksessa on suuri huoli: yt:t päällä, henkilöstöä ja aloituspaikkoja vähennetään, tulevaisuus usko näyttää synkältä. Suomen kasvu edellyttää ammatillisen koulutuksen rahoituksen turvaamista riittävän ammattiosaamisen järjestämiseksi. Kaiken tämän keskellä hallitus leikkaa lisää eikä edes kerro, mistä leikataan.

Lisäksi hallitus on jo lopettanut aikuiskoulutustuen, eikä korvaavasta mallista ole koko kansan kouluttajaksi. Nykyajan työelämä vaatii vahvaa koulutus pohjaa mutta myös valmiuksia oman osaamisen kehittämiseen ja päivittämiseen. Hallitus on toimillaan romuttamassa jatkuvan oppimisen ideologiaa ja laskee tietoisesti Suomen osaamistasoa. Koulutus lupaus on jälleen petetty, ja Suomen nuorten ja aikuisten mahdollisuutta kouluttautua heikennetään.

Jos täällä olisi ministereitä paikalla, kysyisin, voisitteko luvata suomalaisille, että emme enää näe leikkauksia, jotka osuvat suomalaisiin lapsiin, nuoriin, kulttuuriin tai liikunnan edistämiseen, mutta vastaajia ei liene paikalla.

Arvoisa puhemies! Kun maailmalla kuohuaa, haetaan turvaa elämän perusasioista ja kulttuuri tarjoaa kaivattua lohtua. Kulttuurin ja taiteen mahdollisuudet muutosvoimana on hyödynnettävä laajemmin kaikilla politiikan alueilla. Hallituksen kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteet ovat hyviä, mutta samalla hallituksen kulttuurialaan kohdistamat leikkaukset ovat ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa. Hallituksen 17 miljoonan euron leikkauksilla on tuhoisat seuraukset.

Esimerkiksi omalla kotiseudullani kulttuurikaupunkina tunnetussa Savonlinnassa teatteri ja orkesteri kärsivät näistä leikkauksista valtavasti ja monet kulttuurialan toimijat ovat huolestuneita alan tulevaisuudesta.

Kulttuuri ei ole vain elinkeino. Se on myös hyvinvoinnin ja osallisuuden perusta. On muun muassa välttämätöntä vakiinnuttaa taideterapiat — musiikki-, tanssi-, liike- ja kuvataideterapia — osaksi terveydenhuoltoa ja hyödyntää täten taiteen ammattilaisia myös sosiaali-, terveys- ja kasvatusaloilla. Myös lasten ja nuorten taidekasvatusta olisi vahvistettava.

Me sosiaalidemokraatit emme leikkaisi kulttuurista vaan turvaisimme sen rahoituksen pitkäjänteisesti. Kulttuuri vahvistaa ja uudistaa Suomea. Siksi sen on myöskin pysyttävä kaikkien ulottuvilla. Kulttuuri myöskin työllistää tuhansia ja edistää taloutta ja kasvua. Kulttuuri on investointi, ei kustannus. Jos me emme panosta kulttuuriin tänään, voimme menettää tulevaisuudessa lahjakkuuksia. Kulttuuri kuuluu kaikille. Se ei muuten ole mikään luksustuote, vaan kulttuurin on oltava jatkossakin meidän kaikkien saavutettavissa.

Valitettavasti näyttää siltä, että hallitus ei ymmärrä kulttuurihyvinvoinnin pitkäaikaista arvoa. Kun arvonnäköalaa nostetaan kulttuuritapahtumien osalta — konsertit, teatteriliput — niin hallitus lähettää selkeän viestin siitä, että kulttuuri ei ole prioriteetti. Meille sosiaalidemokraateille kulttuuri on investointi. Kun museot joutuvat leikkaamaan lasten toiminnasta ja teatterit eivät voi enää kiertää, kulttuuri jää monille saavuttamattomaksi.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Kulttuuritapahtumien arvonlisäveron nosto tekee tavallisten kansalaisten osallistumisen kulttuuritapahtumiin entistä vaikeammaksi. Kulttuurin tulee myös kuulua kaikille, ei vain suurkaupungissa asuville.

Saavutettavuuden parantamiseksi on muun muassa kehitetty Kaikukortti, jolla taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien on mahdollisuus osallistua kulttuurielämään ja harrastaa taiteen tekemistä maksuttomilla pääsylipuilla tai kansalaisopistojen kursseilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

21.19 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallitus siis ilmoitti lisäleikkauksista lastensuojeluun, vammaispalveluun sekä kotihoitoon. Vammaispalvelulakia muuttamalla hallitus leikkaa 20 miljoonaa euroa, kotihoidosta 16,2 miljoonaa euroa, ja ne leikataan teknologiaa hyödyntämällä, mitä ikinä tämä sitten tarkoittaakaan. Ja vielä sokerina pohjalla: hallitus leikkaa lastensuojelusta reilut 15 miljoonaa euroa kahden vuoden aikana. Sitten siellä on vielä piilossa olevat 100 miljoonaa euroa leikkauksia sosiaalihuoltoon. Herää kysymys, ovatkohan nämä piilossa olevat leikkaukset siellä samassa piilossa, missä työministerin aiemmin mainitsevat piilotyöpaikat.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiinnittää vielä huomiota hallituksen uuteen suunnitelmaan, nimittäin työttömyysturvan uusiin leikkauksiin. Hallitus aikoo kiristää työttömyysturvan karenssia eli työttömille langetettavia rangaistuksia velvoitteiden laiminlyönnistä. Uudessa mallissa ensimmäisestä rikkeestä seuraisi viikon karenssi ja toisesta rikkeestä kuuden viikon karenssi työttömyysturvaan. Oltaisiin siis siirtymässä neliportaisesta seuraamusjärjestelmästä kaksiportaiseen seuraamusjärjestelmään. Tämä tarkoittaa, että työttömät saavat vähemmän tukea ja heidän on vaikeampi täyttää työssäoloehtoa, mikä heikentää heidän taloudellista tilannettaan entisestään. Tämä ehdotus on järkyttävä ja epäoikeudenmukainen. Hallitus maksattaa epäonnistuneen talous- ja työllisyyspolitiikkansa kaikkein heikompiosaisilla ja nyt myös työttömyyttä kohdanneilla. Tämä on täysin väärin.

Hallituksen työllisyyspolitiikka on Euroopan epäonnistuneinta. Sen sijaan, että hallitus keskittyisi luomaan uusia työpaikkoja ja parantamaan työllisyysmahdollisuuksia, se suunnittelee työttömyysturvan lisäleikkauksia. Tämä ei ole ratkaisu ongelmiin, vaan se pahentaa niitä entisestään.

Arvoisa rouva puhemies! Meidän on puolustettava heikompiosaisia ja työttömiä. He ansaitsevat parempaa kohtelua ja tukea, ei leikkauksia ja epäoikeudenmukaisuutta. Hallituksen on otettava vastuu epäonnistuneesta politiikastaan ja tehtävä parempia päätöksiä, jotka ovat reilumpia ja jakautuvat tasaisemmin.

Arvoisa rouva puhemies! SDP tekisi reilumpia päätöksiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

21.22 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tätä välikysymyskeskustelua on käyty nyt jo toista viikkoa. Tässä välikysymyksessä koko oppositio yhdistyi haastamaan hallitusta pimitetyistä lisäleikkauksista soteen ja myös koulutukseen. Pidän erittäin tärkeänä, että keskustelussa on nostettu vahvasti esille myös nämä edelleen piilotetut leikkaukset opetus- ja kulttuuriministeriön saralle. 75 miljoonaa euroa on valtava summa suomalaisesta koulutuksesta. Esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta on leikattu yli 120

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

miljoonaa euroa tilanteessa, jossa edelleen saamme tietoa kentältä, että nuoremme kärsivät siitä, että esimerkiksi lähiopetusta ei ole mahdollista tarjota niin paljon kuin kasvavat nuoret ammattiopintojensa tueksi tarvitsisivat. Aikuiskoulutustuki on romutettu, mikä heikentää jo työssä olevien ihmisten mahdollisuuksia uudelleenkouluttautua ja pätevoityä esimerkiksi varhaiskasvatusopettajaksi tai pelastustoimen esihenkilöksi.

Koulutusleikkauksia ei tämä maa enempää kestä. Ja sen vuoksi olisi perusteltua saada hallitukselta vastaus: minne nämä pimitetyt 75 miljoonan euron koulutusleikkaukset kohdennetaan? Ja on aivan ymmärrettävää, että myös tämä kysymys koulutuksesta on hallitukselle kiusallinen näin kuntavaalien alla, koska kunnissa päätetään varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta ja toisen asteen koulutuksesta, mukaan lukien ammatillinen koulutus. Se on se syy, minkä takia hallitus haluaa siirtää myös näiden leikkauslistojen tosiasiallisen sisällön kuntavaalien ylitse ensi syksyn budjettiriiheen, kansalaisilta piiloon.

On valitettavaa, että myöskään sote-puolella hallitus ei kykene kertomaan, minne se säästönsä kohdentaa. Me olemme saaneet tynkäsäästölistan, josta olemme saaneet tietää, että kyllä, vanhusten kotihoidosta leikataan, mikä tarkoittaa vähemmän kotihoidon käyntejä. Tämän me olemme ministeri Juusolta kuulleet, mutta edelleenkin se selvitys, mikä meille on annettu sosiaalipalveluihin tehtävästä sadan miljoonan euron säästöstä, ei avaa, mitä sosiaalipalvelulain 11 ja 14 §:n uudistaminen käytännössä tarkoittaa. Ja huolestamme on, että tämäkin uudistaminen on leikkausta saksilla eli pelkkiä säästöjä — säästöjä kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta.

Tässä on paikallaan muistuttaa: Se juurisyy, miksi hallitus on ajautunut tähän leikkauskierteeseen — se on se, että hallituksen tavoite yhdeksän miljardin euron sopeutuksesta nojautui epärealistisiin ja hallituksen kannalta mahdottomiin työllisyystavoitteisiin. Hallitus on epäonnistunut tavoitteessaan luoda tähän maahan 100 000 uutta työllistä, omilla toimillaan syventänyt taantumaa, mikä on aikaansaanut työttömyyttä. 100 000 työllisen sijaan meillä on 70 000 vähemmän työllisiä, ja tätä laskua nyt maksetaan suomalaisilla ikäihmisillä, vammaisilla ja lapsilla ja nuorilla. Ja vielä koulutuksesta leikataan. Tästä ei hyvää seuraa. Tämä kierre sen kuin syvenee, mutta lisäleikkauksilla Suomi ei kasvuun nouse. Sen sijaan me sosiaalidemokraatit uskomme, että koulutukseen ja kulttuuriin tulee investoida, kansanterveyteen tulee investoida, ihmisten hyvinvoinnista täytyy pitää huolta.

Tähän me, oppositio, olemme peränneet nyt vastauksia pääministeri Orpolta jo toista viikkoa, mutta nähtävästi kokoomuksen kalenteriin ei mahdu eduskunnan eteen tuleminen ja tosiasioiden kohtaaminen. Ministeriaitio kumisee tuossa taas tyhjiyttään, vaikka useassa puheenvuorossa on pyydetty pääministeri Orpoa eduskunnan eteen vastaamaan.

Petteri Orpo on ilmeisesti tänään todennut tästä välikysymyskeskustelusta, että tämä on turha keskustelu. Voiko enempää väheksyä sitä, kun kansanedustajat käyvät täällä välikysymyskeskustelua, joka on parlamentarismissa järein väline haastaa istuva hallitus? Valtiovarainministeri Purra jopa totesi viime viikolla, että oppositio on toiminut epäisänmaallisesti. Tällaista parlamentarismia ja eduskuntakeskustelun väheksyntää ei tässä maassa ole vähään aikaan kuultu. Mutta näyttää, rouva puhemies, siltä, että hallituksen korvat ovat niin kovat, että me saamme turhaan odottaa pääministeri Petteri Orpoa tänne paikalle. Joku roti tässä keskustelussa pitäisi olla, mutta pääministeriltä sitä selkärankaa ei tunnu löytyvän.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Jossain kohtaa tämäkin keskustelu päättyy ja ne kysymykset jäävät vaille vastausta, mutta Suomen kansalla on oikeus tietää, ja jos se ei saa tarpeeksi tietoa, niin ainakin sillä on oikeus ottaa kantaa, sillä sunnuntaina tässä maassa toimitetaan vaalit, mikä on mahdollisuus muuttaa suuntaa kohti reilumpaa ja inhimillistä politiikkaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola, vastauspuheenvuoro.

21.27 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla tuossa aiemmassa puheenvuorossa sosiaalidemokraattien talouspolitiikan uskottavasta vaihtoehdosta, kun me tiedämme, että olette vastustaneet kaikkia säästöjä, kaikkia rakenneuudistuksia, mutta sitten vaihtoehtobudjeteissanne olette hyväksyneet käytännössä jokaisen niistä. Sen lisäksi vuoden 2024 vaihtoehtobudjetin työllisyysvaikutukset ovat edelleenkin kertomatta, vaikka puolueenne puheenjohtaja Antti Lindtman on ne tässä salissa kolme kertaa luvannut toimittaa.

OKM:n 75 miljoonan euron säästöt 8,5 miljardin euron kokonaisuudesta on OKM:n kolmen ministerin toimesta luvattu toimittaa kasvuriihessä jo tänä keväänä, ei ensi syksynä, niin kuin ne normaalin budjettimenettelyn myötä tulisivat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen, vastauspuheenvuoro.

21.28 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun mikään ei riitä, niin sitten nostetaan SDP:n vaihtoehtobudjetti tikun nokkaan. Mutta mikäs siinä, meidän vaihtoehtobudjettimme on laadittu hyvin huolellisesti, sen työllisyysvaikutukset ovat avoimesti esillä ja sen tasapainotus on täsmälleen sama kuin hallituksella.

Vaihtoehtobudjetit tehdään aina todellisena vaihtoehtona hallituksen kuluvan vuoden talousarviolle. Meidän vaihtoehtobudjettimme on välittömästi toimeenpantavissa, se on realistinen. Se on realistinen, mutta se perustuu oikeudenmukaisemmille ratkaisuille. Siinä ei leikata kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta, siinä ei karsita kasvun edellytyksiä, vaan pikemminkin siinä luodaan kasvun edellytyksiä muun muassa vahvistamalla kotitalouksien luottamusta. Me käytämme veropolitiikkaa oikeudenmukaisesti niin, että ne kotitaloudet, pieni- ja keskituloiset suomalaiset kotitaloudet, jotka tarvitsevat pientä piristysruisketta omaan talouteensa, saisivat sitä meidän vaihtoehtobudjetissamme. Se myös vahvistaisi talouskasvua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

21.29 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun vaihtoehtobudjettinne työllisyysvaikutukset ovat julkisesti tiedossa, niin kysyisin: voisitteko toimittaa ne vuoden 2024 työllisyysvaikutukset tänne arvioitavaksi, koska niitä ei ole tullut, vaikka eduskunnan tietopalvelu on ne laskenut, vaan te olette salanneet ne?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen, vastauspuheenvuoro.

21.30 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Nyt käydään välikysymystä hallituksen leikkauksista soteen ja koulutukseen, ja kiitoksia, että hallituspuolueen edustajat, kaksi edustajaa, ovat täällä kuuntelemaan tätä tärkeää

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

väläkysymystä. Minusta tuntuu, että te tiedätte, mistä ihmisten tarvitsemista sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon palveluista nyt hallitus on valmis karsimaan, mutta me kysymme: miksi sitä tietoa ei anneta Suomen eduskunnalle ja Suomen kansalle? Kyllä hyvinvoinnin ministerityöryhmässä varmasti on ollut tavoiteaikataulu, milloin tämä pääministerin lupaama tieto eduskunnalle annetaan, mutta nyt vähän tuntuu siltä, että tätä työtä ei näköjään johda kukaan, kun me emme ole saaneet sitä tietoa, mistä te olette leikkaamassa lisää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen, varsinainen puheenvuoro.

21.31 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan nyt käsitellään opposition yhdessä jättämää väläkysymystä eikä varsinaisesti meidän vaihtoehtobudjettia, mutta kun tätä viime viikosta alkanutta keskustelua on käyty ja näitä hallituspuolueiden puolustuspuheenvuoroja on kuullut, että milloin sitten on kyse teidän jättämästänne sotesta ja milloin on kyse edellisen hallituksen tekemisistä tai sitä edellisen tai sitä sitä edellisen hallituksen tekemisistä, niin eihän se tässä nyt sinänsä yllätä, että nyt sitten vaihtoehtobudjettiinkin jo lähdetään koskemaan.

Ehkä edustaja Valtolalle tietysti vielä sitä, että eivätkö ne vuoden 2024 työllisyysvaikutukset ole jo meillä ihan tiedossakin, mitä silloin on tapahtunut. Ne ovat tämän hallituksen aikaansaannosta, ja mitenkähän paljon se oli? Joku voi salista auttaa, mikä tällä hetkellä on työttömien määrän lisääntyminen, mutta ei kovin vahva se hallituksen tuloskortti viime vuodelta kyllä ole, ja ei paljon paremmaltakaan näytä.

Me olemme tässä väläkysymyksessä ja sen käsittelyssä esittäneet kysymyksiä, mistä hallitus aikoo leikata nämä sosiaali- ja terveyspalveluiden uudet säästöt, ja olemme kysyneet myös, mistä nämä opetus- ja kulttuuriministeriön säästöt leikataan, ja kovin vähän ollaan edelleen vastauksia saatu. Niistäkin vastauksista, mitä olemme saaneet, on käyty aika kipakkaa keskustelua täällä, esimerkiksi siitä, mistä ne säästöt vanhusten kotihoidossa tällä teknologian lisäkäyttöön otolla oikein syntyvät. No, siihen olemmekin oikeastaan vastausta jo hieman saaneetkin, eli käytännössä vähentämällä käyntejä vanhusten kotihoidossa. Siihen olemme kyllä vastauksen saaneet, mutta vielä on aika iso osa säästöistä ja niiden vaikutuksista hämärän peitossa.

No, hallituspuolueiden edustajat ovat hieman vähätelleet tätä meidän väläkysymystämme ja näitä summia, mitä nyt ollaan leikkaamassa. Tokihan ne näyttävät hieman pieniltä, jos vertaa sosiaali- ja terveyspalveluiden kokonaisbudjettiin, mutta kun me kaikki tiedämme, miten paljon tämä hallitus on jo nyt leikannut vanhoilla päätöksillä, jotka vielä vyöryvät sinne hyvinvointialueille, ja miten jaksamisen rajoilla siellä hyvinvointialueilla on yritetty toimeenpanna näitä rankkoja ja armottomiakin leikkauslistoja, mitä täältä hallitus on heidän niskaansa sysännyt, tilanteessa, jossa olemme tehneet Suomen historian suurimman julkisen sektorin uudistuksen, jossa sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät kunnilta hyvinvointialueille, niin kyllä tässä nyt olisi vähintäänkin kohtuullista tarjota jonkinlaista työrauhaa myös sinne hyvinvointialueille.

Täällä kovasti kyllä ylistetään sitä työtä, ja itsekin yhdyn siihen, että hyvinvointialueet ovat erittäin hyvin pystyneet tavallaan näihin leikkauksiin tarttumaan, mutta se hyvin tarttuminen tarkoittaa sitä, että esimerkiksi kotikaupungissani meillä suljetaan ovet kolmesta neljästä terveysasemasta ja sen lisäksi vielä yöpäivystys lakkaa, ja kotimaakunnassani Varsinais-Suomessa ei ole sen jälkeen enää kuin yksi sairaala, jossa

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

yöpäivystyksen ovet aukeavat, jos sinne paikalliset asukkaat haluavat tulla. Nämä ovat kyllä ihan valtavia heikennyksiä, mitä siellä on jo nyt tehty, ja nyt siihen päälle... Tavallaan voisi ajatella näin, niin kuin sanontakin kuuluu, että jossain kohtaa se kamelin selkä katkeaa tai tuopissa se viimeinen pisara läikkyy yli, eli kyllä tässä aletaan olemaan siellä alueilla oikeasti sellaisten tilanteiden ääressä, että siellä työntekijät ovat aidosti jaksamisensa rajoilla, ja senkin takia on todellakin kohtuullista saada tietää, mihin nämä leikkaukset osuvat.

Myös hyvinvointialueilla asuvat asukkaat ovat oikeutettuja tietämään, varsinkin näin vaalien alla, mistä hallitus aikoo oikeasti leikata nämä tulevat, mistä palveluista Purran saksat puraisevat seuraavaksi tai mistä lupauksesta pääministeri Petteri Orpo seuraavaksi aikoo luistaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

21.36 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Hyvää keskustelua, välilyksymyskeskustelua hallituksen lisäleikkauksista soteen ja koulutukseen. Ihan ensin täytyy kyllä todeta, että hyvä, että tätä keskustelua käydään, ja kiitos, että hallituspuolueitten suunnalta kaksi edustajaa on tätä keskustelua kuuntelemassa ja myös kommentoimassa. Se on tärkeää.

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Sain Keski-Suomesta harmistunutta viestiä viikonloppuna, ja tämä asia liittyy juurikin tähän kotihoitoon ja kotihoidon työntekijöitten tilanteeseen. Siitä ajattelin kertoa ja sitten lopuksi vähän tästä päätöksenteosta.

Puhemies! Haluan siis nostaa tähän keskusteluun esiin erityisesti kotihoidossa työskentelevien hoitajien työn arvostuksen tai pikemminkin sen puutteen, jota valitettavasti olemme nyt kuulleet tämän keskustelun aikana ministeriaation suunnalta ministeri Juuson suusta hänen puhuessaan niin sanotuista ramppaajista elikkä kotihoidon työntekijöistä. On kohtuutonta, tietyllä tavalla epäoikeudenmukaista kutsua kotihoidon työntekijöitä tällaisella nimikkeellä. Kyse on koulutetuista, lääkeluvallisista hoitajista, lähi- ja sairaanhoitajista, jotka tekevät vaativaa, vastuullista ja kokonaisvaltaista työtä asiakkaiden kodeissa. Työ ei ole pelkkää ovien aukomista tai hetkellistä piipahtamista asiakkaan luona, vaan se on päivittäistä huolenpitoa ikäihmisistä, vammaisista, mielenterveys- ja päihdekuntoutujista — ihmisistä, jotka tarvitsevat apua elämänsä perusasioissa.

Puhemies! Nämä asiakaskäynnit kotihoidossa eivät tapahdu sattumalta. Jokainen asiakas on arvioitu palvelutarpeen arvioinnissa, ja käynnit ovat suunniteltuja ja perusteltuja. Hoitajat huolehtivat lääkkeistä, myös insuliinipistoksista, joita asiakkaat eivät itse kykene ottamaan. He ottavat verinäytteitä, hoitavat haavoja, huolehtivat hygieniasta, auttavat ruokailussa. He ovat myös usein ainoa kontakti, jonka moni asiakas päivänsä aikana näkee. Hoitaja voi olla se, joka soittaa ambulanssin, kun vointi romahtaa. Hoitaja on se, joka kirjaa potilastiedot, arvioi asiakkaan toimintakykyä, välittää havainnot eteenpäin. Ja puhemies, mikä tärkeintä, asiakkaat odottavat hoitajaa. He eivät puhu ramppaamisesta. He kysyvät, milloin hoitaja tulee taas. Tämän olen kuullut monen hoitajan suusta, jotka ovat tehneet tätä työtä vuosien ajan tuhansien asiakaskäyntien kokemuksella.

Kunnioitettu puhemies! Jos ministeri Juuso tulisi ja menisi kotihoidon aamu- tai iltavuoroon, näkisi hän työn todellisen luonteen. Sen jälkeen voisimmekin keskustella,

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

kuinka turhia nämä hoitajat ovat vai ovatko he pikemminkin arjen sankareita, joita ilman moni ihminen jäisi täysin yksin.

Puhemies! Tämän kirjoituksen olen tehnyt siltä pohjalta, minkä palautteen sain sieltä Keski-Suomesta lähihoitajalta.

Ja kun tässä välikysymyskeskustelussa lisäleikkaukset ovat kohdistumassa myös tuonne koulutukseen ja myös kulttuurin suuntaan — kiitoksia edustaja Anna-Kristiina Mikkoselle hyvästä, ansiokkaasta puheenvuorosta kulttuurin osalta — niin illan miete onkin laulusta: ”Paljon sanomatta jää, / kun harvoin tavataan, / mitä kaikkea mä yksin mietinkään. / Kiire on, me tuskin katsein / toista kosketaan, / voi jos ajan saisi kerran riittämään!” Tämä oli Kuoppamäen sanoitusta. Jukka Kuoppamäki, tunnettu suomalainen lauluntekijä, säveltäjä, sanoittaja, äänituottaja; kirjoittanut noin 2 000 musiikkikappaletta, joissa yleisimpiä aiheita ovat rakkaus, Suomi ja kaipaus.

Puhemies! Kun tämä keskustelu on ollut osin rakentavaa mutta osin vähän ei niin rakentavaa, niin ehkä jos puhemies sallii, vaikka viisi minuuttia tulikin täyteen, hieman vielä tästä päätöksenteosta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Hyvin tiiviisti. Viisi minuuttia on se sovittu aika.

Aha, no sitten pitää ottaa vielä toinen puheenvuoro ja tulla uudelleen tähän puhujaitioon. — Mutta kiitoksia tästä mahdollisuudesta. [Kim Berg: Vielä kerkeää ottaa puheenvuoron!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

21.42 **Niina Malm sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tänä iltana ainakin se asia on selvinnyt, että Suomessa ollaan tällä hetkellä kriittisessä tilanteessa, jossa hallitus suunnittelee merkittäviä säästötoimenpiteitä sosiaali- ja terveydenhuollon alueella. Nämä leikkaukset voivat vaikuttaa syvästi kansalaisten hyvinvointiin ja sote-alan työntekijöihin, mutta varmuutta ei leikkauskohteisiin saada. Luvattu on, mutta lupauksen pitäminen on ollut todella vaikeaa. Nyt ei enää voi mitenkään perustella, että ”hyvissä ajoin ennen vaaleja”. Ennakkoäänestys on päättynyt.

Sen sijaan on eduskunnan keskustelua arvosteltu mitä eriskummallisimmin sanakääntein. Tulipa mieleen, että jos täällä, tässä salissa, ei keskustella kansalaisten tärkeistä jokapäiväisistä palveluista, niin eikö se ole eduskunnan arvovallan vertaamista siihen kuuluisaan kumileimasimeen. Tällaisella viestinnällä hallituspuolueiden edustajat itse asiassa murentavat itse eduskunnan arvovaltaa ja uskottavuutta — toki sen lisäksi, että hallitus ei tuo eduskunnalle tiedoksi niitä leikkauksia, joita itse on luvannut tuoda tiedoksi ”hyvissä ajoin ennen vaaleja”. Tämä, jos mikä, on pelottavaa ja murentaa kyllä uskoa politiikkaan.

Illan aikana ja viime viikollakin on myös kuultu, että leikkauksia vaaditaan, mutta nyt sekin on kääntynyt itse asiassa panostukseksi tämän ihmeellisen keskustelun aikana, jossa velatkin ovat muuttuneet saataviksi. Te, hyvä hallitus, ette saa puhuttua mustaa valkoiseksi. Näiden toimenpiteiden vaikutukset tuntuvat jo nyt kaikkialla hyvinvointialueilla, joissa on käynnissä yt-neuvottelut tuotannollis-taloudellisista syistä. Ne on joko käyty tai ne ovat tulossa. Tämä on herättänyt huolta sote-alan työntekijöiden määrän vähenemisestä ja työn kuormittavuuden lisääntymisestä.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Henkilöstöleikkaukset, lomautukset ja irtisanomiset ovat jo johtaneet siihen, että alan ammattilaiset, kuten lähihoitajat ja sairaanhoitajat, eivät enää ole valmiita sitoutumaan työhön pitkäaikaisesti. Monilla alueilla sote-ala ei enää houkuttele uusia osaajia, mikä tekee tilanteesta entistä vaikeamman — esimerkiksi vuonna 2023 eläkkeelle jäi 691 lähihoitajaa ja 485 sairaanhoitajaa — ja suuri osa hoitajista on jo eläkeiässä. Samalla rekrytointitarve kasvaa tulevaisuudessa, mutta osaajia ei ole riittävästi. Kouluttautuminenkaan ei ole mahdollista hallituksen leikkausten vuoksi niin ammatillisesta koulutuksesta kuin myös aikuiskoulutuksesta.

Sote-alan työllisyystilanne on jo nyt vaikea. Vaikka alalta valmistuu opiskelijoita, työmarkkinoille ei ole kuitenkaan mahdollista päästä, koska yt-neuvotteluja käydään kaiken aikaa. Tässä on varsinainen dilemma tälle hallitukselle, joka on onnistunut ennätystyöllisyydestä rysähtämään ennätystyöttömyyteen. Tulevaisuuden sote-alalla siis näkymät ovat synkät, ja hallituksen säästötoimet voivat pahentaa tilannetta entisestään. Samaan aikaan, kun leikkauksia toteutetaan, tarvitaan entistä enemmän osaavaa henkilöstöä. Mutta mitä tekee hallitus? Romuttaa tämänkin mahdollisuuden.

Olisi erityisen tärkeää, että hallitus ja myös päättäjät ymmärtäisivät säästöjen pitkän aikavälin vaikutukset. Tässä salissa kauniisti puhutaan ennaltaehkäisystä ja ennakoivasta toiminnasta, mutta kun on politiikantekojen aika, niin näinhän ei tapahdu. Olemme jo nähneet, kuinka sote-alan työntekijöiden työvoimapula pahentuu ja samaan aikaan yt:t lisääntyvät. Ilman riittävää panostusta henkilöstöön ja koulutukseen emme tule saavuttamaan kestäväää sote-palvelujen tasoa. On aika miettiä, mitä leikkaukset todella maksavat yhteiskunnalle pitkällä aikavälillä. Olen tässä salissa aiemminkin todennut sen, että ennalta ehkäisevällä työlläkin on merkityksensä ja kuinka paljon sillä on voitu saada aikaan, mutta valitettavasti sekin puhe on kuuroille korville mennyt.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ojala-Niemelä.

21.47 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollossa poliitikot ottavat kantaa isoihin asioihin, joissa lähdetään perustuslain periaatteen mukaisesti kaikkien ihmisten yhdenvertaisuudesta ja syrjimättömyydestä. Suomessa terveydenhuollon oikeudenmukaisuus on perinteisesti määritelty terveyspalvelujen tarpeenmukaisena käyttönä siten, etteivät henkilön tulot, sosiaalinen asema tai muut vastaavat seikat vaikuta mahdollisuuksiin käyttää palveluita. Nämä tavoitteet on kirjattu perustuslakiin, lakiin potilaan oikeuksista ja toistuvasti erilaisiin terveystieteisiin linjauksiin.

Terveydenhuoltolaissa oikeudenmukaisuuden tavoitteet on viety astetta pidemmälle ja lain tarkoituksena on määritelty väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen. Siitä huolimatta terveyserot ovat Suomessa suuret ja näyttäisivät joidenkin terveydentilan mittareiden mukaan jopa kasvavan.

Terveydenhuollon oikeudenmukaisuutta arvioidaan yleensä kahdesta näkökulmasta: toisaalta tarkastellaan palvelujen käyttöä ja toisaalta terveyspalveluista aiheutuvia kustannuksia sekä heikentyneestä terveydestä jo aiheutuvia ongelmia. Palvelujen käytön jakaumaa voidaan edelleen arvioida sen mukaan, tarkoitetaanko yhdenvertaisuudella mahdollisuuksia käyttää palveluja tai palvelujen saavutettavuutta, palvelujen toteutunutta käyttöä, terveydenhuollon voimavarojen kohdentumista vai palvelujen tuloksena saavutettuja terveyshyötyjä.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Kun tarkastellaan syitä väestöryhmien välisiin eroihin terveystalouden käytössä, erotetaan usein niin sanotut tarjonta- ja kysyntätekijät. Terveystalouden tarjontaan vaikuttavilla tekijöillä tarkoitetaan terveydenhuoltojärjestelmään, sen rakenteeseen ja voimavaroihin liittyviä tekijöitä, jotka vaikuttavat palvelujen saatavuuteen, esimerkiksi millaisia voimavaroja ja palveluita on tarjolla ja miten hyvin ne vastaavat väestön ja sen alaryhmien palvelujen tarvetta. Kysyntätekijöillä puolestaan viitataan palveluihin tai palveluja tarvitseviin itseensä liittyviin tekijöihin, jotka tukevat tai heikentävät henkilöiden mahdollisuuksia palvelujen käyttöön. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi palvelumaksut, mutta myös palveluja tarvitsevien koulutus ja siihen pohjautuvat tiedot terveyteen vaikuttavista tekijöistä ja terveydenhuollosta sekä ymmärrys, miten terveydenhuollon monimutkaisessa järjestelmässä kannattaa toimia.

Suomessa terveystalouden käytön eroihin vaikuttavia tarjontatekijöitä ovat muun muassa työterveystaloudet ja yksityissektorin palvelut. Niillä on suuri painoarvo palvelujen tarjonnassa, ja ne parantavat työsuhteessa olevien ja hyväosaisten henkilöiden mahdollisuuksia käyttää terveystaloudia. Siten ne erottelevat palvelujen tarvisijoita sosiaalisen aseman mukaan. On myös niin, ettei Suomen julkiseen terveystaloudjärjestelmään ole täysin universaali, vaan esimerkiksi niin sanottujen paperittomien tai turvapaikanhakijoiden oikeutta käyttää terveystaloudia on eri tavoin rajattu. Eroja terveystaloudissa aiheuttavat tasausjärjestelmistä huolimatta myös kuntien väliset taloudelliset kantokyvyn erot. Hajautetun ja hajanaisen sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän takia taloudelliset edellytysten ja osaamisen erot heijastuvat alueellisiin eroihin palveluiden saatavuudessa ja laadussa.

Kysyntätekijöistä terveystalouden käytön eroihin vaikuttaa Suomessa keskeisesti potilaiden suuri maksusuosus terveydenhuollon kustannuksista. Erityisen paljon vaikuttavat lääkekustannusten suuri omavastuuosuus ja esimerkiksi suun terveydenhuollon kalliit asiakasmaksut. Tämä heikentää pienituloisten mahdollisuuksia käyttää näitä palveluja. Uusi eroihin vaikuttava tekijä saattaa olla palvelujen muuttuminen digitaaliseksi. Digitaalisiin ratkaisuihin perustuvia palveluprosesseja suunniteltaessa onkin tarpeen ottaa huomioon, että kaikilla ei ole mahdollisuutta tai osaamista näiden palvelujen käyttöön. Tässä välikysymyksessä kyse on leikkauksista sosiaalihuoltoon, erikoissairaanhoidon ja koulutukseen. Lisäksi STM:ssä on käynnissä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteiden määrittely ja sääntelyn valmistelu. Tarkoitus on määrittellä periaatteet, joiden mukaan palvelut ja menetelmät kuuluvat sosiaali- tai terveydenhuollon palveluvalikoimaan tai on rajattu niiden ulkopuolelle.

Hanke on osa hallitusohjelmaa ja kansallista palvelureformia, jolla uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sisältöjä vastaamaan nykyisiä sote-rakenteita. Tässä voikin huolena, pelkona olla, että ovatko seuraavat leikkaukset jo oven takana tämän palveluvalikoiman rajauksen myötä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkinen.

21.52 **Riitta Mäkinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän välikysymyksen yhteydessä moni asia on nostettu tänään esille, ja haluan osaltani kiinnittää huomiota hallituksen suunnittelemaan leikkaukseen sote-henkilöstön erikoistumiskoulutukseen.

Orpon hallitushan julkisti torstaina 27. maaliskuuta, että se leikkaa hyvinvointialueille maksettavia korvauksia erikoistumiskoulutuksesta ensi vuonna 15 miljoonaa.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Hyvinvointialueille maksetuilla korvauksilla on katettu esimerkiksi se osa erikoistumiskoulutuksessa olevien lääkäreiden palkkakustannuksista, mikä kuuluu kouluttautumiseen potilastyön ohella. Alueille maksetut korvaukset eivät tällä hetkelläkään kata kuin pienen osan erikoistumiseen liittyvistä kustannuksista, joten alueet siis käytännössä maksavat tämän välttämättömän koulutuksen itse.

Nuorten Lääkärien Yhdistys ry:n puheenjohtaja Lauri Heiskanen on tuonut hyvin suoraan esille tyrmistyksensä ja huomauttaa, että leikkaus vaikuttaa kohdistuvan myös nimenomaan erikoislääkärikoulutukseen. Hän toteaa: ”Koulutuksesta leikkaaminen tulee johtamaan siihen, että erikoislääkäripula on tulevaisuudessa ennakoituakin hankalampi. Tämä on räikeässä ristiriidassa sen kanssa, että hallitus on aikaisemmin ollut huolissaan osaavan sote-työvoiman ja erityisesti lääkäreiden riittävydestä työmarkkinoilla.”

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön erikoistumiskoulutuksesta leikkaaminen on lyhytnäköistä monesta syystä. Ensinnäkin laadukas hoito takaa, että henkilöstö hallitsee uusimmat hoitomenetelmät, teknologiat ja tiedon. Ilman tätä osaamista potilasturvallisuus vaarantuu ja hoidon laatu heikkenee. Ikääntyvä väestö tuo mukanaan lisääntyvää ja monipuolistuvaa palveluntarvetta. Erityisosaamista tarvitaan esimerkiksi muistisairauksien, monisairaiden ja psyykkisesti oireilevien potilaiden hoidossa.

Koulutuksesta leikkaaminen on suoraan yhteydessä myös kustannustehokkuuteen pitkällä aikavälillä, sillä se heikentää toiminnan vaikuttavuutta. Kuten muuallakin suomalaisessa yhteiskunnassa, osaamista on pidetty myös sosiaali- ja terveydenhuollon tärkeimpänä pääomana. Vahva osaaminenhan tarkoittaa nimenomaan sitä, että käytännön työtä kehitetään oikealla otteella ja että käytännön työssä tehdään oikeita asioita niin, että hoidon laatua ja vaikuttavuutta voidaan nostaa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on perustellut kaikkia leikkaustoimia välttämättömyydellä supistaa sosiaali- ja terveyspalveluihin kohdennettavia julkisia menoja. Tätä taustaa vasten on hyvin ristiriitaista, että samaan aikaan se toteuttaa itse toimia, joilla päinvastoin lisätään vähintään pitkällä aikavälillä merkittävästi soten kustannuksia. Tästä esimerkkinä toimii esimerkiksi periksiantamattomuus pidentää hyvinvointialueiden käytössä olevaa aikaa kattaa kertyneitä alijäämiä. Jos näin meneteltäisiin, se poistaisi alueilta pakon karsia ennalta ehkäiseviä palveluja ja tämä suoraan tuottaisi niitä toivottuja säästöjä rakentavalla ja kestäväällä tavalla. Tähänhän koko sote-uudistuksen kyky saada haltuun nousevia kustannuksia perustui.

Arvoisa puhemies! Juuri tästä on jälleen kyse, kun tarkastelemme nimenomaan sosiaali- ja terveydenhuollon erikoistumiskoulutukseen varattavien määrärahojen leikkausta. Kyse on hyvin lyhytnäköisestä toiminnasta, sillä kun kentän ja lääkäreiden osaamisen taso laskee, johtaa se lopulta myös kustannusten nousuun. Olisi todella syytä ymmärtää, että erikoistumiskoulutukseen panostaminen on investointi, ei menoerä. Sen laiminlyönti tulee ajan myötä kalliimmaksi niin rahallisesti kuin inhimillisesti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Asell.

21.57 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Tässä salissa käydään keskustelua, joka ei ole turhaa, kuten pääministeri Orpo on todennut, eikä ole vain teknistä ja taloudellista, vaan keskustelu on inhimillistä. Puhumme ihmisistä, jotka eivät aina itse pysty pitämään ääntä oikeuksiensa puolesta. Puhumme vanhuksista, vammaisista, omaishoitajista, pitkäaikaistyöttömistä ja lapsiperheistä. Puhumme niistä, joiden elämässä sosiaalipalvelut eivät ole

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

vain sana paperilla, vaan se on ainoa turva, jonka varassa he selviytyvät, ja juuri heiltä Orpon hallitus nyt leikkaa.

Sosiaali- ja terveysministeriön muistion mukaan hallitus aikoo leikata sata miljoonaa euroa sosiaalipalveluista. Leikkausten kohdentuminen on kuitenkin yhä epäselvää. Emme tiedä, ovatko esimerkiksi omaishoidon tuki, perhehoito tai kehitysvammaisten erityishuolto leikkauslistalla. Näihin kysymyksiin emme ole saaneet vastausta, vaikka välikysymyskeskustelua on käyty päivien ajan. Tämä epäselvyys ei ole vain epäselvyyttä, se on piittaamattomuutta. Onko hallitus todella valmis etenemään näin suurissa muutoksissa ilman, että se pystyy tai haluaa kertoa eduskunnalle ja kansalle, mitä tämä tarkoittaa käytännössä?

Vielä huolestuttavampaa on se, että leikkauksia perustellaan järjestelmätason muutoksella, resurssien kohdentamisen selkeyttämisellä ja asiakasvastuun vahvistamisella, joka on hallintojargonilla, jonka tarkoituksena on piilottaa todellinen viesti, joka on siis: vähemmän palveluita, enemmän vastuuta yksilölle. Herää kysymys, mitä tapahtuu vanhukselle, jolla ei ole omaisia. Entä yksinhuoltajalle, joka ei jaksaa? Entä pitkäaikaistyöttömälle, jolta viedään kuntouttava työtoiminta mutta jolle ei tarjota mitään tilalle?

Arvoisa puhemies! Kotihoidon kohdalla olemme nähneet tämän kehityksen jo käytännössä. Ministeri Juuso on korostanut digitalisaation hyötyjä ja väläytellyt, että teknologian avulla kotihoitoa voidaan niin sanotusti tehostaa, mutta mitä tämä tehostaminen tarkoittaa käytännössä? Se tarkoittaa sitä, että ihmisiltä viedään fyysisiä käyntejä ja tilalle tuodaan ruutu: pieni ruutu, jolla voi soittaa iltaisin ja jolla ei välttämättä saa yhteyttä, kuten eräs espoolainen eläkeläinen kirjoitti, kun hänen isänsä etähoito muuttui valvontakameraksi, ja lopulta ainoaksi tavoitteeksi jäi selvittää, vieläkö hän on elossa.

Kotihoidossa työskennelleet tietävät, että yksikään käynti ei ole turha. Jokainen käynti on tarpeen, ja kuten eräs hoitaja kirjoitti, hän ei ole kahdeksassa vuodessa tavannut yhtäkään kotihoidon asiakasta, joka olisi kokenut käyntejä olevan liikaa. Silti nyt leikataan ja korvataan ihmiskontakti teknologialla, jota ei ole rakennettu ihmisen ehdoilla. Samaan aikaan hallitus valmistelee vanhuspalvelulain ja sosiaalihuoltolain muutoksia, joiden tavoitteena on mahdollistaa teknologian huomioiminen henkilöstömitoituksessa. Tälle lakihankkeelle on asetettu 30 miljoonan euron säästötavoite. Mitä tämä tarkoittaa käytännössä, sitä en tiedä, mutta tiedämme, että säästö tulee ihmisistä, hoitajista, kohtaamisesta.

Lisäksi mediassa on ollut tietoa säästötavoitteista, että puuttuu vielä 29 miljoonaa euroa. Olisi hyvä tietää, mistä hallitus aikoo vielä leikata. Onko tulossa lisää leikkauksia, joita ei uskalleta sanoa ääneen ennen kuin on myöhäistä tai vaalit ohi?

Hallituksen linja on ristiriitainen. Yhtäältä se puhuu huolesta työvoiman riittävydestä, toisaalta se leikkaa 15 miljoonaa euroa sote-henkilöstön erikoistumiskoulutuksesta, myös erikoislääkärikoulutuksesta. Tämän päätöksen vaikutukset näkyvät vielä vuosien päästä, kun osajista on entistä suurempi pula. Ja kun puhumme pitkäaikaistyöttömistä, hallitus siirtää kuntouttavan työtoiminnan kunnille ja leikkaa 12,5 miljoonaa. Miten nämä säästöt syntyvät? Mikä on sosiaalisen kuntoutuksen rooli hyvinvointialueilla?

Jos Orpo sanoi turhaksi tätä keskustelua täällä, niin perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtaja Mäkelä kutsui tätä keskustelua pellesirkukseksi ja kirjoitti, että demareiden jauhanta ei muutu kuntavaalimenestykseksi, mutta tämä ei ole

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

sirkus eikä tämä ole pelleilyä. Tämä on yritys puhua niistä, joita hallitus ei kuule. Tämä on yritys puolustaa sitä, mikä tekee yhteiskunnasta inhimillisen, kykyä välittää niistä, joilla ei ole valtaa eikä ääntä. Me emme kysy näitä kysymyksiä politiikan vuoksi. Kysymme ne, koska haluamme tietää, millaisessa Suomessa me elämme viiden vuoden päästä. Onko se maa, jossa vanhus kohtaa hoitajan vain ruudun kautta, vai onko se maa, jossa soteammattilaiset koulutetaan ja he pääsevät vanhusten luokse?

Me emme hyväksy hallituksen linjaa emmekä niele sitä, että heikoimmilta leikataan ja että meille sanotaan, että se on rakenteellinen uudistus. Tämä välikysymys ei ole vastalause vain yhdelle leikkauslistalle — se on muistutus siitä, että politiikassa on kyse arvoista ja siitä, keiden puolella olemme silloin, kun on vaikeinta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

22.02 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies! Tämä välikysymys on ollut välttämätön. Sen käsittely on jatkunut jo kolmatta päivää, ei siksi, että me haluaisimme viivyttää eduskunnan työskentelyä, vaan siksi, että hallitus ei ole vielä kukaan kyennyt vastaamaan siihen yksinkertaiseen kysymykseen, jonka olemme esittäneet toistuvasti: mistä ja keneltä aiotte leikata sata miljoonaa euroa sosiaalipalveluista? Olemme käyttäneet kymmeniä puheenvuoroja, olemme nostaneet esiin omaishoitajat, ikäihmiset, vammaiset, lastensuojelun, mielenterveysasiakkaat, harvaan asuttujen alueiden asukkaat, pienituloiset perheet, ihmiset, joiden arki on jo täynnä haasteita ja jotka ovat täysin riippuvaisia sosiaalipalveluista, ja monet muut kysymykset. Olemme tuoneet esiin, miten leikkaukset uhkaavat lisätä inhimillistä kärsimystä, yksinäisyyttä ja turvattomuutta. Emme ole huudelleet, olemme olleet asiallisia. Mutta mitä olemme saaneet vastaukseksi? Yhden taustamuistion, epämääräisiä viittauksia tehostamiseen ja rakenteellisiin uudistuksiin. Ja sosiaalipalveluiden käyttäjät, he, jotka tarvitsevat tukea elämänsä vaikeimmissa tilanteissa, jätetään jälleen ilman tietoa siitä, mitä heille tapahtuu.

Arvoisa puhemies! Kun me kysymme näistä leikkauksista, meille sanotaan hallituspuolueista, että kyse on pelleilystä tai sirkuksesta. Sosiaalipalveluista puhuminen on nyt siis joidenkin mielestä pelleilyä. Tämä kertoo karua kieltään siitä, kuinka vähän hallituspuolueiden ytimessä arvostetaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä. Me emme voi hyväksyä tätä asennetta. Meidän tehtävämme on pitää ääntä niiden puolesta, joilla ei ole valtaa. Meidän tehtävämme on puolustaa hyvinvointivaltiota, jonka kivijalka ovat juuri ne palvelut, joita nyt ollaan romuttamassa. Te olette jo leikanneet hoitotakuusta 71 miljoonaa euroa, kotihoidosta ja kotipalveluista 57 miljoonaa euroa, joka tarkoittaa jopa 700 000:ta käyntiä kotihoidossa, ikäihmisten ympärivuorokautisesta hoidosta 47 miljoonaa euroa, vammaispalveluista 60 miljoonaa euroa, lastensuojelusta ja perhepalveluista 25 miljoonaa euroa, järjestöiltä 35 miljoonaa euroa, vaikka ne paikkaavat monia julkisen palvelun aukkoja, ja silti te ette vielä kerro, mistä loput sadat miljoonat aiotte leikata. Pääministeri Orpo lupasi viisi viikkoa sitten, että hallitus kertoo suunnitelluista leikkauksista hyvissä ajoin ennen vaaleja, mutta nyt aivan vaalien kynnyksellä, kun tänään on jo ennakkoäänestyskin päättynyt, ihmiset eivät vielä tiedä, mitä heidän palveluilleen on tapahtumassa.

Arvoisa puhemies! Tämä ei ole avoimuutta, tämä ei ole vastuullista politiikkaa, tämä ei ole reilua. Pääministeri Orpo, missä ovat ne esitykset, joista lupasitte kertoa? Miksi ette ole pitänyt lupaustanne? Milloin kansa saa tietää, mitä palveluita hallitus aikoo vielä leikata?

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

Me vaadimme avoimuutta, me vaadimme kokonaisvaikutusten arviointia, ja ennen kaikkea me vaadimme, että hallitus kuuntelee niitä ihmisiä, joita nämä päätökset koskevat kaikkein raskaimmin. Tämä välikysymys ei ole ollut pelleilyä. Tämä on ollut demokratiaa, tämä on ollut vastuunkantoa, ja tämä keskustelu ei pääty tähän, vaikka niin varmaan haluaisitte. Sosiaalipalveluiden käyttäjiä on liian kauan kohdeltu kuin näkymättömiä. Nyt kun heistä puhutaan, hallitus sulkee korvansa ja jotkut jopa pilkkaavat, mutta me emme vaikene, sillä meidän tehtävämme on olla heidän puolellaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

22.07 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Oletteko käyneet Kalliossa katsomassa Hurstin leipäjonoa viime aikoina? Se kiemurtelee, jos heittäisin tässä, kilometrin — no, ei varmaan, mutta 500 metriä, 300 metriä. Se on aivan massiivinen tällä hetkellä. Sitten kun me täällä puhutaan näistä leikkauksista ja että olisi kiva saada tietää, miten sosiaaliturvaa leikataan, niin se ei ole juuri sen takia pieni juttu, koska Suomessa on tällä hetkellä valtava määrä ihmisiä, joilla on tosi tiukkaa. Tuo leipäjono on varmasti kasvanut Orpon hallituksen aikana. Aina välillä kuulee täällä politiikassa semmoisia puheenvuoroja, varsinkin pääministerin suusta kyselytunnilla, että kaikki on hyvin ja tämä on vain tämmöistä opposition puhetta, mutta kyllä se todellisuus siellä kaduilla näyttää aivan erilaiselta. Kyllä ovat pitkiä ne jonot.

Itse asiassa SOSTE on julkaissut juuri ennakkotietoja tämmöisestä kyselystä, missä he ovat haastatelleet huomattavan isoa osaa Kelan työntekijöistä ja sosiaalityöntekijöitä. Tänään oli Ylellä uutisointia tästä kyselystä. Tässä aivan selvästi tämän alan työntekijät Kelalla ja sosiaaliturvan puolella ovat tuoneet esille, että huoli näistä asiakkaista on huomattavasti kasvanut viime aikoina. Pääasiallisesti he havaitsivat asiakkaissa ahdistusta ja stressiä, vuokratästejä ja häätöjä, ylivelkaantumista ja maksuvaikeuksia. Ei ole varaa lääkkeisiin, tosi usea tarvitsee ruoka-apua, pakkomuutot, ruoasta tinkiminen, lasten oireilu. Jotenkin meillä hirveästi jo näkyy se, mihin tämä johtaa. Meillä on tulossa uusia leikkauksia, mistä me ei tiedetä, ja koko ajan silti täällä kuulee semmoisia puheenvuoroja, missä vähän niin kuin ollaan, että no, tämä on vain tämmöinen vaalipuhe — ei, kun se on ihan realiteetti. Teidän aikana on tullut huomattavasti enemmän ihmisiä, joilla on huonompi olla.

Tässä SOSTEn kyselyssä oli avoimia kysymyksiä, ja täällä on yksi Kelan toimihenkilö antanut tämmöisen kommentin, että ”Itsemurhapuhe on lisääntynyt huomattavasti. Se tulee usein puheeksi juuri näissä tilanteissa, kun esimerkiksi asumistukea on leikattu ja huoli taloudellisesta tilanteesta on tullut isona ja yllättävänä tilanteena eteen. Myös puhe siitä, että pitää ehkä alkaa varastaa ruokaa, on lisääntynyt.”

Tuossa syksyllä uutisoitiin myös, että Turussa jopa lapsia näkyy näissä ruokajonoissa itsekseen. Toivoisin, että sen sijaan, että vedettäisiin niitä loputtomia kommentteja, että ei ole mitään ongelmaa ja tämä on vain tämmöistä keksittyä puhetta, te alkaisitte herätä tähän todelliseen ongelmaan, että Suomessa on kasvava määrä ihmisiä, joilla on tosi tiukkaa. Tämä SOSTEn tutkimus on mielestäni hyvä esimerkki siitä, että meillä on nyt myös ihan tutkimustietoa. Ammatillaiset kohtaavat enemmän ja enemmän tätä ongelmaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väättäinen.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

22.11 **Tuula Väättäinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kansalaisjärjestöillä, erityisesti sote-järjestöillä, on merkittävä rooli hyvinvointiyhteiskunnan toimivuuden kannalta. Ne tekevät tärkeää ennalta ehkäisevää työtä ja lisäävät kuntouttavaa osallisuutta, ja tästä syystä järjestöjen rahoituksen leikkaaminen on puhtaasti hyvinvointiyhteiskunnan alasajoa.

Järjestöillä on yleensä vain kourallinen joukko palkattuja työntekijöitä, ja koko muu työvoima koostuu vapaaehtoisista. Jotta järjestöt voisivat toimia järjestäytyneesti ja niiden toiminta olisi tuottavaa ja turvallista, tarvitaan palkattuja työntekijöitä organisoimaan, ohjaamaan ja kouluttamaan vapaaehtoisia.

Meillä ei ole varaa menettää vapaaehtoistyöntekijöitä ja järjestöjä, jotka tekevät ennalta ehkäisevää työtä tilanteessa, jossa sosiaali- ja terveyshuoltopalvelujen menot kasvavat ja palvelutarve on suuri. Järjestöt ovat avainasemassa, jotta kustannukset pystytään pitämään kurissa.

Hallitus leikkaa sosiaali- ja terveyspalveluista, ennalta ehkäisevästä työstä ja vielä kuntien valtionosuuksista, jolloin kunnatkaan eivät pysty tekemään niille kuuluvaa ennalta ehkäisevää työtä kuntalaistensa hyväksi.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo ei ole tullut paikalle — ehkä siksi, että hänellä ei ole hyväksyttäviä perusteluja tehdyille ja tuleville leikkauksille ja hän ei ole riittävän vahva tullakseen kertomaan tänne, mihin nuo leikkaukset on suunniteltu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

22.13 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty tänään hyvin periaatteellista keskustelua siitä, miten soten rahoitus vaikuttaa niihin palveluihin, joita ollaan tuolla hyvinvointialueilla saamassa. Sitten samalla kun rahoituksella ohjataan palvelujen saatavuutta ja vaikutetaan suoraan niihin, niin toisaalta myös palvelujen lainsäädäntöä kevennetään ja sitä palvelujen saatavuuden perälautaa tuodaan alaspäin, eli helpotetaan niitä sääntöjä, mitkä ihmisten palveluissa ovat. Eli kahta kautta vaikutetaan ihmisten palveluihin, ja siitä tänään ja pari muuta päivää tässä on keskusteltu, että miten tämä kokonaisuus viedään yhteen, ja se on tässä ollut meillä keskeisenä asiana.

Samalla kun tästä on käyty konkreettisesti keskustelua, niin meillä on ollut täällä nämä kaksi A-nelosta, joista toisessa on tämä yhdeksän kohdan ohjelma, missä luvattiin avata se 166 miljoonaa, ja sitten täällä on tämä sadan miljoonan paperi, jossa pitäisi olla se sisältö, mistä kohtaa niitä tehdään. Nämä kummatkaan eivät avaa riittävästi näitä sisältöjä, mitä tässä nyt on kolmena päivänä keskusteluilla käyty.

Olisin toivonut, että täällä ministeriainiossa olisi ollut henkilöitä, jotka olisivat voineet tätä keskustelua olla kuulemassa. Luulen, että näitä puheenvuoroja on käytetty kahtena ensimmäisenä päivänä reilusti yli 300, ja nyt luulen, että tänä päivänä on lähemmäs sadan luokkaa ollut. Varmaan yli 400 puheenvuoroa on tässä käytetty, että kyllä ainakin keskusteluun on yritetty avata tätä problematiikkaa, mutta siihen ei valitettavasti ole saatu vastauksia.

Se, mikä tässä nyt on jäänyt käteen, on se, että huomataan, että meillä on selkeä näkemysero hallituksen ja opposition välillä näistä keskeisistä väittämistä. Toivottavasti kansalaiset ovat nyt seuranneet tätä keskustelua ja vetävät nyt sitten omat johtopäätöksensä siitä, mikä on totta. Arki näyttää sen, kuinka totta se tuolla on. Kaiken kaikkiaan me

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

olemme yhteiskunnan tärkeimpien peruspalveluiden äärellä, ja sen vuoksi tämä välikysymys on ollut erittäin aiheellinen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

22.16 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Palataan näin loppuillasta vielä aivan perusasioihin eli Suomen perustuslakiin, jonka 19 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystalvet ja edistettävä väestön terveyttä. Hallitus operoi heikentämis- ja leikkausesityksillään perustuslaillisten oikeuksien tontilla ja tekee kestättömiä arvovalintoja. Leikkaukset hoitotakuuseen ja palveluvalikoimiin sekä samanaikaiset korotukset sote-asiakasmaksuihin ja lääkkeiden hintoihin heikentävät palveluiden saatavuutta ja uhkaavat siten ihmisten terveyttä ja hyvinvointia. Hallituksen arvovalinnat asettuvat kyseenalaiseen valoon ja lisäävät terveyden eriarvoisuutta, kuten teki muun muassa viimevuotinen päätös sairaalaverkon karsinnasta, jonka laskennallinen säästö on kokoluokaltaan saman verran kuin Orpon hallituksen tekemä olutveron laskemisen kustannus.

Sairaalaverkosta leikkaamisen laskettiin säästävän ensi vaiheessa 26,3 miljoonaa euroa, ja olutveron laskeminen maksoi 25 miljoonaa euroa. Eli suomalaisille tärkeimpien sosiaali- ja terveystalvelujen saavutettavuus olisi siis voitu turvata pitämällä olutvero ennallaan. Poliitiikka on siis tosiaan arvovalintoja.

Sairaalaverkkomuutosten tavoitteena kerrottiin olevan muun muassa julkisten menojen tasapainottaminen, mikä sopii kyseenalaistaa, sillä päätöksen vaikutuksia ei ole vielä kukaan kunnolla arvioitu. Hyvinvointialueiden omien arvioiden, esimerkiksi Eloisan vaikuttavuusarvioiden, mukaan tämä esitys tulee lisäämään kustannuksia muun muassa ambulanssi- ja Kela-taksikustannuksissa sekä investoinneissa.

Arvoisa puhemies! Nyt näitä hallituksen vuoden valmistelemlä, välikysymyskeskustelun aiheena olevia säästöesityksiä on salailtu. Koska hallitus ei ole toimittanut tietoja säästökohteistaan ajoissa, niin huhut näistä leikkauskohteista aiheuttavat suurta epävarmuutta ja toivottomuutta perheissä. Pelkästään hallituksen vuosi sitten sopimat säästökohdennukset erikoissairaanhoidon olisivat kuitenkin suuruudeltaan tarkoittaneet yhteensä yli kolminkertaista säästöä joulukuun kiistelyyn sairaalaverkkokarsintaan nähden. Hallitushan ei näitä erikoissairaanhoidon leikkauksia nyt ole listoillaan esitellyt, mikä ei kyllä yllätä näin vaalien alla.

Valtiovarainministeri Purra on kuitenkin jo aiemmin todennut hallituksen kasvuriihessä kaksi viikkoa sopivasti vaalien jälkeen tehtävän lisäsäästöjä myöskin soteen. Hallituksen huhut säästökohteet ennen ministeri Juuson käsialaukusta löytynyttä vaillinaista säästölistaa koskivat tiedotusvälineiden mukaan muun muassa erikoissairaanhoidon, vammaisten ja vanhusten palvelujen järjestämistä, neuvoloita sekä lastensuojelua. Lisäsihän huhuttiin muun muassa synnytysyksiköiden sulkemisesta — Mikkeli, Kajaani, Lappeenranta — mutta näiltä huhuilta hallitus on ainakin vielä katkonut siivet. [Oskari Valtolan välihuuto]

Ylehan uutisoi myös viime viikolla, että tuhkarakko leviää, koska MPR-rokotekattavuus on laskussa, koska neuvoloiden tarkastus- ja rokotusohjelmat eivät alueilla toteudu. Neuvolasäästöt hallitus sentään on toistaiseksi poistanut säästölistoilta. Nyt käsittelyssä olevat säästöesitykset puuttuvat silti itsehallinnollisten hyvinvointi-

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

alueiden vammaisten ja vanhusten palvelujen järjestämiseen ja lastensuojeluun, ja kasvuriihen lisäsäästöjä kauhulla tässä odotellaan.

Hallituksen esityksien vaikutuksia alueiden ihmisiin, palvelujärjestelmiin, henkilöstöön, koulutusjärjestelmään sekä aluetalouteen ja alueiden elinvoimaan olisi syytä tarkastella. Olisi myös rehellistä myöntää, että jos tuntuva talouden ja työllisyyden kasvua ei tule, puolustusmenojen kasvattaminen tarkoittaa joko uusia säästöjä, veronkiristyksiä tai velanottoa.

Arvoisa puhemies! Jatkan vielä hetken kotihoidosta. Surettua kovasti, että kotihoidon ammattilaisia, raskaan työn raatajia, kutsutaan ramppaajiksi tässä talossa tai yhtään missään. Kotihoitajat, jos ketkä, ansaitsisivat kehuja ja tunnustusta.

Haluan myös muutamalla sanalla kehua Etelä-Savon hyvinvointialuetta Eloisaa. Hyvinvointialueellamme ikäihmisten kotiin vietäviä palveluja on lisätty, perhekoti-paikkoja on lisätty ja alueelle on rakennettu lisää yhteisöllistä asumista. Meillä Eloisassa on tällä hetkellä kaikilla ikäihmisten palvelujen piirissä olevilla 12 000 asukkaalla oma lääkäri. Kaikki tämä positiivinen kehitys on tapahtunut Eloisassa hallituksen toimista huolimatta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen.

22.21 **Saku Nikkanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä välikysymyskeskustelu on ollut käynnissä jo viime tiistaista saakka. Se, mitä olemme tällä kysymyksellä halunneet tietää — mutta edelleen näyttää siltä, että olemme jäämässä vaille vastauksia — on se, mihin hallitus aikoo nämä sosiaali- ja terveyspalveluiden leikkaukset sekä opetus- ja kulttuuriministeriön leikkaukset tarkemmin kohdentaa.

Olemme koettaneet näillä lukuisilla puheenvuoroilla ja niillä vähillä tiedoilla, mitä erilaisten vaiheitten kautta olemme saaneet näistä leikkauksista kuulla, myös avata sitä, millaisia vaikutuksia näillä leikkauksilla sinne ihmisten käytännön arkeen on.

Olemme myös toivoneet lukuisasti ja lukuisissa puheenvuoroissa sitä, että pääministeri itse olisi täällä ollut meille vastaamassa tähän välikysymykseen: vastaamassa siihen, mistä hallitus aikoo leikata.

Kuten arvostamani edustaja Timo Suhonen tässä eräässä puheenvuorossaan totesi: kello käy, pääministeriä ei näy, mitenköhän meidän kaikkien käy? Tämä oivallisesti tiivistää sen, miten hallitus tähän välikysymykseemme on suhtautunut. Se ei ole halunnut olla täällä vastaamassa ministerien muodossa. Kiitän niitä hallituspuolueiden edustajia, jotka ovat täällä kanssamme keskustelua olleet käymässä, mutta ministereiden poissaolo on ollut suorastaan käsin kosketeltavaa.

Näyttää nyt siltä, että puhujalista tämän välikysymyksen osalta on myös käymässä lyhyeen, [Tuomas Kettunen: Nytkö tämä loppuu?] ja sen johdosta tulee varmaan tehdä se johtopäätös, että Suomen kansa joutuu nyt vaaliurnille suuntaamaan vailla sitä tietoa, mitä me olemme tässä koettaneet penätä. Sen johdosta tietysti olisi syytä meidän kaikkien toivoa, että nämä leikkaukset kohdistuisivat mahdollisimman pienin seurauksin meidän kansaamme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola. [Tuomas Kettunen: Ehkä hallituspuolueiden edustajat jatkavat tätä keskustelua! — Puhemies: Voihan se olla, että minäkin täältä vielä osallistun!]

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

22.24 **Oskari Valtola kok:** Arvoisa puhemies! ”Näen tulevaisuuden hyvin valoisana.” Näin sanoo Vantaan—Keravan hyvinvointialueen johtaja Timo Aronkytö Suomen Kuvalehdelle antamassaan haastattelussa. Suomalaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut nimittäin paranevat. Se, mikä jutussa saa kritiikkiä, on Marinin hallituksen säätämän rahoitusmallin puutteet. Niitä on lukuisia. Jo vuonna 2023, jolloin Marinin hallitus oli vielä vallassa, Vantaan—Keravan menot ylittivät sadalla miljoonalla eurolla sen, mitä nykyinen oppositio alueelle varasi. Esimerkiksi kalliiseen vuokrabisnekseen paloi rahaa Marinin hallituskaudella satoja miljoonia euroja. Rahoitusmalli ei myöskään riittävästi huomionnut lastensuojelun ja asunnottomuuden kaltaisia ongelmia.

Rahoitusmallin ja vuokrabisneksen ongelmia olemme nyt Orpon hallituksessa onneksi korjaamassa. Korjauksista huolimatta emme luista alueiden vastuusta. Alueilla pitää olla rohkeutta korjata se, mikä on rikki. Ongelmat eivät parane sillä, että työnnetään pää pensaaseen tai kädet syvemmälle naapurin lompakkoon.

Vantaan—Keravan hyvinvointialueella rohkeutta ei puutu. Marinin kaudella hoivajonoissa oli 250 vanhusta, nyt enää 10. Asiakasarviot ovat kohentuneet samassa ajassa alle 3:sta 4,0:aan. Palvelut ovat siis parantuneet huomasti. Samalla alueen alijäämä on painettu alle puoleen, ja työ kohti talouden tasapainoa jatkuu. Se on vastuunkantoa suomalaisista ja taloudesta. Siitä oppositio haluaisi luistaa.

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus tukee alueilla tehtävää työtä. Tuemme hyvinvointialueita normien purussa, työtapojen uudistamisessa, teknologian käyttöönotossa ja talouden tasapainottamisessa. Myös Vantaan—Keravan johtaja peräänkuuluttaa normien purkua. Omien sanojensa mukaan Aronkytö ei usko mitoituksiin enää lainkaan: ”Kun palvelutarve kasvaa nopeammin kuin resurssit, meidän pitää käyttää niin ammattilaisia kuin teknologiaa nykyistä tehokkaammin. Kun asiat tehdään uudella tavalla, mitoitukset eivät palvele tarkoitustaan enää ollenkaan.” Aronkydön mukaan suomalainen vanhushoiva kuuluu maailman parhaimpiin, mutta sitä säädellään liikaa. Normien sijasta pitäisi mitata laatua eli asiakastyytyvyyttä. Kokoomuksenkin mielestä vanhushoivan tärkein mittari on se, että Irma ja Jaakko ovat tyytyväisiä ja terveitä.

Hyvinvointialueiden startissa moni asia meni pieleen, mutta rahoitusmalli korjaa itse itsensä. Lopulta rahat ohjautuvat sinne, minne kuuluukin. Kun toimintoja tehostetaan, potilaat pääsevät nopeammin hoitoon ja hoito on entistä laadukkaampaa. Kokoomus painottaa sitä, että alueilla ei saa nyt pudottaa hanskoja. Tämä on tehtävissä.

Arvoisa puhemies! Tänä vuonna hallitus rahoittaa hyvinvointialueita kolme miljardia euroa enemmän kuin Marinin kaudella koskaan — kolme miljardia enemmän kuin silloin, kun oppositio oli vallassa. Opposition puheista tätä ei uskoisi. Suomalaiset eivät ansaitse perusteetonta pelottelua vaan rohkeita päättäjiä, jotka tekevät sen, mikä täytyy, jotta palvelut voidaan turvata. Sellaisia aluevaltuutettuja kokoomuksella on nytkin ehdolla koko Suomessa, oikealla asialla. [Saku Nikkanen: Vaalipuhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

22.29 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu rouva puhemies! Puhemiehet vaihtuvat, ja keskustelu jatkuu. Näyttääkö nyt siltä, että tämä pitkään jatkunut keskustelu päättyy tässä tulevan tunnin aikana? No, nähtäväksi jää.

Puhemies! Käytin tuossa puheenvuoron, ja jäi sanottavaa päätöksenteosta ja sitten myös noista kulttuurileikkauksista, mutta tästä päätöksenteosta kun olen kansalaispalautetta

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

saanut, niin ihmisillä huoli liittyy ja itsellänikin hieman huolta liittyy tähän päätöksenteon ilmapiiriin. Nyt tämä keskustelu on ollut hyvää ja rakentavaa, mutta välistä tuntuu siltä, että yhä harvemmin etsitään ratkaisuja yhdessä kansan parhaaksi ja yhä useammin keskitytään vain kiistoihin ja syyllisten etsimiseen.

No, tässä salissa käydään välillä keskustelua niin kuin se olisi tämmöistä väri- tai vaatekiistaa. Jokainen pitää kiinni omastaan, eikä kompromissille tunnu löytyvän tilaa, mutta kuten tiedämme, yhteistyö on sitä, että kaikki tulevat puoliväliin, luopuvat vähän omastaan ja rakentavat yhdessä jotain kestäväää. Siitä voi syntyä se oikea väri, joka ei ehkä miellytä kaikkia täysin mutta on toimiva kompromissi, joka vie sitten meitä kaikkia eteenpäin.

Puhemies! Hyvät kollegat! Me emme voi unohtaa, keitä varten tätä työtä täällä eduskunnassa teemme. Me teemme tätä kaikkien meidän ja kaikkien kansalaisten parhaaksi. Sen myötä onkin sitten palautettava arvostusta myös hoitoalalle mutta samalla myös arvokas ja rakentava tapa puhua toinen toisistamme niin tässä salissa kuin sitten tämän salin ulkopuolellakin ja varsinkin niistä ihmisistä, jotka tekevät työtä toisten hyväksi joka päivä — ja nyt tässä viitataan sinne hoitotyöntekijöihin, jotka tekevät tälläkin hetkellä arvokasta työtä hyvinvointipalveluitten takaamiseksi.

Rouva puhemies! Kun tässä nyt tosiaan käydään välikysymyskeskustelua hallituksen lisäleikkauksista soteen mutta myös tuonne koulutuksen ja kulttuurin suuntaan, niin haluan tuoda nyt esille tätä kulttuuripuolta, joka koskettaa syvältä meidän kansakuntamme sielua, eliikkä puhun kulttuurista ja koulutuksesta ja niihin kohdistuvista leikkauksista. On vaikea ymmärtää, miksi hallitus kohdistaa nyt säästötoimiaan juuri sinne, missä syntyy luovuutta, kasvua ja tulevaisuutta. Hallitus nyt leikkaa koulutuksesta ja kulttuurista — kahdesta asiasta, jotka eivät ole vain menoeriä budjetissa vaan sijoituksia ihmiseen, osaamiseen ja yhteiseen hyvinvointiimme.

Musiikkiopistotoiminta ihan yhtenä esimerkkinä: Se on tällä hetkellä aika epävarmassa tilanteessa. Nämä oppilaitokset ovat kasvualusta suomalaiselle musiikkiosaamiselle mutta myös lapsille ja nuorille paikka kasvaa, oppia kurinalaisuutta, ilmaisua ja vuorovaikutusta ja usein myös paikka löytää itsensä. Monelle musiikkiopisto on ollut ja on paikka, jossa on syntynyt ensimmäistä kertaa usko omaan kykyyn ja omaan ääneen, ja nyt nämä leikkaukset, mitä hallitus on jo tehnyt ja näköjään suunnittelee vielä lisää mutta mistä me emme tiedä, mihin ne kohdistuvat, uhkaavat tätä perustaa. Tämän lisäksi myös lainsäädäntöä ollaan uudistamassa taiteen perusopetuksen suunnalta, ja tästäkään me emme vielä tiedä, mitä sieltä tuleman pitää.

Rouva puhemies! Meidän ei pitäisi tehdä päätöksiä, jotka vievät lapsilta ja nuorilta mahdollisuuksia harrastaa, oppia ja unelmoita. Kulttuuri ei ole ylellisyyttä. Se on osa yhteiskunnan selkärankaa. Se on tila, jossa rakennetaan identiteettiä, empatiaa ja yhteisöllisyyttä — aivan yhtä tärkeä osa kansakunnan henkistä kestävyyttä kuin fyysinen turvallisuus on kansallista turvallisuutta.

Puhemies! Leikkaamalla kulttuurista me kavennamme kansan mahdollisuuksia olla sivistynyt ja vapaa. Leikkaamalla koulutuksesta me rajoitamme tulevaisuuden mahdollisuuksia. Nämä eivät ole lyhyen aikavälin valintoja. Nämä ovat päätöksiä, joiden seuraukset näkyvät vuosien ja vuosien, jopa vuosikymmenten päästä. [Puhemies koputtaa]

Puhemies! Me voimme valita toisin. Me voimme nähdä kulttuurin ja koulutuksen investointina, emme kuluna. [Puhemies koputtaa] Me voimme kuunnella niitä tuhansia perheitä ja opettajia, [Puhemies koputtaa] nuoria, taiteilijoita, [Puhemies koputtaa] jotka

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

nyt joutuvat miettimään, [Puhemies koputtaa] onko heidän työllään, panoksellaan ja intohimollaan enää arvoa tässä maassa. [Puhemies koputtaa] Minä toivon, että hallitus kuulee tämän viestin: [Puhemies koputtaa] kulttuuri ja koulutus eivät ole paikka säästää. [Puhemies koputtaa] Ne ovat paikka, [Puhemies koputtaa] josta me pidämme kiinni, [Puhemies koputtaa] kun kaikki muu horjuu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Tietääkö edustaja Kettunen, mitä on viisi minuuttia?

Puhemies! Pahoittelen, että meni vähän pitkäksi tämä puheenvuoro, mutta oli niin tärkeä asia. Kunnioitan kyllä tätä aikamäärää, joka on viisi minuuttia meille kansanedustajille. Kiitoksia ja pahoittelut tästä, että meni näköjään vähän yliajalle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja edelleen menee. — Sitten edustaja Castrén.

22.36 Maaret Castrén kok: Arvoisa puhemies! Ensin haluan kiittää kaikkia niitä, jotka ovat nämä kaikki illat täällä puhuneet. Olen aivan varma siitä, että me kaikki haluamme omalta osaltamme parempaa hoitoa Suomen kansalaisille, ja lääkärinä tietysti olen erityisen iloinen siitä, että tämä sote-kysymys herättää paljon tunteita ja aktiiviteettia.

Tässä edustaja Kettunen jo sanoi, että pitää toistaa asioita, ja viime viikolla sanoin, että tämä on tehtävissä, ja tämän haluan toistaa. Sen takia saatte nyt kuulla uudestaan, kuinka hienosti on mennyt yhdellä alueella, jonka omaa taistelua olen seurannut hyvinkin läheltä vielä puoli vuotta sitten toimialajohtajana HUSissa:

Arvoisa puhemies! ”Näen tulevaisuuden hyvin valoisana.” Näin sanoo Vantaan—Keravan hyvinvointialueen johtaja Timo Aronkytö Suomen Kuvalehdelle antamassaan haastattelussa. ”Suomalaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut nimittäin paranevat.” Se, mikä jutussa saa kritiikkiä, on Marinin hallituksen säätämän rahoitusmallin puutteet, ja niitä on lukuisia.

Jo vuonna 2023, jolloin Marinin hallitus oli vielä vallassa, Vantaan—Keravan menot ylittivät sadalla miljoonalla eurolla sen, mitä nykyinen oppositio alueelle varasi. Esimerkiksi kalliiseen vuokrabisnekseen paloi rahaa Marinin hallituskaudella satoja miljoonia euroja. Rahoitusmalli ei myöskään riittävästi huomionnut lastensuojelun tai asunnottomuuden kaltaisia ongelmia. Rahoitusmallin ja vuokrabisneksen ongelmia olemme nyt Orpon hallituksessa onneksi korjaamassa. Korjauksista huolimatta emme luista alueiden vastuusta. Alueilla pitää olla rohkeutta korjata se, mikä on rikki. Ongelmat eivät parane sillä, että työnnetään pää pensaaseen tai kädet syvemmälle naapurin lompakkoon. Vantaan—Keravan hyvinvointialueella rohkeutta ei puutu. Marinin kaudella hoivajonoissa oli 250 vanhusta, ja nyt enää kymmenen. Asiakasarviot ovat kohentuneet samassa ajassa alle kolmesta neljään. Palvelut ovat siis parantuneet huomasti. Samanaikaisesti alueen alijäämä on painettu alle puoleen, ja työ kohti talouden tasapainoa jatkuu. Se on vastuunkantoa suomalaisista ja taloudesta. Siitä oppositio haluaisi luistaa.

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus tukee alueilla tehtävää työtä. Tuemme hyvinvointialueita normien purussa, työtapojen uudistamisessa, teknologian käyttöön-otossa ja talouden tasapainottamisessa. Myös Vantaan—Keravan johtaja peräänkuuluttaa normien purkua. Omien sanojensa mukaan Aronkytö ei usko mitoituksiin enää lainkaan.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

”Kun palvelutarve kasvaa nopeammin kuin resurssit, meidän pitää käyttää niin ammattilaisia kuin teknologiaakin nykyistä tehokkaammin. Kun asiat tehdään uudella tavalla, mitoitukset eivät palvele tarkoitustaan enää ollenkaan.” Aronkydön mukaan suomalainen vanhushoiva kuuluu maailman parhaimpiin, mutta sitä säädellään liikaa. Normien sijasta pitäisi mitata laatua eli asiakastyytyvääisyyttä. Kokoomuksenkin mielestä vanhushoivan tärkein mittari on se, että Irma ja Jaakko ovat tyytyväisiä ja terveitä.

Hyvinvointialueiden startissa moni asia meni pieleen, mutta rahoitusmalli korjaa itse itseään. Lopulta rahat ohjautuvat sinne, minne kuuluukin. Kun toimintoja tehostetaan, potilaat pääsevät nopeammin hoitoon ja hoito on entistä laadukkaampaa. Kokoomus painottaa sitä, että alueilla ei saa nyt pudottaa hanskoja. Tämä on tehtävissä.

Arvoisa puhemies! Tänä vuonna hallitus rahoittaa hyvinvointialueita kolme miljardia euroa enemmän kuin Marinin kaudella koskaan — kolme miljardia enemmän kuin silloin kun oppositio oli vallassa. Opposition puheista tätä ei uskoisi. Suomalaiset eivät ansaitse perusteetonta pelottelua, vaan rohkeita päättäjiä, jotka tekevät sen, mikä täytyy, jotta palvelut voidaan turvata. Sellaisia aluevaltuutettuja kokoomuksella on nytkin ehdolla koko Suomessa, oikealla asialla. Tämä on tehtävissä. Se on nyt todistettu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen.

22.40 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä välikysymyskeskustelu paljasti vastaansanomattomasti sen, miten valtavan kiusallisia nämä soteen ja koulutukseen tehtävät leikkaukset ovat hallituspuolueille ennen vaaleja. Leikkauksia ikäihmisten kotipalveluihin, vammaispalveluihin, lastensuojeluun, koulutukseen, kulttuuriin, nuorisotyöhön ja liikuntaan pimitetään ennen vaaleja. Sakset ovat selän takana, eikä ole ollut rotia tulla tänne eduskuntaan vastaamaan kysymyksiin ja kertomaan, minne ne säästöt kohdennetaan, vaikka pääministeri Orpo itse lupasi helmikuussa eduskunnalle antavansa kaiken tarvittavan tiedon tulevista säästöistä. Mutta turhaan, rouva puhemies, olemme peräänkuuluttaneet ministeriaitioon vastaajia. Turhaan olemme odottaneet pääministeri Orpoa paikalle. Se on tämän välikysymyskeskustelun surullinen saldo. Kansalaisilta säästöt pimitetään.

Nyt on Suomen kansan vuoro puhua. Sunnuntaina kansalaisilla on valta vaaleissa muuttaa suunta.

Kiitän niitä hallituspuolueiden edustajia, niitä muutamia, harvalukuisia hallituspuolueiden edustajia, jotka tätä keskustelua ovat käyneet.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhteistoimintalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 198/2024 vp

Lakialoite LA 25/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 9.4.2025 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 36/2025 vp

15. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 9.4.2025 klo 14.00.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos tästä illasta ja tästä päivästä, ja hyvää yötä! Tämä täysistunto on päättynyt.

Täysistunto lopetettiin klo 23.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Mikael Koillinen